

พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

ของ

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๓,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๐๗

องค์การค้ำของครูสภา

ศึกษารักษาทพนิชย์

ถนนราชดำเนินกลาง

จัดพิมพ์จำหน่าย

สารบัญ

	หน้า
พูดให้นักเรียนฟัง	๑
หนังสือและคำพูด "๔ ๘ ๒๖"	๑๖
ภาษาอังกฤษ	๒๕
คำแห่งพงศาวดาร	๓๑
โอวาทสำหรับคนหนุ่ม	๓๗
ละครพูด ๑๐ นาที	๔๘
ความรักของนางพระยา	๕๓
กลแกล้งกัน	๖๕
ทหารพระเจ้าราชาธิราช	๘๖
กลถอนกล	๑๐๑
เครื่องฝึกเยนตุลแมนในออกซฟอร์ดแลเคมบริช	๑๒๑
ความนึกในฤดูหนาว	๑๔๕
เหตุใดไทยจึงพูดช้อนคำ	๑๕๓
ทฤษฎีพยและรางวัลของทฤษฎีพย	
พ.ศ. ๒๔๖๕	๑๖๒

กลอน แล นักกลอน	๑ ๗ ๘
คำทำนาย	๒๒ ๑
ราชาธิราชประเทศเม็กซีโก	๒๕ ๓
ความระลึกของนักเรียนสวนกุหลาบเดิม	๒๗ ๕
ชนล้าหลัง	๒๘ ๓
เหตุไรการพนันจึงเป็นของชั่ว	๓๐ ๖

พูดให้นักเรียนฟัง
ที่โรงเรียนนวมวิชรารุท

[เมื่อ วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๗]

เมื่อเร็ว ๆ นี้ฉันไปกินข้าวที่สโมสรโรตารี ได้ฟัง
ฝรั่งเล่าถึงที่เขาได้ไปใกล้ ๆ ขั้วโลก ฟังสนุกจึงจำเอา
มาเล่าบ้าง รายงานที่เขาไปกินครั้งนั้นพิมพ์เป็นสมุด
เล่มโตกว่า ๓๐๐ หน้า ยังรูปอีกมากมาย เวลาที่เขาพูด
เขาเก็บมาเล่านิด ๆ หน่อย ๆ และที่ฉันเอามาเล่าวันนี้
ตัดจากที่เขาพูดให้สั้นลงบ้าง เติมให้ยาวขึ้นบ้างเพื่อ
จะได้เข้าใจง่ายขึ้น ถ้อยคำที่พูดนั้นเป็นคำของเรา ไม่ใช่
คำของเขา เราเป็นแต่เก็บใจความของเขามาบ้างเท่านั้น

พื้นที่ใกล้ ๆ ขั้วโลกนี้หนาวที่สุด ทำไมที่ใกล้ ๆ ขั้วโลก
จึงหนาวมาก ทำไมเมืองเราจึงร้อนมาก ผดกนจนถึงว่าถ้าเอา
หม้อน้ำของเราไปปล่อยที่โน้นก็ตายในวันสองวัน ถ้าเอาหม้อน้ำ
ที่โน้นมาปล่อยที่นรกตายในเร็ว ๆ เหมือนกัน ทถามว่าเหตุใด

* จากนิตยสารประมวญมารค ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๕ วันศุกร์ที่ ๓๐
พฤศจิกายน ๒๔๗๗

๒ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
ทจนจรอนนน คำตอบที่ไต่ถามอยู่เสมอ ๆ ก็ว่า เพราะอยู่ใกล้
อเควเตอร์ ก็ทำไมอเควเตอร์จรอนเล่า ออย่าตอบว่า เพราะ
อเควเตอร์อยู่ใกล้พระอาทิตย์กว่าขวโลก ถ้าตอบเช่นนั้นผิด
เพราะมันใกล้กว่ากันนคเคียว ไม่ทำให้จรอนหนาวมากกว่ากัน
ถึงเพียงนั้นไต่ ความใกล้ระหว่างพระอาทิตย์กับเรานั้นมากมาย
จนคองพวกกันควยแสงสว่าง แสงสว่างเดินทางเร็ววันาทละ
๑๘๖,๐๐๐ ไมล์ เวลาที่เราใช้ในการคิดคณวมอทเคียวเท่านั้น
แสงสว่างกววงรอบโลกไต่ ๔ เทยว ถ้าจะพดถึงขหนงแห่งความ
เร็วของแสงสว่าง ก็คอง ๓๖๕ แลวเอา ๒๔ คณ แลวเอา
๖๐ คณ แลวเอา ๖๐ คณ แลวเอา ๑๘๖,๐๐๐ คณ
เราไต่ขนเขาเท่านั้นกพยกหนาแลวบอกวไปเล่นฟตขอลกันสนก
กว่า หนมานจะไปไหนเหาะไปถึงไต่ในพริบตาเคียว แต่จะเหาะ
เร็วกว่าแสงสว่างเห็นจะไม่ได้ ถ้าหนมานเหาะไต่เร็วเท่าแสง
สว่าง เมอคราวไปขครถพระอาทิตย์ครงนคองเหาะอยู่ถึง ๘
นาท จึงถึง ถ้าแกไม่เหาะ ต่างว่าแกไปรถไฟซงเร็วปานกลาง
แลนไม่หยคทงกลางวันกลางคิน ก็จะต้องเดินทางอยู่ถึง ๓๐๐ ปี
จึงจะถึง เดินทางกลขอก ๓๐๐ ปี พระรามพระลักษณตายหมด
ไม่มีใครเหลือเลย เกอขจะเทากขมาถามหาพ่อขนรามค้ำแห่ง
ในเวลาอัน ถ้าพระอาทิตย์ซงอยู่ใกล้เท่านั้น สองเมอองเราให้

กรรมหม่นพทยาลงกรณ ๓

ร้อนเท่านั้น ทำไมทชวโลกซงผกกันไมถงกระเขยค จงจะ
ไมร้อนเท่ากัน ทำวามกลอง ๆ หนึ่งฉายความร้อนไปได้
๑,๐๐๐ เส้น ต่อไปอกครงนวกอ ๑,๐๐๐ เส้น กยครงนว
ความร้อนจะผกกันมากอย่างไรได้

ทนต่างวาทก ๒ คน เอามะนาววางหวกน ถาถูกตรงก
เจีบมาก ถาถูกแฉลบกไมคอยเจีบ นนแหละเป็นคำอธิบายว่าทำไม
บางประเทศร้อน บางประเทศหนาวททร้อนนนเพราะอาทตยสอง
ถูกตรง ทหนาวเพราะสองถูกแฉลบก ทำไมแฉลบก เพราะโลกนรูป
เกอบจะกลม บางตอนกโค้งหน ตอนไหนโค้งหนกถูกสองแฉลบก
ตอนเมืองเราโค้งหนไมพนกถูกตรง ฉะนจรงร้อนมาก ส่วน
หนาวอนหนาวนวนนอธิบายอกส่วนหนง แต่ว่าวนนไมได้
มาสอนภุมศาสตร์ จะย้ายไปพคเรื่องอนต่อไป

กลบไปพคถงทฝรง เขาเลาเรื่องไปไกล ๆ ชวโลกใหม่
พนทเหล่านนหนาวทสก มนนาแข็งชวนาตาบ จะเก็นไปไหนก
เก็นขนนาแข็ง จะทำอะไรกทำขนนาแข็ง อยขนนาแข็งกนเรอย
ถาอยากกนไอส์กรมกหนานาแข็งงายทสก แต่ไคยนวาทนน
ไมมีไครอยากกนไอส์กรมกนเลย เมอพนทเข็นนาแข็งไปหมก
เข็นน คนจะไปไหน ถาไมเค็นกคองไซเลอนไมไซรถ เลอน
นนคอรถไมมลอ มคานทอคตามยาว ๒ คาน มแทนวาง

พจนานุกรม
๖

พ. ม. ส.

๔ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

ขวางอยู่บนคานสำหรับคนนั่งหรือบรรทมของ เวลาจะไปไหนก็ลาก
ลนไปบนนาแซงเท่านั้นเอง แต่แรงที่ลากนั้นใช้แรงหมา ซึ่งลาก
ไต่คกกว่าแรงม้า หมาที่ใช้ชนิดหลาย ๆ หมาจนแต่ใหญ่กว่า
ขนมันหยายและยาว สำหรับทนนาวไต่ การลากเลื่อนคนหนึ่ง
ใช้ ๖ แรงหมา ถ้าใครต้องการ ๖ แรง ก็ต้องเลือกหาหมา
ที่ทางแข็งแรง ไต่ทนนตัวหนึ่ง ทนนตัวหนึ่ง พอไต่ครบก็
เอาไปรวมไว้ด้วยกัน โหมนรจกกัน วิธจกของมันเป็นวิธหมา
แต่ไม่ใช่กระดิกหางใส่กันหรือเลียกัน มันใช้วิธกคกกันเป็นกลุ่ม
ควนนกคควน ควนคคควน น ฉกขาดเลือกโซมไปทกคว กคกน
ยตง ๓ วัน ๔ วันจึงหยุด เป็นอนวารจกกันหมดแล้ว มี
ชายควชนะเลิศควหนึ่งเป็นหัวโจก ชายควอื่น ๆ ยอมแพราย
ไปหมด ชายหัวโจกไม่ยอมให้ควอื่น ๆ วิวาทกันอีกต่อไป เมื่อเกิด
หัวโจกชนะแล้ว เจ้าของกรวามือจะเอาเขาเทียมมเลื่อนตองเอา
ควไหนดอกหน้า ถ้าไม่เอาหัวโจกออกหน้า เอาควอื่นออกหน้า
ชายหัวโจกก็กรากเขากคเจ็บไปอีก เขาว่าเวลาจะเทียมมเลื่อน
ชายหัวโจกมันออกไปคอยอยู่ข้างหน้าของมันเอง ชายควอื่น ๆ
ไม่กล้าชนหน้าเป็นอนขาด เวลาเดินทาง ถ้าชายควหลังควไหนด
ชเกยๆ ไม่ช่วยคคให้เต็มแรง คนชบกตองเอาแซ่เคอน ชาย
หัวโจกมันรูควว่าควไหนดถูกเคอน ถ้าชาตง ๒-๓ หน มันก็

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ

หันมาหาเอาอายตวนน อายตวถูกแหกสวกฉกเคมต ถ้าระมการ
 เหาอายหวโจกตองชนคนเหากอน ตวอน ๆ จึงจะเหาทตามไค ถ้า
 อายลูกนองตัวไหนไปเหาชนก่อน อายหวโจกมนกกาหราชเอา
 ถ้าระกตกยหมาชคอนกเหมอนกัน อายหวโจกตองลงมอกอน
 ถ้าลูกนองตัวไหนกตกอนหวโจก ก็ระถูกอายหวโจกกต เวลา
 ให้อาหารกิน เจ้าของตองให้อายหวโจกกินเสร็จแล้ว จึงจะให้
 ตวอนกินไค ถ้าให้ตวอนกินก่อน อายหวโจกมนกคอยคอยจน
 กินเสร็จแล้วจึงกต ไมกตเมอกลางกิน นเยนวิธฉลาคของมัน
 เพราะธรรมภาหมาย่อมหวงอาหาร ถ้ากตกลางกิน อายตว
 ถูกกตมนนกวากตเพอแยงอาหาร มันกส ถ้ากตเมอกินเสร็จ
 แล้วเยนแต่เพยงกตลงโทษ มันกไมส

หมาในชค ๖ ตวนน ขางทกตายหรือมเหตุคองเอา
 ตัวใหม่เข้าเปลียนแทนตัวเก่า พอปลอยอายตัวใหม่เข้าไปในพวก
 อายหวโจกก็ตรงเขากก อายตัวใหม่มันยังไมกลวมมันกส อาย
 ตวอน ๆ ینگคหมค ถ้าอายหวโจกชนะอายตัวใหม่กเขาชคกยตัว
 ออน ๆ เรยขรอย กตตวอนกไมไค ตวอนกตกไมไค แต่ถา
 อายหวโจกแพ อายตัวใหม่ตองกคกยตวอน ๆ จนเกก
 หวโจกใหม่

อาหารที่ให้หมากันนคอปลาตากแห้ง มนกันอย่างนั้น
 มาตั้งแต่ บู้ ย่า ตา ทวด จนเคย ถ้าเอาอาหารอื่นให้มันกิน
 เห็นแต่ว่าเนื้อสัตว์หรือเนื้อปลาที่ไม่ได้ตากแห้ง มนกันอร่อยมัน
 กกินช่วย ๆ เข้าไปจนเจ็บ นากเหมอนกัน ถ้าเอานาเหลวให้
 มันกินอย่างหมาจรรวมคา มนกันสะควกและอรรอยกกันจนเจ็บ
 เหมอนกัน ต้องคอยนาแข็งให้มันกิน มนกันเลยและกตเคยวกัน
 ทละนอย ไม่กินช่วย ๆ จนเจ็บ

สัตว์ที่เขาเลาอกชนคทงวนนคอ หมขาว เรียกกันว่า
 หมขัวโลก คอมน้อยตามทีโลก ๆ ขัวโลก หมชนคณน
 มนอยเข้าทุกที เขาว่าไม่ซำกจะสนพันธุ คนมักจะเห็น
 มนเคนเรอยขนนาแข็งตวเคยว หรือถ้าเห็นสองตวคองจะเป็น
 แมกขลุก ทอยของมนคอบขนนาแข็ง อยกกลางแจ้งไมมทกาขง
 เลย จะหนาวเทาโรคโคทงนน หมขาวนใหญ่มาก เวลามนยน
 สองคนสูงคองแต่พนถงปลาขมูกถง ๑๑ ฟตกม นาหนักตว
 ใหญ่ ๆ หนักถง ๓ ใน ๔ ของคน แต่ถงตวหนักกวายนาเกง
 เมอว้ายไขถงนาแข็งกอนโต ๆ ซงลอยสงพนนาจวนสกเออม
 มนกเออมซาหน้าขนไปเกาะแล้วโหนตวขนไป มนเป็นสัตว์ม
 กาลงมาก จงยกนาหนักกวาครงคนขนไปโตโดยกาลงซาเทานน
 หมขาวโดยมากไม่เคยเห็นคน ไม่รู้ว่าคนเป็นสัตว์ใหม่ชนิดไร

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

มันักตามคและสะกครอยแก่ง โดยมากเมื่อคนตามมันไปมันัก
เดินนำไปตามทางทเห็นทวกันข้าง บึงก่อนนาแข่งซ่งลุ่มๆ ตอนๆ
ซ่งๆ ล่งๆ บ้าง คนมัวตามมันไป เผลอประเคียวมันอ้อมไปตาม
อยู่ข้างหลัง กลายเป็นหมิตามคนไม่ใช่คนตามหม เพราะฉะนั้น
คนต้องไปท้วยกัน ๒ คน เพื่อจะไต่ช้วยกันคหน้าคหลัง ไม่
เช่นนั้นกลัวเสียทมน เวลาหมจะทำร้ายคน มันเดินสองตน
ตรงเขาหา พอลงทวักเอามอดข มอมันแต่ละข้างตขถูกทเคียว

กระตกละเอียด

ทเลาเรื่องหมาและหมน เล้าตามทผไปไกลๆ ชั่วโลก
เขากลับมาเล้า ฟังเขาเล้าสนกกว่าการอ่านหนังสือ เพราะ
หนังสือมันเป็นกระตาศ ฟังเขาเล้ามนมทวคนตคตอกขเหตุการณ
ทนามาเล้าความรสักผทกน
ทนจะพคของเราเองบ้าง พนททขวโลกและไกลๆ ชั่วโลก
นี้ไม่มีคนอย ออย่าว่าแต่คน แมสทวักตองเป็นชนคททนหนาว
แก่งทสคจจะอยู่ไต่ มนุษยเป็นสคทวซ่งถอตวว่าเป็นเจ้าโลก
เพราะมีบุญญาซ่งไซเช่นอานาจมสคทวอนๆ ไต่ อนทจริง
โลกจำเป็นแก่มนุษย์ แต่มนุษย์ไม่จำเป็นแกโลก ถ้าโลกระเบค
ไปพรงนมนุษย์ก็จะหมคไป แต่ถ้ามมนุษย์ฆ่ากันตายหมคพรงน
โลกก็จะอยู่ตามเดิม

ทนจะพูด "ต่างว่า" สักสองสามข้อ ซึ่งในที่สุดจะรวม
 เป็นข้อเดียว ต่างวามศุทาหยา ๆ หนึ่งกว้าง ๒๐ เส้น ยาว ๒๐
 เส้น สูง ๒๐ เส้น แล้วเอาวางไว้ที่ทุ่งพญาไท เป็นหีบใหญ่
 ที่สุดในโลก ถ้าจะเทียบความสูงกับตึกไฟบูลย์สมัยตึกเรียกกัน
 ว่าตึก ๘ ชั้น หีบก็สูงกว่าตึกประมาณ ๒๐ เท่า เราขึ้นไปอยู่
 บนชั้นยอดของตึก ๘ ชั้น แลกลงไปถึงถนนชักจะเวียนหัว
 ถาขึ้นไปบนบนหลังหีบเห็นจะใจหวิวพลก

ในโลกนี้มีมนุษย์ประมาณ ๒ พันล้านคน คน ๒ พัน
 ล้านนั้นถ้าเอาลงบรรจุในหีบ หีบจะมีที่คนทั้งหมด คือว่า คน
 ๒ พันล้านจะลงในหีบนั้นได้ ไม่นั่นเหมือนปลาซาคินด้วยซ้ำ
 ทว่าถ้าไม่ทันคึกกันกว่าพูดผิด แต่ที่จริงไม่ผิด ลองคิดเลข
 สอดยดเถก เมื่อคนลงไปอยู่ในหีบหมกทั้ง ๒ พันล้านแล้ว ที่
 ในหีบจะยังมีหลวมอยู่อีกเป็นกอง การที่จะคิดเลขสอดบนนี้ ไม่ต้อง
 คิดถึงเทกตัวเล็ก ๆ คิดเอาเป็นส่วนใหญ่เต็มทีสูง ๖ ฟุต ทั้ง ๒
 พันล้านคน หีบก็ยังจะหลวมอยู่นั่นเอง

ที่พูดถึงพญาครุฑ พญาครุฑเป็นนกแขก ไม่ใช่
 นกไทย คือไทยเอาความคิดเรื่องพญาครุฑมาจากแขก
 นกชนิดที่ทำให้เกิดความคิดเรื่องพญาครุฑขึ้นในหัวแขก
 นั้นคือ นกชนิดเหยี่ยวตามภาษาของคนบางจำพวก

ในอินเดีย ครุฑแปลว่าเหยี่ยว คือเรียกเหยี่ยวว่าครุฑ
เพราะถือว่าเป็นเทือกเถาของพญาครุฑ คนบางจำพวก
เรียกตลอดไปจนถึงแร้ง

แต่พญาครุฑคือท่านองค์แดงที่ใช้เป็นตราแผ่นดินนั้นเป็น
เทวดานก เป็นหัวหน้าของนกทั้งหลาย มฤตยูทำตัวให้เล็กจน
ลอคกรเข้มนักได้ ให้ใหญ่จนคางงูเขาไปก็ได้อหิที่วางไวททง
พญาไทเนพญาครุฑคางงูไปได้อหิขาย

ทศพดถงภูเขาและทะเล เขาสูงสดในโลกนี้อยู่ในหมู่
เขาหิมาลย ทศพกนว่าหิมาลยนั้น อยานกว่าเขาเคยว มกเขา
คอกเขาไม่ร้น ถ้าจะชลลเขาหิมาลยทงหมู่ไปตงอยู่ในยุโรป
จะกนพนทตงแต่เมืองคาลส์ในประเทศฝรังเศสไปจนถงทะเลดำ
ถ้าจะเทียบความสูงของเขาในหมู่หิมาลยกับเขาอื่น ๆ ในโลก
หิมาลยมี ๑๔ ยอด ชงสูงกว่าเขาไหน ๆ ทงนั้น ถ้าเทียบ
กับเขาสูงในยุโรป หิมาลยมกว่า ๔๐ ยอด ชงสูงกว่าเขาสูง
ทสดของยุโรป เขาสูงทสดในหมู่หิมาลย คอสูงทสดในโลก
นั้น เชอกนว่าเขายอกทฝรังเรยกว่า "เอเวอเรสต์" ชอ
ลัสกฤต ชอ "เคาริศังกร" สูง ๒ หมื่น ๘ พันฟุตเศษ
คนพยายามจะขึ้นไปถงยอดลเศ ชอวคและทรพษมากมายแล้ว
ถียงไม่สำเร็จ

แต่ถงเขาสงเช่นนน ทะเลยงลกไปกว่า ทะเลทหวาง
 เกาะพลบขนกขเกาะญขนลกถง ๓ หมน ๕ พันฟตเศษ ถ้าเอา
 เขาเอเวอเรสต์หย่อนลงไปไนทะเลตรงนน ยอดเอเวอเรสต์จะยง
 จมอยู่ลกมาก เขาสงสูกไนเมืองไทยเวาคอ คอยอินทนน [หรือ
 อังกา] ในมณฑลพายัพ ถ้าเอาคอยอินทนนวางบนยอด
 เอเวอเรสต์คอกท ยอดคอยอินทนนก็เห็นจะพอปรม ๆ นา
 ทนตางว่าพญาครุฑคายหีบซงวางไวททงพญาไท ม
 มนุษย์ไนนน ๒ พันล้านคน เอาไปทงทะเลหวางเกาะญขนกข
 เกาะพลบขน ข้อมเคยวเสร์จ มนุษย์ไนโลกนกเป็นอินไมมเหลือ
 แต่โลกก็ไมผิกนกเลย โลกจะยงหมนเคว้ง ๆ รอบพระอาทิตย์
 อย้อย่างแต่ก่อน ตางว่าชาวพระองคารส่งกลองทโลก ก็จ
 เห็นอย้อย่างเดิมไมแปลกไปสกันคเคยว เหตุฉะนทมนษย์วางทว
 เป็นเจ้าของโลกนน โลกไมรู้ไมซแต่กไมซคของ บงคยแต่เพียง
 ว่าต้องปฏิบัตตามธรรมชาติเทานน ถ้าไมใช้มนษย์เป็นเจ้าของ
 โลก ช้างจะเข็น ทรอหนูจะเข็น ก็เหมอนกัน โลกไมรับรู้
 แต่ไมซคของ ขอแต่ว่าต้องอยู่ในระเบียบขของธรรมชาติเทานน
 เมื่อ ๒ แสนขมาแล้ว คนเราเคนสตนแข่งแรงมากกว่า
 เคยวน เขยวคมากกว่าเคยวน ขนคณไมเก่งกว่าเคยวน การกิน
 การอยงายกว่าเคยวน แต่เมื่อเทยขกบัสตวอิน ๆ คนก็อินเอ

กรรมหมันพิทยาลงกรณ์

เป็นอันมาก สัตวทษณคนในสมัยโน้น บางชนิดตัวยาว ๑๐๐ ฟุต
หนักเท่ากบรถไฟคนหนึ่ง พันคมเหมือนนเลอย บางชนิดคมเกราะ
ติดตัวอยู่เสมอ มนุษย์ไม่มีทางจะสู้ได้ แม้แต่สัตว์ชนิดคางคาว
ก็คายคนไปกินได้สบาย

ถ้าจะพูดตรงกันข้าม มีสัตว์บางชนิดซึ่งเล็กจนเห็นไม่ได้
แต่เกิดเร็วเหลือทน ถ้าปล่อยไว้ให้เกิดและจำเรณูอยู่สักปีเดียว
ก็จะเต็มโลก เผอญมีสัตว์ชนิดนี้คอยทำลายกันอยู่เสมอ
ไม่ใช่ ننมนักเป็นเจ้าโลกเสียแล้ว แม้อายุตัวยาว ๑๐๐
ฟุตก็จะแพ่ ถึงแม่มันจะคมเหมือนนเลอย ก็กัดสัตว์ทเล็กจน
แลเห็นไม่ได้

อนงมนุษย์เราจะอยู่ใต้ออกเลือกทอຍทเหมาะ แต่สัตว์
บางชนิดคมภูมิลาเนาอยู่บนนาแข็งกลางแจ้ง บางชนิดอยู่บนเขา
สูง ซึ่งเราอยู่ไม่ได้เพราะหายใจไม่ออก บางชนิดอยู่ในทะเล
ซึ่งเราลงไปไม่ได้ บางชนิดอาจว่ายน้ำเล่นเจ็ดหัวเจ็ดหางใน
น่านนกาส บางชนิดขาจะหลุดไปเสียสัก ๒ ขา ก็ยังไม่เป็นไร
เช่น จงหรดเขนตน แต่คนเราถ้าร่างกายไม่คอยู่พร้อมกสันฤท
ทุกสัน ๆ มนุษย์เราเสียเปรียบสัตว์อน ๆ เป็นอันมากในการทนทาน
ความลำบาก

แต่เหตุโรมันษยซึ่งเป็นลิงเคน ๔ คนอยเมือ ๒ แล่นชน
 จึงกลายเป็นเหมือนหงเจ้าโลก ที่เป็นคังนนเพราะมนษยเป็น
 สัตวมขัญญา คอมนมส่มองไซคักโค ทว่าเชนนไม้โคหมาย
 ความว่า มนษยมขัญญาส่มอกันทง ๒ พันล้านคน คนมขัญญา
 จริง ๆ มีไม่มาก คนส่วนมากอาศัยไซ้ประโยชน์จากขัญญาของ
 คนส่วนน้อยเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่นคังว่า คนมขัญญามาก
 คนหนกคคหลกเครื่องยนตชน คนขัญญาน้อยหลายคนอาศัย
 ความคคของเขาเขาไปทำรถยนต คนไม่มีขัญญาเลยกโคอาศัยข
 เมอมนษยโคเกิดมาจนมลง ๒ พันล้านคน ใน ๒ แล่น
 บคระนแลว ก็มสิ่งไรเลาทจะทำลายมนษย ถ้าพระอาทคย
 เย็นลงไปจนไม่ส่งความร้อนมาเลียงโลก หรือถ้าโลกแตกไป
 ควยกกระทบกบคาวควงอนหรืออะไรก็ตาม เรากคตายหมต เหตุ
 การณทเกิดเชนนนเป็นของพนอำนาจทเราจะขวังกันโค เป็นอน
 ใจไม่มีค้ำพค แต่ถ้าไม่เกิดเหตุททำให้โลกเป็นทอาศัยไม้โค
 ก็มสิ่งไรเลาทจะทำลายมนษย การคอบขัญหานั้นถ้าจะพยากรณ
 ทางวิชา คณกพยากรณไม่เป็น แต่ณกว่าเครื่องทจะทำลาย
 มนษยนนเห็น้อยอย่างหนก คอ มนษยควยกนเอง มนษยจะเบ็น
 สุกทำลายมนษย เวนแต่จะรุตวและคคหลกเลียงลทางทจะทำให้
 กคการเชนนน เลือนไม่กนเลือน หมาไม่กนหมา เพราะฉะนั้น

เสือไม่ฆ่าเสือ หมาไม่ฆ่าหมา มันจะกัดกันอย่างไรไซ้เขี้ยวเลย
 ในตัวมันเอง ถึงจะเจ็บก็ไม่ค่อยถึงตาย ส่วนมนุษย์นั้น ถึง
 ไม่กัดกันเองก็ฆ่ากันเอง และถ้าทำร้ายกันก็มักจะตาย เพราะ
 ไซ้อาวุธนอกตัวคอยขืนเข่นกัน อนึ่งสัตว์มันจะวิวาทกันในจำพวก
 กันเอง ก็มักจะวิวาทกันเฉพาะตัว แต่คนเราวิวาทกันเป็นจำนวน
 ล้าน ๆ เช่นในสงครามใหญ่มาแล้วมาเป็นต้น ส่วนการวิวาท
 ของสัตว์นั้น มักจะเป็นเหตุเพราะแย่งอาหาร ฆ่ากันเพราะ
 แย่งกาง ถ้าไซ้กางเป็นคำเปรียบ มนุษย์ทำสงครามกันก็เพราะ
 แย่งกางเสมอ การวิวาทระหว่างหมเล็กหมน้อยหรือแมระหว่าง
 บุคคล ก็มักจะเป็นด้วยเหตุเคียวกัน ทพคนเป็นธรรมชาติตัว
 [ซึ่งรวมมนุษย์เข้าด้วย] แต่คำว่า "กาง" ของมนุษย์นั้นรวม
 ตลอดไปถึงทรัพย์ทั้งหลายด้วย มนุษย์มีบุญญาธิการสมควรทรัพย์
 เมื่อสะสมได้แล้ว คนอื่นก็อิจฉาและอยากได้ เลยเป็นเหตุให้
 วิวาทและทำสงครามกัน เหตุฉะนี้แหละ เมื่อมนุษย์เกิดมากจน
 มากจนแล้วก็น่ากลัวจะเสื่อมลงไปเพราะมนุษย์ด้วยกันเอง คือว่า
 มนุษย์นี้แหละจะเป็นผู้ทำลายมนุษย์

ถ้าถามว่าทำไมมนุษย์จะต้องทำลายกันเอง ก็จะต้อง
 ตอบว่าเพราะบัญญัติคุณธรรมชาติ เมื่อกฎกล่าวแล้วว่ามนุษย์
 จะอ้างตัวเป็นเจ้าโลก โลกก็ไม่ซัดซอก แต่ถ้าทำผิดกฎของ

โลกคือผดกรรมชาติเมื่อไร โลกก็ลงโทษ บัญญัติของธรรม-
 ชาติมออย่างหนึ่งซึ่งจะพบก็เปรียบว่า ควาย ๑๐๐ ตัวอย่าไปรวม
 กันอยู่ในทุ่งซึ่งมีหญ้าพอสำหรับควายเพียง ๑๐ ตัว ถ้าขึ้นไป
 อยู่จะตอังกาย ๙๐ ตัวเป็นอย่างน้อย ควายฉันใด คนก็ฉันนั้น
 มนุษย์เกิดมากชนมากชน ที่ไหนอยู่สบายก็ไปรวมกันอยู่จน
 แน่นชนทุกที่ ครั้นที่ไม่พออยู่ไม่พอกินก็รุกเข้าไปในที่ของผู้อื่น
 แย่งกันทั้งที่อยู่ แย่งกันทั้งทางหากิน การรบราฆ่าฟันก็เกิดขึ้น
 หิงสาพยาบาทก็เกิด ที่เช่นเช่นนี้จะแก้ไขได้อย่างไรฉันก็ไม่รู
 ใคร ๆ ก็ไม่รู้ ถ้ารู้สึกนึกชาติก็คงจะไม่อหฺลกลือเหลือเหมือน
 เคยวน ถ้าพูดส่วนตัวบุคคลก็ทางที่พอของกันการวิวาท
 ได้ข้างในวงแคบ ๆ เช่นในโรงเรียน เป็นต้น วิชาของกันนั้นคือ
 ทำใจดีต่อกัน ไม่อิจฉากัน และไม่โกรธกันง่าย ๆ สั้น ๆ ก็คือ
 รักษาสามัคคีในหมู่ของเราไว้ให้ดี เชื่อคำพระพุทธเจ้า ใน
 เรื่องปัญหายาก ๆ เช่นนี้ พระพุทธเจ้าถูกเสมอ ถ้าสันนิบาตชาติ
 ทำให้คนเชื่ออย่างพระพุทธเจ้าว่าได้ สันนิบาตชาติก็จะห้ามการ
 วิวาทระหว่างชาติได้สำเร็จ แต่สันนิบาตชาติจะทำอย่างไร ให้
 คนเชื่อพร้อมกันหมดก็ยังไม่แลเห็นทาง เพราะอย่าว่าแต่คน
 ในศาสนาอื่น แม้คนในพุทธศาสนาด้วยกันก็มีเวลาที่ไม่ฟัง
 คำสอนของพระพุทธเจ้าเหมือนกัน เป็นต้นว่าในพุทธกาล

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๑๕

พระเจ้าวชิรทัศนะจะล้างพวกคากยะให้สิ้นวงศ์ พระพุทธเจ้าห้าม
โต ๓ ครั้ง ครั้งท๔ ห้ามไม่โต วิชิตทัศนะมาพวกคากยะลงไป
จนทวารกยงไม่อดนม ททาทองนั้นใช้ว่าไม่นับถือพระพุทธเจ้า
แตกทาทางที่เชื่อและนับถอนตนเอง

พูดเพียงวงแคบ ๆ เด็กนักเรียนรักษาสัมคัคในวง
โรงเรียนไว้มากจะมีความเรียบร้อย ถ้าวางมันกว้างออกไปจนถึง
การงานประเทศและระหว่างประเทศ มันลัดเออมของเรากเป็น
อันใจ เราทำโตเพียงวงแคบของเราเพียงไหนก็ทำเพียงนั้น
เมื่อนักจะมีความเจริญในวงของเรา ช้ให้เห็นง่าย ๆ คน ๆ
ในโรงเรียนถ้าเรียบร้อยไม่มีราวฉานกัน การเรียนก็จะเรียน
โตดี สอดไล่มาค่อยตก ที่พูดนี้พูดให้นักเรียนฟัง แต่ว่าใช้
โตทั่วไปหมดตลอดถึงสนนนิบาตชาติด้วย

หนังสือและคำพูด

บักขี้ไต

ผู้เขียนสงสัยมานานแล้วว่า เหตุใดเราจึงเขียนเรียก
ส่วนใต้แห่งสยามว่า บักขี้ไต เหตุใดจึงเรียกดินแดนว่า บักขี้
ค้อ บัก เข็คคู้คำภาษาบาลี บักข นอกจากแปลว่า บัก
ยังแปลว่า ข้าง ว่า พวก ก็ไค เข็คคู้คำสังสกฤต บักข แปล
ไคกว่า ๓๐ อย่าง เช่น ข้าง ครอง พวก ตำแหน่ง เป็นต้น
ก็เมื่อคำแปลจากภาษาบาลีแลสังสกฤตมละอกไคลงเช่นนั้น เราจะ
เอา บักข คำสังสกฤตมาใช้ควบกับคำไทย ไค ว่า บักขี้ไต
ก็ย่อมจะได้ตามใจเรา แต่น่าสงสัยอยู่อย่างหนึ่งว่า คำนั้นเรา
ใช้สั้น ๆ อย่างเดียว คือ บักข แปลว่า ครองแห่งเคอน เช่น
ใช้ว่า บักขิตนแห่งเคอนอาย บักขหลังแห่งเคอนย เป็นต้น เมื่อใช้
แปลว่า ครองแห่งเคอนฉะน เราก้ใช้ บักข ล่น ๆ ไม่มี
คำสังสกฤต [หรือบาลี] คำอื่นมาควบ แต่นอกจากนั้นดูเหมือน
จะม คำสังสกฤต [หรือบาลี] คำอื่นมาใช้ควบเสมอ เช่น
ปรบักข ปรฏิบักข เป็นต้น แม้ที่ใช่แปลว่า ครองแห่งเคอนก็

* จากนิตยสารประมวลวิจารณ์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔๐ วันศุกร์ที่ ๘
สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๘

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๑๗

มกมคำอื่นมาเพิ่ม ดัง ชณหทัย ขณหทัย กาลพิชัย เช่น
ตัวอย่าง เมื่อคิดไปคิดมากเห็นว่า คำ บักข นี เรานำมาใช้
ในภาษาไทย เมื่อจะพดลงค้ตรู [เช่น ปรบักข] อย่างหนึ่ง
เมื่อจะพดลง ครองแห่งเคอน [เช่น กาลพิชัย] อย่างหนึ่ง
นอกนั้นนก็ไม้ออกกว่าใช้อย่างไหนอีกข้าง เว้นแต่ บักขี้ไต
เท่านั้น

เมื่อกล่าวลงไปเช่นนั้นแล้ว ก็น่าจะเห็นว่า คำว่า บักข
ที่เราไม่คอยใช้ในคำพูดของเรา ไม่ใช่คำที่เราใช้ติดปากเสมอ
กยเป็นคำไทย ซึ่งใช้คนจนใช้คำเดียวสั้น ๆ ก็ไม่ซัด คำที่เรา
ใช้คนจนเป็นคำไทยเช่น นบ เช่น ทิศ แล จันทร เป็นต้น คำ
ว่า ทิศนั้นเมื่อเราใช้ว่า ทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศโน้น
ทิศนี้ ก็คือเอา ทิศ คำสังสกฤตมาใช้ปนกับ เหนือ ตะวัน-
ออก โนน น คำไทย แต่เพราะเหตุใช้ ทิศ จนคนจน
เห็นเหมือนเอานาฝนปนน้ำประป่า ไม่ใช่ฝนปนน้ำท่าซึ่งชก
ให้ชุน คำว่า ทิศ นั้นเห็นจะไม่มีคำไทย [ถ้ามีผู้เขียนไม่เคย
ทราบ] จึงต้องเอาคำต่าง ประเทศมาใช้จนเสมอกับเปลี่ยน
สัญชาติเป็นคำของเราเอง ส่วนคำว่า จันทร นั้นแล้ว แม่มี
คำไทย [คือเคอน] แล้วก็จริง แต่คำไทยคำนั้น เคยวน
ขวามักใช้หมายความว่า ไปคนละทาง [เช่น เคอนเมษายน ซึ่ง

ไม่ได้เกี่ยวข้องกับจันทรเศขร] เมื่อคำไทย [เดือน] ของเรามัน
ใช้ไปอีกอย่างหนึ่งฉะนั้น ก็เป็นการควรแล้วที่จะเอาคำสันสกฤต
[จันทร] มาใช้จนเปลี่ยนสัญชาติไปอีกคำหนึ่ง

แต่คำว่า บัณฑิต นั้นจะหมายความว่า ครอง ก็ตาม ว่า ข้าง
ก็ตาม ว่า พวก ว่า บัณฑิต ก็ตาม เราก็มคำไทยแล้วทั้งนั้น
พูดเฉพาะคำว่า บัณฑิต นั้นก็ไม่มีที่ชี้หมายความว่าอย่างอื่น หรือ
เป็นคำขยายกายอะไร ถ้าหมายความว่า บัณฑิต เหตุใดจึง
ใช้ว่า บัณฑิต เหตุใดจึงเอาคำซึ่งเราใช้ยังไม่คุ้นมากด้วยกับ
คำไทยจนเขื่อนาฝนปนน้ำท่า [คำว่าน้ำฝนปนน้ำท่าเป็นภาษา
หนังสือ] คราวคำว่า บัณฑิต ใน บัณฑิต นั้นจะเป็นคำไทยของ
เราเอง ที่เขาไปยกให้สันสกฤตเสียคือกรรมมัง คำไทยที่เราลม
จนเขาไปยกให้ภาษาอื่นเสียเช่นนมมาก ตัวอย่างคือ สาน
คำไทยแท้ ๆ แปลว่า เรือน เราเอาไปยกให้เป็นคำสันสกฤต
เขียนว่า ศาสดเจ้า ศาสดชำระความ ซึ่งผู้เขียนเคยกล่าวใน
หนังสืออื่นแล้ว เป็นต้น

เมื่อเกิดสงสัยเช่นนี้ก็น่าสงสัยคิดว่า คุณแล้ว คำว่า
เอามาด้วย ธรรมดาการควา ซึ่งเป็นผลของการคั่นนม มิใช่
จะแม่นยำเสมอไป ผู้คนอาจความาพลาดๆ ได้บ่อยๆ แต่ถึงกระนั้น

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ

๑๕

ก็เห็นประโยชน์ที่เตือนกันให้คิด และถ้าสนใจก็จะได้ช่วยกัน
กันต่อไป

การคิดค้นของผู้เขียนในเรื่องคำว่า บัณฑิต นั้น เห็น
ทางไปในเรื่อง ข้อคำ ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนก่อน [ประมวณ
มารคณบัต ๔] เราใช้พูดว่า “บัณฑิตฝ่ายเหนือ” แยก
ความออกเป็น ๒ ส่วน มีคำ ๒ คู่ ทว่าความ ๒ ส่วนนั้น คือ
บัณฑิต ส่วนหนึ่ง ฝ่ายเหนือ ส่วนหนึ่ง และทว่าคำ ๒ คู่
คือ ใต้ กับ เหนือ คู่หนึ่ง บัณฑิต กับ ฝ่าย คู่หนึ่ง เหตุ
ที่เราใช้ ฝ่าย ก็เพราะเราชอบคำคล้องสัมผัส และคำนั้นพอ
คล้องกับ ใต้ ใต้

เหตุใดเราจึงเอา บัณฑิต ไปคู่กับ ฝ่าย เล่า บัณฑิต กับ ฝ่าย
เป็นคำคนละภาษา จึงไม่เข้ากับลักษณะข้อคำของเราเลย ถ้าจะ
พูดให้ถูกวิธีข้อคำของเรา คำที่เราใช้ช้อนกับ ฝ่าย ก็คือ ผก
ช้อนกันเป็น ผกฝ่าย [บางทีว่าผกไฟ] ผก คำไทยเดิมก็
แปลว่า ข้าง และ ฝ่าย ก็แปลว่า ข้าง เหมือนกัน

เมื่อคิดไปถึงชนนแล้ว ก็ลองค้นดูหนังสือเก่า ๆ ว่าเขียน
บัณฑิต ผกกับเคยวนอย่างไร ได้ความดังนี้ :—

๑. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา [ฉบับหลวงประเสริฐ] พ.ศ. ๒๒๒๓ เขียนว่า “บักไต๋” [ตัว ข เห็นจะเกินไป]

๒. หนังสือตำแหน่งพระราชอาณัติ ในกรุง นอกกรุง ครึ่งกรุงเก่า ๒ ฉบับ ฉบับหนึ่งเขียน “บักไต๋” ฉบับหนึ่งเขียน “ปากไต๋”

๓. กฎหมายตรา ๓ ดวง ลักษณะศักดิ์นาทหารหัวเมือง เขียนว่า “ปากไต๋” ลักษณะขบถศึก เขียนว่า “ปากไต๋” เหมือนกัน

๔. พระราชพงศาวดารฉบับหมอบรัดเล [ตอนแผ่นดินหลวงสรศักดิ์เกณฑ์คนไปขุนคลอง] เขียนว่า “ปากไต๋”

๕. ราชกิจจานุเบกษารัชกาลที่ ๔ [คัดมาลงประมวลมรดก ฉบับ ๒๘] เขียนว่า “ปากไต๋”

หลักฐานมาแสดงข้างบนควรเห็นทศชื่อไต๋ว่า แต่ก่อนเคยเขียน “ปากไต๋” หรือ “บักไต๋” ไม่มีการนิตเป็นคำไทย ไม่ใช่คำ สีสกฤต ทว่า แต่ก่อน นั้น หมายความว่าถอยหลังตรงแถวรัชกาลที่ ๔ ไปถึงตนกรุงเทพฯ และสมัยกรุงศรีอยุธยา ก่อนนั้นขึ้นไปน่าจะไม่มีคำว่า บักไต๋ เพราะสยามในสมัยนั้น แยกเป็นหลายอาณาจักร

ถ้าจะหาความรู้อีกว่า บัก และ ปาก ก่อนสมัยกรุงศรี
อยุธยาและก่อนสมัยกรุงสุโขทัยขึ้นไป ก็เห็นจะจับได้จากภาษา
ไทยนอกสยาม ซึ่งคำพูดยังไม่เคยถึงชนความเจริญแห่งคำ
พูดของไทยพวกเรา และควรจะเชื่อว่าเมื่อออกซรวรรณของไทยยัง
แคบๆ มีตัวหนังสือพยัญชนะ ๒๔ ตัวเป็นอย่างมาก [เช่น
ไทยอาสาม หรือที่เรียก อาโหม] หรือไทยใหญ่ [เงี้ยว]
นั้น คำ ๒ คำ คือ บัก และ ปาก นั้นก็เป็นคำซึ่งเขียนตัว
หนังสืออย่างเดียวกันทั้งคำว่า บาก ด้วย

ไทยอาสามในอันเดียวกับไทยใหญ่ [เงี้ยว] ในพม่ามีคำ
ว่า บัก เขียนอย่างเดียวกัน ความอย่างเดียวกัน แปลเป็น
ภาษาไทยกรุงสยามดังนี้เป็นตัวอย่าง :—

ไทยใหญ่ บัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า ปาก

ไทยใหญ่ บัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า ฟัก [ฟัก
แฟง] [จงสังเกต ข เปลี่ยน เป็น ฟ]

ไทยใหญ่ บัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า บัก [เช่น บักเส้า]

ไทยใหญ่ บัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า บาก นำสังเกตจาก
คำหลังนั้นว่า ปาก ก็คือรอยบากในหน้านั้นเอง

พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

๓๕
 ทนของสอขาค่าว่า "ฝัก" บาง ไทกล่าวแล้วว่า ฝัก
 แปลว่า ข้าง อย่างเดียวกับ ฝ่าย [และฝี่] ซึ่งแปลว่า ข้าง
 ๓
 เหมือนกัน

คำฝัก^๓ เทียบไทยอาสามกับไทยกรุงสยาม ดังนี้ :—

คำอาสาม ฝัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า ฝัก

คำอาสาม ฝัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า ฝาก

[ของฝาก]

คำอาสาม ฝัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า ฝัก

[ฝักตาย]

คำไทยอาสาม ฝัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า บัก

[เย็บปัก]

คำไทยอาสาม ฝัก ไทยกรุงสยามใช้ว่า ฟาก

[ฟากฝั่ง]

คำไทยอาสาม ฝัก แปลว่า ทัพ

คำไทยอาสาม ฝัก แปลว่า ข้าง

ส่วนไทยใหญ่ [เงี้ยว] นั้นมีคำว่า ฝักนา แปลว่า
 ๓
 เบื้องหน้า [ทำให้หนักถ่วงค้ำทเราใช้ว่าหน้าฝาก]

ฝักตุ แปลว่า ประตุ

กรมหมื่นพทยาลงกรณ์

เราฟังสังเกตตัวอย่างที่แสดงมาแล้วว่า ฝ ฟ ฝ นน ไซ
 ปน ๆ กันหลายแห่ง เช่น บัก กลายเป็น ฟัก เป็นต้น ไทย
 ขาสยามยังมีออกคำหนึ่งซึ่งเขียน ฝ ไม่ตรงกับคำไทยว่า ฝ
 ทกล้วนทำให้เห็นว่า ฝ ฟ กับ ฝ ฝ เปลี่ยนกันได้เช่น
 ฝัก และ ฟัก กลายเป็น บัก และ ปาก ในภาษาเราก็คงได้ เพราะ
 ฉะนั้น ปากไตฝายเหนือ หรือ บักไตฝายเหนือ ๖ ๖
 เกี่ยวกั ฝักไตฝายเหนือ หรือ ฝักไตฝายเหนือ ก็ได้
 คำว่า ฝัก กับ ฝัก ไทยนอกสยาม ทอกขรรค์ยังไม่เจริญ
 ๖ ๖
 ก็เขียนอย่างเกี่ยวกันทงน

ทกล้วนเช่นนี้ไม่ใช่กล่าวว่ารุงสยามเคยใช้ ฝักไต
 ฝายเหนือ หรือ ฝักไตฝายเหนือ ในสมัยไหนกล่าวเพียงว่า
 บัก หรือ ปาก ก็ดี เดิมก็เห็นจะคำเกี่ยว กับ ฝัก และ ฟัก
 ๖ ๖
 นนเอง หรือจะนอกออกอย่างหนึ่งว่า บาก ปาก [อย่าลืมนว่า
 ๖ ๖
 หนังสือไทยอนมตวเคยว ไม่มีทง บ และ ฝ] แปลว่าตัดให้
 แยกกันออกไปก็คงจะได้

เราจะขียนนไตกแต่เพียงว่า หนังสือไทยก่อนกรุงศรีอยุธยา
 ๖ ๖
 มาจนรัชกาลที่ ๔ เขียน ปากไต หรือ บักไต ไม่มี ๖ การันต์

เป็นไทย มีภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษา
ที่สอง] คนที่ใช้อังกฤษเป็นภาษาที่สองนั้น เขาประมาณว่ามีใน
โลกประมาณ ๒๐ ล้านคน

ที่เป็นดังนี้ เพราะคน อังกฤษเก่งในการ เทียว แทรกไปทุก
หนทุกแห่ง แต่ไม่เก่งในการเรียนภาษาของคนอื่น ไปไหนก็
ลากลือกง้อภาษาของตนไปด้วย อีกประการหนึ่ง ภาษา
อังกฤษ เป็นภาษาเหมาะที่จะ ใช้กว้างขวาง กล่าว ความที่
ยากอภิกรมน์ [เยอรมัน] กล่าวไว้ประมาณ ๑๐๐ ปีแล้วว่า
“ในทาง มั่งคั่ง ด้วยความหมาย ในทาง ปัญญา และ ในทาง
ประหยัดค่า จะหาภาษาไหนในเวลาอันแข่งภาษาอังกฤษไม่ได้”
ไปรเฟ็ชเชอร์เย็ชเปอร์เซ็น [อาจารย์ภาษา] ยังกล่าวซ้ำอีกว่า
อังกฤษเป็นภาษาง่าย มีสำเนียงชัด ผลสมคำไคแน่น จัก
ประโยชน์อย่างลดยึก และไม่อวดรู้ในสำนวน เป็นต้นว่าไม่ต้อง
ใช้ ๓ ลิงคืแทนนักประเสริฐเสียแล้ว [และการที่มี “ยู” คำ
เคียวแทนท่าน แก เอ็ง มง ไคเท่า ฝ่าพระบาท ฯลฯ นั้น
สบายนัก]

ภาษาอังกฤษมีคำในคึกชันนารีประมาณ ๓๐๐,๐๐๐
และเกิดใหม่ไม่มีหยุด แต่ คอกเทอร์ ซี. เค. ฮอคเคิน เชื่อว่า

กรรมหมิ่นพทยาลงกรรม

ถาวรคำอังกฤษ ๘๕๐ คำก็พอใช้ตามธรรมดา และได้คิดแบบ
ใช้ภาษาอังกฤษ ๘๕๐ คำนี้ เราเองนึกไม่ออกว่าคำ ๘๕๐
คำจะพออย่างไรได้ แต่เขาแข็งแรงว่าทว่าพอนนพอสสำหรับคน
ธรรมดาใช้ ไม่ใช่สำหรับให้คนมีความรู้มากใช้ และอธิบาย
ต่อไปว่า คำ ๘๕๐ คำนั้น ถ้าใช้ควบกนให้ค ก็แทนคำอื่น ๆ
ใช้มาก ภาษาอังกฤษ ๘๕๐ คำนี้ เขาตั้งชื่อว่าเบสิคของคลช
จะใช้ใคจริงคอมผรวบใช้ทว ๆ ไป หรือไมกตองคอบคไป

ภาษาอังกฤษเคยวนคองคอังกฤษมักจจะพทกนว่า แตกกง
ออกไปเป็นภาษาอเมรคกนออกกงหนง อินทจรงคนอเมรคกนทพค
ภาษาอังกฤษ แต่มแปลกออกไป ๒ ทาง คอสำเนียงทางหนง
ใช้คำใหม่ ๆ ซงเกคในอเมรคกนอย่างรวทเร็วอย่างหนง

สำเนียงทพวคอเมรคกนพคองคอังกฤษนค คนอังกฤษว่เป็น
เสียงออกทางจมุค ถ้าไมคคกพงไมเข้าใจ แกคอเมรคกนขางคค
กวาองคอังกฤษพคทางจมุคเหมอนกน

คนอังกฤษคคหนงว่ สำเนียงอเมรคกนคค “เป็นเสียง
ออกทางจมุคคคกนอย่างไมมีทวงแลคพคผ่านทขเสียงเก้ท”

อังกฤษออกคคหนงว่ “เมอหนงพคคมา ก็เป็นโอกาส
ทเรว [อังกฤษ] จะเป็นผู้นำสำเนียงพคในโลก เรวพคภาษา
อังกฤษซงอเมรคกนไมพค”

หนังสือพิมพ์อเมริกันชื่อ "สเตช" เขียนว่า "แน่แหละ
 สำเนียงอังกฤษนั้นเดิกลายยง เมอเขียนสำเนียงทคนพงออกก
 ยงเดิกลายหนกชน "

อเมริกันคนหนงว่า "ข้าพเจ้าเ็นผลละครมาหลายบแล้ว
 แต่ยังไม่แนใจว่าละครทำทาและพคเหมือนคนอังกฤษ หรือคน
 อังกฤษทำทาและพคเหมือนละคร "

เราซงไม่ใช่คนอังกฤษและไม่ใช่คนอเมริกัน พงเขา
 สำคณารคกนกชนค และถ้าเราเคยไปเรียนในประเทศไทน
 ก็คงจะเอียงไปข้างสำเนียงในประเทศนั้น แต่อนทจริงสำเนียง
 อเมริกัน ก็คือสำเนียงอังกฤษ ทาใช้พวกอเมริกันไปคคคค
 แปลงเอาเองไม่ อังกฤษเองสิแปลงสำเนียงของตนเอง [ผู้
 เขียนกล่าวคงนทงทตัวเองเ็นนักเรียนเมองอังกฤษ]

ในรอยบท ๑๗ แห่งคริสต์ศักราช เมอชาวอังกฤษยก
 ครอบครว พากนไปตงหากนในอเมริกันน ภาษาอังกฤษทพค
 กนในลอนคอน และทออกซฟอดและเคมบริชในเวลาอนน นยม
 กนว่าเป็นสำเนียงผคมควมริ คงทสำเนียงซงพคกนในทเหลา
 นน เป็นสำเนียงผคมควมริอยู่ในเวลาอน แต่ในรอยบท ๑๗
 สำเนียงทผคพคกนในประเทศอังกฤษก็คอสำเนียงทอเมริกันพค
 อยู่ในปัจจุบัน เพราะพคกนนพาสำเนียงสมยโนนซามทะเลไป

ทวย และยังรักษาสำเนียงไว้ได้ แต่ประเทศอังกฤษเองสำเนียง
เปลี่ยนไป เขาว่าถ้าซอเซอร์ จินตทวีโบราณของอังกฤษคนม
ชีวิตขึ้นมาในเวลา นั้น จะเข้าใจคำพูดของชาวอเมริกันดีกว่าเขา
ใจลูกหลานของตนเองในประเทศอังกฤษ

ในอเมริกามีภาคหนึ่งคือบอสตัน ที่ใช้สำเนียงพูดคล้าย
อังกฤษปัจจุบัน พวกบอสตันเป็นพวกที่คิดสำเนียงภายหลัง
นอกจากพวกบอสตัน อเมริกันพูดอังกฤษตามสำเนียงเดิมทางนั้น

ส่วนชอลวูดซึ่งเป็นสำนักท่าหนงน เมอจะเอาเรื่องเก่า
ของอังกฤษไปเล่นหนึ่ง เป็นต้นว่าเรื่องของเชคส์เปียร์ ก็พยายาม
ที่พูดที่จะพูดให้เหมือนคนอังกฤษ ครึ่งหนึ่งพูดท่าหนงเชลวูด

ชานาญเรื่องสำเนียงไปฟังเพื่อจะขอความเห็น ผู้ชานาญบอก
ว่าการที่เอาคนอังกฤษเป็นนายโรงเอก นางเอกนั้นพูดผิดหมด
ถ้าจะให้ถูก ก็ต้องเลือก อเมริกัน ที่พูดสำเนียง ออกทาง จมูก
เพราะเชคส์เปียร์เองก็พูดเสียงนั้น คำแนะนำผู้ท่าหนงไม่ยอม
ทำตาม เพราะคนไม่รู้ไม่ถึงก็จะเห็นแล้ว ขายตัวไม่ได้

ส่วนคำใหม่ ๆ ที่เกิดในคำพูดอเมริกัน คุณเหมือนแทบจะ
จกไม่ทันนั้น เราจะไม่นำมากล่าวให้ยืดยาวไป แต่ควรจะ
กล่าวว่าคำใหม่ ๆ ของอเมริกันนั้นได้ความกระฉับกระเฉงบ่อย ๆ

คนจึงรีบใช้เร็ว บางทีคนที่ไม่ชอบคำใหม่ ๆ ของอเมริกันกล่าว
 ทศเขยนคำนั้น ๆ แต่ในคำที่เขยนตศเขยนนั้นใช้คำอเมริกันเช่น
 หลายคำ ซึ่งผู้เขยนไม่ทันนึกถึงว่าเป็นคำจำพวกทศเขยน
 นนเอง

ใน ค.ศ. ๑๘๘๐ เมธ ๔๕ ยี่มานเอง หนังสือพิมพ์
 รายวันในลอนดอนฉบับหนึ่ง เขยนปริเทวะว่าคำอเมริกันอย่าง
 นาทูเรศมีมาใหม่คำหนึ่ง ซึ่งไม่ควรสุภาพชนจะรีบใช้เป็น
 อื่นชาติ คำทวานาทูเรศนั้น คือคำว่า ไซเอนติสต (Scientist)

คำแห่งพงศาวดาร*

สิ่งซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า ฮิสตอรี (History) และภาษาไทยสยามเคยเรียกพงศาวดารนั้น มีคำอย่างไรบ้าง?

แต่ก่อน ถ้าเราจะพูดถึงฮิสตอรี ก็มีคำว่าพงศาวดาร ใช้อยู่คำเดียว ฮิสตอรีจะหมายความกระไรเพียงไหน พงศาวดารก็หมายความกระนั้นเพียงนั้น แต่เดี๋ยวนี้มีคำมาใหม่อีกคำหนึ่งว่าประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจแยกคำออกแปลศัพท์ได้ว่า ศาสตร์แห่งประวัติ หรือศาสตร์ว่าด้วยประวัติ

คำว่า ศาสตร์ นั้น ภาษาสันสกฤตหมายความว่าอะไร ขอบอกไว้ เพราะเราเอามาใช้เพียงแต่ให้กินความเหมาะกับความประสงค์ของเราเท่านั้น นับประสาอะไรแต่เราจะมีใช้เจ้าของภาษาสันสกฤต แม้ชาวอินเดียสมัยนยงเอาศัพท์เอามาใช้ เขวไปจากความเดิมให้เข้ากับความต้องการของปัจจุบัน

เราควรเข้าใจว่า คำว่า ศาสตร์ที่เราเอามาใช้นั้นตรงความกับ Science หรือ Art อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่อนิจจัง

* จากนิตยสารประมวญมารค ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๑ วันศุกร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑

๓๒ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
ก็เปล่า เราใช้ ศาสตร์ ไปข้าง Art ก็มี เช่นคำว่า ดุริยางค-
ศาสตร์ นาฏศาสตร์ เป็นต้น และใช้ไปข้าง Science ก็มี
เช่น ดาราศาสตร์ แพทยศาสตร์ เป็นต้นอย่าง แท้จริงคำว่า
วิทยาศาสตร์ และ ศิลปศาสตร์ ก็ยังให้เห็นอยู่แล้วว่า ใช้
ทั้งสองทางและคำว่า ศาสตร์ ก็คือ ไยเมษากายาคำ ซึ่งคุณหมอน
เข้ายาต้มแทบทุกหม้อ

คำว่า ประวัติ แต่ก่อนเคยใช้ตรงกับท้องถ้องภฤษใช้ว่า
Biography คือเรื่องราวส่วนตัวบุคคล เช่นหนังสือเกาซอ
“พระราชประวัติ” และประวัติสุดท้ายในหนังสือแจกงานศพ
 เป็นต้น

คำว่า ประวัติ เคยใช้ผิดก็คำว่า ตำนาน ซึ่งเป็น
ชื่อหนังสือกล่าวเรื่องราวของสิ่งไม่มีชีวิต เช่นหนังสือ
“ตำนานพระพุทธสิหิงค์” และ “ตำนานวัดพระ
เชตุพน” เป็นต้น

คำว่า พงสาวดาร ถ้าแปลตามศัพท์ก็แปลว่า กอผม
เกยรติ พงศ์ [วงศ์] แปลว่า กอ [ตั้งแต่กอไม้ไปจนกอพยอม]
ชวตารแปลว่า ลง ในอันเคยใช้ชวตารเป็นคำเรียกผมเกยรติ
ไม่จำเพาะแต่พระราม เรียกใคร ๆ ก็ยวนกัใจ และถาเรียก

เช่นนั้น ก็เขียนคำยกยอว่าลงมาจากที่สูง เปรียบขอกเทวดาลงมา
 จากสวรรค์ เทวดาไม่จำเป็นต้องพระนารายณ์ เทวดาอื่น ๆ ก็ใค
 นั้นเป็นคำแปลคำว่า พงศาสดาตามศัพท์เดิมและตามท
 เขาใช้กันในอินเดียมาจนเวลานี้ แต่ขอที่ศัพท์เดิมแปลว่าอะไร
 นั้นไม่สำคัญ สำคัญที่ไทยเราใช้หมายความว่าอะไร ขอน
 กระจ่างตัวอย่างให้เห็นว่า เศรษฐกิจแปลตามศัพท์ว่ากิจประเสริฐ
 แต่เราเกี่ยวใช้หมายความว่า อีคอนอมิกส์ อีศตรแปลว่า ลา
 แต่เราใช้แปลว่า ม้า อีศกรแปลว่า ขโมย แต่เราใช้แปลว่า
 ศัตรู เป็นต้น ใจความเดิมของศัพท์ไม่สำคัญ สำคัญที่ความ
 หมายของเรา

คำว่า พงศาสดาแม้จะแปลตามศัพท์ว่า กอผู้มเกยรต
 ก็ตาม แต่เราใช้มีความหมายตามมติของคนรุ่นก่อนอย่าง
 เคยยกยอเทวดาใช้คำว่า ฮีสตอร์ คือเป็นเรื่องรวมทั้ง ประวัติ
 และ ตำนาน ซึ่งกล่าวเนื้อเรื่องและผลความดีที่ออกไป
 เปรียบว่าเป็นโซ่ไม่ขาดตอน บรรยายเหตุการณ์อันเกี่ยวก
 ชาติ บุคคล สิ่ง เป็นต้น

ในต้นเราจะใช้คำว่า พงศาสดา ตามอย่างเก่าไปก่อน
 และย้อนกลับไปยังมีปัญหาซึ่งคงไว้ในเบื้องต้นว่า พงศาสดา
 มีคำอย่างไรบ้าง ?

ค่าของพงศาวดารอยู่ในข้อที่สามใจเราในการอยากรู้เรื่อง
 ในสมัยก่อน ๆ และชาติอื่น ๆ หรือสมัยใจเรา เหมือนนกเที่ยว
 ไต่เที่ยวเห็นบ้านเมืองและคนที่เราไม่เคยเห็น หรือสมัยใจเรา
 เหมือนหนังสือเราเป็นผู้ละคร ไต่เห็นเขาเล่นเรื่องซบซนและเรื่อง
 เสวร้ายในไซคของมนุษย์ทั้งหลายหรือจะถือว่า พงศาวดารเป็น
 หนังสือสำหรับอ่านเหมือนนันทาน แปลกกันแต่มีคนจริง ๆ แทน
 คนที่เขาสมมติขึ้น และผมเรียบเรียงพงศาวดารก็ขอเจ้าปัญญาใน
 หนังสือ ซึ่งออกสำหรับแต่งไว้เพื่อความสำราญของเราเท่านั้นเอง
 หรือคำที่คาร์ไลล์กล่าวไว้จะถูกต้อง ก็ว่าพงศาวดารของโลก
 ก็คือประวัติของคนมีเกียรติหนักศักดิ์ใหญ่เท่านั้น และถ้าจริง
 อย่างคาร์ไลล์ว่าไซร์ ก็ว่าอย่างความประพฤติและปฏิบัติของคน
 เหล่านั้นจะเป็นนาเนอความสำคัญของพงศาวดารหรือ

บางทีขอทักกล่าวมาข้างบนนี้แต่ละอย่าง อาจถูก ก็
 ว่าค่าแห่งพงศาวดารอยู่ในข้อที่ทำให้สมัยใจเราในเรื่องอยาก
 อยากรู้เห็นคนและบ้านเมืองต่าง ๆ ในสมัยต่าง ๆ ด้วย สมัย
 ใจเราในทางอื่น ๆ ทยอยมาแล้วจนบัดนี้ และเป็นประวัติของคน
 มีเกียรติหนักศักดิ์ใหญ่ด้วย แต่คำที่คาร์ไลล์เห็นจะอยู่ในข้อ

ที่ว่า พงศาวดารให้ความรู้ในปางก่อนให้เราเทียบกับเคยวนและ
ทายล่องหน้าในกาลต่อไป มนุษย์จำเป็นจะต้องรู้ว่าควรปฏิบัติ
อย่างไรจึงจะเห็นคุณแก่มนุษย์ และจะรู้โรคภัยจากความรู้อันเกิด
จากคามเคยของมนุษย์เอง

ทุกกล่าวถึงประโยชน์แห่งความรู้ อันเกิดจากความเคย
ย่อมเห็นแน่นอนกันมานานแล้วในทางการเมือง หลอดแอกตัน
นักปราชญ์ใหญ่ผู้เขียนยกอาจารย์ พงศาวดาร ในประเทศอังกฤษ
ผู้เป็นอาจารย์ของอาจารย์ เคยกล่าวว่า วิทยาศาสตร์การเมือง
(Science of Politics) เป็นวิทยาศาสตร์หนึ่งแท้ที่กระแด้แม่
พงศาวดารพาความรู้มาทงไว้ให้ เปรียบเหมือนกระแด้แม่
พาทองคำมาปล่อยทิ้งไว้ในทรายฉะนั้น ความรู้ว่าเหตุการณ์
ในปางก่อนได้เป็นอย่างไร และมีผลอย่างไรหรือบนทุกความ
จริงที่ใด โดยความเคยพบเคยไคยของมนุษย์นั้นยอมเป็น
ของใช้ไค้แน่นอน เป็นเครื่องมือสำหรับกระทำการ และเป็น
อำนาจอันจะยังความเย็นไปให้เกิคในภายหน้าไค้

อนึ่ง เคยมีผู้กล่าวว่า “พงศาวดารคือการเมืองใน
ปางก่อน การเมืองคือพงศาวดารปัจจุบัน” ขอนักอา
จรัล แต่พงศาวดารหาใช้การเมืองทงนั้นไม่ เรายังรู้สึกมาก ๆ
จนทุกทีว่าไม่ว่าแพร่งไค้ในชีวิตและกิจการของมนุษย์ เราต้อง

๓๖

พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

เขียนจากความเคยทงนน^{๕๕} แม้ในทางจิตสําราณทรพย์ หรือ
ในทางคํานึงชีวิตของพระสมชนกค^{๕๕} แม้ในคําสนาและจรรยา
กค^{๕๕} ความเคยรเคยเป็นในภายก่อนยอมเป็นเครื่องนำให้เห็น
ภายนและภายหน้าต่อไป

ภายิตว่า “ความเคยยอมสอน” นั้นเป็นภายิตสำคัญ
นัก เมื่อเรารู้แล้วว่าเหตุอย่างไหนดเคยมีผลอย่างไร ก็ควรจะ
เห็นลวงหน้าใดเป็นเลาๆ ว่าเหตุอย่างเคยวกนก็คงจะมีผล
เช่นกัน.

โ้วาทสำหรับชายหนุ่ม*

[เขียนใน ร.ศ. ๑๒๖]

ดูราชาชนหนุ่มทั้งหลาย อันการเลือกหาคู่เป็นสิ่ง
สำคัญยิ่งกว่าขั้บรดยนต์และกินเหล้า จงฟังโ้วาทของ
ผู้ทอายุใกล้ ๖๕ เข้าไปบ่ละบ่ ทั้งเอาใจใส่จำเป็นคดี
เพื่อประโยชน์แก่ตนเองเถิด

การเลือกเมียในเวลานี้ ก็ยังคงเป็นไปตามวิธีที่ใดทำกัน
แต่ครั้งรัชกาลพระร่วงและยุคที่เก่า ๆ กว่านั้นขึ้นไป ผู้ใหญ่ที่ได้
เคยรับความเดือดร้อนด้วยเรื่องมีเมียผิดมาแล้วก็ไม่อาจใช้ความ
รู้แนะนำคนหนุ่มให้หลีกเลี่ยงจากความเดือดร้อนเช่นกนั้นไม่ได้

หญิงงาม

ชายหนุ่ม ๆ ทุกคนเมื่อต้องการมีเมีย ก็คงแสวง
หาหญิงที่เบन्दงน คอวตล่อนหงทสวย ไม่มีตัวจับ
อายุน้อยไปราว ๆ สามปีเป็นประมาณ แต่งตัวเก๋ไม่มท
สุด พุดเหมือนเสียงดนตรี.....แต่ความข่อนจะบ้วย
กล่าวไปโย เชิญท่านผู้เป็นชายหนุ่มทราบเอาเองจาก
แม่สาวทท่านนกออยู่ในใจแล้วนนเถิด

* จากนิตยสารประมวณุมารค ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๕ วันศุกร์ที่ ๒๕ ธันวาคม

พระเทพนธบางเรื่องและปาฐกถา

คำฝรั่งมอญว่า "ความงามขย่เพียงผวหนง" เป็นคำ
 สำหรับปลอขย่ตทาเมขงามไมไค แต่ทจริงเป็นคำทผค เพราะ
 อกรรมคทาหน้าทสวจะตองสวจากกะโหลกค้ระยะ ถ้ากะโหลก
 ค้ระยะรูปไม่งามหน้าจจะงามอย่างไรไค ถ้ากะโหลกค้ระยะรูป
 เป็นมะนาวคคหรือพระจันทรควงซก หน้ากลมๆ แขนๆ เป็น
 ทองแดงไฟ หรือเหมือนอคมจันทรจะสวไคหรือ อนงคำ
 ทวงามขย่แต่เพียงผวหนงน เป็นการตลกหญงงาม ทว่า
 เหมือนลูกโปรง ซงมรูปอยู่ไคกควยผว ไมมีอะไรข้างใน เป็น
 การคหมินนาโกจรช

ข้าพเจ้าเองก็ไมใช่คนเกลียดความงาม แต่ตำราผู้เฒ่าท่าน
 ห้ามไมให้ม้เมียงาม เพราะหญงงามมีความงามปิดบังความไม่งาม
 หลงซ้รวมมีความไม่งามปิดบังความงาม ซอนบางที่จะเข้าใจยาก
 จะตองอธิบาย

ในข้อต้นจะตองกล่าวตำราทโยเมอร หรือ ซงจูกองไว้แต่
 โยราณ ถ้าไมใช่โยเมอรหรือซงจูกองพรกหรือใครคนหนง
 คาทกลาวนน คอว่าในโลกนไมมีสิ่งใดทจะหาทคมีไค ทสค
 พระปรางควคแงกแกทบจะมผคว่าไม่งาม และผทว่าเชกส้เขย
 ไมไคเพราะกเกอบจะหาไค คงนเราท่านทกคนไม่ว่าเนอจะเป็น
 ทาทองหรือทาทนหมอ คงจะมทคทงนน ผายหญงสวยนนแล้ว

ชนคนให้ท่านเห็นตัว ให้ท่านรัก ให้ท่านหลง ให้ท่านเป็นข้า
ให้ท่านไปขอ ให้ท่านแต่งงานด้วย ให้คนอื่นรุษยาท่าน แล้วให้
ท่านรุษยาตัวท่านเอง คอตัวท่านเมอมเมยแล้วรุษยาตัวท่านเมอ
ยงเป็นโสดอยู่

ครนท่านใดอยู่กันกับนางงามแล้วไม่ช้า ความไม่งาม
ของนางงามก็มาปรากฏแก่ตาท่าน ชงแต่แรกท่านไม่เห็น แต่
มาขคนท่านใดเห็นด้วยเช่นผม โอกาสสังเกตมากกว่าสอน คอ
ต่าง ว่านางงามมีรอยน่าเกลือบคอยู่ตรงหูข้างซ้าย หรือม
หนวดดำไรซึ่งเห็นยากที่สุด หรือเมื่อเวลาหัวเราะมาก ๆ หนา
ออกจะเป็นรูปมะนาวตกไปตงน คนอื่นที่ไม่หมกหมมอยู่ด้วยกัน
ก็ไม่ทันสังเกต แต่คนท่อยกด้วยกันเสมอ ๆ ย่อมเห็นได้ และ
ของชนคนเมอเห็นเสียครึ่งหนึ่งแล้ว แลดูไปที่โรมักเห็นทกท
ลงท้ายถึงคนอนจะเห็นเมยงามปานใดก็ตาม แต่พวกหลบเห็น
เมยเป็นคนหน้ามะนาวตกไปฉิบ

อนึ่งใครมีหญิงงามไว้เป็นภรรยา ก็เท่ากับคลังตบอบน
และถวยบั้นในเวลาช้อ แปลกกับแต่ตบอบนและถวยบั้นขาม
เทพนมต่าง ๆ นัน ราคาขบจำเพาะเวลาที่เบญกุลียุค แต่หญิงงาม
ไม่มีราคาขบ ราคาลด แกแพงอยู่ทุกเมื่อเพราะแฟขบเป็นเหตุ

ถ้าเรารู้ความขี้กลัวรวม จะโทษว่าเป็นเพราะแก่สวดยกไม่ได้
เพราะแก่ทำการตามหน้าก กล้วยหนูงทุกคนเมหน้ากทรงของสวดย
อย่างสวดยทุกคนเมหน้ากทรงของมิ่งม แต่หากคนเราทำการ
ตามหน้ากใบทุกคนไม่

ผู้ชายที่มีเงินนับล้าน ๆ ถ้าแต่ญยังต้องการเมียอยู่อีก
ก็ลงหาหญิงสวยที่สวยที่สุดที่เงินนับล้าน ๆ เหล่านี้จะได้
ชอบเป็นจริงอันใด หญิงที่สวยเมื่อจะมีตัวก็ย่อมจะอยากได้คน
มีงมที่สุดที่ความสวยจะได้เหมือนกัน

ในเรื่องราวโบราณแต่ไหน ๆ มา หญิงงามเป็นเหตุให้เกิด
ยุคเขมรมามาก ข้างฝรั่งนางเฮเลนทำให้ศึกไปตึกเมืองทรอย
วันชัยเขมรชัยไช้หมก ข้างเราเมานางสีดาพาศึกไปตึกดงกา จแ
ทศกัณฐ์และพณองคายลงไปเขมรเชอ หากว่าเราเข้าข้างพระราม
ถ้าไม่เช่นนั้น กพาเอา พระราม และพวก พระราม คายลงไปข้าง
นางสีดาตามรูปในวัดพระแก้วหน้าตาชรวเทมท สระอย
รูปสมบัตินะตักต้องตามแพ้ชนะความสวยในสมัยนั้น

เราได้ฟังมามากแล้ว ที่ผู้หลักผู้ใหญ่ห้ามไม่ให้
มีเมียงาม ถึงความอธิบายจะไม่สู้หอกก็ควรต้องฟังไว้
บ้าง เพราะฉะนั้นถ้าท่านจะเลือกเมีย จงอย่าเลือกคนที่
งามเหลือเกินจะเซพกว่า เว้นแต่แม่งามจะเป็นคนมีเงิน

กรรมหม่นพทยาลงกรณ์

ทองลนลาพามต หรือท่านเองเป็นคนมั่งมีจนคิดบัญชี
ไม่ถูก

ในข้อ ทว่า แม่งามเป็น คนมั่งเงินทอง มากมาย นักหนานน
ท่านไม่ตองนกกตง เพราะผู้หญิงทส่วยทวยมั่งมทวยนแน หายาก
ยิ่งกว่าเอาไฟส่องหาเข็มในกระป๋องนามนเขนชน ถ้าจะมบางก
มคนอนเกยไปไวเสียนานแล้ว ถึงอย่างไร ๆ ก็ค ในระแวกย่าน
ทท่านอยคงจะหาไม่ไต่

ส่วนข้อที่ ๒ ชงว่าถาทานเป็นคนมั่งมอยเองแล้วนน ถึง
คนอย่างท่านก็ควรจ่าใส่ใจไว้ว่า เลยงช่างไวคเล่นยังถูกกว่า
มเมยส่วยไวชม ถาทานจะไม่มเมยเสยเลย แล้วเล่นมอเตชร
การชยงเล่นบชล และเครชงลาชครามกยงถูกกว่า ชอน

ข้าพเจ้าเองก็ไม่เคยทกลองฮาไม่จริงก็ไต่

อนงเมชท่านเป็นความพองชยงกษรรยาส่วยชองท่านนน
ศทมาพงความในศาลทงปวงจะไม่มใครสงสารท่านเลย ทวย
ภรรยาชองท่านแย่งเอาความกรุณาทมอยู่ในใจพวกเหล่านนไป
เสยหมด ทสคเพนทรกชองท่านก็จะเป็นแต่เพียงบ่นว่า “ชคไต่
ทาเมยงเฮย” เท่านั้นเอง (ตรงนถาทานไม่ไต่ชอเมยงไปรด
เปลยนเสยให้ถูกคชองทวย)

แต่ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า ข้าพเจ้าเองถึงกับเกลียดชังหญิงงาม
 ที่เคยวาทหาไม้ไค้ ทักกล่าวมานักเป็นแต่พูดตามหลักฐานถ้อยคำ
 ที่ผู้หลักผู้ใหญ่กล่าวมาแต่โบราณกาล ครึ่งกรุงศรีไชยทวยชนไป
 ส่วนตัวข้าพเจ้าเองนั้นเห็นว่าท่านควรเลือกเมียที่ไม่สู้ขรเวทเคยว
 ต้องมีความงามตามทักกล่าวไว้อย่างหนึ่งเป็นอย่างน้อย:—

๑. แขนเหมือนวงช้าง แต่ให้เล็กกว่านั้นสักหน่อย
 กล้วยไม้เช่นนั้น แกนอ่อนละเมอเอาแขนมาพาด นำอกท่านเข้า
 ท่านจะพานตายเอาง่าย ๆ อนึ่งรูปแขนก็ตงผิดกับวงช้างเล็ก
 น้อย กล้วยไม้หนึ่งคนไหนแขนโคนโตปลายเรียวเหมือนวง
 ช้าง กักคอกยแฟชัน คอจะตงไซ้เสื่อแขนหมแสมอยเป็นนตย
 ไม่ว่าหมแสมจะอยู่ในแฟชันหรือไม่ เวลาที่แฟชันมขญญติให้
 ไซ้เสื่อแขนรตขางขนปลายขาน หรือแขนเป็นลำไม้กระบอก
 เสื่อมคั้นเสื่อปลายกค ภารรยาท่านจะทำตามไม่ได้ กล้วยรูป
 แขนไม่อนุญาต

๒. หน้า “ดงจันทราทรงกรดหมดมตทิน” แต่
 รูปหน้าอย่าให้เหมือนรูปพระจันทร์ ไม่ว่าจะ ๘ คำหรือ ๑๕ คำ
 ถ้าไม่เช่นนั้นหน้าจะเป็นมะนาวคค หรือมีฉะนั้นเป็นรูปอศมจันทร
 ไม่ควรจะเป็นหน้าคน

๓. “งามเนตรดงเนตรมฤคมาศ” แต่อย่าให้เหมือน
 ทศเคียว เขาจะไม่เชื่อว่าตาจริง ๆ กล้วยมันผลทักตามนุษย์มาก
 นก จะถูกเหมามาว่าตาบอดชอตากระเจกมาได้ปลอม และจะชอ
 ตากระเจกที่เขาทำไว้สำหรับคนกทงยาก ช่างมุ่งงามไปชอเขา
 ตาเนอมาได้

๔. “งามขนงวงวาดดงคนศิลป์” แต่ให้ตักกัน
 สักหนอย กล้วยถาควโก่งอย่างคนศรก็จะไฟล้ขนไปอยบนหน้า
 ผาก ซึ่งเขนททควไม่ควระอกอาจขนไปถง และถาควใคร
 โก่งขนไปเขนหลังแมวบิตชเกยจเขนนน ถงจะเขนเองก็จะถูก
 หว่าเขนควยคินหมอ

๕. “อรชรออนแอนดงกนรณ” แต่อย่าให้เขวแอน
 เหมือนกนร ควยกนรจาเขนคองเขวออนไว้สำหรับหาง ภรรยา
 ท่านถาจะเขวแอนเขนนนกไม่มมถ อนง กนรเขนสควมชก
 อกคองแอนไปชางหน้าสำหรับถวงนาหนกชกทชอยชางหลัง แต่
 ภรรยาท่านไม่มชก ถาอกแวนมาก เกกไม่มมถเหมือนกน แต่
 จรงอยว่าแต่อกไม้อันไปชางหน้า ถงทศจจะแอนไปชางหลัง
 ถาจะพุดในทางถวงนาหนกแล้ว ถ่มมอนควรายอันใดเลย

พระนพนธบางเรื่องและปาฐกถา
หญิงชรา

ฝ่ายผู้หญิงชรา นนมขอสาครณขอหนง ชงเบเนท
พงชม คอความเสมอต้นเสมอปลายของแก ถ้าเบเนคน
ชรวเมอสว กเบเนคนชรวเมอแก ไม่กลบกลอกลงาม
เมอแย้ม สกปรกเมอเน่า หญิงงามเมอไต่แปรคคิส
ควมงามไปไต่ไม่สู้กวสสากัดคดอยลงไป ยิงแก
อวโสถยงแกควมไม่สวยหนกชนทุกท หนงกเหยว
เพนททก หรือถาไม่ทกก็ถอดไต่ ด้วยเบเนพนทไต่เคย
เสยคาระวางกำบ่นมาจากยุโรปหรืออเมริกาทงน

ส่วนผู้ไม่งามนั้นไม่หลอกลวงท่านด้วยรูปสมบัติ อะไร
ไม่งามอยทไหนดางกเห็นเสยแต่แรกหมด จะมหนวคหรือม-
แหรหมกเห็น จะตาเหรกกเห็น จะทะโพกโตสูกเสยงสังชกเห็น
จะมูกใหญ่ไปหรือเล็กไป จะมควนชยไปหรือมากไป จะอะไร
ค่ออะไรไป หรืออะไรค่อมีอะไรไปก็คงเห็นไต่หมคทนท ท่าน
ไปสชอ ตามควมตองการของใใหญ่ตามจรรมเนยม โยธาณ
ไม่เคยไต่พพหนากนก่อนวนรคณาสิงช ครนวันแตงงานไต่เห็น
กนเบเนครงแรกท่านจะสลบเสยให้ไต่ ด้วยเวลานนแกชยเหมอน
จะแทรกแผ่นคิน ควมชยยงทำให้ควมไม่สวยชงแกจำเรณู
ชนอกเบเนอนมาก

ครันดูด้วยกันไปไต่หน้อยหน่ง ท่านไปเห็นความงามแอย
 อยตามชอกห หรือบนชนตา หรือโตลกคาง หรือทไเหนแห่ง
 หน่งเป็นสังตงามวเคษยงนถ อกหน้อยหน่งเห็นไต่อกว่าจุมก
 ทัใหญ่ไปหรือเล็กไปนั มนมะอะไรเป็นวงตามริม ๆ คุมามจริง ๆ
 แต่คนอนเห็นไม่ไต่ เพราะไม่มีโอกาสจะสังเกดไต่เท่าท่าน

ข้อสำคัญของหญิงไม่งามมอยู่อกขอหน่ง ซ่งซาพเจ้าจะ
 อธิบายด้วยยกตัวอย่างมาเล่าคังต่อไปนี้:—

เมอซาพเจ้ายังเป็นนถเรียนนอยทมหาวิทยาลัย มีเพื่อน
 คนหน่งไม่เป็นคนมกใหญ่ไต่สูง จะกนจะอยจะเล่นจะหวัททาแต่
 เพียงกลาง ๆ และเป็นคนซ่ม ๆ เรียบ ๆ ไม่อยากตกรรเซยงค
 ถงไต่เสื่อสนล หรือทำอะไรงั่งให้วเคษกว่าเพื่อนมมนุษย์ไปนถ
 วนหน่งเพื่อนเสนไต่เลาให้ซาพเจ้าฟังถงเรื่องสำคัญในชีวิต
 ของเขา ซ่งทจริงกเป็นเรื่องสำคัญในชีวิตของใคร ๆ ทงน
 แต่หากคนอนหาเห็นสำคัญคังเพื่อนซาพเจ้าคนนัไม่

คนวนนนเรากินข้าวในหอกกลางของคอเลชพรอมกันแล้ว
 เวลาออกจากหอเขาเซญซาพเจ้าไปกินกาแฟและสับกลอง ครัน
 ไปนถสนทนากันไต่สิทครหน่งเขากขยายเรื่องสำคัญชน กลาว
 ว่า ในเวลานนเขารกษหญิงอยคนหน่ง หลอนเป็นคนคคและ
 อะไรคอะไรตามเคย เขาเก็ชรปหลอนไว้ในหบก้ามะหย แล้ว

เกยหมก้ามะหยีไว้ในสนชก ไม่เอาออกมาทงอวกให้เสียวรมิ
อย่างรูปอื่น ๆ

ข้าพเจ้าก็อดไม่ไหวที่จะกล่าวว่ายากเห็น เผอิญเป็นเวลา
ลมก็ เขาถูไปไขสนชกหีบรูปมาส่งให้ข้าพเจ้าดู ข้าพเจ้ารับ
มากแล้วประหลาดใจเต็มที ทวยถาจะว่าช่างชรวกนแล้วแม่
คนนั้นควรจะเขามวเซียมไค

ข้าพเจ้าจะทว่าไม่สวยก็ไม่ได้ จะชมว่าสวยก็ไม่ได้
แต่คงเคยยลศักรหนึ่งจงส่งรูปคืนให้เจ้าของ ถามว่า "เหมือน
หรือ จะไม่ใคร่เหมือนกรมึง"

เพื่อนข้าพเจ้าตอบว่า "เหมือนที่เคียว ไม่มีผิดเลย"

ข้าพเจ้าว่า "ไหน ขอฎุไกล ๆ อีกทีเถอะ แล้วรับรูปมา
ฎุไกล แล้วฎุไกล ทั้งฎุตรง ๆ และเฉียง ๆ ก็ไม่เห็นสวยตรง
ไหน ฎุตามซอกหูและหลังควักก็ไม่พยะไรทนาฎุ หันคุรอบ
จากุทกัศและทศทศกัศก็หาอะไรงามไม่ไค ข้าพเจ้าไม่ทราบจะว่า
อะไรก็วางรูปลงกับไค้ แล้วนั่งอยู่ แต่เขาต้องการให้
ข้าพเจ้าชม ทาเขาจ้องตาข้าพเจ้า ถาแควยตาว่าเป็นอย่างไร
บ้าง ข้าพเจ้าเห็นจะหลีกเลยงไม่พนกตอบว่า "เคาหน้าฎุจะเป็น"
ไม่ทำให้ใจเฉียวณ ความสงบใจเป็นของสำคัญยอมทราบอยู่
ด้วยกันทุกคน"

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๔๗

เพื่อนข้าพเจ้าตอบว่า “หล่อนไม่ใช่คนงาม แต่มขี
สำคัญของหงซงเข็นทไวใจโต”

ข้าพเจ้า แนนเทยว กนนกแล้ววาคงมิดะไรสกอย่างหง
เพื่อนข้าพเจ้า “ขอสำคัญคอดอย่างน คอเมือหล่อนกขกน
ไทรกไทรกนแล้วเข็นนแล้วไครจะแย่งเข็นไม่มี”

คาคทเพื่อนข้าพเจ้ากล่าวนน เขาจะหมายควมไปทางไหน
กก็ตาม แต่ข้าพเจ้าเห็นควย ถ้าหล่อนเข็นคนมงมเหลอเกนถ
จนใจอย แต่ถ้าหล่อนเข็นคนอรรมคาค คงไม่มีไครแย่งเข็นน
นนเข็นขอสำคัญของหญิงไม่ส่วย คอเมือท่านเลอกตกกลง
ในใจแล้วคงไม่มีไครแย่ง ไม่ทำให้ท่านเคอคเนอรอนใจควย
หมายแล้วไม่สมหมาย หรือหมายไม่ทนทคนอนเขาหมาย
เสี่ยแล้ว

แต่ขอเสี่ยของหญิงชรวมอยขอหง ซงถ้าท่านไม่ใช่
คนกนแจบละ ๑๒ เดือน ก็คงจะทำให้ท่านรงเกยจ คอควม
เคอะตะของแกนนหากวรวเข็น เครองชกนนำให้แกไตเข็นภรรยา
คนส่วยเข็นท่านไม่ ในเวลาทท่านยังหน่มสะโอดสะอง ท่าน
ยอมจะชอยมภรรยาส่วย ในเวลาทท่านหายหน่มถ้าภรรยา
ท่านหายส่วย ตำแหน่งเมยหลวงมอย ท่านคงตั้งให้แกเข็น
เมยหลวงคองหาสาวน้อย ๆ ไว้ให้แกใช้เข็นอรรมคาค

ละครพูด ๑๐ นาที

ตัวละคร นายเสม ยศขง กฤตยัคฆ์หนุ่ม นางกรรณิการ
ยศขง ภริยานายเสม ยศขง
ฉาก ห้องนั่งเล่น ในเรือนนายเสมและนางกรรณิการ
ยศขง ทยากนา
เปิดฉาก กรรณิการกำลังเช็คโทรเลขอ่านอยู่คนเดียว อ่าน
แล้วเอาโทรเลขวางบนโต๊ะ เอาหีบขลุ่ยหวี
เสมออก แต่งตัวอย่างกลับจากกรุงเทพ ฯ
กรรณิการ [ทำท่าขึง] “ไหนว่าจะไปกรุงเทพ ฯ สองสาม
ชั่วโมง ทำไมเลยค้างตลอดคน”
เสม “เมื่อณัฐระต้องไปข้างชอกกบจรูญ ขากลับ
รถยนต์หยกกลางทาง นามันหมกเลยจับรถไฟ
ขบวนสุดท้ายไม่ได้”
กรรณิการ “แหมหรือคุณ ทหารรถนามันหมกกลางทางนั้น
เป็นค่าอดถ ชงมีค่าแปลว่าอยู่ค้างเพื่อจะกินข้าว

* จากนิตยสารประมวญมารคปีที่ ๑ ฉบับที่ ๘ วันศุกร์ที่ ๒๘ ธันวาคม
๒๔๖๗

และตื่นเช้าก็รีบไป แล้วเลยค้าง

อยู่ที่นั่นกับนางระบำคนผมแข็ง ใช้หรือไม่ใช้”

เสม [หัวเราะเหยงๆ] “เปล่าล่ะ หากความไปได้”

กรรณการ “งั้นค้างที่ไหน”

เสม “กลับไปกินข้าวบ้านจรรยา แล้วก็เลยค้างอยู่ที่นั่น

ไม่ได้ไปไหนกินเลยตลอดคืน กรรณการอย่า

คอยระวังอย่างนั้นสิ ไม่คิดอก”

กรรณการ [ยิ้ม] “ฉันก็แกล้งถามไปอย่างนั้นเอง ที่จริง

ก็รู้แล้วว่าคงไปค้างบ้านนายจรรยา

เสม [เอะใจ] “เอะ ทำไมถึงรู้”

กรรณการ “โทรเลขไปถามนายจรรยาเมื่อเช้านี้เอง”

เสม [หน้าคน] “ไหน โทรเลขไปถึงจรรยาหรือ

โทรเลขไปว่าอะไร”

กรรณการ [หยิบร่างโทรเลขออกอ่าน] “นายจรรยา บ้าน

เลขที่ ๓๒๖ ถนนเจริญเวียง กรุงเทพฯ เมื่อ

คืนคุณเสมไปนอนค้างที่บ้านคุณหรือเปล่า”

เสม ลกขณเค็นกระสัยกระสัย แล้วหยุดย่นถามว่า

“ยังไม่ใครบอชหรือ”

กรรณการ “รับแล้ว รับก่อนคุณกลับมาเอง”

๕๐ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

เสม [นั่งลงบนเก้าอี้เกาหัว] “จรรยาโทรเลขมาขปค
 ซอยยวให้คนทะเลาะกันเสมอ”

กรรณิการ “คุณยังไม่ทันรู้ว่าตอบว่าอะไร ทำไม่ถึงรู้ว่า
 ขปค”

เสม “ทำไมจะไม่รู้ แก่ก็คงตอบว่าไม่ได้ไปค่างทขาน
 แก่”

กรรณิการ [หัวเราะ] “ทำไมได้ ถ้านายจรรยาแกลิ่ง ก็
 คราวนี้ไม่ได้แกลิ่ง นั้นแน่ ฉะนั้นอ่านโทรเลข
 ตอบให้ฟัง [หยิบโทรเลขอ่าน] “เมื่อคนนเสม
 ค่างอยู่ทขานตนเอง เช่นชอ จรรยา”

เสม [โล่ง หัวเราะออก] “ป้โท่ หากความจรรยาแก
 เหล่าๆ นกว่าจะขปค ทแท้กตอบมาตรงๆ ใหม
 ละ กรรณิการสงสัยไม่เขาเรื่อง”

บ่าว เคาะประตูแล้วเปิดเข้ามาถือ โทรเลขเข้ามาหลาย
 คียบ

บ่าว “โทรเลขมีมาถึงคุณนายขอรัย [ส่งโทรเลขให้
 กรรณิการแล้วบ่าวเข้าโรง]

เสม [เอะใจขึ้นมาใหม่] “โทรเลขอะไรอีกละ”

กรรณการ “^๕เดี๋ยว ^๕จะอ่านให้ฟัง” [^๕เปิดโทรเลข] “^๕ฉบบน

มาจากนายเทศ ^๕ฉันโทรเลขไปตามเหมือนตาม

นายจรูญนั่นเอง ^๕จะอ่านให้ฟัง” [^๕อ่าน] “^๕เมื่อ

^๕คนนเส่มค่าง ^๕อยุทธานตนเอง ^๕เช่นชอ ^๕เคช”

เสม ^๕นางตลง ^๕เกาหว

กรรณการ [^๕เปิดโทรเลขอีกฉบบหนึ่งอ่าน] “^๕เมื่อคนนเส่มค่าง

^๕อยุทธานตนเอง ^๕เช่นชอ ^๕เขยว”

เสม ^๕นาง ^๕เกาหว ^๕แล้วถาม “^๕โทรเลขไปกัแห่ง”

กรรณการ [^๕ชกองโทรเลข] “^๕หมคนั้แหละ ^๕คอบขัญหา ๆ

^๕เดยวกันทงนน [^๕เปิดอ่าน] ^๕เมื่อคนนเส่มค่าง ^๕อยุ

^๕ทธานตนเอง ^๕เช่นชอ ^๕จอน” [^๕เปิดอีกฉบบหนึ่ง]

“^๕เมื่อคนนเส่มค่าง ^๕อยุทธานตนเอง ^๕เช่นชอ

^๕สวรณ”

เสม [^๕ขมเหย] “^๕อย่าอ่านอีกเลย ^๕กลัวแล้ว ^๕พอท”

กรรณการ “^๕ประเดยว ^๕ยังอีกฉบบเดยว [^๕เปิดโทรเลข]

“^๕ฉบบนมาจากคุณพ่อชองตนเอง”

เสม [ตกใจ] “^๕โทรเลขไปตามท่านควยร”

กรรณการ “^๕ถามท่านควยนระช”

๕๒

พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

เสม

[หน้าตันทนงเข้] “ตายหละ ท่านตอบว่าอะไร
ละ”

กรณีการ “ท่านตอบว่า” [อ่านโทรเลข] “เมื่อคนนเสม
คางฮยที่ขานพอเอง”

ปิดม่าน

ความรักของนางพระยา*

[เรื่องแต่ครั้งลัทธิวิทยา ร.ศ. ๑๒๐]

นางพระยาประเทศชอนเดอร์ เบ็คว็อลซ์ไต้
ขบพระหนต์ ทำพระพักตรบังพระเนตรเขี้ยว แลดูที่
ประชุมองคมนตรีประหนึ่งว่าจะเอาปลายกฤษมาจ่ออก
ข้าราชการเหล่านั้น แล้วตรัสว่า:—

“แน่ ท่านองคมนตรีทั้งหลาย นี่ท่านประชุมกันโดย
ไม่ได้บอกให้เราทราบหรือ เราเชื่อว่าท่านคงไม่ลืมเป็นแน่ว่าวัน
อายุเราครบกำหนดแล้ว มีอำนาจปกครองบ้านเมืองของเราได้
โดยตนเอง”

วนนน เป็นวนทชนมายุของนางพระยาครบกำหนด
ที่จะว่าราชการบ้านเมืองได้จริง และท่านองคมนตรี
ทั้งหลายได้ประชุมกันโดยลำพังตนเอง หาได้ทูลเชิญ
เสด็จนางพระยามาประทับเป็นประธานตามที่ควรจะ
เป็นไปนั้นไม่ เมื่อนางพระยามาพบและแสดงความกรว

* จากนิตยสารประมวณมารค ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๕ วันศุกร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์

๕๔ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
ตั้งนันทานพวกที่ประชุมอยู่ก็หันหน้าเสียดลงไปทันที
เพราะทราบพระโทสะของนางพระยาสาวองคนน้อยอยู่
ข้าพเจ้าไม่ต้องกล่าวก็ได้ว่าประเทศขอนแก่น
เบิกวอลซ์โตน้อยที่ไหน ใครไม่ทราบคุณแผนทเอา
แล้วกัน แต่นางพระยานั้นเห็นจะได้เสวยดินถนนั้นหรือ
อะไรอย่างหนึ่ง จึงเป็นหญิงสวยวิเศษนักหนา ถ้าใคร
ไม่เชื่อไปหารูปมาดูเอาเองก็ได้ ข้าพเจ้าเสียใจที่จะนำ
รูปมาพิมพ์ในที่นี้ไม่ได้ ถ้าไม่อย่างนั้นท่านผู้อ่านคงเห็น
กับข้าพเจ้าทุกคนว่านางพระยาเป็นคนสวยจริง

ฝ่ายท่าน ชานเซลล์เลอร์ หัวหน้าที่ประชุม อยู่นั้น
เมื่อได้ฟังนางพระยากรวดงพระเนตรเขยวตงน กยม
อย่างใหญ่ในขณะที่จะเอาใจเด็ก แล้วทูลตอบว่า
“ข้าพเจ้าทั้งหลายประชุมกันคราวนี้ ก็เพราะเหตุที่พระองค์
ทรงขมายุครบนั้นเอง และได้ประชุมกันโดยไม่ได้ทูลให้
พระองค์ทราบ ก็โดยเหตุเดียวกันเหมือนกัน”

พระเนตรนางพระยายังคงสเคิมอยู่ แต่ยังหาตรัส
ประการใดไม่ เป็นแต่ทรงเดินไปนั่งเก้าอี้ตงไว้หัวโตะ
สำหรับนางพระยาประทับเอง ส่วนนางพอนนคชคือ
นางพนักงานตามเสด็จนั้น ก็นั่งลงบนเก้าอี้ทมอเร็ดล

คือ เลขานการอิตาเลียนคนใหม่ของท่านชานเซลล์เลอร์
ยกมาตงไหนด

เมื่อนางพระยาประทับลงบนเกาอกกงนนแล้ว ก็ตรัสต่อไป
กับท่านชานเซลล์เลอร์ว่า “เราต้องขอให้ท่านโปรดอธิบาย
ให้แจ่งว่า คำที่ท่านกล่าวเมื่อตะกว่าประชุมกันและ
ไม่บอกเราให้ทราบเพราะอายุเราครบกำหนดนั้น ท่าน
หมายความว่าอย่างไร”

ท่านชานเซลล์เลอร์ก็ตรัสตอบด้วยความไม่พอใจที่จะต้อง
อธิบายตงนน เพราะชานเซลล์เลอร์เป็นคนคณการแผนกนั้นมา
หลายปี หาเคยถูกใครมาขังค้ำให้อธิบายอันใดไม่ แต่คำที่
นางพระยาทรงกล่าวนั้นเป็นการถกตองทุกอย่าง เพราะฉะนั้น
ท่านชานเซลล์เลอร์จึงจาเป็นตองทลว่า การที่จะอธิบายนั้น
ไม่เป็นของยากมิได้ คือเดยวันพระองค์ทรงชุนมายุ
ครบแล้ว แต่ยงห้ามผู้สืบเชอวงศต่อไปไม่ ประชาชน
ของพระองค์ ก็อยากจะให้พระองค์มีราชสามี เพราะ
ฉะนั้นพวกเขาพเจ้าทงหลาย จึงประชุมกันเพอจะเลือก
ความเจ้าชายองค์ใดที่สมควรเป็นราชสามีของพระองค์
บ้าง และการที่จะคคอ่านเลือกสรรเชนนกเป็นการท

๕๖ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
จะทำได้โดยสะดวกในการที่พระองค์ไม่ได้ประทับอยู่
ด้วย”

นางพระยาทำพระเนตรขวาง แสทงว่าไม่พอพระทัยใน
การที่ท่านองคมนตรีทั้งหลายมาประชุมจะเลือกคุณวายนน แล้ว
ศรีศกขยวาทว่า—

“เราขบใจท่านทั้งหลายเป็นอันมากที่มาประชุม
เลือกสรรกันเอาเอง เพื่อจะให้ของเล็กน้อยเช่นนสน
หนักจากเราไปนางพระยาผู้ครองเมือง คงจะเป็นผู้หญิง
ที่ไม่ว่า ๆ จะได้สามชนิดใดเป็นแน่ ๆ”

ท่านพวกองคมนตรีทั้งหลายกลบรู้สึกหนาวขนมาอก
เพราะคำแค้นกันที่นางพระยาทรงกล่าวนั้น แสทงว่าไม่ไปรค
การของคมนตรีประชุมกันครั้งนั้นขงนง

นางพระยาทรงกล่าวต่อไปว่า “เราต้องขอให้ท่าน
ชานเชลเลอร์ให้เลขานุการอ่านบัญชีเจ้าชายทเสนาบดี
ผู้ไวบัญญัติของเราได้เลือก ว่าพอจะเป็นสามเราได้มัน
ให้เราฟังความมีใครบ้าง”

ชานเชลเลอร์ทอขว่า “ข้าพเจ้าจะได้รับใส่เกล้าทำ
ตามความประสงค์ของพระองค์ในข้อนั้น คอจะได้อเรียง
รายนามเจ้าชายทั้งหลายที่เลือกเห็น พอจะสมควรได้

รับเกียรติยศนั้น มาถวายพระองค์ทอดพระเนตร ใน
คราวประชุมหนาน

นางพระยา “เราไม่ตั้งใจจะคอยจนถึงคราวประชุม
ครั้งหน้า ที่จริงเราจะไม่คอยเลย นี่แน่ะ ชินยอมอเร็ลล์ ขอให้
ท่านอำมาตย์ไปเดี๋ยวนี้”

มอเร็ลล์ [เลขาณการ] “รายนามเจ้าชายทั้งหลายนั้น
ยังหาได้กะลงเรียบร้อยแล้วไม่ แต่มีอยู่แล้วบางองค์เช่น เจ้า
ฟ... เมืองเอ็กซ์ เป็นต้น

นางพระยา “อ้อ เจ้าฟ... อ้วน หัวล้านไม่มีมันขมของ
นั้นหรือ”

ชานเซลล์เลอร์ [พินเสี่ย] “การที่ทรงกล่าวดูถูกราช
บุตรของพระเจ้าแผ่นดินดังนี้ ไม่สมควรอย่างยิ่ง”

นางพระยา “และการที่ท่านพูดกับเราผู้ครองแผ่นดิน
เช่นนี้ เป็นการสมควรแล้วหรือ”

ท่านชานเซลล์เลอร์เสียท่าไม่ทราบจะตอบอย่างไรก็นั่งอยู่
และรายนามเจ้าชายทมอเร็ลล์ อานทละของค้ๆ นั้น ก็ถูกนาง
พระยาตเคยขนบขแทยทกองค์ แล้วนางพระยาทศรส์ว่า :—

“ท่านได้ทำร้ายขอเจ้าชายมาเกือบหมดโลก เราขอ

๕๘ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
สรรเสริญท่านที่ใครรายชอมาเป็นอันมากดังนี้ แต่เรา
เห็นประหลาดอยู่อย่างหนึ่ง ท่านหาได้ลงนามเจ้าชาย
ในอัครเรียมแต่สักองค์เดียวไม่ และการที่เราบันทึก
อัครเรียมได้นี้ ก็เพราะเหตุได้รับจดหมายจากเจ้าชาย
เมืองนนทบุรีหนึ่งขอแต่งงานกับเรา การที่เจ้าชายองค์
นั้นมัจจดหมายมาดังนี้ เป็นการไม่เป็นไปตามขนบธรรมเนียม
นิยมก็จริงอยู่ แต่ถึงกระนั้นก็คิดเราก็นึกหาเป็นการขัด
ขวางอันใดไม่ ที่จะลงนามเจ้าชายของคณนในรายนาม
ฉบับนั้นยอมอเรือลล ทำไมท่านพวกองคมนตรีของเรา
จึงหาลงนามเจ้าชายเมืองอัครเรียมแต่สักองค์หนึ่งไม่

มอเรือลล “ถ้าพระองค์ทรงถามท่านซานเชลเลอร์ เห็น
จะดีกว่าทรงถามข้าพเจ้า”

ซานเชลเลอร์ “การที่ทรงถามดังนี้ ข้าพเจ้าก็ตอบ
ได้ง่ายๆ คือเมืองอัครเรียมเป็นเมืองจน และทางดำเนินของเมือง
อัครเรียมก็หาต้องกับทางดำเนินของข้าพเจ้าไม่”

นางพระยา “ต่อไปนี้ขอให้ท่านเรียกทางราชการเมือง
นี้ว่า ทางดำเนินของเราไม่ใช้ความดำเนินของท่าน และความต้อง
การของเราเวลานี้ ก็คือให้ท่านจกรายนามเจ้าชายเมืองอัครเรียม
ลงด้วย”

เมื่อนางพระยามคารัสแสดงความประสงค์กึ่งนั้น

มอ-
เรลลิสเขียนเลขานุกรของชานเซลล์เลอร์ก็ทราบนามเจ้าชายใน
เมืองอัครเรียลงหลายองค์ แล้วทูลนางพระยาว่า “ข้าพเจ้าเป็น
อิตาเลียนรู้จักเจ้าชายเหล่านี้โดยมากตามรายนามดังนี้” ว่ากึ่งนั้น
แล้วมอเรลลิสก็ส่งรายนามนั้นให้นางเพื่อนคินซุรี่ส่งถวายนาง
พระยาฯ ทรงอ่านสองครั้งแล้วก็ส่งคืนไปให้เติมลงในรายช
ที่านพวกองคมนตรีเรียบเรียงไว้นั้น แล้วรีบส่งว่า :—

“ท่านพวกองคมนตรีทั้งหลาย เราขอขอบใจท่าน
อีกครั้งหนึ่งที่ได้เอาใจใส่จะเลือกคู่ให้เราน เราจะพา
รายนามนี้กลับไปตรึกตรองดูแล้วจะบอกให้ท่านทั้งหลาย
ทราบที่เราต้องการอย่างไร”

ชานเซลล์เลอร์ “ถ้าอย่างนั้นข้าพเจ้าขอตามเสด็จไป
ช่วยแนะนำพระองค์ด้วย”

นางพระยา “ไม่ต้องกวนท่านก็ได้ เลขานุกรของ
ท่านก็พอ ชินยอมอเรลลิสตามเรามาทางนี้”

ว่าท่านนั้นแล้วนางพระยากก็เกาะแขนนางเพื่อนคินซุรี่ออกจาก
ห้องประชุมไป มอเรลลิสตามเสด็จไปด้วย

เมื่อเข้าไปถึงที่นั้นเห็นพระนางพระยาสุทนต์เป็นเรือน
แต่เดิมเกิดอยู่ประจำฟ้า ๆ ที่ที่พระนางหรือพระโศภิตาตามนั้น
จึงเป็นถึงพระพรหมที่โกนเส้นผม แล้วตรัสถามเพื่อถามกันว่า
“โศภิตาผู้ใดเคย ไปต่อไรหรือ”

มอเรลล์ “แต่คราวแรกก็คิดว่า ฐฐนี้เป็นรูปเจ้า
โศภิตานี้”

นางพระยา “โศภิตาไม่โศภิตานี้เป็นไร เจ้าถาม ๆ
ทำไมไม่มาเสียแล้ว”

มอเรลล์ “ก็พระองค์เอง.....”

นางเรวดีพักยังไม่ทันขาดคำ นางพระยาโศภิตาตรัส
โศภิตา แล้วรับสั่งว่า “ท่านจะว่าเราสวย เอาเถอะเราสวย
จริง แต่เราก็ไม่สวยอย่างนางบุษบา [นางพระยาคน
เศษห้าแฉก] และในเรื่องนั้นนางเชลเลอรจะชอบ
หรือไม่ชอบก็ดี เราคงจะไม่ยอมรับคนที่เราไม่รักมา
เป็นคู่หมั้นอนขาด”

นางเพื่อนคณิศ “เจ้าคาโลเมือง อิศรุเวชนันรูปว่างจะ
มีนัยอย่างไรบ้าง”

มอเรลล์ “เจ้าชายคาโลรูปว่างอยู่ข้างระคิ”

นางพระยา “ทำไมเราจะไต่ครูปเจ้าของคนสักครึ่ง
หนึ่ง”

เจ้าคาโลเมืองอิทรูเรียนน คือเจ้าชายที่เขียนหนังสือมา
ชวนนางพระยาแต่งงาน ตามที่นางพระยาไต่ทรงกล่าวแล้วนั้น
เอง

มอเรลลิตูลว่า “ข้าพเจ้ามีรูปเจ้าคาโลอยู่รูปหนึ่งเพราะ
ไต่อยู่กองทหารเดียวกันมา ถ้าพระองค์จะทอดพระเนตรก็ได้”

นางพระยา “ถ้าอย่างนั้นกตทเคียว ท่านโปรดให้คน
ไปหยิบมาให้เราดูเดี๋ยวนี้เถิด”

มอเรลลิตูลว่า “ข้าพเจ้าขอประทานไปหยิบเอง”
เท่านั้นแล้วก็กำนบถอยหลังออกจากห้องไป

นางพระยา “คน ๆ นรูปร่างดีพอใช้”

นางพื่อนดินิช “ใครรูปร่างดี ก็ยังไม่ทอดพระเนตร
เห็นทำไมถึงทรงทราบ”

นางพระยา “อะไรช่างเขลาเสียจริงๆ เราไม่ได้
ว่าเจ้าคาโล เราว่าเลขานุการของชานเซลล์เลอร์ต่างหาก”

นางพื่อนดินิช “รูปร่างเขาคงจริง แต่กตเสียเปล่า”

นางพระยาทรงถอนพระทัยใหญ่ แล้วรีบสั่งว่า ถ้าขอ
ชายคนนี้อยู่ในบัญชีของชานเซลล์เลอร์ด้วยแล้ว เรา

คงจะไม่ตองเลือกให้ลำบากมากนัก แต่เป็นการเป็นไป
ไม่ได้”

นางพระยาตรัสกับนางพอนคนชคนสนทนกันแล้ว ก็
เอนพระเคี้ยวไปฟังเกาธ แล้วทอกพระเนตรดูเพดานอยู่สักครู่
หนึ่ง มอเรลลก็กลบมาส่งหนังสือถวายนางพระยาฉบับหนึ่ง
แล้วทลว่า “การที่ข้าพเจ้าได้รับรับสั่งให้ตามเสด็จมาใน
ห้องนมน เห็นจะไม่เป็นชอบแห่งท่านชานเซลล์เลอร์
เพราะข้าพเจ้าได้รับจดหมายฉบับนี้ให้ให้ออกจาก
ตำแหน่งทรบอยู่นเสียแล้ว”

นางพระยาทอกพระเนตรหนังสือฉบับนั้นสักครู่หนึ่งก็
เสียบ แล้วรับสั่งว่า “ถ้าอย่างนี้ก็ไม่ไหว เราจะต้องใส่ชาน-
เซลล์เลอร์คู่แก่โทษให้ใครจะลาออกกันหมคกัก เราจะไต่เปลี่ยน
ใหม่ให้หมค ซินยอมมอเรลล เราจะให้ท่านเป็นชานเซลล์เลอร์”

มอเรลล “ข้าพเจ้าตองทลขอพระ องค์อย่าให้กรวดง
อย่างนั้น การที่ท่านชานเซลล์เลอร์ให้ข้าพเจ้าลาออกน ก็เป็น
ตามความตองการของข้าพเจ้าเองแล้ว ด้วยข้าพเจ้าใดตงใจจะ
ทลลาออกจากเมืองนไปในไม่สัชานัก”

นางพระยา “ทำไม ท่านไม่ชอบเมืองนเสียแล้ว
หรือ”

มอเรลล “ชอบนเป็นการตรงกันข้ามทีเดียว เพราะ
ข้าพเจ้าจะเรียกว่าตกเมืองนกว่าใด แต่ถ้าพระองค์จะไปรักให้
ข้าพเจ้าทลความจริงแล้ว ข้าพเจ้ากตของทลว่าข้าพเจ้ามเรื่องท
เกี่ยวควยหัวใจอยู่ แต่เห็นไม่มทหวังใดอย่างไรเลย”

นางพระยา “ถ้าอย่างนั้นท่าน มีรักนางพนักงานตาม
เสด็จของเรากนหนงคนใดหรือ”

มอเรลล “ไม่ใช่อย่างนั้นมิได้ นางพนักงานตามเสด็จ
ของพระองค์นั้นน่ารักใคร่จริง แต่ข้าพเจ้าแลสูงกว่านั้น”

มอเรลลทลตงนนแล้ว ก็แลดูพระเนตรนางพระยา
จนทนไม่ได้ ต้องหันพระพักตรหนี จนนางเพื่อนคินิชไอ
ขนจึงกลับได้สติ

มอเรลลหยขรูป ๆ หนงออกสั่งถวายนางพระยาแล้วทลว่า
“รูปเจ้าคาโลเมืองอิตรุเรีย”

นางพระยารับรูปไปทอกพระเนตร ทาพระพักตรตนแล้ว
รยสั่งว่า “นท่านหยบผิดไปแล้วกระมัง นรูปตัวท่านเอง”

มอเรลลขมแล้วตอบว่า “ไม่ผิดมิได้” เพราะข้าพเจ้า
ก็คอเจ้าคาโลเมืองอิตรุเรียเอง”

นางพระยา “ก็อย่างนั้นทำไมท่านจึงมาเที่ยว
ปลอมอยู่ดังนี้เล่า”

เจ้าคาโล “เพราะไม่มีทางอื่นที่จะมาเข้าได้
ท่านชานเช็ลเลอร์ไม่ชอบเมืองอิตรูเรียเพียงไร ก็ทรง
ทราบอยู่กับพระทัยแล้ว”

เรื่องต่อไปไม่ต้องนำมาพรรณนาให้ยืดยาว เพราะ
ความประสงค์ของนางพระยาทรยศกับนางพอนคนชนนิกโค
กล่าวมาข้างต้นชคอยู่ และเมอการเป็นกตทโคเลามาแล้ว
ความพอพระทัยของนางพระยาในมอเรลลี [ซึ่งกลายเป็นเจ้า
คาโลปลอมมา] ทพาคให้เป็นความอยากให้มอเรลลีเป็นเจ้าเพื่อ
จะได้เลือก หรือถ้าพคอย่างลูกสาวท้าวสามลกคคทงพวงมาลัย
ไปสวมข้อมอนน ก็ไม่เป็นการชคชองอินโค และการทเจ้า
คาโลกล่าวว่า “แลดูสูง” คคพคตรง ๆ ก็คอรกนางพระยานน
ก็เป็นการสำเร็จเหมือนกัน

การภิเษกของนางพระยาประเทศซอนเดอร์เบ็ควอลซ์ไตน์
กับเจ้าคาโลเมืองอิตรูเรียซึ่งได้ทำในไม่สู้ชานนกันนี้ ก็เอะอะทรู
ทรูตามเกียรติยศ ใครไม่เชื่อกันหนังสือพิมพ์คู้ได้ ถ้าคั้น
ไม่พบอย่ากลับมาถามข้าพเจ้าก็แล้วกัน.

๒๖*

กลไกกัน

[เรื่องแต่งครั้งลัทธิวิทยา ร.ศ. ๑๒๐]

วันหนึ่ง เฟลไซม์นายโจรใหญ่หนึ่งฝังไฟหนึ่งจ้องดู
กองไฟอยู่ในโฮเต็ลซึ่งพักอยู่วันนั้น และข้าพเจ้าผู้เป็น
นายรองทราบได้ว่านายโจรกำลังพนไม่ดี หนึ่งข้าพเจ้า
กึ่งด้วย หากกล่าวพูดจาว่าอะไรไม่

สักครู่หนึ่งนายโจรลุกขึ้นเดินฟุตฟัดไปเยี่ยมชมอง
ดูทางหน้าต่าง แล้วหันหน้ามาพูดกับข้าพเจ้าว่า “อย่าง
ไร เก็ชเลอ [ชื่อข้าพเจ้า] อ้ายพวกทหารที่ใช้ไปจะไป
ทำเชื้อเสียที่อะไรกรรมัง จึงยังไม่มาจนบ้านนี้”

ข้าพเจ้า “ควรจะกลับมาลงสักชั่วโมงหนึ่งแล้ว ทำไม
จึงชามากนัก หรือจะเกิดเหตุอะไร?”

นายโจร “มันจะเกิดเหตุอะไรได้ กระการให้จนเสร็จ
แล้ว เอะ นั่นเสียอะไร?”

พอนายโจรหยุดพูดข้าพเจ้าก็ขยันทามาทวนเคี้ยวหอมมา
นายโจรทำควมวิตพิคว่า “เกิดเหตุอะไรเสียแล้ว” สักครู่

จากนิตยสารประมวลวิจารณ์ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒๒ วันศุกร์ที่ ๒๕ มีนาคม

๖๖ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
หนังสือเสียงฝนเท้ามามากมายคหณาเรอน เสียงคนชนชั้นโตมาเข็ด
ประทเขามาในห้อง หน้าตาเสื่อผาเบอนเประอะเกดขจำไม่ได้ว่า
วัดเตนเบคทหารเอกษหนังสือของนายโจร

วัดเตนเบค เราเสยทเสยแล้วทากัปัน ทหารหลวง
จับพวกเราไปไค ๑๒ คน ทาย ๒ คน”

นายโจรไม่ตอยว่ากระไร ชชวทเขยรให่วัดเตนเบคค
วัดเตนเบคกรากใส่คมเสยถวยใหญ่แล้ว นายโจรจึงถามว่า
“เล่าไปว่าเกิดเหตุอย่างไร?”

วัดเตนเบคเล่าสน ๆ ว่า ทหารโจร ๑๕ คนที่นาย
ใช้ไปนั้น ไปพบกับทหารหลวงเข้าถึง ๔๐ คน คือทหาร
ที่พระเจ้าแผ่นดินรับสั่งใช้ให้ไปรับราชทูตประเทศ ฝ-
ซังจะมาประจำอยู่ใหม่ ไครบกันเป็นสามารถ แต่ทหาร
โจรน้อยตัวต้องอาวุธบาดเจ็บ ๖ คน ทาย ๒ คน ท
เหลอนนเสยทกยอมให้อับ

ตัววัดเตนเบคหนีรอดไคคนเดียว และพอค้าง
ก็แต่งตัวปลอมเป็นชาวนา ลอบเข้าไปในเมืองซังทหาร
พักอยู่ สิบข่าวไคความว่านายทหารที่คุมมานนดูกออาวุธ
สาหัส เลยเลิกการที่จะไปรับราชทูต จะรับพากันกลับ
เมืองหลวงพานักโทษไปส่ง

นายโจร “อ้ายพวกเชื่อ ควรหรือไปยอมให้เขา
เอาตัวไป ก็จะไปจนตายเสียให้หมดอย่างชายชาติ
ทหาร ไม่ได้คิดว่าให้เขาพาตัวไปแขวนคอในเมืองหลวง
หรือ ?”

วิตเต็นเบ็คก้มหน้าไม่ว่าอะไร

เฟลไซม์ “ก็พวกทหาร หลวงเจ็บ บ้วย ล้ม ตาย
อย่างไรเล่า ?”

วิตเต็นเบ็ค “ตายสี่คน ถูกอาวุธ ๕ คน นาย
อีกคนหนึ่งได้ยินว่าตัวนายนั้นถูกแผลสำคัญ จะตายมี
ตายแล้ว”

เฟลไซม์ยิ้มออกมาไคร้ครื้นงแล้วกลับทาสีหน้าสลลคพูดว่า
“แต่อ้ายพวกเรา ๑๒ คน กำลังเดินทางไปหาที่แขวน
คอ เราจะทำอย่างไรจึงจะแก้กันได้” นายโจรยื่นแลค
พนงนงนกอยสักรูหนงแล้วหวเราะชนว “อา ฮา ได้การ
ละ ท่านราชทูตจะต้องรับใช้เราสักคราวหนง ไหนว
อยู่เมืองเตอร์เยินไม่ไซหรือ? มาเถอะต้องรับเร็ว
ที่เคียว จะต้องไปถึงเตอร์เยินในพรุ่งนี้ จะให้ไปตาม

๖๘ พระนพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
คนที่เขาทัพภมาช่วยเล่าก็ไม่ทัน เราต้องทำการกัน
เฉพาะสามคน วิตเต็นเบ็คเรียกนายโฮเตลล์

นายโฮเตลล์นั้นเป็นเพื่อนอย่างเอกของพวกเรา
พอตามตัวเข้ามาในห้อง เฟลไซม์ก็สั่งให้หารถอย่างดี
มาคนหนึ่ง ต้องเป็นรถอย่างเอกที่สมเกียรติยศข้าราชการ
การผู้ใหญ่ เช่นหลอดรอนเฮาเช่นซึ่งเป็นคนโปรดของ
พระเจ้าแผ่นดิน

ภายในสองชั่วโมง เฟลไซม์กับข้าพเจ้า ก็แต่งตัวอย่าง
ข้าราชการ ขึ้นรถอย่างดีที่เจ้าของโฮเตลล์ไปจัดการมาให้ วิต-
เต็นเบ็คเป็นสารถึงออกขับตรงไปเมืองเตอร์เยิน รุ่งขึ้นเวลา
เกือบเที่ยงจึงถึง ขับเข้าไปหน้าโฮเตลล์ใหญ่ในเมืองนั้นเห็นรถ
หุหุราจอดอยู่ ได้ความว่าเป็นรถของท่านราชทูต

เวลาจะลงจากรถ เฟลไซม์พุดกับข้าพเจ้าว่า "ให้หและ
ตาของท่านคอยคุณการเอาเถิด อย่าให้พลาดพลั้งลงไป" แล้ว
ก็พากันเข้าไปในโฮเตลล์ พุดกับนายโฮเตลล์ได้สองสามคำก็เข้าไป
ไปหาท่านราชทูต

ท่านราชทูตเป็นคนอายุราว ๆ ๔๐ ปี สูงผอมหน้า
ตาดีแต่งตัวเต็มไปด้วยเพชรพลอยและเครื่องบกกอย่างดี
พอเราเข้าไปในห้องก็ลุกขึ้นรับ เฟลไซม์ตรงเข้าไปก้ม

ศรัษะให้ท่านราชทูตแล้วบอกว่า ตัวคือหลอดรอนเฮา-
เช่น ข้าราชการในราชสำนักพระเจ้าแผ่นดินมารับท่าน
ราชทูตในพระนามของเจ้านาย

ท่านราชทูตกับศรัษะและตอบโดยคำอ่อนหวานว่า
การที่พระเจ้าแผ่นดินโปรดให้หลอดรอนเฮาเช่นไปรับ
นิน เป็นเกียรติยศอันใหญ่ยิ่ง และขอเชิญหลอด
รอนเฮาเช่นให้ ๆ เกียรติยศแก่ท่านราชทูตต่อไป โดย
นั่งโต๊ะรับประทานอาหารด้วยกัน

เฟลไซม์รับเชิญเข้านั่งโต๊ะด้วย ท่านราชทูตไม่มี
ความสงสัยเลย เพราะเฟลไซม์นั้นถึงเป็นนายโจรก็
จริง แต่ก็ได้เคยเป็นสุภาพบุรุษในราชสำนักมาเหมือน
กัน จึงแสดงกริยาอาการและพูดจาถูกต้องเรียบร้อย
ทุกอย่าง ส่วนข้าพเจ้าก็นั่งกินอาหารนั่ง ๆ ฟังท่าน
ราชทูตกับนายโจรสนทนากัน

เมื่อกินอาหารเสร็จแล้วก็พากันออกจากโฮเต็ล
จะขณรถไปเมืองหลวง แต่เกิดเหตุ [ตามทเฟลไซม์กะ
ไว้] คือรถที่เราไปนั่งมีอันชำรุดไปแห่งหนึ่ง เฟลไซม์
ทำโกรธตัวตื้นเต้นเบ็ดด้วยคำหยาบช้า จนท่านราชทูต
ยมเบเนทเยะว่ารถแล้วพูดกับเฟลไซม์ว่า “เป็น

ไรไป ขอท่านใดโปรดให้เกียรติยศแก่รถข้าพเจ้าอันไม่สมควร
แก่เกียรติยศท่านนั้นเถิด”

ดงนนกเบนอันตกลง เฟลไซม์กับข้าพเจ้าขนรถ
ไปกับท่านราชทูต มีคนไขของท่านราชทูตไปด้วยคน
หนึ่ง และวัดเตนเบกคนหนึ่งไปข้างนอกกับสารถ เป็น
ผู้ชทางให้

เวลาประมาณสองยามถึงโฮเตล ตามทางที่เรา
ไปพักอยู่แต่ก่อน รถหยุดเจ้าของโฮเตลก็พาท่าน
ราชทูตขบวนใดเข้าไปในห้อง ซึ่งเฟลไซม์กับข้าพเจ้า
อยู่ด้วยกัน เมื่อวัดเตนเบกกระหัดกระหอมมาบอกข่าว
ที่เขาจับพวกเราไปได้ ท่านราชทูตเหลียวดูรอบห้อง
แล้วย่นถอดถุงมืออยู่ พอได้ยินเสียงโครมครามข้าง
ล่าง แล้วมเสียงคนร้องไห้ช่วย

ท่านราชทูต “เอะ นนอะไรกันข้างล่าง”

เฟลไซม์ “เห็นจะเป็นชายชเมาอะไรที่เขามาหลงอยู่ใน
โฮเตลจนข้านน”

ท่านราชทูต “ไม่ใช่กระมัง แน่ร้องอีกแล้ว อ้าว!
เสียงยาวข้าพเจ้าด้วย”

พวกคองนั้นแล้วท่านราชทูตก็ออกก้าวเดินไปจะออกประตู
แต่เฟลไซม์โศกไปขวางไว้แล้วพูดว่า “ถ้าข่าวท่านกระทำเหตุ
ชกขบถแล้ว ก็ต้องให้เขาช่วยตัวเขาเอง ข้าพเจ้าจะปล่อย
ให้ท่านลงไปด้วยไม้เท้า เกลือกจะมชนทรายชนแก่ท่าน และ
ข้าพเจ้าเป็นผูรมลตชอชจากพระเจ้าแผ่นดิน ในการที่จะพาท่าน
ไปสู่เมืองหลวง”

ที่เฟลไซม์พูดนั้นถึงมเสียงเขาระแต่เล็กนอยก็จริง แต่
ท่านราชทูตก็จับใจได้ว่า “นี่ทำไมท่านลือข้าพเจ้า ๆ ต้อง
ขอให้ท่านหลีกให้ข้าพเจ้าออกไป”

เฟลไซม์ “ข้าพเจ้าไม่ให้ท่านออกไป”

ท่านราชทูต “ไม่ให้ออก? ในประเทศนี้ท่านมกรียา
ประหลาดมาก ข้าพเจ้าชอชอกเสียดตรง ๆ ว่า ข้าพเจ้าครปร่าง
เจ้าของไซเตลไม่เข็นทชอชใจเลย และท่านจะชอชหรือไม่ชอช
ก็ตาม ข้าพเจ้าจะไม่ยอมให้ใครฆ่าข่าวข้าพเจ้า หลีกเถอะ”

เฟลไซม์พูดว่า “ระวังตัว” ท่านนั้นแล้วก็ชกกาย
ปราศออกจ้องอยู่ ท่านราชทูตก็ใจถอยหลังไปก้าวหนึ่งแล้วก็
พูดว่า “อ้อเข้าใจหละ นี้เข้าไปปล่อยขามานอย่างนั้น
หรือ? ตัวเจ้านนค่อใคร”

เฟลไซม์ “ข้าพเจ้าไม่ใช่หลอกรอนเขาเช่น และไม่
ใช้คนในราชสำนัก ข้าพเจ้าขอเฟลไซม์เป็นนายโจรใหญ่อยู่ใน
แดน”

ท่านราชทูต “ถ้าอย่างนั้นเจ้ามีธุระอะไรกับข้าเล่า?”

เฟลไซม์ “ขออนุญาตขายไตในสองนาทีก่อนวาน
ทหารของข้าพเจ้าไปพบเข้ากับทหารหลวง ได้รบกัน แต่ทหาร
หลวงมากกว่าเหลือกำลังพวกข้าพเจ้า พวกข้าพเจ้าตายสองคน
ถูกจับไปได้ ๑๒ คน เวลานั้นอยู่ในคอกเมืองหลวงคอยรับเชือก
แขวนคออยู่ เมื่อพวกเพื่อนข้าพเจ้าเสียท่าแล้วถึงแก่เป็น
ธรรมคาที่ข้าพเจ้าจะต้องเกิดครอน ข้าพเจ้าจึงคิดกลจะแก้พวก
กันออกมา โดยเชิญท่านพักอยู่ที่นั่นก่อนแล้วการข้าพเจ้าจะสำเร็จ
ขอให้ท่านยอมเสียเถิดก็รู้สึกไม่มีประโยชน์”

ท่านราชทูตหน้าขาวไปด้วยความโกรธ “ยอม! ให้
ข้ายอมตัวให้กับมือโจร? เจ้ารู้หรือเปล่าว่าข้าเป็น
สุภาพบุรุษของประเทศ ฝ.....?”

เฟลไซม์ “นั่นแน่ ถ้าเจ้าไม่เกลียดของเจ้าไว้มั่ง ๆ
แล้วข้าจะให้เจ้าไปเป็นสุภาพบุรุษของประเทศสวรรค์เคยวน
ซักกายเถอะ”

ท่านราชทูตไม่ตอบว่าอะไร ชักดาบออกทันที
แต่ก็ไม่ทัน เพราะเฟลไซม์ก้าวไปฟาดดาบถล่มมือ
ราชทูตจอนดาบกระเด็นไป ท่านราชทูตหาที่หนีในเวลา
บองกันไม่ เฟลไซม์เหยียบดาบของท่านราชทูตตก
อยู่กับพบนั่นไว้

ท่านราชทูต “เจ้าเล่นโง่งอย่างนี้ใช่ไต่หรือ?”

เฟลไซม์ “แต่นั่นเป็นการไว้เกียรติยศกับท่านไม่ใช่
หรือ? เมื่อท่านต้องแทงดาบกับโจรแล้วท่านจะใช้ดาบต่อไป
อย่างไร ไม่เสียเกียรติยศแก่ดาบและมือของท่านหรือ?”

เฟลไซม์เก็บดาบของท่านราชทูตขึ้นถือไว้แล้วแถม ประตุ
ออก ตะโกนเรียกวิตเดินเบิกรับเจ้าของโฮเต็ลให้ขึ้นไปช่วยจับ
ท่านราชทูตมัด ท่านราชทูตก็ดิ้นรนและใช้คำหยาบต่าง ๆ แต่
ลงท้ายก็จับมัดจนได้ แล้วเฟลไซม์ก็ส่ง สจ๊วตเจ้าของ
โฮเต็ลให้พาท่านราชทูตไปยังไว้ให้แน่นหนา จนกว่าเฟลไซม์จะ
กลับมาปล่อยเอง

เฟลไซม์ “มาเถอะ เกซเลอรั คราวนถงฉากท ๒
ในเรองกลของเรา รถท่านราชทูตก็เปลี่ยนมาแล้ว และคนขับ
รถของเราก็ตัดเปลี่ยนแต่งเครื่องคนขับรถท่านราชทูตแล้ว ปล่อย
ให้คนขับรถกับข่าวท่านราชทูตลงไปปล่อยกันเอง อยู่ในห้องซึ่ง

๗๔ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
ก่อนก็ได้ มาเถอะเราไปเมืองหลวงด้วยกัน ไปเฝ้าพระเจ้า
แผ่นดิน เอนำ ไปเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ข้าเป็นท่านราชทูต
เจ้าเป็นเพื่อนของท่านราชทูต แค่อ่าพูดให้มันมากนัก หน้อย
จะเสียการ”

เราขับรถไปได้ประมาณครึ่งทาง พบทหารหลวง
ขมาสวนทางมาประมาณ ๔๐ คน มีนายทหารหนุ่ม
นำหน้ามา พอเห็นตราทรตเข้าตรงเข้ามาค้ำบเฟลไชม
แล้วแจ้งความว่าเป็นผู้คุมทหารมารับท่านราชทูต ทแท้
พระเจ้าแผ่นดินได้มรับสั่งให้ทหารไปรับถึงเมืองเตอร-
เย็น แต่ไปเกิดเหตุตามทางจึงเข้าไป

เฟลไชมกับข้าพเจ้าไปถึงเมืองหลวงโดยมิได้เกิด
เหตุการณ์อย่างใด พระเจ้าแผ่นดินทรงรับรองอย่างดี
และคนวนนนม การเลียงเป็นเกียรติยศ แก่ท่านราชทูต
เฟลไชมแต่งตัวสวยใส่เสื้อผ้าของท่านราชทูตซึ่งพาดัด
ไปด้วย พระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้เฟลไชมนั่งข้างขวา
พระหัตถ์ และในครู่เดียวก็เห็นได้ว่าโปรดนายโจร
เพราะนายโจรเป็นผู้คุมได้จ และพระเจ้าแผ่นดินโปรด
คนท้มความสามารถในทางนั้น นายโจรท้มได้ไม่แพ้
ใครที่พระเจ้าแผ่นดินได้เคยทอดพระเนตรเห็นมา ทัง

กรมหมื่นพิทยาลังกรณ์ ๗๕

เป็นผู้พูดจาสนุกสนานมากด้วย ราชทูตทพระเจ้าแผ่นดิน
เคยพบเห็นมานัน มักเป็นคนวางท่าขงขัง ไม่กล้า
แกลอกพูดจาและทำกริยาอย่างคนกะนอง แต่ราชทูต
คนนบนกนเองเสียตงแต่ตนมมอ จึงเบนนทถูกพระทษ
นักร และพระองค์เองก็ทรงตมไต้เลยกับราชทูตเหมื่อน
กัน

พระเจ้าแผ่นดิน “ผาซ้เข้า ไม้ไต้คนกเลยว่ประเทศ
ท่านจะมีคนค้อย่างท่าน”

เฟลไซม์ “ขอนนพระองค์ทรงเข้าพระทษผกทเคยว
ประเทศของข้าพเจ้าเป็นประเทศใหญ่โตมาก ย่อมมีคนคิตาม
ขนาดประเทศ ข้าพเจ้ารับประธานอนุญาตคิมให้ประเทศของ
ข้าพเจ้า”

นายโจรพูดแทนนแลวกคิมแชมเปญเอออกเคยว
หมดถวย แลวคมอกถวยหนงเลยออกมออาการว่มา
จิดเข้าทกทท ภาษาแสดงกัไซ้มากขนร่ำไป และค้ำ
สบลทนามากถาวนน ถึงอย่างไรก็คองไม้ไซ้ค้ำทควรนำ
มาพูดต่อหน้าพระเจ้าแผ่นดินเบนแน ส่วนข้าพเจ้าเอง
นนประหลาดใจเต็มทท เพราะไม้เคยเห็นนายโจรเป็น
คองน

พระเจ้าแผ่นดินนั้นมพระนามปรากฏว่าโมโหร้าย
 ข้าพเจ้านกอยทกวนาทว่าประเศยวคงเกิดเหตุ คุหน้าพวกข้า-
 ราชการ ทอยในทนนกมีสหน้าว่า โกรธทุกคน แต่พระเจ้า
 แผ่นดินก็ไม่กรว ยิงทรงพระสรวลหนักเข้า และพวกข้าราชการ
 ก็ไม่ทราบจะทำอย่างไร เป็นอันตัดหัวเราะเฮฮาไปด้วย

สักครทงเพลโซมทำให้ข้าพเจ้าตกใจ ว่าควรวนเกินไป
 เป็นแน่ คอ นายโจรเล่างการไล่นอในประเทศ ซึ่งสมมติว่า
 ในเวลานั้นว่าประเทศของตน การไล่นอนนทจริงเพลโซมจะ
 ใดเคยเห็นกหามีใด แต่พคเป็นทว่าตนชำนาญเต็มท

เมื่อเลาวิธีไล่นอชยแล้วกหันหน้าไปถามพวกทงอยด้วย
 ก็นว่า “ในประเทศของท่านมอะไรสักอย่างเศยทจะเปรียบ
 กัยการไล่นอในประเทศข้าพเจ้าได้?”

พระเจ้าแผ่นดินหยคทรงพระสรวลทันท พระพักตรทยม
 แยมกลยเป็นพระพักตรยง เพราะการไล่นอฆ่าสัตว์และการคมนน
 เป็นของไปรคหนักหนา ถ้าใครมากล้าพคว่าใครเก่งกว่าใน
 การ ไล่นอ หรือ ใครมเครื่องคมคกว่าและคมไคมากกว่าแล้ว
 ก็เขนทเคองพระทัยนั

พระเจ้าแผ่นดิน “นั่นะ ท่านราชททท่านพคกลั-
 หาวญนั และท่านแนโนไรชของท่านแล้วหรือ ท่านจงมาเขย

เขาระกาเล่นของเราที่ท่านหารักแต่สักเท่าเส้นไหม ท่านว่า
ประเทศท่านไล่เนื้อ? พลันหรือว่าค? ก็สำหรับผู้หญิงกับ
เด็กกระมัง แต่สำหรับชายนั้นเกินการเล่นอย่างเชื่องนก
นี่แน่ ขอให้ท่านจำไว้เถิดว่าในบ้านของเราไล่หมูย่า และ
การไล่หมูบ้านแหละเป็นการเล่นที่ตอ้งการความกล้า ไม่ใช่
สำหรับเด็กเล่นเช่นการไล่เนื้อของท่าน”

นายโจรทำหน้าเฉยตอบว่า “การไล่หมูบ้านเช่นที่
รับสั่งนั้นคงเป็นการเล่นที่เหลื่อมมาจากเวลาทมนุชของ
เป็นชาวป่าอยู่ จะผิดกันก็แต่อาวุธที่ใช้ คือชาวป่า
โบราณคงใช้ขวานและหอก ประเทศนี้ใช้ปืนขาน
นกยาง”

พวกที่นั่งอยู่ตนนกหวเราะสาขานพร้อมกัน พระเจ้า
แผ่นดินทรงพระสรวลลงอไปกบตแล้วรับสั่งว่า “ยิงด้วยปืนขานนก
ยาง? ตายยิงหมควด้วยปืนขานนกยาง ไปยิงเสียด้วยปืนแหละ
สนุกตายที่เคียว พทไธ่ ท่านยังคนอยู่มาก เราจะตอ้งไล่
หมูย่าให้ท่านคนเสียสักหน่อย แนะรอนเขาเช่นไปสังทว่าพรงัน
จะไล่หมู ตอ้งให้ท่านราชทูตคนเสียหน่อยว่า การเล่นของเรา
นั้นไม่ต้องใช้ปืนใหญ่เสียลูก”

เมื่อตกลงจะไปไล่หมูป่าในวันรุ่งขึ้นตั้งนแล้ว พระเจ้า
แผ่นดินก็ทรงสั่งให้เลิกการเลี้ยงหัวค่างน้อย เช่นที่ชนคนแก่
ข้าพเจ้ามาก เพราะข้าพเจ้าคอยแต่ตกใจอยู่ว่า นายโจรเมา
ประเคียวก็จะพุกผึค ๆ ถูก ๆ ทำให้คอเคล็ดอนจากป่า

แกเมือกกลงห้องทเพลิงโซ่มกบขาพเราพักอวยควยกันแล้ว
นายโจรก็กลบหายเมาทแท้ นั่งลงในเกาอกกตสขางหัวเราตกลงไป
ข้าพเจ้า “ฮานันทานแกกลงทาเมาคอกหรือ?”

เพลิงโซ่ม “หยอกละ คายจริง นนจากเซอควยหรือ?
ข้าเิกมาขังไม่เคยเห็นปลาที่คายเบ็ดง่าย ๆ อย่างพระเจ้าแผ่นดิน
นเลย เอาหละเพอน พรังนไล่หมูป่า ไคการหละ” พวกท่านน
แล้วรักหัวเราตกลงไปอก

รุ่งขึ้นประมาณเวลาเที่ยง พระเจ้าแผ่นดินก็เสด็จ
ออกไล่หมูป่า พวกข้าราชการก็ออกตามเสด็จหลายคน
นายโจรนนถือหอกใหญ่ขมาเคียงไปใกล้พระเจ้าแผ่นดิน
และก่อนที่ไปแนไตบอกการทคตไว้ให้แกข้าพเจ้า เป็น
กลอย่างกลาที่สุด ทำให้ข้าพเจ้าตกใจจนเกือบขนลุก
ถาคตขคตสกนคเดยวคอกคองเคล็ดอนจากป่า

ตอนแรก ๆ มีข้าราชการทขมาตามเป็นหมู่ และ
พระเจ้าแผ่นดินนสั่งให้เพลิงโซ่มตามตคตพระองค์อยู่

เพราะอยากจะทรงอวดผีพระหัตถ์ในการเล่น ขงเช่า
 พระทัยว่าจะทำให้ราชทูตยอมกลัว สักครู่หนึ่งพอพบ
 หมูต่างคนก็ต่างออกไป พวกข้าราชการก็หายไปทีละ
 คนสองคน เพราะต่างคนต่างอยากเป็นผู้แทงหมูให้ได้
 ก่อนเพื่อน เพื่อได้รับรางวัลที่พระเจ้าแผ่นดินเคย
 ประทาน

คงประมาณชั่วโมงหนึ่ง ข้าราชการที่หอมล้อมตาม
 เสด็จไปนั้นต่างคนก็ต่างหายไปเหลือตามเสด็จอยู่แต่เฟลไชม์
 หลอดรอนเฮาเซนกับข้าพเจ้าเท่านั้น สักครู่หนึ่งถึงข้าเปลียวไม่มี
 มีใครอยู่ใกล้ นายโจวก็นหันหน้าไปทางมาทนางพระเจ้าแผ่นดิน
 แล้วทูลว่า “ข้าพเจ้าต้องการจริง ๆ ที่จะพบตัวหมูป่า”

คำที่เฟลไชม์กล่าวนั้นเป็นคำสัญญาที่เฟลไชม์สั่ง
 ข้าพเจ้าไว้ คือว่า ถ้าพูดดังนั้นเมื่อใดก็ให้ลงมือทีเดียว
 และเมื่อเฟลไชม์ให้สัญญาแล้ว ข้าพเจ้าก็หลอกให้
 หลอดรอนเฮาเซนเหลียวไปดูอะไรข้างโน้นเสีย แล้ว
 ใช้ด้ามแซ่ฟาดหลังหมูมาลงใต้เต็มกำลัง มาหลอดรอน
 เฮาเซนก็เห็นหื้อพานายหันไปเห็นได้ว่าหลอดรอนเฮา
 เซนจะรังให้หยุดไม่ได้อยู่อีกนาน เว้นแต่จะตกลงมา
 เสีย นั่นแหละจะลงจากหลังมาได้

เมื่อรอนเขาเช่นหื้อผานพระเจ้าแผ่นดินไปในั้น พระเจ้าแผ่นดินไม่ทราบเห็นอไต่กเหลยวไปคู้ว่าอยู่คี่ ๆ ก็หื้อทำไม้กันเฟลไซม์เห็นโคทกเอนคัวไปเอาแขนชวากอกพระค้อพระเจ้าแผ่นดิน กระชากพระองค์เอนมาแล้วเอาเครื่องมอทเตรียมไปนั้นขคเขาพระโอมรู้หาทั้นให้ร้องไค้ไม้

นายโจรกับพระเจ้าแผ่นดินปลากันบนหลังมาข้าพเจ้าอยู่ข้างหลังก็เข้าช่วยนายโจรมัดพระเจ้าแผ่นดินแน่นทงพระหัตถ์พระบาท แล้วนายโจรก็อุ้มพระองค์ขวางค้อมาแล้วออกหื้อไปเต็มผเตามา ข้าพเจ้าก็จูงมาพระที่นั่งหื้อตามไปทีเดียว แต่หื้อไปตั้งนประมาถเครื่องขัวโมง เห็นท่างพวกไล่หมุ้าออกไปมากแล้วก็หยุดสักครู่หนึ่ง เฟลไซม์เอาหน้ากามาใส่พระเจ้าแผ่นดินเข้าเพื่อไม่ให้จำทางได้ ปล่อยมาพระที่นั่งเสียแล้วก็จับมาค้อไป หลกถนทคนเดินเสีย หาให้ผู้ใดพบปะไม้ เวลาค้ำไปถึงที่แห่งหนึ่ง มีมาของใครกินหญ้าอยู่หลายตัว เรากหยุดปล่อยมาของเราเสีย แล้วเปลี่ยนเอามานนขค้อไปตลอดคน ข้าพเจ้านนเกอบจะตายด้วยความหิว เพราะในระหว่างวันนั้นได้กินข้าวมอเดียวและได้ควมมามาเกอบตลอดทงกลางวันและกลางคน

เวลาใกล้รุ่งถึงโฮเต็ลของเรา เคารพประตูอยู่สักครู่หนึ่ง
 นายโฮเต็ลก็ออกมาเข้คประตูรับ เห็นเราพาคนใส่หน้ากากไป
 ด้วย ก็ถามขณูหาสองสามคำ แลวกพาเราเข้าไปห้องข้างบน
 นายโจรสั่งให้นายโฮเต็ลนำสุราและของกินมาให้ แลวกบอก
 ให้นายโฮเต็ลไปนอน

เฟลไชม์ก็พาพาเจ้าใส่กุญแจห้องทางข้างในเสีย แลวก
 ช่วยกันแกมคพระเจ้าแผ่นดินเสีย ปลอบให้ทรงยืนอยู่
 พระเนตรเหมื่อนจะหลุดออกมานอกพระพักตร์ด้วยความกรว

เฟลไชม์ก็กระษะแลวกกราบทูลว่า “พระองค์ทรงประหลาด
 พระทัยทราษทูตมาทาคงน แต่.....”

พระเจ้าแผ่นดิน “แน่หละ นประเทศของเองจะคคการ
 อย่างไร?”

เฟลไชม์ “ประเทศของข้าพเจ้านั้น หาใช่ประเทศของ
 ราชทูตไม่”

พระเจ้าแผ่นดิน “ฮายหมา นนมงหมายความว่า
 อย่างไร?”

เฟลไชม์ “ข้าพเจ้าหาใช่ตทไครบเกยรคยคคถึงเป็น
 ราชทูตไม่ ข้าพเจ้าปลอมไปเท่านั้น ข้าพเจ้าคช เฟลไชม์นาย
 โจร”

พระเจ้าแผ่นดิน “อายชาตส์ตวันรก มังจะรถแขวน
คอ กุระแขวนคอ มังภายใน ๗ วัน”

เฟลไซม์ “พระองค์ทรงพระรลกก่อนว่า เวลาประทั
ยทไทน ซึ่งพระองค์ทรงมาตรหมายจะแขวนคอผลลชวค
ของพระองค์อยู่ในกำมอเนนหาควรไม่ ถ้าพระองค์จับตัวข้าพเจ้า
ไคแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่สงสัยเลยว่ จะรับสั่งให้แขวนคอข้าพเจ้า
แต่ในเวลาข้าพเจ้าเป็นผจับพระองค์ไค หาใช่พระองค์เป็นผจับ
ข้าพเจ้าไม่ ข้าพเจ้าไม่ไคเป็นผอยู่ไกลเชอกแขวนคอ แต่ม
พวกข้าพเจ้าถูกจับไปไคแล้ว”

พระเจ้าแผ่นดิน “อายพวก ๑๒ คน ททหารของกุ
จับมาไคเนน ไหมงเขาไคเดคว่า กุระแขวนคออย่างเดยวกบ
แขวนคอ มังเอง เมอถูกจับตัว มังไค”

เฟลไซม์ “ถ้าพวกข้าพเจ้าทง ๑๒ คน เนนเป็น
อันตรายไปค้วยอำนาจของกฎหมายแต่สีกคนหนงกค ขอให้
สัวรรคเป็นพยานค้ำของข้าพเจ้าเดคว่า ข้าพเจ้าจะจับตัวพระองค์
เองแขวนเสียบในวนเดยวกบททรายข่าว พระองค์เป็นพระเจ้า-
แผ่นดิน ข้าพเจ้าจะยอมแขวนบนคั้นไม่ทสูง หน้อยกว่าคน
ธรรมคา”

พระเจ้าแผ่นดิน “นมนงกลาชกทรอ?”

เฟลไซม “ถ้าพระองค์ไม่ยอมแล้ว ข้าพเจ้าก็จะยิง
 กว่าชู จะทำจริง ๆ มาเถอะพะยะคะ ทรงเซ็นจดหมายยกโทษ
 พวก ๑๒ คนเสีย แล้วข้าพเจ้าจะปล่อยพระองค์ไป และทั้ง
 จะปล่อยท่านราชทูตทงขยไวไคนนด้วย ถ้าข้าพเจ้ามาท่านราชทูต
 เสียด้วยแล้ว ก็เหมือนประเทศนั้นจะต้องเกิดเหตุกบฏประเทศ
 ของเขา”

พระเจ้าแผ่นดิน “มึงเขินขำ ก็ไม่พูดกับมึง”

เฟลไซม “ถ้าอย่างนั้นข้าพเจ้าก็จะพาพระองค์กับ
 ราชทูตไปเขาท่านัก แล้วก็แขวนเสียด้วยกันให้ใกล้สวรรค
 ทศกฐจะเป็นไต่” นายโจรเหลียวหน้ามาส่งข้าพเจ้าว่า “เรียก
 นายโชเตลให้ปลุกวิตเตนเข้คมา แล้วให้हारธมาให้ทันในสอง
 ชั่วโมง” เหลียวไปทูลพระเจ้าแผ่นดิน “พระองค์จะลคเกียรติ-
 ยศมาเสวยทโตะอินเลวทรามของข้าพเจ้านไคกระมัง พระองค์
 ไม่ได้เสวยมาหลายชั่วโมง”

พระเจ้าแผ่นดิน “อายนรก มึงทะลงนง”

นายโจรตอบว่า “ไม่เสวยจะทำอย่างไรได้” แล้วก็
 ตรงเข้คคไค่อย่าง และพอวิตเตนเข้คเข้คมายนถอคาบคชยคค
 พระเจ้าแผ่นดินอยู่ ข้าพเจ้าก็เข้คช่วยนายโจรกิน

สักครุหนึ่งเม่ออกมาแล้ว นายโจรก็เรียกข้าพเจ้าออกไป
นอกรห้อง ถามว่า “ข้าจะไว้ใจเจ้ากบฏที่เห็นเบ็ดคุ่มพระเจ้า
แผ่นดินกับราชทัณฑ์ไปเขาที่สำนักโคหรือไม่?”

ข้าพเจ้า “ใช่”

นายโจร “ถ้าเจ้าทำเหลวให้หลุดไปได้ ข้าก็จะ
ถูกแขวนคอ เพราะฉะนั้นต้องระวังให้ดี อีกครุหนึ่งข้าจะไป
เมืองหลวงอธิบายเรื่องให้ข้าราชการผู้ใหญ่ฟัง แล้วบอกให้ส่ง
พวกเรา ๑๒ คนมาเปลี่ยนที่ทางสองน ข้าเชื่อว่าคงจะเป็น
อันตกลงได้ แต่ภายใน ๗ วัน ข้าไม่พาพวก ๑๒ คนกลับ
ไปถึงสำนักแล้ว ก็ให้เขาใจเถิดว่าข้าทำการไม่สำเร็จ และข้า
คงตายเสียแล้ว เพราะฉะนั้นเจ้าจะทำอย่างไรกับคนที่สองน
แล้วแต่จะปรึกษากันเห็นควร ข้าต้องกำชับเจ้าอีกครุหนึ่ง ว่า
ไปตามทางต้องระวังให้ดี”

ข้าพเจ้าไม่ได้ไปเมืองหลวงกับนายโจร เพราะ
ฉะนั้นจึงนำมาเล่าให้คิดต่อกันไม่ได้ว่า เมื่อนายโจรไป
ถึงเมืองหลวงนั้นได้กระทำการอย่างไรบ้าง ข้าพเจ้ากับวัด
เห็นเบ็ดพานักโทษของเราไปถึงเขาที่สำนักภายใน ๒ วัน
แล้วพากันตั้งใจคอยนายโจรอยู่ทุกเวลา พวกโจร

ทั้งหลายสาบานกันว่าถ้านายใหญ่ตายแล้ว ก็จะต้องแก้
แค้นกับพระเจ้าแผ่นดินให้ถึงสาหัส

วันที่ ๗ เฟลไซม์กับพวก ๑๒ คน ก็กลับไปถึงเขา มี
นายทหารรักษาพระองค์ไปช่วยคนหนึ่ง แต่นายทหารนั้นคือ
ผูกตาขมาให้พวกโจรจูงม้าไป และเมื่อปล่อยพระเจ้าแผ่นดิน
กับราชทูตไปนั้นก็ผูกตาขมาไปจนพ้นเขตเหมอนกัน

คนวันนั้นพวกโจรเลี้ยงดูกันเป็นการครึกครื้น และดื่มให้
เฟลไซม์นายใหญ่ สรรเสริญความกล้าหาญและสติปัญญาของ
เขาที่คิดกลแก้เพื่อนกันรอดกลับบ้านได้.

ทหารพระเจ้าราชาธิราช*

เรื่องท้าวเจ้าจะเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง
ด้วยพระเจ้าราชาธิราชก็จริง แต่ไม่ปรากฏอยู่ใน
หนังสือราชาธิราช เพราะเป็นเรื่องเล็กน้อย হাসมกับ
ศักดิ์ของพงสาวดารไม่ ถ้าท่านผู้อ่านถามข้าพเจ้าว่าไป
ถวญเรื่องมาแต่ไหนแล้ว ข้าพเจ้าก็ตอบได้อย่างด่วนๆ
ว่าพงสาวดารมอญไม่ได้มีแต่ราชาธิราชเล่มเดียว

จักดำเนินความตามเรื่องทหารพระเจ้าราชาธิราช กล่าว
โดยลักษณะบรรพเหตุความเบื้องต้นเป็นสังเขปใจความว่า ยังมี
ชายชาวเมืองตะเกิงผ่นามว่ามะตอก เป็นพ่อค้าบริวาร
มั่งคั่งด้วยทรัพย์สมบัติ แต่เป็นคนไม่ชอบยศ หากใครรับตำแหน่ง
ในฐานะนครศักดิ์ชนหนึ่งชนใดไม่ เมอศักราช ๗๒๐ ปี ภรรยา
มะตอกคลอดบุตรคนหนึ่งเป็นชายใหญ่ชื่อว่ามีขิง เป็นบุตรคน
เคี้ยวของมะตอก ๆ ใจเขาใจใส่เลี้ยงดูให้ร่ำเรียนกระบะกระบอง
หมากรุกกระกรือ และวิชาท้าวทวยการรบทั้งปวงถูกความ

* จากนิคยสารรายเดือนลัทธิวิชา เล่ม ๑ ตอนที่ ๑-๖ ประจำเดือน
กรกฎาคม - ธันวาคม ร.ศ. ๑๑๘

ต้องการในเวลา^๒นั้น มะ^๒ซิง^๒เป็น^๒คน^๒แข็ง^๒แรง^๒ แต่^๒มี^๒รู^๒ปร่าง^๒อัน^๒
สะ^๒สวย^๒ พร^๒้อม^๒ทง^๒กร^๒ยา^๒วา^๒จา^๒อ^๒ฮ^๒วน^๒ เป็น^๒ท^๒ช^๒อ^๒ย^๒แห่ง^๒ห^๒ญ^๒ง^๒ช^๒าย^๒
ทง^๒ป^๒วง^๒ใน^๒เม^๒ือ^๒ง^๒ตะ^๒เก^๒ิง^๒ และ^๒เป็น^๒คน^๒ค^๒อ^๒น^๒ช^๒าง^๒เจ้า^๒ช^๒ มี^๒ห^๒ญ^๒ง^๒สาว^๒
ทง^๒ไฟ^๒ร^๒ุ^๒ค^๒หล^๒ง^๒พิ^๒ศ^๒ว^๒าส^๒ร^๒ก^๒ไ^๒คร^๒เป็น^๒อัน^๒มา^๒ก^๒ แต่^๒ซ^๒ิง^๒มะ^๒ซ^๒ิง^๒จะ^๒ไ^๒ด้^๒ปล^๒ง^๒
ใจ^๒ร^๒ัก^๒ห^๒ญ^๒ง^๒คน^๒ไ^๒ด^๒ล^๒ง^๒ไป^๒ไ^๒ด้^๒ค^๒ชา^๒ค^๒น^๒ัน^๒ห^๒าม^๒ไ^๒ค^๒

ใน^๒เม^๒ือ^๒ง^๒ตะ^๒เก^๒ิง^๒มี^๒ช^๒าย^๒ช^๒าว^๒ร^๒าน^๒ค^๒น^๒ห^๒น^๒ง^๒ช^๒อ^๒ม^๒ะ^๒ล^๒อง^๒ มี^๒บ^๒ุ^๒ตร^๒
ร^๒ู^๒ป^๒ง^๒า^๒ม^๒ย^๒ัง^๒ก^๒าล^๒ง^๒สาว^๒อายุ^๒ไ^๒ด้^๒ป^๒ระ^๒มา^๒ณ^๒ ๑๖ ปี ป^๒ระ^๒ก^๒อ^๒ย^๒ท^๒ริ^๒ย^๒
ล^๒ก^๒ษ^๒ณ^๒ะ^๒ก^๒ิ^๒ร^๒ิ^๒ยา^๒มา^๒ร^๒ยา^๒ท^๒แ^๒่ม^๒ช^๒อ^๒ย^๒ ร^๒ู^๒ป^๒ของ^๒นาง^๒น^๒น^๒เป็น^๒เส^๒น^๒ห^๒่^๒แ^๒ก^๒ค^๒น^๒
ทง^๒ป^๒วง^๒ ช^๒าย^๒ห^๒น^๒้^๒ม^๒เห็น^๒แล^๒ว^๒ั^๒ร^๒ัก^๒ไ^๒คร^๒ไ^๒ด้^๒โดย^๒แท^๒ย^๒มี^๒ไ^๒ค^๒เ^๒ว^๒น^๒ค^๒น^๒ล^๒ะ^๒ย^๒
มะ^๒ล^๒อง^๒บ^๒ิ^๒ดา^๒ห^๒ญ^๒ง^๒า^๒ม^๒ค^๒น^๒น^๒ต^๒ง^๒บ^๒าน^๒อ^๒ย^๒ไ^๒ก^๒ล^๒ต^๒ล^๒า^๒ค^๒ ห^๒น^๒า^๒ย^๒าน^๒ม^๒ร^๒าน^๒
ช^๒าย^๒ช^๒อง^๒ร^๒าน^๒ห^๒น^๒ง^๒ช^๒าย^๒ไ^๒ค^๒ค^๒มี^๒ก^๒ำ^๒ไ^๒ร^๒มา^๒ก^๒ เ^๒พ^๒ระ^๒ค^๒น^๒ช^๒อ^๒ย^๒ไป^๒ช^๒อ^๒
[ถ^๒ง^๒แ^๒ง^๒ห^๒น^๒อ^๒ย^๒ก^๒ท^๒น^๒เ^๒อ^๒] เ^๒พ^๒ไ^๒ด้^๒มี^๒ช^๒อ^๒ง^๒ช^๒ม^๒โ^๒ณ^๒ม^๒บ^๒ุ^๒ตร^๒มะ^๒ล^๒อง^๒ไ^๒ค^๒
เป็น^๒ค^๒ร^๒ิง^๒เป็น^๒ค^๒ร^๒าว^๒

ฝ^๒าย^๒มะ^๒ซ^๒ิง^๒น^๒น^๒เว^๒ล^๒า^๒ย^๒า^๒ย^๒ว^๒น^๒ห^๒น^๒ง^๒ พ^๒า^๒พ^๒ว^๒ก^๒เ^๒พ^๒อ^๒น^๒ค^๒เ^๒ิน^๒ไป^๒เท^๒ย^๒ว^๒
ค^๒ล^๒า^๒ค^๒ เป็น^๒เว^๒ล^๒า^๒ข^๒ึง^๒เ^๒อ^๒ญ^๒บ^๒ุ^๒ตร^๒สาว^๒มะ^๒ล^๒อง^๒อ^๒อก^๒มา^๒น^๒ง^๒อ^๒ย^๒ห^๒น^๒า^๒ร^๒าน^๒
มะ^๒ซ^๒ิง^๒เห็น^๒ก^๒ั^๒ช^๒อ^๒ย^๒ใจ^๒ ห^๒ย^๒ค^๒ย^๒น^๒ตะ^๒ล^๒ง^๒พ^๒น^๒จ^๒โ^๒ณ^๒ม^๒นาง^๒อ^๒ย^๒ก^๒ย^๒ท^๒ห^๒า^๒ค^๒เ^๒ิน^๒
ค^๒อ^๒ไป^๒ไ^๒ค^๒ไ^๒ม^๒ ส^๒่ว^๒น^๒บ^๒ุ^๒ตร^๒สาว^๒มะ^๒ล^๒อง^๒ เม^๒อ^๒เ^๒ล^๒อ^๒ย^๒เห็น^๒มะ^๒ซ^๒ิง^๒เป็น^๒
ช^๒าย^๒ห^๒น^๒้^๒ม^๒สะ^๒สวย^๒ร^๒ู^๒ป^๒ร^๒าง^๒ อ^๒ง^๒อ^๒า^๒จ^๒ก^๒ิ^๒ร^๒ยา^๒ร^๒เ^๒ย^๒บ^๒ร^๒อ^๒ย^๒ค^๒ง^๒น^๒น^๒ ก^๒ั^๒ช^๒อ^๒ย^๒

ทางคาไปสขคามะซัง ถ้อยทีถ้อยมัจตผูกคอกัน เลขมะซังกรัก
บุตรสาวมะลอง ๆ ก็รักมะซังแต่นั้นมา

ส่วนมะซังเวลาบ่ายวันนั้น เมื่อรู้สึกรักบุตรสาวมะลอง
อย่างที่ไม่เคยรู้สึกแต่เดิมมาและสิ่ง เกิดกับบุตรสาวมะลองเห็นมี
กริยาวารักตอขยั้งแล้ว ก็ตรงเข้าไปซอซอองในร้านผูกเกยว
พอลูกนอขยั้งแล้วกวพาเพื่อนกลยบ้าน

เวลาจวนค่ำในวันนั้น เมื่อเพื่อนมะซังต่างคนต่างแยก
กันไปหมดแล้ว มะซังก็กลับไปยังร้านมะลอง พบบุตรสาว
มะลองยังอยู่หน้าร้าน ก็เข้าไปสนทนาด้วย ตามพิธีสนทนาใน
สมัยเก่าเทียบกบพิธีสนทนาในสมัยใหม่ดังนี้ :-

มะซัง “ฉันขนคามากที่หลอนยังไม่กลยเข้าบ้าน ฉัน
กลยมากนคเคี้ยว ด้วยหวังใจว่าจะไคสนทนากบหลอน โดย
สรวก”

บุตรสาวมะลอง “ฉันขงแลไม่เห็นวาท่านจะพุกกบฉัน
ไคโดยสรวกตอเมอท่านมากนคเคี้ยว ททเทอระทท่านจะพุกกบ
ฉันไค ก็ควรมคแต่เรองซอซอองในร้านเท่านั้น”

มะซัง “ความควรบางที่จะเป็นอยางน แต่ถ้ามนขยัพค
อะไรกคคทกวพุกไปหมคแล้ว โลกก็จะกลยเป็นสรวรคไป

เพราะฉะนั้นเราคงพูดของที่ไม่ควรพูดบ้าง เพื่อให้โลกคงเป็นโลกอยู่”

บุตรสาวมะลอง [พูดคล้าย ๆ ผู้หญิงฝรั่ง] “ถ้าอย่างนั้นท่านจะมียากพูดกับฉันลงของที่ไม่ควรพูดหรือ”

มะขิง “ถ้าของที่คุณควรพูดกับหล่อนมีย่อยอย่างเดียว แต่เรื่องซ้อของในร้านคงที่หล่อนว่าเมื่อกะแล้ว เรื่องที่คุณอยากจะพูดกับหล่อนนักคงเป็นของไม่ควร”

บุตรสาวมะลอง “ท่านคงเข้าใจว่าท่านจะมาพูดเรื่องที่ไม่ควรกับฉันไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากฉัน”

มะขิง “ถ้าอย่างนั้นฉันขออนุญาตบอกหล่อนว่า หล่อนเป็นผู้หญิงสวยที่สักทีฉันไม่เคยเห็นตั้งแต่เกิดมา”

บุตรสาวมะลอง “ฉันไม่ให้อนุญาต”

มะขิง “แต่ฉันได้บอกเสียแล้ว”

บุตรสาวมะลอง “ถ้าอย่างนั้นก็ไปเถอะ แต่ทำไมท่านจึงมายอฉันถึงน”

มะขิง “ฉันไม่ได้ขอ ฉันกล่าวความจริงแท้และที่ฉันกล่าวนั้นก็เพราะรักหล่อน”

บุตรสาวมะลอง “ฉันไม่เชื่อว่าท่านกล่าวความจริง”

มะขิง “ฉันเชื่อ”

บุตรสาวมละอง “เขาเออะ ถึงอย่างไรก็ ถ้าท่านรัก
ฉันจริงแล้ว ฉันต้องแสดงความรักไป เพราะ.....”

มะซัง “หลอนไม่รักฉันตอบข้างหรือ”

บุตรสาวมละอง “ขอนฉันตอบไม่ได้ แต่ที่ฉันเสียใจ
นั้น เพราะเหตุที่ขาคายฉันให้คนอื่นเสียแล้ว ถึงท่านจะรักฉัน
ก็คงไม่มีประโยชน์”

มะซัง “ถ้าหลอนรักฉันตอบข้างแล้ว ข้าง ทักจะเป็น
ไปได้”

บุตรสาวมละอง “ท่านจะทำอย่างไร”

มะซัง “ฉันจะลองพุกกับขาคาหลอน ๆ จะยอมหรือไม่”

บุตรสาวมละอง “ฉันไม่มีอำนาจจะห้ามท่านได้”

เมื่อมะซังกับบุตรสาวมละองพุกกันเท่านั้นแล้ว มะซังก็
ลาบุตรสาวมละองกลับบ้าน และเวลาคนนั้น มะซังกับคน
กระแฉ่งบุตรสาวมละองในเวลาคน ฝนถึงบุตรสาวมละองใน
เวลาหลับตลอดครึ่ง

ฝ่ายบุตรสาวมละองเมื่อได้พบพุกกับมะซังจนนั้นแล้ว นาง
ก็มาคิดประหวัคผกผัน มีอาการจะหลงเสียใจซึ่งความรักอันใดเกิด
ขึ้นในทรวงนางนั้น เพราะคงแต่เกิดมานางก็ยังมีไม้มืดผูก

สวาทต่อชายใดเลย และถาวรนางใดหมั้นจะมรสำนน ก็เป็น
ความต้องการของบิดา เพราะชายหนุ่มซึ่งมาสู่ขอนั้นเป็นคน
เรียบร้อยหากินโดยสุจริตโดยทางเคียวกบมะลองเอง เป็นที่พอ
ใจของมะลองยิ่งนัก

ฝ่ายมะซึ่งวันรุ่งขึ้นนنگแสดงความรักใคร่ของตน ใน
บุตรสาวมะลองที่ใดพบปะในวันก่อนนั้นให้มะตอกคณูปดาฟัง แต่
มะตอกไม่เห็นควยที่จะไปพยายาม ให้มะลองกลับใจตามความ
ต้องการของมะซึ่งนั้น และเมื่อมะตอกเห็นอาการมะซึ่งว่าจะ
ห้ามมิใดแล้ว จึงบอกว่า มะซึ่งจะไปปากเพียรอ่อนวอนมะลอง
เองก็ตาม แต่ที่จะพาเอามะตอกไปวุ่นวายด้วยไค่นั้น มะซึ่ง
อย่าไค่หมายเลย

เมื่อมะซึ่งไค่ฟังมะตอกคณูปดาพูดดังนั้นก็พอใจ เพราะคน
หนุ่มทกาลงเต็มไปช่วยความรักเช่นมะซึ่งนั้น จะไค่มีสักตรอง
เนอดอยกระตังความอันใด ที่ไม่พอไปสู่ความต้องการนั้นหา
มิได้ และเมื่อมะซึ่งจะทำให้มะตอกช่วยเหลือคนมิได้แล้ว ก็
แต่งตัวออกจากบ้านไปหามะลองพดจาพยายามที่จะทำให้มะลอง
กลับยกยบุตรสาวมาให้ตนเองก็หาสำเร็จไม่ กลับทำให้มะลอง
โกรธขุ่นใหญ่โต มะซึ่งเลยถูกขับออกจากบ้านมะลองเป็นการ
ชายหน้า และเป็นทัศนในระแวกบ้านนั้นเป็นอันมาก

ฝ่ายมระตอกเมื่อใดที่ทราบว่า มะขังบุตรไปถูกขังออกจากบ้านมระลองกลบมาคังนนักโกรธเป็นกำลัง แต่มระตอกก็มีไต่คิดแกแค้นแทนบุตร ค้วยมระตอกไม่เห็นคนใจอาธรรม เห็นว่ามระลองมีเหตุพอทควรระโกรธมะขังใด เพราะฉะนั้นมะขังถูกขังคาถาว่าเขื่อนมาก แต่ถึงกระนั้นมะขังก็มีไต่สนความคึดตอไป ค้วยมะขังเข้าใจว่า คนใดทำการเกินที่จะถอยกลับไต่แล้ว และถ้ามะขังไม่กระทำการให้สมหมายตราขโค ความอายของมะขังก็จะต้องตึดตัวไปตราขนั้น

เพราะฉะนั้นเวลาค่ำในวันรุ่งขึ้น แห่งวันทมะขังไต่รับความโกรธของมระลองมานั้น เป็นเวลาเพอญทมระลองมีธุระต้องไปจากบ้าน มะขังหาโอกาสที่จะพูดกับบุตรสาวมระลองได้ มะขังจึงไปเล่าเรื่องที่มะขังไปหา มระลองให้บุตรสาวมระลองฟังแล้วพูดตอไป [เทียบพิชิตสนทนาอย่างใหม่] ดังนี้:—

มะขัง “นแหละ ฉันทไต่พยายามอย่างคึดคักของฉันทแล้ว ทะให้ขิดคาคหล่อนกลบขกหล่อนให้แกฉันท และเมอขิดคาคหล่อนกลบโทสรายคังน ฉันทยังไม่ตราขว่า ฉันทจะควรทำอย่างไร”

บุตรสาวมะดอง “ฉันก็ไม่ทราบว่าควรจะทำอย่างไร
แต่การที่ท่านไปพยายามขอฉันยกขี้ควนแสดคงว่าท่านรักฉันแน่
แล้วหรือ”

มะขัง “หล่อนจะให้ฉันสาบานหรือทำอย่างไร ที่จะทำ
ให้หล่อนเชื่อแน่ได้ว่าฉันรักหล่อนแล้ว ฉันจะทำตามทุกอย่าง”

บุตรสาวมะดอง “ถ้าท่านจะทำให้ฉันเห็นว่าท่านรัก
ฉันจริงแล้ว ท่านจะต้องทำอย่างไรให้ฉันไม่ต้องเป็นภรรยาชาย
ที่ขี้กายอมยกฉันให้ เพราะฉันไม่รักเขา”

มะขัง [เข้าใจประโยค ๕ ของบุตรสาวมะดอง] “ขอ
ฉันคงพยายามเต็มกำลังเป็นแน่ ฉันมีความศรัทธาอยู่บนหนึ่ง
แต่เกรงหล่อนจะไม่ยอม”

บุตรสาวมะดอง “ฉันจะยอมก่อนที่ทราบความศรัทธาของ
ท่านนั้นไม่ได้”

มะขัง “ความศรัทธาของฉันทันที ก็อาจจะพาหล่อนหนีไป
เมืองพะโค ฉันทะจัดแจงหาช่างเรวควหนังทงเคืองเสียบยง
อาหารพร้อม เมื่อเราไปถึงเมืองพะโคเสียแล้ว เราก็คงเป็นสัทธ
กับตัวเราเอง”

บุตรสาวมะลองหนึ่งนั่งก้อยู่สักครู่หนึ่งแล้วถามว่า “การ
ที่ท่านจะทำดังนี้ๆ ท่านเห็นจะไม่เป็นการติดขัดอันใดแน่
แล้วหรือ”

มะขัง “ฉันไม่เห็นมีชกขวางตรงไหน พรุ่งนี้ฉันจะยก
แจ่งหาช่างและเครื่องเสียบของอาหารให้พร้อม ออกเดินทางประน
นแตกอนทรหลอนจะเตรียมตัวทนหรือ

บุตรสาวมะลองตอบว่าทน แล้วมะขังก็ลาไป เพราะใกล้
เวลามะลองจะกลับข้อยแล้ว

ฝ่ายมะลองเมื่อกลับมาบ้านวันนั้นนกกตระกูลเตรียมสั่ง
เข้าของสำหรับการมงคลบุตรสาวในเร็วๆ นั้น เพราะ
ชายหนุ่มที่มาขอบุตรสาวมะลองไว้นั้น เมื่อได้ทราบ
ข่าวว่ามะขังมาพยายามจะขอให้มะลองยกบุตรสาวไป
ให้มะขังเองดังนั้น ก็เป็นที่ไม่ชอบใจ เพราะหญิงงาม
ย่อมเป็นที่ชอบใจคน และถ้าการมงคลออกไปก็คงจะมีคน
อันมาพากเพียรให้มะลองกลับใจอีก เพราะฉะนั้นชาย
ผู้นั้นจึงจะรับแต่งงานให้รู้แล้วกัน ไปเสีย บุตรสาว
มะลองจะได้เป็นของตัวเอง เป็นอันสนั่นร้อนใจใน
เรื่องที่จะมีคนมาชักชวนให้มะลองกลับใจนั้น

ส่วนมะขังเมื่อกลับไปถึงบ้านวันนั้น ก็คิดเตรียมการที่จะ
 พาบุตรสาวมะลองหนีโดยมิได้กะตึกกะตากลให้มะตอดทราบ วัน
 รุ่งขึ้นก็เที่ยวหาได้ช่างถมผไท และตระเตรียมเสบียงอาหารไว้
 ทุกอย่าง แต่เอาซ่อนไว้ในที่ซ่อนครหาได้ทราบถึงผู้หนึ่งผู้ใด
 นอกจากผู้ไว้ใจเท่านั้นไม่

วันรุ่งขึ้นเวลาเช้าก่อนตรู่ มะขังก็จัดแจงตัวออก
 จากบ้านไปรับบุตรสาวมะลองได้แล้วก็พาขึ้นช้าง มะขัง
 เป็นหมอไปเองในตัว รับขับออกนอกเมืองได้โดย
 เรียบร้อย เป็นเวลาเคราะห์หัดห้ามผู้ขัดขวางอย่างหนึ่ง
 อย่างไม่ได้ แต่เมื่อออกไปนอกเมือง เมื่อมะขังพอจะ
 วางใจลงได้ว่า ไม่มีใครทราบร่องรอยความคิดของตน
 แล้ว ก็บังเอิญชายที่มาขอบุตรสาวมะลองไว้นั้น ขี่มา
 สนวนมา เพราะชายผู้นั้นบ้านอยู่นอกเมืองต้องไปตาม
 หมอในเมือง ด้วยมีเหตุเจ็บไข้ชนในหมู่บ้านของเขา
 แต่เวลาเที่ยงคน

ฝ่ายบุตรสาวมะลองเมื่อได้ขึ้นผไทมาส่วนทางมาคางนั้น ก็
 หมอบลงในสี่ยักษ์แลดูข้างล่างหาเห็นไม่ แต่ส่วนมะขังนั้น เมื่อ
 เห็นมีคนขี่มาส่วนทางมากเร่งช้างให้เขาเดินขงเงาไม้ใหญ่เสีย

ทันที ชายขมาหาสังเกตุจำมะขิงได้ไม่ เพราะมะขิงและชายผู้
 จะใคร่รักชงกันแลกันโดยแน่นอน ถึงจำกันได้แต่เวลาก่อน
 ทรคองนนหามิได้ และที่แท้มะขิงก็มิใคร่ทราญว่าชายขมานั้นคือ
 ผู้ใด เพราะขณะนั้นเมื่อชายผู้ผ่านไปแล้ว มะขิงก็มิใคร่เร่งร้อน
 ให้ช่างเคินเร็วเข้า

มะขิงก็ขบขตรสาวมะลองเดินทางไปด้วยกันคงนจนเวลา
 สาย มะขิงเห็นว่าได้เดินทางไกลพอแล้วก็หยุดคลงริมทาง แล้ว
 หาพนรบขจกแจงคึกไฟหุงข้าว หากคิดว่าจะมีอันตรายอินใดไม่
 เพราะถึงแม้มะลองจะทราญว่า ขตรสาวหายไ้แต่เวลาเช้าก็
 มะลองก็คงจะเที่ยวลยหาอยู่ในเมืองตะเกิงนั้นเอง จะหาสังสัย
 ว่ามะขิงพาขตรสาวไปสู่มืองพะโคคังนั้นไม่

แต่การทมมะขิงคาคลวงหน้าคณ เป็นการคาคโดยไม
 ทราญว่าชายทขมาส่วนทางไปเมอกอนทรนน คือชายทมมาลยขอ
 ขตรสาวมะลองนเอง และเมอการเป็นคณ ความสำเร็จของ
 การทมมะขิงคคณนยกยอมนสนเขา

ฝ่ายมะลองเมอคณชนทราญว่าขตรสาวหายไ้จากเรือน
 คังน กะอะอะคณควาตามอรรคมา พอชายทจะเป็นขตรเขยนน
 ทราญความกมาแจงคอมมะลองว่า เมอควขมาเขาเมอองแต่เวลา

ก่อนตรนน เหน้เมฆางทวหนงผกสปกขมคนชเคนสวนอกไป
 นอกเมอง ษะรอยจะเป้นมะขงพายุตรสาวมะลองหนไปสู้เมอง
 พระโคเป้นมนคง และเมอมะลองทวราชชาวคงน กชกชวณพวก
 พองของชายหนมทจะเป้นขทรเชยเนนโตหลายคนควยกน บ้าง
 กขมารบชขควยไป บ้างกรบเคนตามไป ทนมะขงกขยตรสาว
 มะลองพกอขรมทางคงทกลาวมาแลว

ฝ่ายมะขงเมอมะลองพาพวกคิดตามมาท้นโดยมิได้รู้
 ทั่ว ฉะนนกมทราบทจะทำอันใดได้ เพราะจะต้อสู้ก
 เป้นการเหลอก้าง จะพาบุตรสาวมะลองชนชางหนก
 ไม้ท้นท่วงท และชางจะหนม้ายอมไม้ท้นอยู่เอง
 เพราะเหตุนี้ มะขงกจาเป้นต้อยอมให้มะลองพาบุตร
 สาวกลับบ้าน และรับคำดำว้าจากมะลองและพวก
 มะลองโดยจะโตต้อบมิได้ เพราะถ้ามะขงไม่ระงับ
 โทสะในเวลานนชวตมะขงก็จะออกจากร้างไป จะทำ
 การแกแค้นไม้ได้

เมอมะลองกขพวกมะลองพานางทมะขงลคไปได้ ไม่ถง
 เกรงวณนน กลขเขาเมองตะเกงแลว มะขงจะกลขชานกมิได้
 ้วยเกรงโทสะมะคอกผุชคา ทงจะเป้นทเชยหยนแกพวกพอง

๕๘ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
และชาวเมืองตะเกิงทงปวงทวย เพราะฉะนั้นมะขงจรงชนข้างเคิน
ทางต่อไป จนถึงบ้านประสิมใกล้เมืองพะโค เลยพักอยู่กับมะส่มิง
เพื่อนเก่าของมะขงชงทงบ้านอยู่ในตำบลนั้น

ในขณะเมื่อมะขงกำลังรักบุตร สาวมะลองอยู่ในเมือง
ตะเกิงดังนี้ ในเมืองพะโคกำลังมีเหตุวุ่นวาย ด้วยสมิงมะราหูกับ
พระมหาเทวีกำลังคิดอุบายจะทำลายพระยาน้อย พระยาน้อยรู้ตัว
จะหนีออกจากเมืองพะโค กำลังแต่งคนสนิทให้เที่ยวสะสมกำลัง
และพาหนะ ได้ให้พ่ออุ้มอแม่াত্রเตรียมข้าง มีพลายประกาย
มาก พลายธนเพชรเป็นต้น ไว้ ณ บ้านวัดตะเมาะเสร็จแล้ว
วันหนึ่งพ่อมอญได้ออกไปจัดหาคนบ้านประสิมได้ ๑๕ คน บ้าน
วากะเมาะได้ ๑๕ คน รวมทั้งมะส่มิงและมะขงด้วย

ครั้น ณ วันพฤหัสบดีตอนเจ็ดขณส์คาเพลาทะยงคน พระยา
น้อยก็มานายประตเสยคนหนึ่ง แล้วพาพวกข้าหลวงเคิม ๑๗
คน กับพ่อพะโคออกจากเมืองไปจนถึงตำบลบ้านกลาคทข้างคอย
อัย พระยาน้อยก็ขนขพลายประกายมาก ยกเร่รยไปวันหนึ่ง
ถึงเมืองตะเกิง มาผู้รักษาเมืองและขุนนางเมืองตะเกิงเสย
หลายคน แล้วก็เขาคกรอขครองอยู่

ฝ่ายมะขังนั้น การทเขารบอาสาเป็นข้าพระยา
น้อย ก็โดยเห็นช่องที่จะแกแถมะลองและชายบุตร
เขย นึกตลอดไปถึงจะได้บุตรสาวมะลองเป็นภรรยา
ตามความประสงค์เดิมด้วย

ที่แท้ความต้องการของมะขังที่จะแกแถมะลองนั้น ก็
เกิดจากความอยากได้บุตรสาวมะลองมาเป็นภรรยาเท่านั้น และ
ความตั้งใจเดิมของมะขัง ก็คือจะแย่งเอาบุตรสาวมะลองโดย
คองๆนั่นเอง แต่ความคคองนั้นก็หาเป็นการสำเร็จไม่ เพราะ
เมื่อพระยานอภัยเขาเมืองตะเกิงไค้ แลวกส่งให้ยาวรองกำชบ
ทหารทั้งปวงว่า อย่าให้ใครทำอันตรายข่มเหงไพร่บ้านพลเมือง
เป็นอันขาด ถ้าใคมีฟังจะลงโทษให้จหนัก คงนมะขังจะแย่ง
บุตรสาวมะลองซึ่งมีสามในระหว่างที่มะขังหนีไปนั้นก็ไม่เป็นการ
สำเร็จ มะขังจึงคอยทหาโอกาสอยู่ หวังว่าคงจะได้สมประสงค์
สักคราวหนึ่ง

แต่ที่บุตรสาวมะลองกับมะขังจะได้มีบุพเพสันนิวาสสร้างสม
กันมาแต่เดิมนั้นหามิได้ เพราะบุตรสาวมะลองได้สร้างกุศลมา
แต่ชาติก่อนจะได้เป็นใหญ่ในบัจจุบันชาตินี้ แต่อกุศลชาติที่ได้
รับความต่ำต้อยเสียก่อน

เพราะฉะนั้นเมื่อพระยาน้อยเสด็จไปนมัสการพระบรม
 ชาติคมนาถนอกเมืองตะเกิง ทอดพระเนตรเห็นบุตรสาวมละอง
 ภรรยาชายมชอ นักรานชายแข็งหอม นามัน หอม อยู่ก็ชอบ
 พระทัย จึงให้หาตัวมาเลี้ยงไว้เป็นสนมเอกในวันนั้น เพราะบุตร
 สาวมละองนั้นกคองนางเมี่ยมะนิกนั่นเอง

ฝ่ายมะขังเมื่อนางเมี่ยมะนิกได้เป็นนางสนมของ
 พระยาน้อยเสด็จนั้น ก็กลับได้สติดีว่านางเมี่ยมะนิก
 เป็นคนงามเกินตัวไป หากกลับเสียจริตด้วยความเสีย
 ใจไม่ เคยเป็นทหารสนิทของพระยาน้อยตลอดไป.

กมลอนกมล*

[เรื่อง แต่ครั้งลัทธิวิทยา ร.ศ. ๑๒๐]

วันหนึ่งเฟลไซม์นายโจรใหญ่ ขี่ม้าไปในป่าร้อง
เพลงไปคนเดียว เพราะถึงเฟลไซม์จะเป็นนายโจรก็
จริง แต่เป็นคนใจซนบานอยู่เสมอ จะได้คิดแต่การ
ปล้นสะดมอย่างเดี๋ยวหามีได้อีกสักครู่หนึ่งเฟลไซม์
ก็จะออกจากป่าเข้าหมู่บ้านอยู่แล้ว พอแลไปข้างทาง
เห็นผู้หญิงสาวคนหนึ่งแต่งตัวอย่างขมา นั่งพิงต้นไม้
อยู่คนเดียว ดูสีหน้าสดแสดงว่ามีข้อเสร้ายาโสภ

เมื่อผู้หญิงนั้นแลเห็นเฟลไซม์เขาก็มสหนักคอยชนยานชน
แลคหน้าเฟลไซม์ก็วบลุกตาซงมีปรากฏว่าขอให้ช่วย นายโจร
เห็นคงนนักหยุกมาชอรวไซตามแต่นางจะประสงค

นางคอบคอบเสียงอันอ่อนหวานซงชบซาบไปในหัวใจนาย
โจรว่า “ฉันเสียใจจริง ๆ ทคองการกวนท่าน แต่ถาท่านจะกรุณา
ช่วยแล้ว ฉันคงชอขใจไปชัวพาและคิน”

* จากนิตยสารประมวณมารค ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒๐ วันศุกร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๔๗๗

นายโจร “ขอให้หล่อนไปรศไช้เถิด ฉันจะทำตาม
ทุกอย่าง”

นาง “ฉันขามาทางนเมอประมาณครึ่งชั่วโมงมาแล้ว
น เวลานั้นฉันกำลังนกะอะไรอยู่นอยู่ จึงหาไค้สังเกตไม่ว่ามาพา
ฉันหรือควยตกใจอะไรอย่างหนึ่ง กอนทมาตกใจนั้นฉันก็คิดใหม่
หรืออยู่แล้ว เมอมนหรือหนักจนจึงหาทนสังเกตไม้ เมอรศกควส
ตกลงมาอยู่กลางคนมาหอนเลยไปเสียแล้ว ขอเทาและขอเข้า
ฉันเค็ดหรือห้กอะไรอย่างหนึ่ง จนขนไม้ได้ และถ้าท่านไม้
มาทางนแล้ว ฉันก็คงตองนงอยทนตลอดคน

นายโจร “ถ้าเทาหรือขอเทาหล่อนเจ็บแล้ว ขอ
ไค้ไปรศให้ฉันดูเถิด เพราะฉันชำนาญในทางนี้ และมี
ยาติดตัว”

นางสาวจึ่งดูนายโจรสักครู่หนึ่งแล้วหัวเราะ มี
หรือผู้ชายจะมาดูขอเทาผู้หญิง แบบอย่างทีไหนมีบ้าง
นาง “ข้างเถอะท่าน ฉันไม้อายากจะกวนท่านให้
มากนัก ฉันอยากแต่จะกลับไปให้ถึงบ้านสุดเด็นสไค้ไค้”

นายโจรนั่งอยู่สักครู่หนึ่ง จึ่งดูหน้าหญิงคนนั้น และ
หญิงคนนั้นก็จึ่งดูหน้านายโจรเหมือนกัน ในขณะที่จ้องหน้ากัน
อยู่นั้น นายโจรรู้สึกขมมาทนที่ว่าหญิงคนนั้นสวยนักหนา

นายโจร “ถ้าหล่อนจะยอมให้ฉันยกหล่อนชนวางบน
หลังมาแล้ว ฉันจะวิ่งมาพาหล่อนไปถึงบ้านชูลเต็นส์ไคน์ไค้ภายใน
ครึ่งชั่วโมง”

คางนุกเข็นอนตกลงกัน นายโจรยกนางชนวางลงบน
หลังมาแล้วก็ออกเดินวิ่งไป และในเวลาที่ยกตัวนางชนวาง
บนหลังมานอนลงแม้ว่าจะไม่เกินครึ่งนาทีกจริง แต่ผมหอมของ
นางที่ยกแก้มนายโจรไปนั้นเป็นขอหนึ่งที่ทำให้เกิดความภายหลัง

ในระหว่างที่วิ่งมาเดินไปนั้น นางผมหอม และนายโจร
ได้สนทนากันถึงเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง สักครู่หนึ่งออกจากป่า
แล้วเห็นเขาสั่งทนายโจรกับพวกสำนักอยู่ นางผมหอมแลดูเขา
แล้วพูดควยนาเสียงอันจับใจนายโจรว่า “เขานั่นเป็นเขาสั่งคุม
ส่งไปยังนัก มึเสียดทเป็นทอยของนายโจรตัวกล้า ช่งทหารของ
พระเจ้าแผ่นดินไม่สามารถจับตัวได้มาจนบัดนี้”

หน้านายโจรซึ่งเห็นหน้าคนหนุ่มอนงค์งามนกกตนิยมไม่
ใคร่ได้ แต่นายโจรหันหลังให้นางอยู่ นางจึงหาสังเกตหน้า
นายโจรได้ไม่

นาง “เมื่อคต ๆ ก็น่าสังสาร นายโจรคนนี้เป็นคนกล้า
สุมเป็นผู้ชาย และถึงเป็นโจรก็ยังมีช่อวาสต์ตยชอ แต่ไม่วอนนัก

วนหน้าคงจะตายด้วยเชือกแขวนคอของพระเจ้าแผ่นดินอย่างคน
ชวทามธรรมคา”

นายโจรเหลียววูหน้านางผมหอมสีกสองอศิใจ แล้วก็
หัวเราะกล่าวว่า “หล่อนพุดถึงนายโจรรววกษพุดถึงนายโรงเอก
คว่ำสำคัญในพงศาวดารที่เคยวทรอ?”

นาง “ก็ท่านจะให้ฉันพุดอย่างไรเล่า? หรือเขาไม่เป็น
คนกล้าหาญจริง? เขาเป็นคนที่อำนาจทำอะไรทำได้ และถือ
อำนาจนั้นไต่โดยความกล้าหาญของเขาถึงนี้ จะไม่ให้เรียกว่า
เขาสมควรเป็นผู้ชายไต่หรือ?”

นายโจรหัวเราะอีกครั้งหนึ่งแล้วตอบว่า “บางที
ก็จะเป็นไต่ดังที่หล่อนกล่าว แต่กฎหมายถือว่าเขาเป็น
ขโมยผู้หนึ่ง และเป็นผู้ให้ความลำบากแก่พระเจ้า
แผ่นดินมาก เมื่อจับตัวไต่เมื่อใด ก็คงแขวนคออย่าง
ขโมยธรรมดา ความกล้าหรือความไม่กล้ามันจะอ่อน
วอนกฎหมายให้อ่อนลงไม่ได้”

สักครู่หนึ่งถึงขานสลเคนส์ไต้ นายโจรเกาะประตู
เรียกข่าวออกมาส่งนายไห่แล้วกษนมากลยขาน ในเวลาเดินทาง
ไม่ไต่คคคถึงอนนอกจากนางผมหอมที่มีรูปร่างหน้าตางาม มีเสียง

อ่อนหวานเหมือนเสียงคนตรี และมีหน้าชาส่งสารเพลิงไหม้

นายโจรซึ่งเข้าใจว่าจะถูกแขวนคอสักวันหนึ่งนแนควย

คงแหว่นนมากไม่มว่นวางทเพลิงไหม้นายโจรจะไม่แต่ง
ทวส่วยขมาไปทางบ้านฮูลเค็นสไตน์ ไม่มีอระนนักคองอระน

และบางทักไม่มีอระอะไรเลย นอกจากจะไปขมาเพอขารงกาลง

บ้านฮูลเค็นสไตน์นแนเข่นตักใหญ่มเซ่งเท่นหอรบอย่างขอม

ข้างหลังขามส่วนคอกไม้ คอส่วนคอกไม้ไปนแนเข่นแม่นา หรือ

ถาขานเรากเรียกวาคลอง เพราะแม่นาทยโรปนแนขางทกมขนาค

ทองร้องไม้ทองผู้ใหญ่ เก็ก ๆ ก็พอกระโตคข่ามไค ขางทน่า

ลกประมาณสองนว เช่นแม่นาขอนในประเทศอังกฤษเข่นตน

แต่แม่นาหลังบ้านฮูลเค็นสไตน์นแนไม่ไซ้แม่นานอยถง

เพียงนแน วันหน่งเพลิงไหม้นายโจรขมาไปริมแม่นา นกกล้า

ขนมากขมเรอช่าวบ้านลงพายไปทางบ้านฮูลเค็นสไตน์ เผอญ

เวลานแนนางผมหอมลงมาเค่นอยในส่วน นายโจรแลเห็นใจก

เค่นควยความขนค และเมอนางเหลยวไปเห็นนายโจรก็จำไค

เค่นลงไปริมแม่นา นายโจรเห็นไคทกขออนุญาตขนจากเรอไป

เค่นควยในส่วน นางผมหอมก็ขอมอนุญาตให้ นายโจรและ

นางผมหอม [ซึ่งขापเจาลมกลาวมาจนเคยว่นวาหอมควยนา

หอม] ก็ไคเค่นและน่งสนทนากัน นายโจรไคควมว่านาง

๑๐๖ พระนพนธ์บางเรื่องและป่าธุกถัก
คนนชอไชเพย ฮลเคนสไตน์ เจ้าของบ้าน โมมพนองผู้ชาย
อยู่ควย เพราะพชายถูกผู้ร้ายฆ่าตายในไม้สุชานกและนางกยง
ห้ามคไม้

ส่วนชอนายโจรเองนั้น เมื่อนางไชเพยถามก็หาบอก
ชอเฟลไซม์ไม้ ต้องกล่าวมสว่าชอฟอนโยนอ เป็นผู้คตกยาก
แดงไมพมเพอยกพอมกน

ตงแตวนนมาเฟลไซม์กลงเรือไปพายเล่นในแม่น้ำเกอย
ไมเวนวน และก็ได้ไปสนทนากับนางไชเพยในส่วนเกอยไม
เวนวนเหมอนกัน

ประมาณ ๒๐ วัน จากวันที่เฟลไซม์ลงเรือไปพบ
นางไชเพยในสวนวันแรกนั้น เฟลไซม์กับนางไชเพย
นั่งพูดกันอยู่ในสวนดี ๆ เฟลไซม์ก็รู้สึกความทุจริตของ
ตนที่ ได้บอกขอเท็จไว้บนขนมาทันที เพราะได้นึก
หนักใจในข้อนามหลายวันแล้ว เมื่อความรู้สึกของ
เฟลไซม์เป็นมาเช่นนี้ เฟลไซม์ก็นั่งนั่งถอนใจใหญ่ไม่
พูดว่าอะไร เพราะจะบอกความจริงออกมาว่าตัวคือ
เฟลไซม์นายโจรเล็กก็ยังเสียดายนางพมหอมอยู่

นางสมหอมนั่งนิ่งไม่ว่ากระไร อยู่สักครู่หนึ่งถามว่า
“คุณท่านเป็นอะไร คุณนั่งผศปรกติและถอนใจใหญ่แล้วถึง
สองสามครั้ง”

เมื่อถูกถามดังนั้น เฟลไซม์ก็อมความทวิตไว้อีกไม่ได้บอก
ออกไปตรง ๆ ว่า “ฉันมารู้สึกตัวว่าฉันเป็นคนทวิตต่อหล่อน
อย่างเอกและเมอคคชนมากทนไว้มิได้”

นางไซเพียไม่พูดว่ากระไร เหลียวไปคหน้าเฟลไซม์
อย่างประหลาดใจ แลวกแหงนหน้าชนแลคุดองพาเสียบ รอให้
เฟลไซม์พูดต่อไป

เฟลไซม์ “ถึงผลของการที่ฉันบอกหล่อนนั้นจะอะไร
ก็ตาม แต่ฉันต้องบอกหล่อนให้ทราบเสียในวัน เพราะฉันจะ
อมความทวิตต่อหล่อนไปไม่ได้อีกแล้ว ฉันไม่ได้ขอพอนโยน
ฉันคือเฟลไซม์นายโจร” เฟลไซม์นั่งอยู่สักครู่หนึ่งแล้วก็พูด
ต่อไปว่า “ก็เมื่อหล่อนทราบว่าฉันไม่ใช่คนอันคนไกล คือนาย
โจรใหญ่ซึ่งกระทำโจรกรรมอยู่เสมอ ๆ และเป็นผู้นิยมกฎหมาย
แต่อย่างหนึ่งอย่างใดตั้งนแล้ว หล่อนยังไม่ลุกหลกให้ห่างฉัน
ออกไปอีกหรือ ?”

นางไซเพียนั่งอยู่สักครู่หนึ่งแล้วตอบว่า “ท่านจำไม่ได้
หรือเมื่อวานท่านพาฉันกลับมาจากบ้านฉัน ฉันได้ชมเฟลไซม์นาย
โจรอย่างไร”

เฟลไซม์ คาทอนพบกับหลอนในวันหนึ่งเป็นคำสั่งทำ
 ทหลอนกับฉะโคพุทกัน แต่ถง อย่างนั้นฉะโคพุทกับ
 หลอนจนโค เพราะฉะโคนี้มานานแล้ว ถงแต่ฉะโคเห็น
 หลอนในเข้าวันนั้น ถงแต่ฉะโคหลอนจนหลอนมาวันนั้น ถงแต่
 ฉะโคหลอนกับทหน้าฉะโคไปวันนั้นนำใจฉะโคเป็นทาสของหลอนมาวัน
 นั้น ขอให้หลอนเชอฉะโคเถกฉะโคไม่ใช่เถก อายุฉะโคโค ๓๕ ปี
 แล้ว และในระหว่าง ๓๕ ปีฉะโคโค รากความเป็นไปของโลก
 มากกว่ามนุษย์อื่น ๆ โดยมากและเมื่อคนเช่นฉะโคหลอนรัก----

นางโซเพียไม่ยอมให้เฟลไซม์พูดต่อไป โบกมือให้ถงแล้ว
 บอกว่า "อย่า อย่า ฉะโคจะฟังท่านพูดต่อไปไม่ได้" ฉะโคหน้าและ
 กิริยาบอกทุกอย่างว่านางโซเพียมีความคิดวุ่นอยู่ในใจ

ในเวลาฉะโคนมเรอศกรรเชิงมาในแม่น้ำลำหนึ่ง แต่เวลา
 นั้นเฟลไซม์ไม่ได้ยินอะไรทงสน

นางโซเพีย "มีสเตอร์เฟลไซม์ท่านจงรีบไปจากท
 เสียเถก ขอให้ท่านเชอฉะโคและรีบไปเสียโดยเร็ว เพราะท่านหา
 ทรายไม่ว่าทนมอนทรายมาก ถ้าท่านรักฉะโคจริงทงทท่านกล่าว
 แล้วขอให้ท่านรีบไปจากทนมเสียเถกเถก"

ในทันใดนั้นนางโซเฟียแล่นผ่านเฟลไซม์ไปโน้มน้ำสีหนัก
เมื่อกลงไปที่นั่น แล้วกระซิบค่อยๆ ว่า “พระเจ้าช่วยด้วย
ไม่ทันเสียแล้ว ไม่ทันเสียแล้ว”

เฟลไซม์เหลียวหลังไปก็เห็นเรือลำหนึ่งจอดเข้ามาข้าง
ตลิ่ง มททหารหกคนแต่งตัวถ่ออาวูพร้อม กำลังก้าวชนตลิ่งมา
เฟลไซม์เห็นคางนนักเหลียวหาทางหนี เห็นประตูสวนมีประตู
หนึ่งกขยบออกจะหนี พอประตูเข้คทหารตรงเข้ามาอกหลายคน
มีนายทหารหนึ่งนำหน้าตรงเข้ามา

เฟลไซม์เห็นคางนนักขยบแล้วคนนายทหารหนึ่งมโดยมิได้มี
ความสะทกสะท้าน แดลงคางนนักทราบดีกว่าคราวนหาทาง
หนีมิได้เสียแล้ว ตัวคนเคียวหรือจะหนีรอดไ้จากทหารตั้ง
๒๐ คน ซงบดเสียดังทางบกทางน้ำ

นายทหารหนึ่งมตรงเข้าไปใกล้เฟลไซม์ก็หยุดยืน พยายาม
ทำเสียงจะให้เป็นเสียงคนค บอกให้เฟลไซม์ยอมให้จับตัวค ุ
และบอกให้ทหารซงเข้าย่นล้อมเฟลไซม์อยู่ตรง นนตรงเข้าจับ
พาหารก็ตรงเข้าจับแขนสองข้างมคไขว้หลังไว้

เมื่อนายโจรไม่ต่อสู้ยอมให้จับง่าย ๆ ดงน ก็ผิด
กับความคิดหมายของนายทหารหนึ่งม เพราะนายทหาร
ผู้นนถึงไม่เคยได้ต่อสู้กับเฟลไซม์ก็จริง แต่ทราบขอ

๑๑๐ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
เสียงนายโจรปรากฏอยู่ว่าเป็นผู้กล้าหาญยิ่งนัก ส่วน
เฟลไชมนั้นเมื่อเห็นเสียท่าจะเอาตัวรอดไปไม่ได้แล้ว
ก็ลาไม้ต่อสู้ และเมื่อพวกทหารพาตัวไปนั้น เฟลไชม
ได้หลยวหน้าเที่ยวกวาดครอบสวน โดยหวังว่าจะได้
พบตานางโชเพียงผมหอมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อได้จำไว้เป็น
ที่ชนไปตลอดเวลา เพราะเฟลไชมทราบว่านางโชเพียง
คงแลดูตัวด้วยความสงสาร และมีสหน้าอันเศร้า แต่
ที่เฟลไชมแลกว่าครอบสวนเพื่อพบตานางโชเพียงเป็น
ครั้งสุดท้ายนั้นหาสำเร็จไม่ เพราะนางโชเพียงหายหน้า
ไปแล้ว

คนวันนั้นเฟลไชมนายโจรใหญ่ต้องนอนอยู่ในคุกซึ่งอยู่
ใกล้ค่ายลั่น รุ่งเช้ามีทหารมาพาออกจากคุก แก้มก็ออก
เสียเพื่อให้อบงเห็นได้ แล้วให้ชนม้ามทหารแซงคุมไปสอง
ข้าง ข้างหลังมีทหารถอยนั้ประจุกตามติดไป นายทหารหนุ่ม
คุมทหาร ๒๐ คน ชนมาคุมไปด้วย มีคำสั่งกยทหารถอยนั้ว่า
ถ้านายโจรพยายามจะหนีให้ยิงทันที

คราวนี้เป็นคราวที่เฟลไชมถูกจับไปจริง ๆ แล้วก็จริง
แต่เมื่อออกมาเข้าไปในทุ่งและป่าซึ่งเป็นที่เคยของตนแล้วก็นอน

กรมหมื่นพทยาลงกรณ์

เฟลไซม์ก็กลับมีอาการและผิวหนังารนเรงขึ้นไค้ เพราะนิสัย
 เฟลไซม์หาใช้คนขชลาคทหนาสนเลอค่างาย ๆ นนไม่ ในระหว่าง
 กลางคนเมอถูกลงงอยในคกนน ถึงความรนเรงซงเป็นนิสัยของ
 เฟลไซม์จะหมคไปชวคราวกจริง แต่เมอเห็นว่าไม่มีทางแก้แ่น
 แลวสหนาทเผอคกกลับเป็นสหน่าธรรมคาไป ส่วนนายทหาร
 หนุ่มทคุมไปนเห็นว่าจับนายโจรตัวสำคัญไค้แ่นอนแลว ความ
 ซอบทคนจะไค้รบเมอพานายโจรไปถงเมองหลวงนน เป็นของ
 ควرتง และเมอนายทหารหนุ่มนคกงนแลว ก็รูสกรนเรงใน
 ใจเหมอนกัน

ฝ่ายเฟลไซม์นั้นเดินทางไปไค้ครู่หนึ่ง ก็ลงมือพูดตลกเพื่อ
 ที่จะไม่ให้เป็นที่เสียชื่อไค้ว่า ไม่เป็นคนร่นเรงในเวลาจะตายและ
 พวกทหารที่คุมนี้ ก็ทำใช้คนที่ไม่ยืมค้ในคำตลกและความร่นเรง
 ของนายโจรไม่

นายทหารหนุ่ม “แม่ ท่านนายโจรใหญ่ท่านเป็นคน
 ใจกล้าจริง ๆ ท่านช่างไม่กลัวความตายเลย”

เฟลไซม์ “อกสองสามวันข้าพเจ้าก็จะกลายเป็นศพท่าน
 จะให้ข้าพเจ้าทำหน้าที่ไปเพื่ออะไร ถ้าข้าพเจ้าสนความ
 รนเรงในใจแลว ข้าพเจ้าจะรอกตายไค้หรือ? ถ้าข้าพเจ้าจะ
 รนเรงไปจนหมคเวลาที่จะรนเรงไค้แลว จะไม่คกกว่าหรือ?”

นายทหารหนุ่ม “ถึงอย่างนั้นก็เถอะ ไม่มีคนกคนท
จะไม่เศร้าโศก เมื่อถูกจับมาได้อย่างที่ท่านถูกจับ”

เฟลไซม์ “ถูกจับอย่างทข้าพเจ้าถูกจับนั้นเป็นอะไรไป
เล่า? ท่านพาทหารไปจับข้าพเจ้าถึง ๒๐ คน และข้าพเจ้าก็
คน ๆ เดียวคงจะไม่ใช่เป็นเกียรติยศอย่างขงแสดคงอำนาจของ
ข้าพเจ้าหรือ ถ้าข้าพเจ้าถูกจับได้โดยคน ๆ เดียว เมื่อใดต่อส
กันด้วยดาบเล่มต่อเล่ม หรือถูกจับได้ด้วยกลอุบายอย่างหนึ่ง
อย่างใดแล้ว ก็ควรทข้าพเจ้าจะสนความรุนแรง แต่จะใดเป็น
เช่นนั้นกห้ามได้”

นายทหารหนุ่มเหลียวไปจ้องหน้าเฟลไซม์ แล้ว
ตอบว่า “นอะไรจนบ้านท่านยังไม่สงสยอกหรือ ว่า
ท่านถูกอุบายหลงกคิดเหยอผู้หญิงชงพระเจ้าแผ่นดินตก
ไว้ ท่านก็เคยฉลาดในเรื่องนมามากกว่ามากแล้ว ครน
ถึงเหยอผู้หญิงเข้าส ท่านหลับตาตรงเข้าคาบเออ่างาย ๆ
ข้าพเจ้าไม่ได้คิดเลยว่จจนบ้านท่านจะยังไม่รู้ตัว”

คราวนเฟลไซม์หยคพคทนต์ ทาหนาชคณงนกอยสกคร
หนึ่งจงขอให้นายทหารหนุ่มเลาคอไปว่า เหยอผู้หญิงทเกยวเบค
ทกนนี้ ได้ตกโดยจคการออย่างไร นายทหารหนุ่มเลว่านาง
สเทเฟนนางงามคนหนึ่งในราชสำนักรบอาสาต่อพระเจ้าแผ่นดิน

ว่า เฟลไซม์ นายโจรใหญ่ที่ทหารพระเจ้าแผ่นดินไม่สามารถจะจับได้นั้น จะคิดอธิบายจับตัวให้ได้โดยกลกระสวย ขอแต่ให้ทหารไปคอยจับเท่านั้น นางสเตเฟนก็กราบทูลพระเจ้าแผ่นดินว่า ขณูญาผุ้หญิงคนเคียวจะขอทำการทททหารทั้งหลายไม่มีกาลงและขณูญาจะทำได้

ส่วนการที่เฟลไซม์พบกับนางผมหอมในครั้งแรกนั้น พบโดยนางกำหนดไว้ว่าจะพบ และที่จริงนางได้คอยหาโอกาสจะพบโดยวิธีนี้มาหลายวันต่อหลายวันแล้ว ซึ่งจะได้พบเพราะนางมาตักมาขาเคล็ดอยู่กลางป่าจริงนั้นหาไม่ได้ เป็นอุบายทั้งเพ นายทหารหนุ่มกับพลทหารนั้น ได้รับคำสั่งให้มาตั้งอยู่ในที่ใกล้คอยฟังหนังสือของนางและปฏิบัติตามคำนัด

เมื่อนางสเตเฟนคิดว่าเกยวเฟลไซม์ไว้ไ้แน่แล้ว ก็ให้คนสนิทถือหนังสือไปแจ้งความให้นายทหารหนุ่มทราบ กำหนดเวลาให้มาทางทางน้ำทางบก จึงได้พบกับเฟลไซม์จับตัวได้พอดี

เฟลไซม์นั่งองไม่พูดว่าอะไรหมด พอนายทหารหนุ่มเล่าเรื่องให้ฟังขาดคำลงกนงกนเกือบเป็นฟังเทศน์ ไม่มีใครพูดออกจนคำเดียวเลย สหน้าอนชนบานของเฟลไซม์ก็แห่งหายกลายเป็นสหน้าอนมวหมอง ผิดกับที่เฟลไซม์เคยเป็นมา

สักครู่หนึ่งนายโจรกับผู้คุมก็เข้ามาจนถึงยอดเขา
เขาหนึ่งตามถนนที่ข้ามเขาไป และเมื่อถึงยอดเขาก็แล
เห็นหมู่บ้านและป่าใกล้เคียง บ้านสุดเค้นส์ไตนซงเป็น
ตึกสูงใหญ่โตนั้น แลจากยอดเขาเห็นถนนคทเดียว

พลทหารผู้หนึ่งยกมือขึ้นของหน้าแล้วร้องว่า “เออ! นั่น
อะไร? ตายจริง ควัน”

พวกทหารเข้าไปนั่งเหลียวไปคพร้อมกัน เห็นควันปลั่ง
ขึ้นจากบ้านสุดเค้นส์ไตน ต่างคนต่างก็ออกกันออกองว่าใครก็คิดว่า
ไฟไหม้เพราะอะไร และควรทำอย่างไร ต่อนายทหารหนุ่มห้าม
ให้นั่งจึงหยุดและพยหยุดพักพอไคยขึ้นเสียงเมเทามาหือตามมา

นายทหารหนุ่ม “เสียงเมเทามาใครหือมาทางนข้างที่จะ
ไค่ข่าวว่าเกิดเหตุอย่างไรชนข้างหลัง ควันไฟนั้นคไม่เข้าทค
ราวกับมีโจรเขาปลัน และถาปลันกเพื่อนทานละ มีสเตอร์เฟลไซม์
เออ! คนทขมามานนศหญง เห็นจะเข็นนางสเทเฟนเพื่อนทาน
กระมัง”

เฟลไซม์ แลคไปเห็นคนทขมาหือเข็นผนมานนเข็น
ศหญงจริงตามทนายทหารว่า และเมื่อเขามาใกล้กเห็นเข็นนาง
สมหอมจริง

นางผมหอมหน้าไม่มีเลือด ผมยุ่งเป็นยุ่งตักัน ดูเหมือน
ผู้คิดผ้าหนาสักครึ่งนิ้ว เมื่อไปถึงที่พวกทหารกับนายโจรยืนมา
อยู่ก็พูดอย่างกระหืดกระหอบว่า นี่กว่าจะไม่ทันเสียแล้ว “นี่แน่
พวกโจรลูกสมุนนายโจรคนนั้นมาอยู่ที่บ้านสุนเดินสไตน์ เอาไฟจุด
เขาแล้วเขาปล้นบ้าน จะฆ่าคนแก่แค่นั้นจับตัวนายมาได้ เร็วเถอะ
ท่านนายทหารถ้าอยากจะช่วยคนในบ้านนี้ให้รอดอันตรายแล้ว
ท่านก็ต้องหอกลับไปเร็ว ๆ ที่เดียว”

นายทหารหนุ่ม “นั่นมิใช่ละ นึกแล้วเที่ยวทราบ
ไหมยะว่าพวกโจรมากน้อยเท่าใด?”

นางผมหอม “มีผู้บอกกันว่าประมาณ ๒๐ คน”

นายทหารหนุ่ม “เอาละ นั้นท่านนายโจร ข้าพเจ้า
จะไปพาเพื่อนของท่านมาเดินทางเป็นเพื่อนท่าน แะ [พูดกับ
ทหารสองคน] เจ้าอย่าด้วยกันรักษานายโจรนี้ไว้ เอาตัวพวกเขา
ไว้กับคนไม่ตนนกใด ถ้ามีพวกโจรมาช่วยกันแล้ว ก็ให้ยิง
หัวสมองนายมันเสียก่อน เจ้าจงคอยหนีไปเข้าใจหละนะ [หัน
ไปพูดกับนางสเตเฟนี] หล่อนตามไปช้า ๆ ก็ได้

นายทหารหนุ่มพูดเท่านั้นแล้ว ก็พาทหารรับควมม้ากลับไป
ทางเก่า ปล่อยเฟลไซม์นายโจรใหญ่ไว้กับทหารสองคน กับ
ผู้หญิงตัวสำคัญที่คิดอุบายจับเฟลไซม์ได้นั้นด้วย

ทหารที่เผื่ออยู่นั้นถือปืนประจำอยู่ ร้องสั่งเฟลไซม์ให้ลง
จากหลังม้า นายโจรก็กระทำตาม แต่ตานั้นคอยหลบตามางผม
หอมอยู่ ทหารอีกคนหนึ่งนั้นก็ลงจากมาเหมือนกัน แล้วรีบขี่
ไปจ้องออกเฟลไซม์ไว้ ในเวลาที่อีกคนหนึ่งลงจากหลังม้า

เมื่อลงจากหลังมาแล้ว ทหารคนหนึ่งก็แกเอาสายโกธ
มามาสำหรับมัดคนนายโจร และสั่งให้นายโจรเดินไปให้มิดข้าง
ต้นไม้ ทหารสองคนนั้นเดินไปข้างหลังไค้สองสาม
ก้าว ทหารที่รีบขี่ไปถือไว้มัดขยับให้เขาของ และในทันนั้น
นางสเตเฟน ซึ่งขมมาคอยนั้น ก็เขย่นมาให้เห็นเข้าไปโคน
ทหารทั้งสองนั้นล้มฟาดลง บนกระเด็นไปจากมือ พอเฟลไซม์
ไค้ขยับเสียงเหลียวมาก นางสเตเฟนก็สั่งขยับโกให้บอกว่า "เอา
ปืนนั้นระวังตัว"

เฟลไซม์ไม่ยอมรีบขี่นอนอยู่สักสองอึดใจ เมื่อกลับ
ระลึกได้ว่าถ้าไม่รีบขี่จะถูกแขวนคอภายใน ๗ วัน จึงรีบ
ขมมา พอทหารคนหนึ่งโง่ศรัทธาขมมาของแล้ว
บอกให้ขมอยู่กับที่ ส่วนทหารอีกคนหนึ่งนั้นเมื่อถูกม้า
โค่นฟาดลงไปกำลังแรง นอนกลางสลบอยู่

เฟลไซม์ "ขมก่อน ชายเพอนยากมันกลับเป็นอน
ไปแล้วเห็นไหม? ถ้าเองอยากกลับไปเห็นหน้าลูกเมียพอง

ของตัวเอง ก็ต้องทำตามคำสั่งชาโดยเร็ว ไม่อย่างนั้นลูกขี้มันจะ
ทำพิษ ไหนสั่งสายโกสณนนมานี่ ขวากลับหลัง—หัน อ่าวยัง
ไม่หันอก ประเดี๋ยวเจ้าจะต้องลงไปหันอยู่กลางคืน หันสิ เออ
อย่างนั้น เอามือไขว้หลังเขา”

เฟลไซม์ใช้สายโกสณนมค้มอกทหารณนนไขว้หลังตคเขาไว้
กขคนไม้ เลอกมาทมกากลางมากทสุดมาเหยียบโกสณโตคชน
หลัง ชกหันหน้าไปทางนางผมหอมแล้วนั่งตะลึงอยู่ เพราะไม่
เข้าใจว่านางคนนั้นเล่นกลอย่างไรแน่

สักครู่หนึ่งเฟลไซม์จึงพูดออกมาได้ว่า “นายทหารณนน
ขอกฉนวนว่าชอหลอนชอสเตเฟน ไม่ใช่ไซไซเพีย คงจริงหรือ?”

นางผมหอม “จริง”

เฟลไซม์นั่งนงนคอยครู่หนึ่ง ก็ไม่แน่น่ว่าจะควรพูดต่อไปอีก
หรือจะเบคหมวกคานขแล้วชกมาไปเสีย

อีกครู่หนึ่งจึงถามออกไปอีกว่า “ถ้าอย่างนั้นฉนจะเข้าใจ
ไปก็อย่างไรว่า ทำไมหลอนจึงกลบทาคน”

นางผมหอม “ท่านอย่ามาถามเลย จะต้องการเข้าใจไป
ทำไม ท่านจงรีบไปเสียเถิด ไม่มีสิ่งใดกักขวางแล้ว”

เฟลไซม์ “ฉนไม่ทราบจะคิดอย่างไรเลย จึงร้อนใจ
อยากจะทราบ ฉนคงทราบมากไปหรือน้อยไป ก็ขอทราบมากน

ชยากทราบายให้ตลอดก หรือนอชกกว่าทควรทราบายต่อไปอชกจากท
ทราบายแล้ว เกยวณทเราพชกนในช่าวณนน เป็นไปตามทหล่อนคค
เป็นชบายไวหรือ?”

นางฉมทอม “เป็นชบายชองฉนจรง”

เฟลชไม “และเทาหล่อนกไมเจบ

นางฉมทอม “เปลา”

เฟลชไม “และหล่อนสญญาทบพระเจ้าแผ่นดินทวาระชบ
ทฉนให้ไท?”

นางฉมทอม “ชางนน นทานมายนลงโทษฉนทวช
ชญหาชองท่านเช่นนทาไม? ทาไมท่านชงไมไป”

เฟลชไม “กเมอหล่อนคคกกลสาเรจถงเพชงนนแล้ว ทว
ไมหล่อนจรงทาให้มาโทนททารสอชคนนลมลชงไปเสช แล้วให้
ชาวชกชฉนเลา?”

นางฉมทอม “ท่านชงไมทราบายวฉนไททามากกว่านน
มาก พวกโจรชองท่านไมไทมาเผาชานชลเค้นสโทน จรงคชท
ฉนกล่าว พวกโจรไมไทมาสกกคนเกยว ฉนไทจกไฟชนในชาน
นนเอง เพอให้ททารทคชท่านมานนเชอเรอชทฉนมาตลอด
ท่านเห็นใหม่วเขาเชอ และปลอชให้คนอชคชท่านสอชคน
ท่านน”

เฟลไซม์ยังไม่เข้าใจย่นั่นเอง ย่นมาของหนานาง
 ผมหอมคอกสองสามอกใจจงว่า “ นนกกกลอกกกลหนง หล่อน
 เผาบ้านใหญ่โตเสียทงขาน เพื่อใหเเรองทหล่อนพามาหลอก
 นายทหารนนเหมอนจริงเข้า แต่ทำไม? ทำไมหล่อนจึงกลับ
 ทำอย่างนั้น ? ”

นางผมหอมก็มีหน้าไปอังกคินและตอบว่า “ ท่านตาบอก
 เสียแนแล้ว อะไรจนท่านยังแลไม่เห็นอกหรือ? ท่านเห็นไม่
 ไทเขียวหรือว่า ทฉนเผาตกเสียดทงหลงน ก็เพื่อทาากลฉนกล
 ทฉนไคทาหลอกท่านวานนในสวณฉนก็บอกแล้วให้ท่านหนีไปเสีย
 แต่ท่านก็ไม่หนทนท และฉนบอกท่านนนั้นก็ไมค้อยทนเสียดวย
 เขาเลอะ ท่านกยฉนก็คงไมไคพยกนอก บอกเสียดตรง ๆ ก็ไค
 ฉนไคกรายทลพระเจ้าแผ่นดินไควฉนจะแกลึงทาเป็นรักท่าน ลือ
 ให้หลงจนจับตัวให้ไคและวานน (ร้องไห้ฉน) วานนฉนกลับ
 ทรายในใจว่าทฉนจะแกลึงท่านน กลยกลายเป็นไมทองแกลึง
 เสียแล้ว ”

นางผมหอมแข็งใจกลนนำตาแลคเฟลไซม์ แล้วกล่าวต่อ
 ไปว่า “ นนท่านย่นตะลึงอยู่ทำไม? ทำไมท่านไมไปเสียแต่แรก
 จนฉนต้องบอกความจริงให้ ฉนลาท่านก่อนหละ ฉนไมเชื่อว่า
 เราจะได้พยกนอก แต่ขอให้ท่านจำไควว่า ถึงแม้วฉนไคทาากล

จนจับตัวท่านได้ก็จริง แต่ฉันใดทำกลอนกลอนนั้นจนกลับช่วย
ชีวิตท่านไว้ได้ เพราะฉะนั้น ท่านต้องยอมยกโทษให้ฉัน”

พูดเท่านั้นแล้ว นางผมหอมก็ชักมากวดยหนีไปเสีย ก่อน
ที่เพลไสจะมีเวลาคอยได้ เลยเป็นอันต้องนั่งคนางขบมาไปอยู่
สักครู่หนึ่ง แล้วพูดกับตัวเองว่า “เรื่องรักเรื่องตนชของเรามาก
เพียงนี้ และถ้าจะเขินเขินกันนอกแล้ว ก็หวังใจว่าเรื่องรักเรื่อง
ตนชจะเป็นเรื่องสัดท่ายด้วย เออ! นางไซ้เพย เจ้าของบ้าน
ชุลเกินสไตน์จริง ๆ นั้นจะว่ากระไรกับแม่ผมหอมบ้าง ที่เอาบ้าน
ของเขาเป็นกองไฟเล่นเสียทั้งบ้าน และที่เผาเพราะอายเปรี๊ด
อย่างเราเอง”

เพลไสมีพูดกับตัวเองเท่านั้นแล้ว ก็ฉมนใจทำเป็นหัวเราะ
ขบมาลตเขาขบกลยขาน

ส่วนนางสไตน์นั้น เมื่อได้รบอาสาสมัครให้นายโจรรัก
และกลับมารักนายโจรเข้าเอง จนต้องคิดกลอนกลอนตนแล้ว
เมื่อกลับไปเมืองหลวงจะถูกกรวดกราดประการใด หรือจะไม่กลับ
ไปเมืองหลวงเสียทีเดียว นายโจรรักหาทราบต่อไปไม่ แต่ถึง
อย่างไรก็คงไม่ล้มนางผมหอมได้ง่าย ๆ

เครื่องผูกแขนตุลแมน

ในออกซฟอร์ดแลเคมบริช

ปาฐกถาซึ่งกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ตรัส

ที่สโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

เมื่อสองสามเดือนมานี้ ม.เคมบริชกินเนอร์ในกรุงเทพฯ
บอกว่า ค่ายเก่าแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริช มีไทย จีน ฝรั่งเศส
หลายสัญคนกันชาวเขนพร้อมกันทส่ปอทส่คส่ลข คนพวกนั้น
ไม่เลือกชาติเลือกภาษา ไม่เลือกอายุเลือกยศ นัยว่าเป็นลูก
แม่เดียวกันทงนน ความเขนพนองชนคนน อยู่เห็นอบัญหา
เรื่องบ้านเรื่องเมือง เรื่องชาติศาสนา เช่น Brotherhood ซึ่ง
แผ่กว้างไปไกล ไม่มีอาณาเขต ไม่มีกำหนดเวลา เป็นของ
ย่นยงคงกระพน เป็นเครื่องน่านยมยงนก

คำว่า Brotherhood หรือ Fraternity ก็คือ หมุ่นฉนไก
พขบ่อย ๆ ในหนังสือทางการเมือง ในพวกคำ "ภาพ" ต่าง ๆ
คือ เสรีภาพ สม่ภาพ ภวาทกรภาพ แลอื่น ๆ ภาพ ภวาทกรภาพ

เป็นคำใช้แปล Brotherhood แต่ในพระราชบัญญัติตราจกริกใช้
 คำว่า ภราทรมานานแล้ว แต่ต้องไม่ลืมว่าพระราชบัญญัติ
 นั้นเป็นทวนหงส์ ซึ่งลงแม่จะเขียนถูก เราอ่านผิดก็ได้ คำว่า
 ภราทรนเราออกเสียงผิดกันมาหนักกว่าหนัก คำนั้นตัว ภ. กษ
 ฑ์ ร. เป็นตัวควบ ต้องอ่านว่า ภราทร จึงจะถูก ไม่ใช่ ภะราทร
 ดังที่อ่านกันโดยมาก คำ ๆ นี้ สักกฤตเขียน ภราตฤภาว. ตัว ฤ
 ออกเสียงยากเราอ่านเป็น ทร เสียงช้อย่างไทย ๆ เช่น บิทร
 มารทร กคแล้ว แต่ ภร ตัวควบนนทเราปล่อยตัว ร ไว้กเพราะ
 อ่านผิดว่า ภะราทร ถ้าถูกบังคับให้อ่านว่า ภราทร ฉะนั้นกว่า
 ตัว ร คงหลุดไปนานแล้ว เหลือเพียง ภาทร ซึ่งเรียกง่าย
 เจ้าชคกษ บิทร มารทร คือคำบาลีแปลงรูปเป็นไทย นัยหนึ่ง
 เขาแขกมานั่งผ้า การออกเสียงทตของกระดูกคนกนนั้น เรา
 ไม่ถนัดนับประสาแต่อะไร แม้ชนมปลากวิม ยังเรียกชนม
 ปากิม หม่อมท่านวรรณไวทยากร ถูกเรียกคุณพ่อยหนักกว่า
 หนัก วันหนึ่งฉันเล่นกอล์ฟตลกไปก็ เด็กทดลองมันคนจนได้
 อภัยให้ฉัน มันเห็นลูกลอยไปอย่างสะสวย มันกว่า คคช
 ทงกทงโก” นแหละ เราจะใช้คำว่า ภราทรอย่างไรได้ เมื่อ
 เรานึกว่า ภะราทร เราก็อใช้ได้ แต่เมื่อรู้ว่า ภ กษ ร เป็น
 ตัวควบกควรจะคค ร ทงเสีย เหลือแต่ ภาทร เป็นคำบาลี

รูปไทย เมื่อจะพูดอย่าง Brotherhood ก็ใช้ว่า ภาครูปภาพ
ไม่ใช่ ภาวตฤภาพ ภาวตรภาพ หรือแม้ ภาคิกภาพ อย่าง
ภาษาบาลี ท่อไปในฉนั้นจะใช้คำว่า ภาครูปภาพ เพราะแม่แต่ฉนั้น
ที่พูดท่วอักษรควบไต่คล้องอย่างฉนั้น ก็ว่า ภา ง่ายกว่า ภาว

ภาครภาพแห่งศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย เช่น ออกซฟอร์ด
แลเคมบริดจ์นั้น ไทยเราที่เป็นศิษย์เก่ากลับจากเมืองอังกฤษแล้ว
มาอยู่เมืองไทยตลอดชีวิต ก็ได้ประโยชน์น้อยหน้อย ภาย
หมกอยู่ในทลลขกยงไม่ใคร่เห็นผล ถ้าอยู่ในทชงมวสาส
กยคนมาก ๆ แม้ในกรุงเทพฯ นี้ก็ได้ประโยชน์ เพราะมีคน
อยู่ในภาครภาพเดียวกันหลายสิบคน แต่ถ้าไปต่างประเทศจะ
เห็นประโยชน์มาก ฉนั้นพูดตามเอกซบเรียนซซของตนเอง เมื่อ
เที่ยวเตร็ดเตร่อยู่ในพม่าและอินเดียนเดียประมาณ ๖ เดือน พยปะ
กยคนทมาจากมหาวิทยาลัยแม่ (คือ เคมบริช) หรือมหา
วิทยาลัยบา (คือ ออกซฟอร์ด) ก็รู้จักสนิทสนมกันไต่เร็ว เร็ว
กว่าคนอังกฤษที่ไปด้วยกัน แต่หาไต่อยู่ในภาครภาพเดียวกัน
ไม่ เหตุไต่ในเมืองต่างประเทศ ชงเป็นเมืองชนของฝรั่ง เรา
เป็นคนต่างชาติจึงเข้ากลมเกลียวกยฝรั่งไต่ดีกว่าบางคนที่
ฝรั่งด้วยกัน ทชบว่าเพราะภาครภาพแห่งมหาวิทยาลัยนเอง

ในเมืองพม่าแลอนเคย มีข้าราชการจำแนกเป็น ๒ พวก พวก
 เรียกว่าอยู่ใน Provincial Service ทำราชการประจำอยู่เฉพาะ
 มณฑลเคยวพวกหนึ่ง พวกอยู่ใน Indian Civil Service เรียก
 ย่อว่า ไอ.ซี.เอส. ไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะมณฑล ตำแหน่ง
 ว่างที่ไหนอาจถูกย้ายไปอยู่ใดที่อื่นเคย พวกหนึ่งท่านคงจะ
 เห็นไคแลแล้ว ว่า ผู้ที่ต้องอยู่เฉพาะที่ ก็ยืมไปไหนไปไคนั้น
 โอกาสที่จะเลื่อนตำแหน่งผิดกันมาก นอกจากนั้น ผู้ที่อยู่ใน
 Provincial Service ต่างว่าเป็นนายเวรไคเงินเคยเดือน ๔๐๐ ธิบ
 ออกกันเขยข่านานู ผู้เขามาแทน ถ้าเป็นพวกเคยวกันก็จะไคเงิน
 เคยตามอัตราเคย แต่ถ้าเป็นพวก ไอ.ซี.เอส. จะไคเงินเคย
 ๖๐๐ อย่างที่เราเรียกกันว่า เขยค่าวิชาตนเอง การที่จะเขย
 อยู่ใน ไอ.ซี.เอส. ต้องผ่านการสอบวิชาากที่สุดในเมืองอังกฤษ
 จึงเป็นคณมาจากออกซฟอร์ดแลเคยมริชเป็นส่วนใหญ่ อนึ่ง คณก็
 สอบไคไคชันสูง ย่อมมีโอกาสที่จะไครับตำแหน่งชันสูง
 เพราะฉะนั้นในเมืองพม่าแลอนเคย เมอชุนไปลงตำแหน่งสูง ๆ
 ก็มักจะเป็นพวก ไอ.ซี.เอส. แทบทงนนั้น ภาพกรภาพเช่นที่วาน
 มีไคจากคอยเพยงมหาวิทยาลัยแม่เท่านั้น ถึงมหาวิทยาลัยข่า
 กเนองลงกันไค เป็นตนวนาทเมืองหนึ่งในพม่า พอฉุนไปลงกพย
 ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากออกซฟอร์ด ก็เป็นอนว่าคณกันงายอยู่

กรรมหม่นพทยาลงกรณ์

ส่วนหนึ่งแล้ว มีหน้าชาเมื่อพยกนคราวแรกเขากบอกว่า เมื่ออยู่
 เขเลยลมเพื่อนไทยคนหนึ่ง ซอวรรณ ไวทยากร คุณว่า ฮาว
 นองเมยฉันเอง นนเนะพสสาวเขาอยน ระหว่างทฉันอยทนน
 ใญ่ราช การ จังหวัดคนนน เกอขจะเขนนขง เมยฉันอกคนหนึ่ง
 จะชกถามไหว่วานอะไรหรือให้พาไปไหนไต่หมก จพาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัยน ท่อไปข้างหนากจะมีภาครภาพอย่างเคยวกัน
 แด่คงจะแคยกว่า เพราะอยู่ในประเทศนประเทศเคยว จะหวัง
 ให้แผ่กว้างเหมือนออกซฟอดแลเคมบรัชขงไม้ไต่

ที่เคมบรัชกินเนอรทรมพตเมอกน ไต่หมการคมให้พร
 มีโทสทตามลาขย คือ พระเจ้าอชหว แล้วกิงยอชผเป็นพระเจ้า
 แผนคนทเคมบรัชขอย แล้วถงเคมบรัช ซงเป็นโทสทสำคัญใน
 คนนน ตยงเลอกผพคค แลคนนหมายความว่าสนุก เคมบรัช
 ถูกโทสทไม่รู้ว่าทำไร ๆ จนไม่มีอะไรจะพค เพราะฉะนั้นต้อง
 อาศัยทคตลกจิงจะพงไต่ แลธรรมเนยหมการพคทอคนเนอรทอง
 ทคตลกเส่มอ คนนนเมอกมให้พรเคมบรัชแล้ว กถงโทสท
 จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซงฉันถูกเลอกให้สค ฉันพคคนนน
 มีคนพงหลายสียคนกัจิงขย แต่ไม้ไต่สังให้พมพในหนึ่งสือ
 ขาว นัยว่าไม้แพ้วหลาย แม่ผทพงคนนนกอจลมแล้ววา
 พคว่ากระไร เพราะฉะนั้นถ้าจะซาในทนข่างกเห็นจะพอไต่ อนง

คนนั้นเป็นเคมบริชคนเนอร ฉนจงพคออกชอแต่เคมบริช แต่
 ใจความนั้นถ้าจะเปลี่ยนชอเป็นออกชฟอกคไคเหมือนกัน เวลา
 นฉนพคองออกชฟอกแลเคมบริช เพราะฉนเน แมเมอกลาว
 ความ ทซากบครวากอน กจะพคออกชอทงสองมหาวิทยาลัย
 ทเคยว

ออกชฟอกแลเคมบริชเป็นมหาวิทยาลัยรุ่นเก่าที่สุดในโลก
 ไม่ใช่เก่าที่สุด แต่เป็นรุ่นเก่าที่สุด จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
 อยู่ในรุ่นใหม่ที่สุดในโลก ออกชฟอกแลเคมบริชเก่าเพียงไหน
 แลจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยใหม่เพียงไหน ท่านอยากทราบ
 เมื่อไรก็เปิดคนไคในหนังสือ แต่มีศักราชบางตัวซึ่งอาจเทียบ
 กันไคในทางที่ท่านไม่เคยนึก แลฉนก็ไม่เคยนึก แต่ถูกเกณฑ์
 ให้พคคนเน ไม่รู้จะเอาอะไรมาพคองมหาวิทยาลัยของเรา
 ซึ่งปากยังไม่สนกลนนานม ต้องตรองอยู่นานจงนหาใจความ
 มาพคไค ท่านต้องระลึกว่า หน้าที่ของฉกลาวโทสคเป็นหน้าที่
 ยกยอ แต่ถ้าจะเอามหาวิทยาลัยนไปอวดไม้กับคนเคมบริช
 ก็เสมอเอาเทวดาไปอวดพระอินทร พระอินทรแกก็เทวดา
 เหมือนกัน

ถ้าเนคคังเคิมของ ออกชฟอกแลเคมบริชนั้น สูญหายไป
 ในความเก่าแก่ ไม่มีหนังสือเหลืออยู่เป็นหลักฐาน แต่ถึง

ไม่มีหนังสือเป็นหลักฐาน ก็มันทานมาแทนจึ่งกว่าบริบูรณ์
 ชาติอยู่แต่ว่าคนไม่ใคร่เชื่อเท่านั้น ถ้าจะพูดตามหลักฐาน
 หมดหนังสือแน่นอน ก็มประกาศของพระเจ้าเซนรุต ๓ กาทนศ
 ระเบียบ แลวินย สำหรับนักเรียนทั้ง ออกซฟอกแลเคมบริช แล
 ไลออลต่าง ๆ ก็เกิดเอง ๆ ก็มาตงแต่ครั้งนั้น พระเจ้าเซนริ
 ๓ ๓ เสวยราชย์เมืองอังกฤษ ในรอยบัท ๑๓ แห่งคริสต
 ศักราช ในรอยบเคียวกันนั้น พ่อชนรามคำแหงของเราเสวย
 ราชย์กรุงสุโขทัย แลได้ทรงทำการอย่างหนึ่งเป็นการริเริ่ม
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือว่า ได้ทรงคิดแยกหนังสือไทย
 เขียนต้นเค้าหนังสือไทยอยู่ในมหาวิทยาลัยนี้ จึงกล่าวได้ว่าอย่าง
 หนึ่งว่า ในรอยบัทหมดหนังสือเป็นหลักฐานว่า ออกซฟอก แล
 เคมบริชได้กำเนิดขึ้น เราก็มึลลารักเป็นหลักฐานว่า หนังสือ
 ไทย ในมหาวิทยาลัยของเราได้กำเนิดเหมือนกัน ความ
 พยายามของฉันทจะลากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถอยหลังไป
 ๗๐๐ ปีเศษ เพอระใหม่อายุไล่เลยเข้าไปก็ออกซฟอกแล
 เคมบริชนั้นได้เพียงเท่านั้นเอง แต่ถ้าจะพูดอีกอย่างหนึ่งไ้
 มหาวิทยาลัยทั้งสองนั้นเขาเก่ากว่า สมัยที่เราเขียนหนังสือเป็น
 ไทยมา ถ้าจะพูดกันเป็นรอยบัทพูดกล่าววว่า เขาก็หนังสือ

เราใช้เกิดในรอยยี่เคียวกันไต่ แต่ถ้าจะนับยี่กันจริง ๆ เขาตั้ง
ตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหงยังไม่ประสูติด้วยซ้ำ หากท่านทรง
จำเรณูเป็นผุ้ใหญ่ทันคึกแบบหนงส์อไต่ในรอยยี่เคียวกัน

การเขียนเช่นนมมหาวิทยาลัยของเราจะทรงนางตัวเป็นผู้หลัก
ผู้ใหญ่อีกยังไม่ไต่ แท้จริงศิษย์เก่าเคมบริชทให้พรุฟ้าลงกรณ
มหาวิทยาลัยคนนน บางคนเป็นศิษย์เคมบริชก่อนมหาวิทยาลัย
นเกิดกว่า ๒๐ ปี ถ้าจะเทียบก็ค่อว่า หลานผู้ใหญ่ให้พรน้ำ
ทารก (Baby Aunt) นนเอง

นแหลมะมหาวิทยาลัยทั้งสองของอังกฤษ ก็ยมมหาวิทยาลัย
ของเรามาอายุผุ้กันประมาณ ๗๐๐ ปี ถ้าเกิดคู้ในออกซฟอด
แลเคมบริช จะเห็นตกรามเก่า ๆ ตั้งแต่ ๗๐๐ แล ๖๐๐ ปี
ลงมา ซงเขาสงวนไว้ให้เก่า ไม่เอาปูนซีเมนต์ไปฉาบให้ใหม่
เป็นอันขาด ความรรมย์ในของเก่านนเป็น Tradition ซง
รักษาไว้อย่างแข็งแรง จนชนชนกระไต่เห็นซงกรอนจนคิน
ไม่ใคร่ถนค ก็ปล่อยให้กรอนอยอย่างนน ทคอเลซของฉนม
สนามหญ่าใหญ่ซงรักษาไว้เรยบทสค มีเรองว่าคนมาจาก
อเมริกาคนหนงคินคู้เห็นสนามหญ่างาม ก็ททว่าสนามนคจริง
ไม่เคยเห็นสนามทไต่หนค้อย่างน ผุ้ทพาคินคู้คอบว่า แน่ละซ

สนามนมา ๖๐๐ ปีแล้ว ทวปอเมริกาพงจะพยเมอเร็ว ๆ นเอง
 ยังไม่มีเวลาจะมีสนามอย่างนี้ไค ฉนั้นจะมาเล็กเชอรวันน มา
 ถึงตกน กิชนย่นไคทำควยหินปลอม คอหินทำควยปอดแลนค
 ซเมนต์ แลปอดแลนคซเมนต์พงจะเกิดชนในโลก ๑๐๐ ปี
 เทานนเอง ยังมี Tradition ไม่ไค ออกซฟอดแลเคมบริช
 ไคให้กำเนิดความเข็นนักราชญแก่คนมซอเสียงทวโลกหลาย
 รอยบ่ กอนทไทยเวามีความคิคว่าจะมาสร้างกรงเทพ ข ท
 ยางกอก เรายังไม่มีเวลาที่จะให้กำเนิดแก่นักราชญในทาง
 วิทยาศาสตร์แลศิลปศาสตร์ แต่เราคงจะมี เข็นยอนชนน มิสตัน
 แลไฮรอน ของเรา นิวตัน แล คาวิน ของเราในเวลาข้างหน้า
 จะซาหรือเร็วก็แล้วแต่ว่ารัฐบาลจคิมหาวิทยาลัยนอย่างไร แต่
 คงจะต้องมีเข็นน

ขอทออกซฟอดแลเคมบริชเข็นมหาวิทาลัยเก่านน มีไค
 หมายควมว่ามีความเข็นไปอย่างไยราณ แลทว่าฟ้าตลกรณ
 เข็นมหาวิทาลัยใหม่นนแล้ว ก็มีไคหมายควมว่าเข็นทารก
 มหาวิทาลัยเก่ายังออกหน้าทางในเรองควมรูอันไม่ลาหลัง
 อยเสมอ แลมหาวิทาลัยใหม่ไม่เอากำเนิดเข็นทารก บ่อมเข็น
 ฝไหญ่ตั้งแต่ปฏิสนธิทเคียว เพราะเห็นคว้อย่างจากมหาวิทาลัย
 ที่เก่ากว่า อาจารย์เขาเข็นนจำเริญแล้วมาไศ แลสามารถตั้ง

ความมุ่งหมายแต่ดำเนินการให้ สู่ความสำเร็จประสงค์ ของคน
 ออกซฟอกแลเคมบริชอาจสอนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มาก
 แต่ในทางการบางอย่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องสอนตัวเอง
 เพื่อ สืบความสำเร็จประสงค์ ทักกล่าวแล้ว เราควรจะต้อง ความหวัง
 ไว้ว่า เมื่อมหาวิทยาลัยนี้ ไ้รับความสอน จากออกซฟอกแล
 เคมบริชแล้ว ต่อไป ภายหน้าจะมีความรู้กลับสอนออกซฟอกแล
 เคมบริชบ้างบางส่วนบางประการ เพราะเหตุว่าเราทำการสืบ
 สอนความรู้ ในภูมิประเทศต่างกัน อาจได้ความรู้บางอย่างอัน
 จะ คนควาไม่ได้ ในยุโรป เหมือนดังหมอญุ่นคนใด ความรู้
สำคัญ ในเรื่องโรคเขอริเขอริ เพราะหมอคนนั้นประจำอยู่ใน
 กองทัพเรือญุ่น อันเป็นทัพเรือใหญ่ทัพเดียวในโลกนั้น ซึ่งคน
ขาว อนึ่ง หมอจุนคนหนึ่ง นักเรียน รุนเคียวกิชัน เคยเรียก
 กันว่า ตก ขนชอวา เป็นผมความรูกวางกว่าใคร ๆ ในเรื่อง
 กภาพโรค เพราะเมืองเขาเป็นบ้านของหนูชนิดหนึ่ง ซึ่ง เป็นข้อ
 เกิดของโรคชนิดนั้น ชอ ทคนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะมี
 ความรู้ นำโลก ในวิชาบางอย่างบางประเภทนั้น คงจะยังไม่ มี ใน
 ภายคนรุนเราหรือ ไม่ รุนหน้า แต่ นั้นมิใช่เหตุ ก กคนมิให้ คง
 ความหวัง เช่น ทวานน

ทนจะกล่าวถึงออกซฟอกแลเคมบริชอนสนธิคาทจาหน้า
 ไว้ แต่ เรื่องของออกซฟอกแลเคมบริชมิให้ พูด ได้มากมาย ถ้า

จะเขียนพิมพ์เป็นเล่มสมคึกก็แทบจะเต็มคึก จำต้องเลือกคึกมา
 ถ้าวแต่พอควรแก่เวลา และใจความที่จะนำมาพูดคน ถ้านั้น
 พูดเองก็ไม่ขลัง จะพูดตามคำของโปรเฟสเซอร์ก็เปลือซ
 อาจารย์ภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยแห่งเขอรลิน อาจารย์ฉนน
 เขียนสมคึกเล่มหนึ่งเรื่องประเทศอังกฤษ เป็นภาษาเยอรมันไว้
 สำหรับเยอรมัน ไม่ใช่เขียนสำหรับให้อังกฤษอ่าน ในคำนำ
 ภาษาเยอรมันกล่าวว่า ความคึกที่จะแต่งหนังสือขึ้นใน
 สวรรค์สงคราม ขอบังคับใจให้แต่งก็คึก ความรู้สึกกว่าชนชาติ
 หนึ่งทำการเต็มสามารถในการเคียวฆ่าชนชาติอื่น ซึ่งไม่รู้อยู่
 ว่ามีความเป็นไปอย่างไร ถ้าจะพูดอีกทางหนึ่ง หนังสืออื่นเขียน
 ความพยายามที่จะให้เยอรมันรู้จักอังกฤษ เหตุฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 หนังสือที่ไคกาเนคเพราะสงคราม ก็ควรนัยเป็นหนังสือซึ่งมีผล
 ไปในทางที่จะให้ไม่มีสงครามในภายหน้า เพราะถ้าชนสองชาติ
 รู้จักแลนขดกันแล้ว ก็ย่อมจะมีใจชวนวิวาทกันน้อยเข้า ใจ
 ความที่ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 กล่าวถึง ออกซฟอกแลเคมบริช แต่ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 ตำนานแห่งมหาวิทยาลัยทั้งสองเสีย มีฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 โปรเฟสเซอร์ก็เปลือซกล่าวว่า มหาวิทยาลัยทั้งสองนั้น
 เป็นศึกษาสถาน ซึ่งชนทั้งสองย่อมมีใจเป็นอย่างสูงก็จริง อยู่

แต่มีใช้สำนักสำหรับศึกษาวิชาการงาน โดยเฉพาะ เป็นต้นว่า
 วิชากฎหมายเมอเรียนในมหาวิทยาลัย แล้วต้องเข้าสอบไล่รับ
 อนุญาตจากสภามากฎหมายออกชั้นหนึ่ง หมออยากต้องไปฝึกหัด
 ในโรงพยาบาล ผู้จะเป็นนักเวชกตต้องให้สังฆราชเป็นผู้ให้
 อุปสมบท ฉะนั้นเป็นต้น ไปรเฟสเซอร์ คีเบลซ ก้าวเปรียบ
 ออกซฟอดแลเคมบริชกับมหาวิทยาลัยเยอรมันว่า มหาวิทยาลัย
 เยอรมันตั้งหลักความมุ่งหมายคือจะฝึกสอนคนให้เป็นนักปราชญ์
 แลให้เป็นคนสามารถในวิชาชีพ ออกซฟอดแลเคมบริชตั้งหลัก
 ความมุ่งหมายคือจะฝึกให้คนเป็นเยนตุลแมน ที่กล่าวนี้ไม่ได้
 หมายความว่านักปราชญ์แลผู้สามารถทางวิชาชีพไม่เกิดใน
 ออกซฟอดแลเคมบริช แลเยนตุลแมนไม่เกิด ในมหาวิทยาลัย
 เยอรมัน อันที่จริงย่อมเกิดด้วยกันทั้งสอง อย่างทั้งสองแห่ง
 ที่เขากล่าวก็เพียงว่าความมุ่งหมายที่เบ็นรากเง่าแตกต่างกันเท่านั้น
 เหตุที่ออกซฟอดแลเคมบริชเป็นสำนักศึกษาศึกษาสำคัญเพราะ
 เคยเป็นทนายของชนชั้นทมิศกคิมอานาจ เพราะฉะนั้นกระเดียด
 จะเข้าไปข้างคอนเซอวตีฟ นักเรียนในมหาวิทยาลัยย่อมถูกสั่งม
 ติวชนขรรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในหออันสง่าด้วยอาภักเทก-
 เซอร์ไบราณกต บนผนังอันแขวนรูปศิษย์เกาซง ภายหลังเป็น

ปราชญ์มีนามโด่งดังไปในโลกกิติ ในบริเวณซึ่งบุคคลรู้สึก
 เหมือนว่าหายใจอากาศอย่างเดียวกับปราชญ์เลื่องชื่อเคยหายใจ
 อกต เครื่องแต่งกายอย่างโบราณ เป็นต้นว่าคนเช่าตองลงโบสถ์
 แลวักน้าวพร้อมกันในหอดัน กอนลงมอกนตองมีค้ำกล่าว
 ธรรมเสริญพระเจ้าเป็นภาษาลาติน ตองกลบเขาทออยู่ไม่เกิน ๒ ยาม
 ค่าแล้วจะออกนอกคอเลขหรือทออยู่ตองสวม Cap and gown
 เป็นต้น เหล่านเป็นประเพณีวัด อันเป็นประเพณีเดิม จำเป็น
 ตองรักษาไว้เพื่อความมั่นคงในขนบธรรมเนียม แต่ประเพณี
 นั้น ๆ ก็หากตกกันความสนุกรนแรงไม่ นอกจากการเวียน
 นักเรียนโดยมากยอมหมกมุ่นในการเล่น คอ แข่งเรือครกเกิด
 ฟุตบอลล ทง ๒ ชนิด เป็นต้น แลคนมยอมเข้าเล่นแทนคอเลข
 แลแทนมหาวิทยาลัยนั้น ย่อมเป็นคนมีหน้าตาเป็น Heroes
 ของคนทั้งหลาย นอกจากนยังมีการศึกษาเป็นนายทหาร มี
 โอ. ต. ช. คอ Officers Training Corps ซึ่งผกนายทหารออกมา
 ใช้ในคราวสงครามใดจริง ๆ แลเป็นวิธีการซึ่งช่วยกองทัพยก
 ทัพไว้ โอ. ต. ช. นน่าหวังว่าจะมีในเมืองเรานสักสมัยหนึ่ง
 ส่วนในทางพคจากหักหักแสดังโวหารกัมมูเนยน คอสมาคมคเขต
 ผลคเขตนนยอมจะทราบกันอยู่แล้ววาผกฝนบัญญัติให้เฉยขแหลม

ให้นักทดลองบุคคลลอง เป็นประโยชน์แก่ผู้จะไปเข้าป่าลิเมนต์ใน
 ภายหน้า แต่ไม่ใช่เท่านั้น ความช่วยให้คิดทดลอง แลทดลอง
 ในการแสวงความคึกออกมาเป็นวาจาให้คนอื่นเข้าใจนั้น ย่อม
 เป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป นนแหละ ในอากาศของมหาวิทยาลัย
 ชงมากไปด้วยการเล่น ด้วยการสมาคมด้วยวินัย ด้วยความ
 สนสมในชาติบ้านเมือง แลด้วยความอยุติกันคนเช่นนี้ คนหนุ่ม
 อังกฤษเรียนใช้กำลังกาย แลกำลังปัญญาในส่วนที่ตนเป็นหน่วย
 หนึ่งในประชุมนั้น เรียนรู้จักคนแลบังคับคนเรียนคึกเพื่อความ
 เป็นไปดีแก่บ้านเมือง เรียนรู้สำนึกตนเองว่าชั่วไรซ์, ว่าเป็น
 อังกฤษ แลว่าเป็นเจ้าโลก นอกจากนั้นถ้าจะเรียนวิชาด้วยกม
 โอกาสบริบูรณ์ที่จะเรียนได้ คือมีเล็กเชอร์ มีครู แลมีการ
 สอดไล้เป็นต้น เมื่อมหาวิทยาลัยได้ฝึกหัดนักเรียนให้เป็นคน
 ชาติบ้านเมืองต้องการแล้ว ก็บอกกันว่ามหาวิทยาลัยได้ทำการ
 เตามตามหน้าที่ นนแหละเป็นหัวข้อใหญ่ใจความ ไม่ใช่การ
 เรียนเท่านั้น

ในการสร้างเขตนุศลแมนน มเคืองมอสำคัญ อยู่สอง
 อย่าง คือความอยู่ร่วมกัน เรียกว่า Corporate life อย่างหนึ่ง
 การเล่นอย่างหนึ่ง

ในเรื่อง Corporate life นั้น ควรจะแข็งแรงสักหน่อย เพราะพวกที่เคยอยู่มหาวิทยาลัยชั้นก่อน ๆ ไม่เข้าใจวิชาในออกซฟอร์ด แลเคมบริดจ์ ฉะนั้นเคยฟังจากพวกน้องเมยทเช่นปริญญามาจากมหาวิทยาลัยอเมริกันบางคน ไม่เข้าใจรูปการของ ออกซฟอร์ด แลเคมบริดจ์ และฉันก็ไม่ใคร่เข้าใจรูปการในมหาวิทยาลัยอเมริกันเหมือนกัน มหาวิทยาลัยทั้งหลายไม่ว่าในประเทศใด อาจจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท เรียกว่า Unitary คือมีหน่วยเดียว ถ้าจะเปรียบก็เหมือน Kingdom ประเภทหนึ่ง Federal คือต่างคนต่างอยู่เป็นหน่วย ๆ แต่รวมกันเป็นหน่วยใหญ่อีกชั้นหนึ่ง ถ้าจะเปรียบก็เหมือน Empire ประเภทหนึ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเข้าประเภท Unitary คือมีหน่วยเดียว ออกซฟอร์ด แลเคมบริดจ์มีคอสเลสต่าง ๆ เป็นหน่วยเล็ก คอสเลสเหล่านี้รวมกันเป็นมหาวิทยาลัยคือหน่วยใหญ่ นักเรียนทั้งหลายมีสังกัดอยู่คอสเลสหนึ่งคอสเลส แต่เป็นนักเรียนของมหาวิทยาลัยด้วยกันทั้งหมด นักเรียนเข้ามาเรียนที่ออกซฟอร์ดแลเคมบริดจ์ไม่มี ค่ายอยู่ประจำใน คอสเลส หรือในทางคอสเลส ฝากให้ทางนั้นแม่คนทขานพ่อแม่อยู่ในเมืองออกซฟอร์ดหรือเมืองเคมบริดจ์ ถ้าเขาเป็นนักเรียนมหาวิทยาลัยก็ของเขาอยู่ในคอสเลส เหมือนคน

บ้านชัชวาลวงศ์ ถ้ายวชกตองไปอยู่วัดพระนเน ทเรียกว่า Corporate
 Life นั้น คือ รวมกันอยู่ในคณะ นักรเรียนทุกคนอยู่ประปนกับ
 คนชายรุ่นราวคราวเดียวกัน แม้จะต่างคนต่างมีห้องก็อยู่ไกล
 เคียวใกล้ได้ ไม่ชากก็กรยาอากาศ แลความประพฤติอย่าง
 ขกชฟอกหรือเคมยรชเจานเขมหรือไม้นิยมกันอย่างไร ก็นิยม
 หรือไม่นิยมไปด้วย คตคตมเอา Tradition เข้าไว้แลศกนีสัยให้
 เห็นว่ามีใจง่ายเขซาในสิ่งเล็กน้อย แต่มีสติขยั้งในสิ่งใหญ่ ๆ
 ลามกรยาหรือความประพฤติอันแปลกเหล่า ไม่ชากก็หมคไปเอง
 เกิดเป็นมณยชนเคทเรยกเขนตลแมนตงประสงค

ส่วนการเล่นนั้นเล่า ก็ให้ผลในทางเดียวกัน แต่การเล่น
 นั้นมิใช่กายบริหาร หรือฝึกซ้อม ให้เกิดกำลังกาย เป็นการเล่น
 รวมหมู่โดยมาก การเล่นเฉพาะตัวเป็นต้นว่า Gymnastics
 นั้นเป็นของไม่สำคัญ ถึงแม้มวยแลแทง คายชง นยมนกัน
 อยู่ ก็นับว่าสำคัญชน ๒ การเล่นทองกฤษแทนน คือการ
 แข่งขันพวกตอพวก คือคตกรรเชยงเรอชยาว ครีกเกศแลฟุตยอล
 เป็นต้น คนที่เลือกเป็นชคเขกในการเล่นแต่ละอย่าง ๆ ของกลย
 ของคตเลขแลชองมหาวทยาลยนั้นเลือกกัน อย่างจริงจิง ไม่ใช่
 เลือกเฟ้น ๆ มีฉรนั้นเอาคไม่ไค การเล่นชนคเหล่านนั้นเป็น
 โรงเรยนสำคัญขององกฤษ ให้ผลคตทำให้กายแข็งแรงแล้ว

ฝึกหัดตามวินัยอันเคร่งครัด จนอาจแบ่งความสามารถทั้งกาย
 และใจให้รวมกันแน่วอยู่ในความประสงค์อันเดียวในขณะทีเล่น
 นั้นได้ การเล่นเป็นเหล่า คือกม่นัน สอนผู้เล่นให้หนักพอพวก
 ฉ่ายโน้ตถึงแม้จะเอากำลังทุกหนทุกในตัวของเข้าไปหมดเพื่อจะ
 เอาชนะ ก็ไม่เอาเปรียบในทางที่ไม่เป็นธรรม ถ้าชนะก็ไม่
 แสดงอาการรื่นเริงชมเชยแพ้ ถ้าแพ้ก็ไม่มัวใจอย่างคนจะผูกคอ
 ตาย ย่อมหนักหมายชนะในคราวหน้าต่อไป ทักกล่าวน คอ
 Sportsmanship เป็นผลทหนึ่งของการเล่น ชนิดทักกล่าวน แต่ยังไม่
 หมดค ยงมีผลทสองอีก คือกว่าการเล่นในทีมนี้สอนคนอย่าง
 ทไม่มั่งงอนจะสอนได้ให้รู้จักเป็นหน่วยในความสำเร็จของเหล่า
 ไม่ให้รู้สึกตนว่าเป็นเอกชน ให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีม
 เปรียบเหมือนว่าเป็นเท้าขวาจะเล่นฟุตบอลโดยที่ตาไม่เห็น หู
 ไม่ได้ยิน เท้าซ้ายไม่ได้อช่วยชนแลพาวัง แลมันส่องมอไม้ได้
 ขอกให้หลยหลกนั้นไม้ได้ เหตุฉะนคนทใดฝึกหัดเล่นในทีมแล้ว
 ในภายหน้าจึงเป็นคนมีประโยชน์ในราชการ ในปาลิเมนต์ ใน
 ธรรมการ ในบริษัท แลในการงานต่าง ๆ ซึ่งต้องรวมกันทำ
 หรือชงบุคคลคนหนงกหน่วย ๆ หนึ่งในหมู่เท่านั้น ในการเล่น
 ชนิดต่าง ๆ ทว่านมหัวใจอยู่ทผูกอกปัดน กปัดนต้องสามารถ

เลือกคนเอก ๆ มารวมกันได้ในทีม ต้องรู้จักความเหมาะสมของ
 คน ๆ หนึ่งที่จะวางไว้ในตำแหน่งไหน แลเมื่อจกทีมแล้วต้อง
 คุมให้อยู่ ต้องบังคับบุคคลอย่างคึกเตเตอรรบงคย ผู้บังคับแลผู้
 ถูกบังคับต้องมีศรัทธาต่อกัน ฉะนั้นจึงจะสำเร็จได้ ฉนั้นไม่ใ้
 กล่าวว่าเป็นกัปตัน ทุกคน จะเป็น หัวหน้าการงานต่อไปภายหน้า
 แต่อาจกล่าวได้ว่าตำแหน่ง กัปตันก็เทียบ กับตำแหน่ง เปรม เมีย
 นายกกรมการ แลตำแหน่ง หัวหน้าหมู่ ในวง การอื่น ๆ นั้นเอง
 กัปตันฟุตบอลของฟุตบอลสโมสรมหาวิทยาลัยเวลาน โซ ม. ร. ว.
 ปราณนาวศรี กัปตันของมหาวิทยาลัย โซหม่อมเจ้ารัชฎาภิเศก
 กัปตันของกระทรวงธรรมการ โซเจ้าพระยาธรรมศักดิ์ กัปตัน
 ของราชการสยามโซพระยาพหล เหลลานกัปตันตามวง การที่
 แเคยแลกว้างเช่นลาคัยไปกลบไปพุดลงเมืององกฤษ อาจกล่าว
 ได้ว่า คุณสมบัติซึ่งประเทศของเขาต้องการนั้นอาจฝึกซ้อมได้
 ตามวินัยในสนามกรีกเกิดแลฟุตบอล ในเรือกรรเซียง แลใน
 สนามเล่นอื่น ๆ สมดังคำที่เวลลิงตันกล่าวว่า การรบชนะ
 นไปเลียนนั้น ไม่ใ้ชนะที่วอเตอรูล แต่จริงชนะจากสนามเล่น
 แห่งโรงเรียน หมายความว่าเหตุที่ชนะนั้นคือคุณสมบัติที่ใ้
 จากสนามเล่นแห่งโรงเรียนทงนนั้น

อาจารย์เยอรมันที่ออกชอมาแลวกกล่าวเทียบมหาวิทยาลัย
 เยอรมันกับออกซฟอร์ดแลเคมบริดจ์ออกตอนหนึ่งว่า มหาวิทยาลัย
 ทั้งสองประเทศ ซึ่งแต่ก่อนมีความมุ่งหมายแยกเพี้ยนกันมาก
 นั้น ในสมัยนี้ต่างก็มีความเปลี่ยนแปลงไปโดยประการที่เอนไป
 ข้างจะเข้าร่วมทางกัน เป็นต้นว่าภายใน ๘๕ ปีนี้ ออกซฟอร์ด
 แลเคมบริดจ์เพิ่งในทางวิชาสมัยใหม่มากกว่าแต่ก่อน แลสมัยนี้
 มหาวิทยาลัยเยอรมันเพิ่งไป ในทางที่จะฝึกหัดคนทำนอง
 ออกซฟอร์ดแลเคมบริดจ์มากจน แต่ถึงกระนั้นความแยกเพี้ยนก็
 ยังมออยู่ จะว่าต่างฝ่ายต่างเอนเข้าหากันจนร่วมทางเดินแลวก
 ยังไม่ได้ ถ้าจะกล่าวแลตั้งความแยกเพี้ยนที่วาน ก็ต้องกล่าว
 ว่า มหาวิทยาลัยเยอรมันมุ่งไปทางเคียว คือพยายามจะฝึกฝน
 นักเรียนใหม่ความรู้ แลตั้งหน้าทำอยู่เฉพาะเท่านั้น ขอทว่า
 นักเรียนควรจะมกกำลังกายแข็งแรงนั้น มหาวิทยาลัยเยอรมัน
 ก็เห็นด้วย ขอทว่านักเรียน ควรฝึกตนเป็นหน่วยหนึ่ง ในหมู่
 เพื่อจะได้เป็นผลสามารถทำการงาน ในหมู่ ในขณะนั้นก็เห็นด้วย
 แต่มีใช้หน้าที่ของ มหาวิทยาลัยที่จะให้ความฝึกแก่แก่นักเรียน
 ในทางนั้น มหาวิทยาลัยมีหน้าที่จะให้ความรู้อย่างสูง แลเมื่อ
 ให้สำเร็จแลวกก็หมกหน้าที่ ส่วน ออกซฟอร์ดแลเคมบริดจ์นั้น
 ปฏิบัติตามความต้องการของชาติ ในขอทว่าให้ฝึกหัดคนทั้งคน

ไม่ใช่ผลกหักเฉพาะสมองเท่านั้น อังกฤษต้องการคนใหม่ทั้ง
กำลังปัญญาแลกำลังกาย แลให้มีความสามารถที่จะเป็นหน่วย
หนึ่งในคณะ ความมุ่งหมายซึ่งกว้างขวางเหลือเกินเช่นนั้น จะ
ทำให้สำเร็จบรรบูรณ์ทุกสิ่งทุกอย่างก็ย่อมจะไม่ได้ ทักกล่าวนี้ใคร
อย่าเข้าใจเป็นอันขาดว่า ออกซฟอกแลเคมบริช ไม่ใช่สำนักวิชา
ชั้นเล็ก ถ้าใครสนใจเช่นนั้นก็ตองนึกว่าองอังกฤษเป็นชาติไม่
มีความรู้ ซึ่งเป็นความนึกอันจะหาอะไรผิดยิ่งกว่านั้นยาก
ออกซฟอกแลเคมบริช มอนฟลวนซ์กว้างไปในการศึกษาของ
อังกฤษ แลไปในมหาวิทยาลัยรุ่นใหม่ แลแลไปโรงเรียน
ต่างหลาย แห่งในประเทศนอกประเทศแลต่างประเทศ จนลงใน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของเรานักมบาง

ตามที่ได้กล่าวข้างอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเยอรมันกล่าว
มาแล้วว่า ออกซฟอกแลเคมบริชเป็นศีกษาสถานซึ่งมีการสอน
คนให้เป็นเหตุผลแมนเป็นความมุ่งหมายส่วนใหญ่ การสอนให้
เป็นผตรงไวซึ่งความรู้เป็นความมุ่งหมายรองลงไปนั้น อาจ
กล่าวได้อีกทางหนึ่งว่าความรู้เป็นคุณสมบัติของเหตุผลแมน
เมื่อจะผลกหักเหตุผลแมนก็ตองเอาความรู้มาสอนด้วยการกล่าว
เช่นนั้นคุณหมอนพูดเอาหลังออกหน้า แต่จะดีกว่าไม่มีเลยก็ไม่ได้
ออกซฟอกแลเคมบริชเคยถูกตว่านักเรียนมิวพระวงแต่การเล่น

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

มนุษย์คนนกกท ไทวชา เตมท ซงควรไคจากมหาวทยาลย ทำหน
 ขอนออกซฟอกแลเคมบรชกยอมทราย แลใน ๘๐ ปีมานกไค
 จกการสอนวิชาให้สมสมัย แต่การฝึกเป็นเยนตลแมนก็ยังคง
 อยู่อย่างแต่ก่อน การเล่นอย่างอังกฤษนั้นมิใช่มีประโยชน์แต่
 เฉพาะผู้เล่น บ่อมเป็นประโยชน์ในการหว่านสปอตซแมนชิป
 ในประชมชนทั่วไป การหัดเล่นเกมสต่าง ๆ นั้นไม่สียาก หักกัน
 ไม่ชากพอเล่นไปไค แต่ที่จะหัดให้มิสปอตซแมนชิปนั้นกิน
 เวลารานานัก เพราะสปอตซแมนชิปนั้นมิใช่แต่จะควรมีในตัว
 ผู้เล่นเท่านั้น ต้องมีในตัวผคแลในหม่มคควย ผู้เล่นต้องเป็น
 สปอตซแมนก่อน ผคจึงจะเป็นไค ในประเทศไคผู้เล่นยังไม่
 เป็น สปอตซแมน ผคในประเทศนั้นก็ยังไม่เป็น สปอตซแมน
 ประโยชน์แห่งสปอตซแมนชิปก็ยังไม่เกิดในประเทศนั้น ประเทศ
 ไคผคเป็นสปอตซแมนแล้ว ถ้าผู้เล่นคนไคไม่เล่นอย่าง สปอตซ
 แมน ก็จะเป็นอลซชในหม่มผู้เล่นควยกัน แลในหม่มผคควย
 สโมสรไคนชนคยผู้เล่นชนคินนไว สโมสรนั้นก็จะเป็นอลซช
 ควยเหมอนกัน

เมื่อพูดถึงความขอนก็อยากจะทำเป็น พงเพย สอดเข้ามา
 เป็นขญาพวาราภาว่า ในประเทศเรานผู้เล่นเป็นสปอตซแมนทั่ว ๆ
 ไปหรือยัง ผคเป็นหรือยัง การเล่นชนกทจะเป็น test ให้คอบ

๑๔๒ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
ปัญหาในไตรกคอปุทธบอล ขอให้ท่านทั้งหลายนักแลตอบในใจ
ของท่านเอง

ย้อนกลับไปพูดถึงขอทอาจารย์เขอรมนักกล่าวว่ ออกช-
ฟอกแลเคมบรมครองมอ ๒ อย่าง ในการฝึกหัดเขนทลแมน
คอ ๑ การออยรวมกัน ๒ การเลนตาง ๆ นน เครองมอทง ๒
อย่างทวาน ในไฟาลงกรณมหาวทยาลัยขอเราทอการหรือไม
ถาทอการ มแลวหรืออยง มพอหรืออยง เครองมอชนคท ๑
คอการเลนนนฉนสงเกควา มขางแลว แตขงมนอย เพราะ
นอจากลอนเตนนส ซงไปเข้าข่งชนชนะเลิศ ในลอนเตนนส
สมากมแลว ก็ไมคอยเห็นเลนเกมสออกแขกทไหนดูเหมือนจะ
เคยเลน Ruggar กบทม ๒ ขอสปอตส์คลับสภทหนสองหนเทานน
ทเชนเชนนฉนกวาเชนควยเหตุ ๒ ประการ ประการท ๑
เพราะว่ในเมองเราน คนทเห็นประโยชนในการเลน แลใน
สปอตชแมนชปยงมนอย แลเรายงจนเกินทจะมีการเล่นแพร
หลาย มหาวทยาลัยจึงไมคอยมีโอกาศจะเลนออกแขกกัยใคร
ไค ประการท ๒ มหาวทยาลัยนนักเรียนโดยมากเข้ามาเียน
กลบจะฝึกชอมการเลนให้เหมือนศกษาสถานทนักเรียนนอน
คางกไมไค ในเมององกฤษนักเรียนถูกขงคยให้เลนแต่เมออย
โรงเรียน ครนเลนเชนกันนิยมการเลน เมอไปถงมหาวทยาลัย

ไม่ถูกบังคับ ก็มีความนิยมที่คิดว่าไป ถึงตัวเองจะไม่เก้งก้าง
ความนิยมมนกยงมอย

ขอนำไปลงเครื่องมอชนก ๒ สำหรับฝึกหัดเขียนตล-
เมนตามวิธีของ ออกซฟอกแลเคมบริช คือการขยรวมกัน
นยหนงนักเรียนนอนค้างทั้งหมด ประโยชน์ของการจำวลส์สา
(เรียกจำวลส์ยังไม่ถูก เรียกจำเทอมเห็นจะพอไปได้) อยู่ใน
มหาวิทยาลัยนั้นคงจะไม่มีใครสงสัย แต่การจำเทอมนั้นต้องการ
ทรัพย์ ๒ ทาง คือมหาวิทยาลัยต้องมทรัพย์พอจะรับนักเรียน
ใดทางหนึ่ง นักเรียนหรือผู้ปกครองต้องมทรัพย์พอจะเสียให้
มหาวิทยาลัยทางหนึ่ง

ยกทางที่ ๒ ขนพกก่อนเพราะพคไคสนนๆ นักเรียนทงพง
อยน ลองนกลงตัวเองแลลงเพอนๆ ว่า ถ้ามาจำเทอมอยู่ใน
มหาวิทยาลัย ต้องเสียค่าเช่าห้อง ค่ากิน อย่างน้อย ๓ มอ
ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าซักผ้า ค่าเล่น คือบำรุงสโมสรเป็นต้น ตก
เป็นเงินต่างวาคอนละ ๖๐ บาท จะมเงินเสียกคน จะมมาก
พอที่จะให้มหาวิทยาลัยจัดให้นักเรียนจำเทอมตามควรแก่ฐานะ
แห่งบุคคล ผมเกยรตเป็นนลิตมหาวิทยาลัยใดหรือไม่ ทว่า
จะกอนละ ๖๐ บาทนน ฉนว่าเอง คนอื่น ๆ มักจะว่าประมาณ
สูงเกินไป แต่ฉนกว่าลองคิดให้ละเอียดกเถก ถ้าจะต่ำกว่า

เคอนละ ๖๐ บาท ก็ทำไม่ได้มาก ถ้าทำเกินไปก็จะไม่ได้ประโยชน์จริง ๆ ในทางสมาคม

ในเวลานั้นสีตจำเอนมอยู่ในมหาวิทยาลัยชนกิมบาง แลลคอบพวกทอชประจำในหอวังแลหอใหม่ ทอออกซฟอกแลเคมบริช นสีตทไซจ่ายกลาง ๆ กระทบคไปข้างมอชสถนน เมอหักค่าไซจ่ายแรกเข้าแลค่าไซจ่ายพิเศษแล้ว เสียเงินยหนึ่ง ๓ เทอมมประมาณ ๒๕๐ ปอนค นสีตในมหาวิทยาลัยจฟ้าลงกรณทอชหอวังแลหอใหม่ เสียเงินประมาณ ๑ ใน ๑๐ ทเสียทอออกซฟอกแลเคมบริช แดถงกระนนหอ ๒ หอยังมีทวางกวาตรง เพราะในบสองขทการเงินออกคคน นสีตทเคชอยู่ประจำทนเสียเงินไม่ได้ตองกลบบ้านกันมาก การอชกินในหอ ๒ หอนั้นยังหาจไกลกยทควรในมหาวิทยาลัยมาก แดถงกระนนนักเรยนของเรา กทนเสียเงินไมโครใดเสียแล้ว ทงนไมไซความผคของมหาวิทาลัยหรือชองนสีต เป็นเพราะบ้านเมืองเรายังไมพรอมทจะเอาอย่างมหาวิทยาลัยชั้นสูงขององกฤษได้

ส่วนความหาวิทยาลัยทองมทรวพยพอทจะจครบนักเรยนไคนน ทรวพยอนเป็นส่วนทเห็นไคงายวาทองการกคชทอช ในมหาวิทยาลัยนมทอชสำหรับนสีตราว ๑๐๐ คน แทนทจะมสำหรับหลายร้อยคน แลหอ ๒ หอนนพุดกันตรง ๆ ยังเป็นการ

กระตอมหอมห้อยมาก มหาวิทยาลัยไม่ควรจะจัดที่อยู่ให้มาก
 ขนแลใหญ่คน เมื่อยังไม่มีนักเรียนร่ำรวยพอจะมาอยู่ให้เต็มทีกิ
 ต่อไปภายหน้าเมื่อนิสิตมากคน ร่ำรวยจะขอมาอยู่จำเอนใน
 มหาวิทยาลัย ที่อยู่คงจะต้งเกิด แลทางซึ่งต้งจะเกิดคนน
 นอกจากรัฐบาลจะจ่ายเงินมาให้กมทนของมหาวิทยาลัยซึ่งจะใช้
 ใ้โดย่าง แต่ไม่พอ เพราะยังมีทางจ่ายอน ๆ อ้อยมาก ทางท
 จะเกิดที่อยู่งมอกทางหนึ่ง คอทางทำบุญ ในสมัยก่อนคนมั่งม
 ้สร้างวัด สมัยนี้สร้าง โรงพยาบาล แลโรงพยาบาลก็จะมี
 หรือจนจะอมอยู่แล้ว ทุ่มเงินจะทำบุญเป็นสาธารณประโยชน์
 อารสร้างตึกใหม่มหาวิทยาลัย แต่เราต้งทำให้เขาเห็นเสียก่อน
 ว่า การทำบุญกั้มหาวิทยาลัยนั้นเป็นขณคุณแก่บ้านเมืองอย่าง
 มาก ๆ โรงพยาบาล พ้าลงกรณ์มผู้ให้ทกราคานยหมนม ราคา
 นยแสนกม คนใจบุญเช่นกันใ้ภายหน้าจะให้ต้งแก้โรงพยาบาล
 อักก็เหลือใช้ ถ้ามีการชักชวนค้เขาอาลัยมาใ้มหาวิทยาลัย
 แลจะใ้บุญคอความอ้มใจเหมือนกัน คอเลขต่าง ๆ ในออกซพอก
 แลเคมบรัชเขนของคนมี้กาลิงจกให้เกิดขนทงน ในคอเลขบาง
 คอเลขหมตกขของคนนนแลของคนน ซึ่งเขนของคนใจบุญ
 จกสร้างใ้เขนอนมาก ถ้ามีไประแณคาใหม่คนมาทำบุญใ้
 มหาวิทยาลัยก็คงจะใ้ผลคเป็นแน่ ความคคขอ้นขอเสนออช

กระทรวงธรรมการแลอาจารย์แลนิสิตทุกคนอาจช่วยได้ด้วยวิธี
ขำร้องการทำบุญทางนไฟทรายแพร่หลายไป

สรุปรวมความที่ฉันพบในเวลานี้ คือว่า การฝึกเขียนตุลแมนใน
ออกซฟอร์ดแลเคมบริดจ์นั้น กล่าวตามคำอาจารย์ในมหาวิทยาลัย
เยอรมัน ว่าใช้เครื่องมือ ๒ อย่าง คือการอยู่ร่วมกันอย่างหนึ่ง
การเล่นอย่างหนึ่ง ในมหาวิทยาลัยของเรา เครื่องมือทั้งสอง
อย่างนั้นมข้างแล้ว แต่ขงมน้อย ถ้าพูดตามความเห็นฉันก็ขง
ไม่ไกลกขทควรมี แลขงไม่มกเพราะกำลังทรพขของเราขง
น้อย ขอทกาลงทรพขน้อยนเป็นขดีใหญ่ใจความ แต่ขงมอก
ขอหนึ่งขงสำคัญเหมอนกัน คือว่าพวกไทยเราขงพงเริ่มจะเห็น
ประโยชน์ในการเล่น ยังไม่มีพวกเล่นหลายชั้นอายุคน ความ
นิยมในการเล่นแลในสปอตซแมนชิปขงยังไม่แผไพศาล ประเทศ
เราเมื่อเทียบขกับประเทศอื่นขแล้ว ก็เสมอขขว่าเล่นอะไรขงไม่
เป็นเลย จะจกกันไปเข้าขขกันขกับประเทศไหนในการเล่นชนิด
ไร ก็สู้เขาไม่ไหวขงนั้น แต่ทว่าขงใหม่ในการเล่นนั้น ขย่าว่า
แต่ประเทศเรา ถึงประเทศใหญ่ ขง พงจะกระตอรอรนกันขงใน
ไม่กขนกกมหลายประเทศ เป็นคนว่าฟตขอลขอย่างองกฤษขง
๒ อย่าง เมื่อฉันขงหนุ่ม ขง ไม่ใคร่เห็นประเทศไหนเล่น
เคยวนเล่นเป็นจริงเป็นขงกันทวไปหมด เว้นแต่ในเมืองเราขง

เมื่อคิดตามส่วนจำนวนคนที่ควรเล่นไ้แต่คิดตามวิธีแลเล่กระท
 ๓ ๒ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ที่เล่นแล้ว ก็ยังไม่เป็นโลเป็นพายเลย กระทรวงธรรมการ
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ไ้แต่เพียรทำคที่สุ่คในการขำรุงการเล่น แลไ้ทำประโยชน์แล้ว
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ก็มาก แต่ลำพังกระทรวงธรรมการถ้าไม่ไ้ไ้คอุ่คหนุนกว้างขวาง
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

กทาไ้คเพียงททาไ้คเท่านั้นเอง

ฉันเป็นนั้การเล่นรูนเกาซึ่งเคยเห็นเคยฟังมามาก ถึงแม้
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ตัวเองต้องหยุดการเล่นบางอย่าง เพราะไม่มีกำลังวังชาดังแต่
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ก่อน ก็ยังใ้ใจในการเล่นอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นเมื่อจบพฤถ
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

การเล่น แลส่ปอดชแมนซี่เขาแล้วกชกจะยด จะขอหยุดท
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

แก่ขอกล่าวชาว่าในออกชฟอกแลเคมขรชนน การเล่นเป็น
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

เครื่องมอชนคทหนง ซึ่งเขาใ้ใช้ในการฝึกขนุ่คชแมน.

ความนึกในฤดูหนาว

พ.ศ. ๒๔๖๗

หนังสือเขียนหน้าหนาว ความนึกที่กล่าวต่อไปนี้จึง
เรียกว่าความนึกในฤดูหนาว

ท่านคงจะเคยนึกแล้วกระมังว่าอากาศหนาวทำให้คนหม่น
จนถ่มคำกล่าวกันว่าคนในประเทศหนาวหม่น คนในประเทศ
ร้อนขเกย ความชอบจะว่าจริงก็ได้ ว่าไม่จริงก็ได้ เพราะจริง
และไม่จริงพร้อมกัน

ธรรมดาคนในฤดูหนาว เมื่อนอนอบอุ่นอยู่ในโปง ถึง
เวลาควรลุกก็ไม่อยากลุกขน นอนขเกยในฤดูไหนไม่คิด
เหมือนในฤดูหนาว เมื่อนั่งผิงอยู่ใกล้ ๆ กองไฟ ก็ไม่ปรารถนา
จะลุกไปทอน ถ้าจะค้นหาบุคคลขเกยที่สุดในโลก ก็เห็น
จะหาได้ในประเทศหนาว ในหมู่สงฆ์ลามงมาหลายชั้วคนจน
ไม่ต้องกระดิกตัวเลย ก็ไม่ต้องวิตกว่าจะมีเงินไม่พอใช้ในการ
อยู่กันอย่างพุ่มเพอขทส์ค

แต่ถ้าจะพศทว ๆ ไป ชาวเมืองร้อนเห็นจะหม่นน้อยกว่า
ชาวเมืองหนาว ทว่าหม่นนหหมายความว่าหม่นท่าการงาน มิใช่
หม่นเทยวหม่นเล่น

งาน กัซ เล่น ผิดกันอย่างไร ครรเทพเพื่อนข้าพเจ้าเคย
เขียนไว้แล้ว แต่เขียนไว้อย่างยาว จะนำมากล่าวซ้ำในทันทีไม่มท
ข้าพเจ้าเคยเห็นคำอธิบายของนักปราชญ์ฝรั่ง ว่า อะไรเป็นงาน
อะไรเป็นเล่น แต่คำที่เขากล่าวนั้น ถ้าจะเอามาแปลก็แต่
คนแปลเก่ง ๆ และเมื่อแปลแล้วก็น่ากลัวจะเข้าใจยาก ความ
หมายที่กล่าวทันทจะแสดงโดยวิธียกตัวอย่างว่า เมื่อใดข้าพเจ้า
นั่งอยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือทบทวนวง ใช้มันสมองบังคับมือขวา
ให้เขียนหนังสือในกิจธุระราชการ เมื่อนั้นข้าพเจ้าทำงาน เมื่อใด
ข้าพเจ้านั่งอยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือทบทวนวงทำอย่างเดียวกัน ใช้
มันสมองเดียวกัน บังคับมือ ๆ เดียวกันให้เขียนหนังสืออย่าง
ที่ท่านอ่านอยู่เดี๋ยวนี้ เมื่อนั้นข้าพเจ้าเล่น เมื่อท่านเล่นฟุตบอล
ท่านเล่น แต่ในเมืองฝรั่งมีคนเล่นฟุตบอลเป็นงานไม่น้อยเลย
เหตุที่การเล่นฟุตบอลของพวกนั้นเป็นงาน ก็เพราะได้ค่าจ้าง
ให้เล่น และเอาเงินค่าจ้างไปใช้จ่ายในการอยู่กับกัน จึงเป็น
เครื่องบังคับให้ทำงาน คือเล่นฟุตบอล

เมื่อพูดกว้าง ๆ ทวีไปในโลก คนเราไม่ได้ทำงานเพราะ
อยากทำ ทำเพราะถูกบังคับ ถ้าจะยกตัวอย่างในเมืองไทยเรา
ให้เห็นง่าย ๆ ก็คือคนแจวเรือจ้าง คนพวกนั้นไม่ได้เที่ยวแจว
เรือร่อนเร่เพราะอยากแจวและสนุกในการแจว แก่แจวเพราะ

จะเอาเงินมาช้อชาวแก่งกิน ถ้าไม่มีเงินช้อชาวแก่งกินก็หวั
 ความหิวหรือความกลัวหิวเป็นเครื่องบังคับให้แจวเรือจ้าง เมอ
 ใต้เงินเหลือจากช้อชาวแก่งแล้ว ก็ช้อเครื่องนุ่งห่ม และใช้จ่าย
 อื่น ๆ ข้าง แต่พึงเข้าใจว่าความหิวหรือความกลัวหิวอย่างเคียว
 เป็นเครื่องบังคับให้แจวอยู่เสมอ ๆ ถ้าเป็นคนตลกผิดคกัญชา
 กิตของสงเคราะห์เอาความอยากฝน อยากกัญชา เข้ามาใน
 ความหิวด้วย

เครื่องนุ่งห่มอาจเป็นเครื่องบังคับตาแจวเรือจ้างได้ อีก
 อย่างหนึ่ง แต่บังคับน้อยที่สุด เพราะกางเกงขาก้วยตัวเดียว
 ก็ใช้ไปได้นาน ไม่มีอะไรระบังคับให้เปลี่ยนบ่อย ๆ ครองยศ
 เติมยศของแก๊งก็สร้างอยู่ที่กางเกงขาก้วยตัวนั้น ส่วนเครื่องปก
 คลมกายอย่างอื่นเช่นเสื้อและหมวกนั้น เสื้อตัวเกียวก้อยู่ไปได้
 ๕-๖ ปี หมวกใช้เกียวก้อยู่ได้จนมีมาใหม่ แท้จริงแก่ไม่กาย
 เพราะไม่ใช่เสื้อและหมวก และตำรวจไม่จับเพราะเหตุนี้
 ของทั้งสองอย่างและของเช่นกันจึงไม่เป็นเครื่องจำเป็นเลย

แต่ถ้าเมืองเรากลายเป็นเมืองหนาวปรอท ๓๒ องศา
 แจวเรือจ้างแก่จะต้องทำงานเพิ่มขนอกมาก อาหารก็จะเป็
 เครื่องบังคับขอยอย่างแก่ แต่บังคับหนักขน แก่จะต้องมีเสื้อผา
 ทกกันหนาวไว้ ต้องนอนในทนอนขงมีเครื่องคลุมพอ ทงต้อง

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๑๕๑

นอนในห้องที่มีคชก จะเที่ยวนอนตามศาลาวัดและทำน้าอย่าง
เมืองเรานั้นไม่ได้ ถ้าท่านไม่เคยไปเมืองหนาว ท่านจะนึกไม่
ออกที่เคียวว่าห้องที่ไม่มีคชก แม้แต่ยัดหน้าต่างไม้สนทหรือฝา
มวอยแตกเป็นทางลมเข้าไถ่นั้น รสชาติมันเป็นอย่างไร ห้อง
มีคชกเช่นทวาน และทงทอนทอบอนควยนั้น ตาแจวเรือจ้าง
จะต้องแจวเรือให้ไต่เงินพอมมาเสียดค่าเช่า อนึ่งความอบอุ่นใน
เหย้าเรือนนั้นเกิดจากไฟ จะมีไฟที่ยังมีอะไรให้มันเผา และเชื้อไฟ
ที่ถูกที่สกก็คอด่านหิน เพราะมันคอยู่นานกว่าเชื้อชนิดอื่นซึ่ง
เปลืองเท่ากัน ตาแจวเรือจ้างแก่จะต้องแจวเรือให้มากจึงจะได้
มันมา

พูดมาเพียงนี้ท่านก็เห็นแล้วว่า ถ้าตาแจวเรือจ้างแก่อยู่
เมืองหนาวแก่จะต้องหมั่นกว่าอยู่เมืองไทยมาก แก่จะหาเช่า
กินค่ำ อาศัยนอนตามศาลาวัด ครอบงางเกงขากววยตัวเดียว
ตลอดปี ไม่หาหนารอนไว้สำหรับหน้าหนาว เช่นนี้ไม่ได้เป็น
อันขาด เพราะแก่จะทรงชีวิตไว้ไม่ได้ ในเมืองร้อนสิ่งที่ยังคย
ให้หมั่นมันออย ในเมืองหนาวมีมาก ชาวเมืองหนาวถูกขังคย
ให้หมั่นมาไม่รักชวคน ก็เลยรู้สึกถึงความหมั่นนั้นเป็นธรรมดา
ของคน

ความหมั่นนน ถ้าหมั่นแล้วไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบก็
 หมั่นเสียเปล่า ความเก็บหอมรอมริบนั้นเลากอย่างเคียวกันนอก
 พดทั่ว ๆ ไปมนุษย์เราชอบทรพยไว้ไม่ใช่เพราะอยากออม อัน
 ทรพยออมเพราะมีอะไรเป็นเครื่องบังคับ คนเรามีสภาพเป็นสัตว์
 สร้อยสร้อย ท่านที่ยังไม่มีรถยนต์คงจะอยากมี ขาพเจ้ามาแล้ว
 แต่อยากจะมีให้คนอื่นไปอีก ถ้าไม่มีความปราศทรพยหรือถึง
 อนเป็นเครื่องกักขวาง ท่านและขาพเจ้าคงจะซอรถยนต์กันรำไป
 เมื่อเขารถยนต์แล้วกยงมสังอน ๆ ออกเป็นอันมาก

การที่เราไม่สร้อยสร้อยใช้จ่ายในทางที่จำเป็น ก็เพราะกลัว
 ว่าเมื่อเงินหมดเสียแล้ว จะไม่มีใช้สอยในคราวที่ข้งการ พุก
 สัน ๆ ความกลัวอดคคเป็นเครื่องบังคับให้คนไม่สร้อยสร้อย

ความอดคคคนนเป็นของเลอน,ชนเลอนลง ไคตามฐานะ
 และความค้องการของคน คาแวงเรือจ้างจะไปไหนเดินไปก็
 ไม่รู้สึกอดคค เสมียนจะไปทำงานขนรถรางไปก็ไม่เรียกว่า
 อดคค แต่ถ้าขาพเจ้าไม่มีรถยนต์จะเข้าไปทำราชการก็เรียกว่า
 อดคคมาก ความค้องการเพราะเคยและจำเป็นนั้นแหละ ถ้า
 ไม่ฝึกเป็นการอดคค

ในเมืองไทยถ้าจะพุดถึงคนทั่วไปค้องพุดถึงชาวนา เพราะ
 ชาวนาเป็นส่วนมากในพลเมืองของเรา คาชาวนานนแก่เป็นคน

กรรมหมิ่นพืชยาลงกรณ

หมิ่นมิใช่ไม่หมิ่น แต่แกหมิ่นเพียงทจาเป็นจำต้องหมิ่น พค
 ตามปกติอาชีพของแกคือการทำนา และในการทำนานั้นแกต้อง
 หมิ่นมากในต้นฤดูฝน ซึ่งเป็นเวลาไถ เวลาหว่าน เวลาเพาะ
 และเวลาตากกล้า เมื่อนาเขาทุ่งและต้นข้าวตงตัวแล้ว แกจะหมิ่น
 ทำอะไรก็ไม่ทำอะไรจะหมิ่นทำ เพราะการทำนาในตอนนั้น
 พระอาทิตย์และพระวรรณทำให้เสด็จ ต่อถึงเวลาเกี่ยวและนวด
 ข้าวไม่มีเทวดาทำแทน แกจึงต้องหมิ่นอกพักหนึ่ง

ความต้งการของตาชาวนา นี่ยหนักความบังคับให้หมิ่น
 นนมน้อย แกไม่ต้งมเสื่อผ้าไวกันหนาว ไม่ต้งใช้ถ่านหิน
 เป็นเชื้อไฟ การหุงต้มของแกก็ใช้ฟืนซึ่งมีมากในเมืองไทย
 แต่ห้ามมากในเมืองฝรั่งไม่ เรือนฝากระแฉงของแกลมรวเข้า
 ใต้ทุกทิศ ย่อมทำให้เย็นสบายกว่าเรือนทข้ตมิตชด แต่ถง
 ภาระหนักขงไม่เย็นพอ แกมักออกมานอนที่เฉลียงซึ่งลมโกรกใต้
 ถานและเข้าพเจ้าขางเวลาเขอกข้ชาวไทยต้งหันไปกินกข้ชาวฝรั่ง
 ข้เขอกข้ชาวฝรั่งต้งหันไปกินกข้ชาวจีน และเขอกข้ชาวจีนต้งหัน
 ไปกินกข้ชาวไทยอีก ส่วนตาชาวนานั้นแกไม่เขอกข้หมูแฮม เพราะ
 ไม่เคยกินหมูแฮม และไม่อยากกินหมูแฮม เพราะเหตุเดียวกัน
 แกไม่มีความคุ้นเคยกข้หนวดเต่าเขากระต่าย ความปรารถนา

หมวดเท่าเขากระต่ายจึงไม่เป็นเครื่องบังคับให้หมั่น แกรมที่ใช้
เงินน้อย จึงไม่มีสิ่งบังคับให้แก่หมั่นหาเงินมาให้มาก

ถ้าแก่เปลี่ยนจากประเทศนี้ไปเป็นชาวนาอยู่ในประเทศ
หนาว แกรมจะต้องทำงานมากกว่าเคยจนมากมาย เพราะพระ-
อาทิตย์และพระวรรณไม่มาช่วยทำนามากเหมือนที่เมืองนนท
อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งความต้องการของแกระทวชนทุกทางไป
แก่ทองหมื่นควย ต้องเก็บหอมรอมริบควย มีฉะนั้นจะเกิด
อตกคตซึ่งจะสิ้นไตตอเมอสนชวตคตอกรระมิง

เมอกรไตกล่าวว่ความกลัวหิวเป็นเครื่องบังคับให้ตาแจว
เรือจ้างทองแจวเรือ ต่อมาไตกล่าวว่ความกลัวอตกคตเป็นเครื่อง
บังคับให้คนเก็บหอมรอมริบ อันที่จริงความกลัวหิวและความกลัว
อตกคตนั้นก่อนเคยวกัน จึงควรเปลี่ยนคำกล่าวในทนะว่ ความ
อตกคตหรือความกลัวอตกคตเป็นเครื่องบังคับให้คนหมั่น และบังคับ
ให้เก็บหอมรอมริบควย ในประเทศหนาวความอตกคตเกิดง่าย
เพราะความต้องการในเมืองหนาวมีมากกว่าในเมืองอื่น เลือผ้า
กินหนาว อาหารชนิดที่ให้ความสามารถต่ออัสความหนาว ที่นอน
ซึ่งปลากไว้ในห้องมิดชิด ถ่านหินแลเชื้อไฟอย่างอื่น ๆ เหล่านี้
ในเมืองหนาวถ้าใครไม่มี ก็เป็นการอตกคตชีวิตเหลือแหลม

ชาวประเทศหน้าวถูกบังคับให้หมั้น และเก็บหอมรอมริบมาไม่รู้
จากกษัตริย์ ความหมั้นและความรู้จักประหยัดพรพยจึงกันเข้า
ไปในกระดูกคำ เลยกกลายเป็นกรรมตาของคนเหล่านั้น

ส่วนในเมืองร้อนอย่างเรา ความบังคับให้หมั้นและให้
เก็บหอมรอมริบมันน้อยกว่าในเมืองหนาว ความจำเป็นที่จะต้อง
เปลืองทรัพย์กันน้อยความปรารถนาก็ไม่แพง เมื่อหาได้พออยู่
พอกินก็ถือว่ามีความสุข ท่านลองไปถามตาชาวนาว่าทำไมแก
ไม่ทำนาให้มากขึ้น เพื่อจะได้เก็บเงินไว้ซื้อหมแฮมและเนยแข็ง
กิน และซื้อรถยนต์ไว้ใช้ แกคงจะตอบว่าแกไม่เคยกินและไม่อยาก
กินหมแฮมและเนยแข็ง และไม่มารถจะซื้อรถยนต์ไปไหน จะไป
เห็นอย่านานามากๆ เพื่อจะเอาเงินมาซื้อของที่แกไม่ต้องการทำไม
แกต้องการอะไรอย่างสำหรับความสุขของแก แกก็หาได้ทุกอย่าง
จากการทำนาที่ทยอยเดียน คาคอบเช่นนทานคงจะรับรองว่าถูก
แต่อาจทำให้ท่านนึกต่อไปว่า ก็ถ้าอย่างนั้นประเทศที่เป็นเมือง
ร้อนจะเกิดมุนพนเขามีกาลังวังชาไปอย่างไรได้เล่า

ปัญหาที่พุดมานั้นเป็นเรื่องหยงนาลก เมื่อพุดมาดังเพียงน
ยงเขาเขตลกหนักเขา เพราะเมืองเราหนาวน้อยวนนิก ขาพเจ้า
คิดว่าต้องการฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน ทั้ง ๓ ฤดู ทั้งต้องการ

นักปราชญ์ทศเชยวชาญจริง ๆ ให้มาศึกษาความเป็นไปในท้องที่
นาน ๆ จึงจะเขียนสมคเล่มโตคชัญหานได้

แต่ถ้าความนึกเท่าทว่ามาน เขิกขัญหาทำให้ท่านตรรก
ตรองต่อไปก็เห็นว่าไม่เสียเปล่า ถ้าท่านคิดให้ตกได้ ท่านจะเป็น
คนฉลาดมาก เมื่อคิดตกแล้ว ถึงหากจะรู้สึกภายหลังว่าผิด
ก็ยังไม่เป็นเครื่องผิดนขัญญา นี้เห็นว่าไม่เสียเปล่าอยู่นั่นเอง

เหตุใดไทยจึงพูดชอนคำ

จะตอบปัญหาที่หาหน้าไวข้างบนนี้ ก็ควรต้องอธิบายเสีย
ก่อนว่าปัญหาหมายความว่าอย่างไร เพราะที่เราเลือกใช้ว่า
ชอนคำ นั้นมีใช้อย่างเดียวกับเลขหนึ่งสี่เรียกว่า ทบศัพท์
“ชอนคำ” กับ “ทบศัพท์” ถ้าจะแปลตามคำก็อย่างเดียวกัน
แต่ในทันทีที่เราตั้งใจ ให้หมายความว่าเปลี่ยนแปลงไปคนละอย่างเป็นการ
ตั้งศัพท์ใหม่ ในภาษาหนึ่งสี่ จึงควรอธิบายให้แจ่มแจ้ง
เสียก่อน

ที่เรียกว่า ทบศัพท์นั้น เป็นคำใช้กันมาเก่าในวิภพคของ
คนแต่งหนังสือหรือที่เรียกว่าภาษาหนังสือ ซึ่งไม่เหมือนกัน
ที่เกี่ยวกับภาษาพูด วิภพศัพท์นั้นคือเอาคำ ๒ คำ ซึ่งอยู่
ทั่ว ๆ กันแล้ว มาใช้ด้วยกันโดยไม่จำเป็นเพื่อความเข้าใจ
เป็นต้นว่า

“แสงขุหลนจันทรกระจางกลางเวหา

หอมขุปลากลิ่นกลีบกระหลยขลวน”

ฉะนี้ คำว่า ขุหลน กับ จันทร ก็แปลว่าเดือนทั้ง ๒ คำ

กลีบ กระหลย ก็คำเดียวกันอีก จะว่าขุหลนคำเดียวกับขุ จันทร

๑๕๘ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
 คำเคยวกพอ กลบหรือกระหลยคำเคยวกพอเหมือนกัน
 เหตุที่ผู้แต่งกลอนได้ลงไปทั้งบุหลันและจันทร์ ทั้งกลบและ
 กระหลย ก็เพราะจะเอาสัมผัสให้กลอนไพเราะ เป็นการแสดง
 ความเร้นแค้นในเรื่องถ้อยคำ เป็นทางเสียไม่ใช่ทางดี เพราะ
 เติมคำเข้าไปอีกคำหนึ่งโดยไม่จำเป็นเพื่อความเข้าใจ กว
 พลาตในทางน้อยๆ เพราะไม่ทันคิดข้าง เพราะอัยนข้าง
 เพราะข้างสมัยไม่ถอกันว่าไม่คิดข้าง การใช้คำ ๒ คำควบกัน
 เช่นนเรียกว่า ทับศัพท์

ส่วนที่เราใช้ว่า ซ้อนคำ ในที่นี้หมายความว่าคนละอย่าง
 ก่อนที่จะชี้แจงต่อไปขอกล่าวเหตุที่เติมเสียแต่บอกกันว่า วิชา
 คำนับจำเป็นเพื่อความเข้าใจ

ตัวอย่างซ้อนคำที่เราใช้บ่อยเช่นต้นว่า "เสื่อสาต"
 เสื่อก็แปลว่าสาต สาตก็แปลว่าเสื่อ "ทงสน" ทงก็แปลว่าหมก
 สนก็แปลว่าหมก ยังมี "ทงหลาย" อีกคำหนึ่ง หลาย
 (ลาย) คำเดิมก็แปลว่าหมกเหมือนกัน แต่เดี๋ยวนี้เราใช้แปล
 ว่ามาก คำที่เราใช้ซ้อนเช่นนอยมอกมาก เช่นเหยาเรอน
 เกยจควาน ยกย้าย กวางขวาง ผักไผ่ หรือผักผ่าย (ผักแปลว่า
 ข้าง แลผ่ายก็เหมือนกัน) เป็นต้น

ไทยกรุงสยามสมัยนี้ไม่จำเป็นพูดซ้อนคำ ทิ้งไว้ขยู่
 เช่นนักเพราะตคมาแต่สมัยทภาษาไทยยังแคบและยังไม่มวค
 จะพูดและเขียนไคอย่างในสมัยนี้ ภาษาไทยเป็นภาษาพยางค
 เทยว คำทเป็นคำไทยแท้เป็นคำพยางคเทยวทงนน คำ ๆ เทยว
 ึงต้องไคมีความหมายหลายอย่าง และเมอขยงมทวหนงสอ
 น้อยและยังไม่ไคจคอกขรวคให้กว้างขวาง กิตองเขียนคำซำ ๆ
 ากัน เช่นทเคยวนเรวเขียนว่าชายไซ่ แต่กอนตองเขียนว่าไซไซ
 ฉะนนักยากทจะรูความหมายไค ภาษาไทยใหญ่ (เงยว) ก็ขง
 ะเขียนไซไซโก แทนทเรวเขียนว่า ชายไซ่โก ขยู่จนเคยวน คำ
 พุกและหนงสอไทยใหญ่ ข้จขบขย่มจะจำเรณูมาแล้วไคไกลจาก
 ไทยบูรานแก่ ๆ แต่ถงกระนณถาจะเขียนแปลคำอังกฤษว่า
 'This fire is very hot' กิตองเขียนว่า ไฟในไมเตเต (ตุสมค
 คุมอของคอกเคขรคฉง) ซงถาเขียนตามอกขร วคของ ไทย
 กรุงสยามก็เขียนว่า ไฟนใหม่แท้ ๆ (ใหม่แปลว่าร้อน) ฉะน
 ส่วนวคออกเสยงพุกนนั้น ไทยมีสำเนยงผนมาแต่เคม
 ษาจพุกเสยงสูงต่ำ เช่นไซออกเสยงเป็นไซ่เป็นต้น แต่ถง
 กระนนักขงไม่แนว่าคนฟังจะเข้าใจ ึงตองพุกซ้อนคำ คอ เอา
 คำ ๒ คำทความมอย่างเคยวกันมาพุกซ้อนให้แปลกันไคเองในคัว

จะยกตัวอย่างให้เห็นชัดต้องยกไทยพวกททภาษายังไม่เกินมาถึง
 คนเจริญของเรา เป็นต้นว่าไทยในอาสามจะพูดว่า ตัด ต้องว่า
 ขาฟัน (ฆ่าฟัน) เพราะเขาแปลไต่หลายอย่าง และฟันก็แปล
 ไต่หลายอย่าง แต่ทั้ง ๒ คำแปลว่าตัดไต่ ถ้าใช้รวมกันก็
 เป็นคำอรรถคำแปลในตัว เราไทยกรุงสยามยังพูดว่า ฆ่าฟัน
 อยู่จนบัดนี้ แต่ไม่ใช่โดยความจำเป็นเลย อันที่จริงตามความ
 เก็บแห่งภาษาของเรา ฆ่ากับฟันเคยวนกลมความคนละอย่าง
 แดงกระนั้นเมื่อเราจะพูดถึงฆ่ากับฟันจะแถมฟันด้วย ต่างว่าคน
 ๒ คน ที่เราพูดเกวาทเรื่องเล็กน้อย ถึงจะยิงกันก็ยิงบน
 เราเป็นผลหมาเราอาจพูดว่า เรื่องเล็กน้อยเท่านั้นจะถึงฆ่าฟันกัน
 ทำไม ฉะนั้นจริงเราหมายความว่าฆ่าคำเดียว เราจะหมายความว่า
 ฟันด้วยก็ห้ามไต่ เพราะเขาจะยิงกันต่างหาก อธิบายเรื่อง
 ซ่อนคำโดยนัยตกลงแล้วในปาฐกถาของกรมหมื่น
 พิตยาลงกรณว่าด้วย "ความขยายตัวแห่งภาษา" (พิมพ์
 พ.ศ. ๒๔๗๒) แต่ยงหาใดตงศัพท์ "ซ่อนคำ" ลงในคราว
 นั้นไม่

หลักในเรื่อง ซ่อนคำก็คือไทยเรามากพูดเช่นนั้น เพราะ
 จำเป็นเพื่อความเข้าใจของศัพท์ ผิดกับทบทศัพท์ ซึ่งไม่
 จำเป็นเพื่อความเข้าใจ ของศัพท์ (หรือผู้อ่าน) นั้นเป็นข้อต้น

แต่ต่อมาเราพูดซ้อนคำจนตึกปาก แม้นาน ๆ มาเมื่อลมความ
ในคำหนึ่งของ ๒ คำนั้นแล้ว คำที่ลมหนักเลยเป็น คำสร้อย
เป็นต้นว่า พูดว่า ครุษา และ วิกวา ขาและวา จะแปลว่าอะไร
กลืนเสียแล้ว

เหตุที่เราชอบพูดคำสร้อยมออกอย่างหนึ่ง คือไทยเรา
เป็นชาตินักกลอน ชอบพูดคำคล้องจองเต็มคำให้ยาวออกไป
อกกม เช่นครุษาอาจารย์ วิกวาอาราม เป็นต้น พระนั่งเกล้าเจ้า
อยู่หัว โปรดตรัสว่า "ไม่เป็นแก้วเป็นการ" ซึ่งเป็นคำซ้อนชนิด
ทกล้วน (หนังสือช่างขนนแต่งเมื่อวนต์ ๒๓ พฤศจิกายน

พ.ศ. ๒๔๗๗)

ทุนทรัพย์และรางวัลของทุนทรัพย์

พ.ศ. ๒๔๖๕

เริ่มตนในทันทีจะหาคำมาใช้แปลคำอังกฤษว่า ไฟแนนซ์
สักคำ ๑ ทบวงการไฟแนนซ์ของเมืองเราๆ เรียกว่ากระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ แต่ไฟแนนซ์ที่กล่าวต่อไปนี้ไม่ใช่กิจการ
คลังเลข จึงจะขอตั้งคำใหม่สำหรับใช้ในทันทีอันกรณี เพื่อ
ประโยชน์ที่จะให้เรียกโดยคล้องแลสนิทกว่าคำอังกฤษ

กรณีในทันทีแปลโดยย่อมา ว่าเป็นเครื่องจักรรวบรวม
เงินตรา ซึ่งเราทานทั้งหลายมีเหลือใช้ และรวมมาเพื่อจำหน่าย
ไปให้ผู้อื่น ถ้าผู้และผู้ให้ที่อยู่ต่างประเทศกัน เช่นเรา
จากลอนดอนกิต หรืออังกฤษก็จากอเมริกา กิต กรณีชนิด
นี้เป็นกรณีระหว่างประเทศ ผู้เงินมากที่สุดในโลกนี้คือ
รัฐบาล เหตุฉะนั้นกรณีระหว่างประเทศมักเป็นไปในทางที่
ข้าราชการในประเทศ ๑ เป็นเจ้าหน้าที่รัฐบาลอีกประเทศ ๑
ก็เงินไปเป็นทุน กระทำควมจำเป็นให้เกิดในบ้านเมือง คือ
สร้างรถไฟ หรือสร้างอ่าวรับเรือสินค้า หรือทำชลประทาน

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

ข้าราชการเพาะปลูกหรือกระทำการส่งเงินซึ่งจะเป็นทางที่เกตุผล
ประโยชน์ทำให้บ้านเมืองมั่งมั่งงน

เงินเหลือจ่ายซึ่งเจ้าของส่งวงไว้ และให้ผอนักไปเช่นนี้
คงชดในทันวาทนทรัพย์ อันกรรมเป็นเครื่องจักรสำหรับจัดทน
ทรัพย์ คอเกบเงินเหลือจ่ายของคนต่าง ๆ มารวมกัน และให้ก
แก่คนทออยากก็ไปใช้เป็นประโยชน์ และเป็นผยอมเสียค่าให้ก
ซึ่งเรียกชอว่าคอกเบย การทผกยอมเสียค่าให้กนนี้ ก็โดยหวัง
ว่าถงจะตองเสียคอกเบยก็คงจะไ้ประโยชน์จากเงินที่กนนี้ ยง
กว่า หรือถ้าเป็นรัฐบาลก็โดยหวังว่าจะใช้เงินที่กนนี้ลงทุนทำ
ให้บ้านเมืองมั่งมั่งงน

ถ้าไม่มีใครยอมเสียค่าที่ทนทรัพย์ คนทงหลายคงจะ
หยุดการส่งวงเงินเหลือจ่าย หรือถ้าส่งวงไว้ก็ไม่ให้ใครยอม
(นอกจากในทางสงเคราะห์) เงินเหลือใช้ทงปวงจะกลบไปฝัง
ดินอย่างโบราณ หรือมฉะนั้นเกบเข้าหองมัน การหากินทจะ
ต้องใช้เงินทนก็เป็นอันเกิดไม่ไ้

ทนทรัพย์เป็นชอใหญ่ใจความของอันกรรมฉะนี้ เราควรร
พูดเรื่องทนทรัพย์ให้เข้าใจกันเสียก่อน ในโลกทวไปเวลาน
เจ้าของทนทรัพย์มปฏิบัติมาก ถ้าใช้ทนทรัพย์หรืออานาจท

เกิดแต่ทนต์พฤษ์ในทางที่ไม่ถูกใจคน ก็ถูกค้ำว่าเข็ญอย่างใหญ่
 เจ้าของทนต์พฤษ์ซึ่ง ไซ้สมบัติของตน ในทางที่ไม่ชอบธรรมนั้น
 เราจงช่วยกันค้ำว่าให้สาแก่ใจ แต่เราควรจำให้มั่น ในใจว่า
 ทนต์พฤษ์นั้นเมื่อไซ้ในทางที่ชอบแล้ว ก็หาเป็นเครื่องประหาร
 ความชอบธรรมอันอยู่ในมือเจ้าของซึ่งไม่อายุขยาปไม่ ที่จริง
 ทนต์พฤษ์เป็นของ สำคัญและเป็นเครื่อง จำเป็นแก่ การ ประกอบ
 การค้าขายทั้งปวง เศรษฐีจึงจำหน่ายทนต์พฤษ์ของตนให้ม
 ักไปไซ้ประกอบหากนนั้น จึงเป็นผลมคณแก่ประชุมชนเป็นอันมาก
 ทนต์พฤษ์ซึ่งเจ้าของใครรวบรวมชนไว้ และให้ก ไปไซ้
 ประกอบการหากนนั้น เจ้าของย่อมจะได้ค้ำให้กคอกคอกเขย
 แต่คนบาง พวกกล่าว โดยความเห็น ที่มี ในใจ โดย สัตย์จริงว่า
 เจ้าของทนต์พฤษ์ที่บังคับเรียกเอาคอกเขยเช่นนี้ ไม่ควรเรียกได้
 โดยความชอบธรรม คอกเขยเหล่านี้ล้วนแต่ข่มขเอาจากผลง
 แรงทำการทั้งนั้น ถ้าค้ำกล่าวเช่นนี้ถูก อนุกรมทั้งปวงก็เป็น
 มีฉาชีพ อนุกรมทั้งปวงเป็นขโมยหมด เราควรจะช่วยกัน
 จับตัวซึ่งกระวางให้สิ้นเชิง ข้าพเจ้าจะเขียน และท่าน จะ อ่าน
 หนังสืออนทาไมเล่า

เงินนั้นเป็นทหมายอำนาจแห่งทรัพย์สิน เป็นต้นว่าถ้าข้าพเจ้า
 มีเงิน ๒๐๐ บาท ข้าพเจ้าจะชื้อคอกไม้ไฟมาจุด หรือจ้างละคร
 มารำ หรือจ้างใครมาเล่นตลกหกคะเมนอะไรก็ได้ตามราคาเงิน
 ซงมจำนวน ๒๐๐ บาท เป็นกำหนด อำนาจแห่งทรัพย์สินมฉน
 และถ้าเจ้าของทรัพย์สินไม่ใช่อำนาจของตนในทางจ้างละครมารำ
 ให้คหรือชื้อของมาบำรุงความสำราญชั่วขณะจะใช้ในทางที่ให้
 คนอื่นไปสร้างโรงงาน และจ้างคนมาประกอบการหากิน
 และไ้รับคอกเขี่ยเพราะ ใช้อำนาจทรัพย์สินในทางนั้น ก็นับว่า
 เป็นอุปการแก่ประชุมชนเป็นอันมาก

คนบางพวกกล่าวว่า คนมีทรัพย์สินใช้อำนาจแห่งทรัพย์สินกดข
 ให้คนทำงานเป็นประโยชน์แก่ตน ตัวเองนั่งกินนอนกินไม่ต้อง
 ทำอะไรสักหน่อย เพราะฉะนั้นนับว่าไม่ใช่อำนาจทรัพย์สินในทาง
 ทชื้อขธรรม คำที่กล่าวเช่นนั้น เป็นขญหาที่มเถียงกันในเมืองที่
 มทุนทรัพย์มาก คือองกฤษเขันตน ผู้อานพงรากลกว่าหนังสือ
 พกรูปการชงเขันไปทั่วโลก จึงเอาขญหาเมืองอนมากล่าวขวย
 ขญหาเหล่านี้ถายังไม่มีในเมืองไทยในเวลานี้ ก็คงจะมีมาใน
 ภายหน้าเป็นแน่

ขยี้ที่กล่าวโทษว่าเศรษฐกิจจ่ายเงินให้คนไปประกอบการหา
 กินแล้ว ทว่าเศรษฐกิจเองนั่งกินนอนกินนิน ก็เป็นความจริง แต่
 การที่เศรษฐกิจได้ค่าให้ก็คอกอกเขยมางกินนอนกินนิน ก็เพราะ
 มีเงินให้แล้วเงินแท้ให้กินนินเศรษฐกิจได้มาอย่างไร ควรเราต้อง
 คึกคักหน่อย คนมีงมเพราะฉ้อโกงรับสินบน หรือทำโจรกรรม
 อย่างอนนน้อยนอกตำรา ถ้าควรอยู่ในที่ในคุก หาใช้ในตำรา
 ไม่ เมื่อยกพวกนเสียแล้ว คนมีทุนทรัพย์ก็มควยงานซึ่งได้ทำ
 มาในกาลก่อน งานนั้นเป็นงานชนิดที่คนอื่นยอมเสียเงินให้
 ถ้าคนไม่ได้อะไรเองก็ตองมีคนอื่นทำไว้และรับต่อ ๆ กันมา เมื่อ
 พิจารณารู้นั้น ทุนทรัพย์ก็คอกผลแห่งงานที่ได้ทำในปางก่อน
 สะสมมาเป็นชั้น ๆ ตามมากและน้อย จนการอาชีพของคนอื่นทำ
 งานให้คนนั่งกินนอนกินนินได้จริง แต่ที่อาจทำฉะนั้นได้ก็ด้วยสะสม
 กุศลในปางก่อน คือได้ทำงานรวมผล คือรางวัลแห่งงานนั้น
 ไว้เป็นทุนทรัพย์ ถ้าไม่ได้อะไรเองก็คงได้มรดกจากพ่อแม่หรือ
 ใครที่ทำไว้ให้ต่างวามพ่อคارانชาคน ๑ ทำการ ค้าขาย อยู่
 ๑๐ ปีเก็บเงินได้ ๑,๐๐๐ บาท เงิน ๑,๐๐๐ บาท เป็น
 รางวัลส่วน ๑ ของการค้ายาอยู่ ๑๐ ปีนั้น ถ้าตาพ่อค้า
 แกระ ใช้เงินของแก่ในทางจ้างละครมาเล่น ๓ วัน ๓ คน ก็

ไม่มีใครมีอำนาจจะไปห้ามปรามแก่ได้ กลยจะมีคนเห็นชอบไป
 ช่วยแก่ตระกูลนครแน่นไปเสียอีก แต่ถ้าแก่นกถกกาลภายหน้าไม่
 จ่ายเงิน ๑,๐๐๐ บาทให้ละลายไปเสีย แก่จะไปเข้าทนกับ
 เขาในการตากมะพร้าวแห้งส่งไปขายต่างประเทศเช่นนี้ แก่
 ได้ขอว่าช่วยไหมคนใดทำงาน คิขริข้าง ตากมะพร้าวมากจน
 และทั้งช่วยให้คนที่อยากได้มะพร้าวแห้งซื้อได้มากจนตามส่วน
 ทนทรัพย์ ๑,๐๐๐ บาทของแก่ ต่างว่าบริษัทขายมะพร้าวแห้ง
 นนเฉลยกาไรบหนง ๑๐๐ ละ ๕ เช่นนี้ ตาพ่อค้าแก่ได้ดอก
 เบยคอกาให้กขละ ๕๐ บาท เงิน ๕๐ บาท นแก่ได้เพราะผล
 แห่งการคขายทททอยู่ ๑๐ ปี นนให้รางวัล กล่าวออกอย่างหนง
 คอแก่มขญเป็นราคาขละ ๕๐ บาท เพราะได้ขำเพญกุศล
 ระหว่าง ๑๐ ปี สละสมเป็นผลมีกำหนดราคา ๑,๐๐๐ บาท
 ถวน

ถ้าจะกล่าววาทาพ่อค้าร้านชำแก่นอนชเกยจอยู่วันยังค้ำจ
 ไม่ทำอะไรเลยกได้เงินขละ ๕๐ บาท เช่นนี้ ก็กล่าวได้ แต่ที่
 แก่ได้เช่นนี้ไม่ใช่ผลแห่งความชเกยจในเวลา เป็นผลแห่ง
 ความหม่นระหว่าง ๑๐ ปีล่วงไปแล้ว เหมือนอย่างข้าราชการ
 ได้รับพระราชทานเบยขำนาญก็ได้เพราะรับราชการมาแล้ว
 ประมาณ ๓๐ ปี หรือเพราะเหตุอื่นตามพระราชบัญญัติเบย

ข่านาญ รวมความว่า ไท้เขยข่านาญเพราะรัชชการมาใน
เของกัน ไม่ใช่เพราะไม่ได้ทำอะไรในเวลานี้

ตัวอย่างการานชาที่กล่าวมานั้น ไค เศรษฐีที่มีทุนทรัพย์
ให้คน อื่นไปประกอบการหากิน ก็คนนั้น ผิดกันแต่ต้องเอา
หมั้นแสนล้าน ไคก็คุณทนต์พัยของการานชาเสียก่อน จึงจะ
เป็นทุนทรัพย์ของเศรษฐ์ไค

ถ้าเศรษฐ์หรือชนกรที่งปวง ไค ค้าให้กเงิน โดยที่ไค
บ้ำเพญูกศลมาด้วยตัวเองอย่างการานชาทุกคน การคเตยนผ
มทุนทรัพย์ก็จะน้อยลง เพราะเห็นไคถันคว่าแกงกันผลแห่ง
ความหมั้น ๑๐ บของแก เหมือนคังขาราชการเขยข่านาญนัง
กันผลแห่งเวลาทรบราชการมาแล้วฉะน แต่เศรษฐ์ชนกรทุก
คนมีไคมีทุนทรัพย์ให้ก โดยที่ไคสละสมกศลมาด้วยตัวเอง บาง
คนไคประ โยชน จากความหมั้นของ ผอนทลวง ไปแล้ว คือ
บรรพขรชของตนเป็นตน ขอทรองว่าบุคคลทหมั้นแลสละสมกน
ทรัพย์ไว้แล้ว ไม่ควรม้อานารส่งทุนทรัพย์นนั้นให้ขทรหลานทไม่
เคยหมั้นเลย ไคนังกันนอนกันรางวัลแห่งความหมั้นของผท
พันไปแล้วน พวกทเห็นเช่นนคอาชชขายยคยาวเห็นจะนามา
กล่าวไคหลายเล่มสมุก ขอทว่าไม่ชอบธรรมนเราทานทไม่ม

บรรพบุรุษสะสมไว้ให้ก็คงจะช่วยกันเห็นชอบมากด้วยกัน และ
 ความมั่งมื่น เมื่อประกอบกับความเข็นผู้ไม่เคยกระตือกรัด
 ทำอะไรให้เป็นคุณในโลกนี้เลย บางทีกลับเป็นคุณชั่วแก่ผู้
 มั่งมื่นไต่บ่่อย ๆ เพราะไม่รู้จักราคาแห่งทรัพย์ซึ่งได้มาง่ายนัก
 คุณชั่วซึ่งอาจเป็นผลแห่งความไต่กำเนิดในสกุลมั่งคั่งนั้น อาจ
 กล่าวแลยกอุทาหรณ์ไต่คงเล่มสมุดเหมือนกัน

แต่การมั่งมื่นด้วยไต่บรมกตนั้นกมคุณไต่ ไต่จะมีแต่คุณ
 ชั่วฝ่ายเคียวคงที่คนบางจำพวกกล่าวหนักห้ามไต่ ธรรมดาคณ
 ที่กระทำการสะสมทุนทรัพย์นั้นเพราะอยากจะมี ความมั่งมื่นเป็น
 ที่หมายความสำเร็จ ปริมาณแห่งความมั่งมื่นเป็นเครื่องวัด
 ความสำเร็จ แลคนเราที่ใจควรเป็นคนคงจะอยากทำการให้
 สำเร็จแลอมเอิบในความสำเร็จของตน อนึ่งผลไต่ทำการสำเร็จ
 แลสะสมทรัพย์สมบัติไว้แล้วนัน มักจะอยากย่นผลแห่งความ
 สำเร็จให้บุตรหลานรับช่วงต่อไป มีฉะนั้นผลแห่งความสำเร็จ
 ก็กระระจคกระจ่ายคืบสูญไปพร้อมกบชีวิตของผลทำสำเร็จ อาจ
 กล่าวไต่ว่าน่าใจคนไต่โดยมากต้องการมทรัพย์เพื่อจะส่งช่วงให้แก่
 ลูกหลานที่เกกภายหลัง ถ้ามสมบัติแล้วรวาจะส่งต่อไปไม่ไต่ก็
 รู้สึกเหมือนหงว่าสมบัตินั้นมิใช่ของของตน อย่างขุนนางกัน

พานทองจะรู้สึกกว่าพานทองเครื่องยศเป็น สมบัติ ของ คนเท่าพานทองใบเล็กซึ่งทำตนเองสำหรับรองคนโตนั้นห้ามมิได้ พานทองเครื่องยศนั้นเป็นของพระราชทานซึ่งเกียรติยศผู้รับ เราจึงอยากกราบพระราชทานและรักษาไว้ชั่วชีวิต แต่ทันทวยย่นนถ้าเก็บไว้ก็ไม่เป็นเครื่องยศเกียรติเลย ถ้าเก็บไว้แล้วส่งต่อไปให้ลูกหลานไม่ได้เราก็มิห้ามมาเก็บไว้ให้ช่วยการ ถึงจะหามาได้ก็คงจะใช้ให้ละลายไปหมด เพราะฉะนั้นการให้และการรับมรดกมีประโยชน์แก่ประชนชนในทางที่เป็นเครื่องชักชวนให้สะสมทุนทรัพย์ และทุนทรัพย์ที่สะสมไว้นั้นเป็นประโยชน์ในการลงทุน เพื่อดำเนิน เช่นตั้งโรงงานทำของขาย เป็นต้น การลงทุนเช่นนี้ทำให้ความมั่งคั่งเกิดในประชนชน

ส่วนเราท่านที่ไม่ได้เกิดในสกุลเศรษฐี หรือไม่ได้รับมรดกใหม่จึงควมควยไม่ตองกระดิกตัวนั้น ควรคิดว่าทุนทรัพย์ที่มารวมกันเป็นมรดกนั้นโดยมากไม่ได้เกิดเองมาเอง คงจะมารวมกันด้วยมผลหมนสะสมแทบทั้งนั้น อนึ่งมคารถองวาคนทมงมควยการฉ้อโกงหรือล่อลวงในการทำของขายนั้นมมาก ทุนทรัพย์เหล่านั้นได้มาโดยทุจริต ไม่ควรใครจะไ้รางวัลจากทุนทรัพย์เหล่านั้น คำที่กล่าวเช่นนั้นในส่วนการฉ้อโกงตองปล่อยให้กฎหมายและเครื่องมอของกฎหมายเป็นอิสระ แต่ทันทวยย่นนรวมกันแล้วนั้นจะแยกเป็นสุจริตและทุจริตก็แยกไม่ไ้ เมื่อใครไ้ไป

ก็อาจใช้ที่อื่นหากำไรได้ทั้งนั้น ส่วนการล่อลวงทำของขายนั้น
 จะไปโทษผู้ขายฝ่ายเดียวไม่ควร ถ้าเราไม่โกงใครจะหลอกขาย
 อะไรเราก็มักได้ เป็นต้นว่ามดที่เราไม่รู้จักตัวเขียน
 หนังสือประกาศว่า เราต้องกินยาชนิด ๑ จึงจะเป็นสุข เรา
 ไม่เห็นหลักฐานอะไรที่ควรเชื่อว่าเป็นจริง แต่เราก็มักกินชอยานน
 กินเพราะเชื่อว่าต้องกินและซื้อตามราคาและปริมาณ ซึ่งทำให้ผู้
 ขาย (คือผู้บอกว่าเราต้องกิน) สะสมทุนทรัพย์ได้เป็นล้าน ๆ
 เช่นนี้ น่าจะเห็นว่าเขามักทุนทรัพย์ด้วย ความหลงของเราออก
 กรรมของขายบางอย่างผู้ขายเขานอนหลอกเราอยู่บนเก้าอี้
 แพรทเมืองฝรั่ง เราอยู่เมืองไทยก็พลอยไปช่วยให้เขาสะสม
 ทุนทรัพย์เป็นมรดกแก่ลูกหลานของเขาด้วย

บุคคล จะชอบกลับไปกล่าวหาความว่า ทุนทรัพย์นั้นคือ
 ผลแห่งความหมิ่นประมาทการในปางก่อนรวบรวมกันไว้จนบุคคล
 กล่าวออกอย่าง ๑ คือ กุศลที่ใครเขาเพญอกรรมไว้ ผู้ที่ใครเขาเพญ
 กุศลคืออุตสาหกรรมประกอบกันนั้น เมื่อเกษผลไว้ใดก็ใช้ผลนั้นเป็น
 ทุนอุตสาหกรรมประกอบกิจการต่อไปอีก ไม่ใช่ทุนทรัพย์ในทางที่จะนำ
 ความสำราญมาให้ชั่วคราว การประกอบกิจการนั้นจะทำเองหรือ
 ให้คนอื่นทำก็มีผลแก่ประชนชนเช่นเดียวกันทั้งนั้น ทุนทรัพย์
 ที่ใช้ในทางนี้เรียกว่าเหมือนพันธุ์ข้าวปลูก คือเมล็ดข้าวที่

๑๗๒ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
แยกไว้เพาะในฤดูหน้า ไม่ใช่เมล็ดที่เรากินหรือขายให้คนอื่น
ไปกิน หรือให้มากิน หรือต้มเหล้า หรือทำอะไรที่ท้าวช่วยชาว
ถ้าเราเลิกเก็บพันธุ์ข้าวปลูกเสีย บัณฑิตชาวระมณน้อยเต็มที และ
ไม่ช้าจะหมดคนโค คนที่รวบรวมผลแห่งความอดสาห์ในการ
ก่อนไว้เป็นทุนทรัพย์ได้แล้ว ถ้าไม่ใช่ในทางที่ถือสิน ไม่ช้า
การถือสินคือลงทุนทำของขาย เป็นต้น ก็ระหมัดไปฉนั้นเคียวกัน
ส่วนคนทรพยาจทำงาน ซึ่งในทันหมายความว่าคนไม่มี
ทุนทรัพย์ของตัวเอง มีแต่ความสามารถด้วยปัญญาหรือด้วยมือ
เป็นเครื่องหากินนั้น คนพวกนี้ควรยินดีเอาใจช่วยผู้สงวนเงิน
เหลือจ่ายไว้สำหรับให้ใช้ลงทุนทำการที่ตนรพยาจ ทุนทรัพย์นั้น
เป็นเครื่องจำเป็นแก่การหากินคือทำของขาย เป็นต้น คนที่อยาก
จะรพยาจในโรงงานทำของขายก็ตาม เป็นเสมียนในบริษัทพาณิชย์
ก็ตาม ควรสวคมนตรีภาวนาให้ทุนทรัพย์เกิดมีขึ้นมาก ๆ เพราะ
ถ้าทุนทรัพย์ยังจ่ายไปลงทุนมาก การเรียกจ้างคนก็ยิ่งมากขึ้น
การหากินของลจจ้างจะแน่นหนาขึ้นตามส่วนแห่งทุนทรัพย์ซึ่งทว
ชนนั้น ถ้าทุนทรัพย์น้อยและเจ้าของระวางความเสียหายนี่
จ่ายไปให้ง่าย ๆ จะยอมจ่ายก็แต่เมื่อใดคืออกเขยสูง ๆ เช่นนี้ ผู้
จะคิดการพาณิชย์ตั้งโรงงานทำของขาย ก็จะต้องคิดแล้วคิดอก

จึงจะตกลงไปได้ การเรียกจ้างคนงานและเสมียนในบริษัท
พาณิชย์ก็จะต้องน้อยลงไปอยู่เอง

ผลหรือรางวัล แห่งการหมั้น ประกอบ การพาณิชย์ คคือตั้ง
โรงงานทำของขายเป็นต้นนั้น ถ้าจะแบ่งอย่างหยาย ๆ ก็แบ่งได้
เป็น ๒ ส่วนคือแบ่งเป็นรางวัลคนตกลงมือทำการ ส่วน๑แบ่งเป็น
รางวัลผู้ท้ใดที่ระสมทุนทรพย์ไว้จากผลแห่งความหมั้นประกอบการ
ในปางก่อน และเขาทุนทรพย์นั้นมาจำหน่ายเป็นทุนทำการอีก
ส่วน๑ ผลลงมือทำการและสมทุนทรพย์ให้เข็นทุนทำการนั้น นับว่าเป็น
มิตรและเป็นปฏิปักษ์กันไปในตัว เป็นมิตรเพราะต้องช่วยกันจึงจะ
สำเร็จประโยชน์ทั้ง๒ฝ่าย เป็นปฏิปักษ์เพราะต่างฝ่ายเพียรจะแย่ง
ส่วนกำไรให้มากนัสคซึ่งจะแย่งได้ การแย่งส่วนแห่งกำไรนั้นถ้า
ฝ่ายไหนมากฝ่ายนั้นมักจะแพ้ ถ้าหากมีคนคอยรับจ้างทำงานตั้ง
สถานคน มีเจ้าของเงินที่จะจ่ายไปลงทุนทำงานได้คนเดียว เจ้า
ของทุนก็คงจะเรียกส่วนกำไรสูงที่สุด กล่าวคือให้เงินเดือนแก่
คนงานน้อยเป็นต้น ส่วนคนที่คอยจะรับจ้างนั้นมีจำนวนมากมาย
ถ้าไม่ใคร่รับจ้างจะไม่มีอะไรกิน ถึงจะไค้ค่าจ้างน้อยก็ต้องยอม
เข้ารับจ้าง คือยอมแพ้เจ้าของทุนในการแย่งส่วนกำไรแห่งการ
ตั้งโรงงานทำของขายนั้น ถ้าการเป็นไปตรงกันข้าม คือมีคน
มีเงินจะลงทุนมากมายแต่ลูกจ้างหายากเช่นนั้น พวกรับจ้างก็ไค้

เปรียบ คอจะไต่เงินเดือนสูงเป็นต้น เหตุคังนึ่งกล่าวข้าง
โหนดมากข้างนั้นมักจะแพ

ส่วนการหากินย่อยคือการค้าร้านชำขายของเป็นต้นนั้น
ถ้าคนจำนวนมากหากินง่าย พ่อค้าย่อยก็พลอยค้าขายก็ไปด้วย
กัน เป็นต้นว่าผู้คนรับจ้างทำงานไต่เงินเดือนมากคนด้วยกัน
การชื้อขาย พริก กระบี่ หอม กระเทียม ก็คังจะมากชนกว่าเมื่อ
มีคนไต่เงินเดือนน้อย

การเป็นคังนึ่งคนทั้งหลายที่คังใจหากินเป็นลูกจ้างก็ ค้า
ขายรายย่อยก็ นอกจากอยากเป็นสมุทนต์ทรัพย์ของตัวเอง
ควรอยากไห้คนอนมทนต์ทรัพย์มาก ๆ ด้วยกัน ไม่ควรคิดว่า
คนมทนต์ทรัพย์เป็นจาววกทกนเลอกกนเนอคนจนถายเคียว

อนึ่ง ฝ้าหน้ายทนต์ทรัพย์ไห้เป็นทนต์ทำของขายนั้นมิใช่จะ
มีแต่ทางไต่ ทางเสี้ยก็ยอมจะมีเหมอนกัน ในสมัยโบราณเมื่อ
คนเรายังมีความคคน้อย ต่างคนก็ทำเครื่องใช้เครื่องกนของ
ตนเอง คอมาคความคคมากเขากเลอกทำแต่สิ่งทศวชานาญ
เป็นต้นคนทำศรรกทำศรรอย่างเคียว โดยหวังว่าผอนททำศรร
ไม่ได้ จะนำสิ่งอนมาแลกรศรของตน การทำศรรอย่างเคียวอาจนำ
มาชงเครื่องกนเครื่องใช้ทงหลายตามความประสงค์ ซ้างทำศรร
นั้นเชอวาคนอน ๆ จะยังยงสัศวเป็นอาหารคังทเคียวทำมาแต่ก่อน

จะไม่เห็นไปกินอาหารอน คือปลาเป็นต้นกันเสียทั้งหมด ถ้ามีเหตุ
 ททำให้คนเล็กใช้ศรหรือใช้ปืนออกไป การหาเครื่องกันเครื่องใช้ด้วย
 การทำศรก็จะเสื่อมไป นับว่าช่างทำศรมีช่องจะเสียทางหากันด้วย
 ประการฉะนี้ ส่วนการทำของชายในเวลาปรตยุบน ก็มีช่องที่จะ
 เสียอย่างเดียวกับช่างทำศรในเวลาโบราณ และความเสียหายน
 ตกแก่เจ้าของทนต์พุก่อน ถ้าโรงงานทำของชายล้มไป ลูกจ้าง
 ของโรงงานนั้นนักหยุกได้รบค่าจ้าง แต่ถ้าโรงงานยังเข้คอยู่ จะได้
 กำไรก็ตาม หรือขาดทุนก็ตามลูกจ้างคงจะได้ค่าจ้างอยู่เสมอ
 เหตุฉะนี้จึงกล่าวว่า ถ้ามถยมาถึงโรงงานทำของชายคงฉะนี้
 กล่าวว่า ถ้ามถยมาถึงงานทำของชายถยนั้นยอมจะมาถึงเจ้าของ
 ทนต์พุก่อน และถยนั้นเป็นถยใหญ่ เจ้าของทนต์พุกคง
 จะเสียหายมากกว่าคนอื่น ๆ

เมืองเราเวลานเจ้าของเมืองคือพวกไทยมีทนต์พุกจะใช้
 ทำการค้าชายไค่น้อย เรามักคนมากและที่คนของเราข้างบนก็
 เขียวไปด้วยพืชพันธุ์รักษาชาติอนอาจเป็นเครื่องนำมาซึ่งทนต์พุก
 เมื่อชกลงไปก็พบทนต์พุกไค่คนคือแร่ต่าง ๆ เป็นอนมาก พกสั้น ๆ
 บานเมืองของเราเป็นแผนคนซึ่งมีทนต์พุกเห็นไค่ทนต์หรือแอบ
 ชอน้อยมากมาย แต่การที่จะทำไห้ทนต์พุกข ๆ เหล่านัน ละทง

สำนักเก่าของมัน คือนั่นแผ่นดินแปรรูปเป็นเงินตรามาอยู่สำนัก
ใหม่ คือกระเป๋าสองเรานั้นต้องไต่พันทรัพย์มาใช้มากมายจึง
จะทำได้เต็มที่ และเมื่อไต่พันมาแล้วยังต้องมีปัญญาความรู้
ความชำนาญอีกเล่า

เมื่อเมืองเราซึ่งไม่มีเงินจะลงทุนพอ และทั้งยังขาดความ
รู้ความชำนาญอยู่นั้น ถ้าเราจะหวังทรัพย์คืบ ๆ ของเราไว้ทั้ง
บนดินและไต่ดิน ก็เหมือนกบประพุกตีตัวเป็นหมานอนเฝ้าราง
หญ้าปราศจากประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน เพราะฉะนั้นเรา
จึงยอมเสียคอกเขยักเงินเมืองอันมาลงทุนบำรุงบ้านเมืองในทาง
ที่เราทำเอง เช่นทำรถไฟและชลประทาน เป็นต้น หรือยอมให้
ชาวเมืองอื่นซึ่งมีทุนและมีความชำนาญมาลงทุนทำการหากำไร
ด้วยทุนและปัญญาของเขาเอง เป็นต้นเราแบ่งเอาส่วนแห่งกำไร
บ้าง เช่นอนุญาตให้ทำป่าไม้หรือให้ขุดแร่ เป็นต้น

ต่อไปข้างหน้ากิจการที่จะเกิดใหม่ ๆ ยิ่งมีออกมาก ถ้ามี
ทุนทรัพย์ภายในบ้านเมืองมาใช้เองได้ยิ่งมากยิ่งดี แต่การ
ลงทุนปราศจากปัญญาอันฉิบหายเร็วที่สุด เหตุฉะนั้นเราพึง
บำเพ็ญตัวให้เป็นประมุขชนซึ่งมีทุนและปัญญา ความจำเป็น
จึงจะเกิดเร็ว

เศรษฐีนั้นเป็นมณุษย์อัศจรรย์หายากอยู่สักหน่อย แม้ใน
ภูมิภาคประเทศคทลัสคกไม่เกิดเร็วเหมือนเหตงอก เพราะฉะนั้นเรา
จะชวนกันเป็นเศรษฐีให้เกลื่อนไปใน ๒-๓ วันก็ไม่ได้ แต่เรา
อาจชวนกันประหยัดเงินเหลือจ่ายซึ่งเมื่อรวมกันเขาแล้ว ก็อาจ
ใช้เป็นทุนทำการต่อสินได้ ในทางที่ควรแก่ภูมิภาคและเวลา

กลอน แล นักกลอน

หนังสือซึ่งเรียกกันในสมัยนาวาบรรณคดีนั้น ถ้าจะจำแนก
ประเภทให้แคบ ก็มากมายหลายประเภท แต่ถ้าจะจำแนกอย่าง
กว้างที่สุดก็อาจจำแนกได้เป็นสองประเภท คือร้อยแก้วประเภท
หนึ่ง กว้างประเภทหนึ่ง

ไทยเป็นชาตนักกลอน

ไทยสยามมีนิสัยเป็นนักกลอน นักวาทศิลป์คนตงแต่คน
ชั้นสูงถึงคนจนถึงชนตาสีต นักปราชญ์ของเราตเป็นนักกลอน
ก็มี แต่คนไม่รหนังสือตเป็นนักกลอนมีมากกว่าเป็นอื่นมาก
นักปราชญ์ตเป็นนักกลอนนั้นอาจเป็นเพราะรหนังสือควย เพราะ
เกิดในสันตาคควย แต่คนไม่รหนังสือตเป็นนักกลอนนั้นเป็น
เพราะเกิดในสันตาคลวน นักกลอนอ่านหนังสือไม่ออกแต่ง
กลอนในขหนังสือ ๆ ถ้าจะเกยมาพมพให้หมต ก็จะเป็นจำนวนเล่ม
สมคมากมายหนักหนาคเคยว จริงคอก กลอนตนักกลอนของ
เราร้องในวงเพลงเกยวขาว เพลงเหนือ เพลงโนเน เพลง
เรือ ฯลฯ นนไม่ใช้กลอนคิ ถ้าจะเกยมาพมพก็ไม่คุ่มค่า

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๑๗๕

กระภาษ แต่ขอทกลอนเพลงโดยมากมิใช่ทกลอนคั้น ไม่เปลี่ยน
ความจริง ขอทว่าไทยสยามมันส์ยเป็นนักกลอนนนเลย ถ้าจะ
คิดส่วนร้อยจำพวกนักกลอนก็จำนวนพลเมืองในประเทศนั้น
ก็เชื่อว่าส่วนร้อยจะไม่ต่ำกว่าประเทศไหนในโลก

เราชอบแต่งกลอนจนไม่แต่งแต่ตามแบบเดิมของเราเอง
ไปเที่ยวเอาแบบในภาษาอนมาแต่งด้วย แลเมื่อเอามาแล้วก็ไม่
ใช้ตามแบบเดิมแท้ เอามาก็คัดแปลงให้ถูกหูเรา คือเต็มสี่มีผล
เข้า ทำให้ยากกว่าแบบในภาษาเดิมของเขาเป็นอันมาก แบบที่
เขาอย่างมาจากภาษาอนเช่นวานคอบแบบฉันทของอนเคยเป็นต้น
เราเอาอย่างแบบแต่งฉันทมาจากภาษาบาลี แต่ฉันทในภาษาบาลี
แบบเดิมไม่มีสี่มีผล แลถึงแม่ฉันทในภาษาบาลีแลสี่สัถกฤตซึ่ง
แต่งกันเป็นแบบใหม่ก็มีสี่มีผลแต่คำสุดท้ายแห่งบรรทัดเป็นคู่ ๆ
ไปเท่านั้นเอง ส่วนแบบฉันทที่ไทยเราเอามาก็คัดแปลงใช้นั้น ใช้
รบสี่มีผลนอกตั้งสามสี่มีผล ยังสี่มีผลในซึ่งไม่บังคับออกเล่า

ที่เราต้อง ใช้สี่มีผลลงในฉันทก็เพราะเราเป็นนักกลอน
แต่งไม่มีสี่มีผลไม่ชอบ แลภาษาของเราจะเอาไพเราะโดยลำพัง
คำหนักคำเบาที่ยังไม่ปรากฏว่าอาจทำได้ ขอทว่าแต่งไม่มีสี่มีผล
ไม่ถูกหูเรา ผู้คิดแบบใหม่หรือคิดแปลงแบบเก่าจึงต้องเต็มสี่มีผล

ลงไปจนได้นั้น จะยกตัวอย่างผู้คิดแบบใหม่ก็หาตัวอย่างยาก แม้
 พระโหราธิบดีชาวกรุงสุโขทัยซึ่งเรียบเรียงหนังสือจินตคามุนครัง
 แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ก็มิได้ออกแบบโคลงฉันท
 เหล่าตนเอง ผู้เอาแบบฉันทในภาษาอื่นมาดัดแปลงเป็นแบบไทย
 ถ้ามานามที่เราพอทราบได้ ก็เห็นจะมีแต่กรมสมเด็จพระปรมา
 นูชิตินโนรสผู้ทรงแต่งวรรณพฤติแลมาตราพฤติ แต่พระคัมภีร์
 ในพระหทัยของท่าน ในเวลาที่ทรงคิดแบบนั้นจะเป็นอย่างไรเราก็
 ทราบไม่ได้ ถ้าเราเดาว่าคงจะทรงพระคัมภีร์อย่างนั้นอย่างนี้
 พดไม่เต็มปาก เพราะฉะนั้นการที่จะกล่าวให้แม่นยำถึงความ
 รู้สึกในใจแห่งเจ้าของแบบในเวลาที่เกิดแบบอยู่นั้น ก็ได้แต่เมื่อ
 ผู้ออกแบบเป็นผู้กล่าวเอง ในทันท่วงทีจนนำตัวอย่างต่อไปนมากล่าว
 โดยความมุ่งหมายจะฝากแบบนั้นไว้ในหนังสือนี้ด้วย

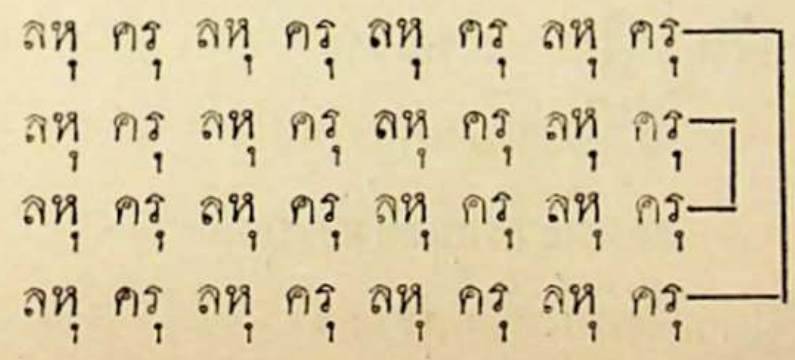
เมื่อเกิดขลุ่ยสองขลุ่ยมาน ขลุ่ยเจ้าไต่รับเชิญให้แต่งกลอน
 สำหรับนักเรียนร้อง ในงานประจำปีของโรงเรียนวชิรราช
 ขลุ่ยเจ้าลองแต่งเป็นกลอนแปดแลกลอนหก แต่เมื่อแต่งจนแล้ว
 ก็ไม่ชอบ เห็นเป็นกลอนกาพย์ ๆ ไปหมด เมื่อลองแต่งเป็นฉันท
 ตามแบบที่มอยู่แล้ว ก็ไม่ชอบเหมือนกัน การเป็นดังนี้ นกอยาก
 จะแต่งอะไรแปลก ๆ จึงเอาตำราฉันทของกฤษมาพลิกค้นดู เมื่อ

จะพบอะไรที่พอเอาอย่างมาใช้เหมาะกับภาษาไทยได้ ก็ไปค้นหา
พจนานุกรมเรียกว่า "อิน เมโมเรียม" ของ ลอค เคนนัซัน ใช้
สัมผัสซึ่งกันกว่าจะถูกหุไทย จึงเอามาตั้งเป็นแบบลองแต่งดู

ลอค เคนนัซัน เป็นกวีชั้นเอกของอังกฤษ รัชกาลแห่ง
ไปเอ็ด ลอเวียต ซึ่งถ้าจะเรียกเป็นไทยว่าราชกวกเห็นจะพอไป
ได้ ฉันท "อิน เมโมเรียม" นั้น ตั้งแต่แต่งแล้วกลดเลยเป็นชื่อ
ของฉันทชนคนนั้นมาจนบัดนี้

ฉันทชนคนอธิบายตามภาษาอังกฤษว่า Quatrain of four-
foot iambic lines with enclosing rimes คือว่าเป็นฉันทบท

ละ ๔ บาท บาทหนึ่ง ๘ พยางค์ มลหิ แลครสลับกัน แล
สัมผัสคือพยางค์ท้ายแห่งบาทที่ ๑ รัชกยพยางค์ท้ายแห่งบาท
ที่ ๔ คู่หนึ่ง แลพยางค์ท้ายแห่งบาทที่ ๒ กยบาทที่ ๓ รัชกนอีก
คู่หนึ่ง ถ้าจะเขียนลักษณะแห่งฉันทชนคนดังกล่าวเป็นดังนี้ —

๑๘๒ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
 เพื่อให้ศูรษาภาษาอังกฤษเห็นแบบเดิมซึ่งเอาอย่างมา
 ลองแต่งในภาษาไทย ขอนำฉันท "อน เมโมเรียม" มาแสดง
 ไว้หน้าอัยหนงตงน—

Calm and still light on you great plain
 That sweeps, with all its autumn bowers
 And crowded farms and lessening towers,
 To mingle with the bounding main :

ฉนทอองกฤษขางบนน ถาขานถูกสำเนียงครุแลลหูกโยน
 แลรบกันไฟเวระมาก เมอเอาแบบคำหนกคำเขาแลสมผลสมา
 แต่งเป็นไทย ก็ไคฉนทชนคใหม่ซึ่งแต่งไม่เห็นเลว จึงขนาน
 นามไว้ว่า "สยามรัตนฉันท" ตงน

๑ อโห อโห ฮโย สยาม
 วิลาสะรัฐจรัสจรรณ
 ประเทศะไทยฮทัยพิบูลย์
 ฮกฤษฏะเลิศประเสริฐะนาม ฯ

๑ อโห ฮโย จะให้ถวาย
 นราธิเบศประเทศะไทย
 พระเกยวติฮคาลัยพระคุณกำไร
 มหาภษทรวสสทถวาย ฯ

ฉันทสองขทข้างบนส่วนความยกเสย ถ้าพคตามครลห
และสมผลนอกกเหมอนแบยองกฤษ แเปลกกันแตทมสมผลในอน
อาจไม่ถูกหูกวองกฤษข้างจำพวก แต่ไทยเราอคไม่ได้

เมื่อแต่งลงไปเช่นนแล้วผู้แต่งพอใจหรือยัง ยังเพราะ
สมผลน้อยนักยังไม่สะใจ อกรรมคานททคูนหุเราคองมสมผล
รบกนเป็นโชตลอคไปทุกบท เพราะฉะนนขาท ๔ แห่งขทแรกท
ลงว่า “ประเสริฐระนาม” นน คำว่า “นาม” ควรเป็นสมผล
ตั้งแล้วมสมผลรบในขทหน้า ลองดูใหม่

- ๑ กุมาระไทยไฉนจะหลง
จะลมนรินทะบันประชา
สยามะรัฐอุบัติมา
ก็เหตุอำนาจพระราชวงค์ ฯ

- ๑ วิชาวยลยคทรณจะเวียน
อุสาห์จะเกศประเสริฐประสงค์
ประเทศจะงามสยามจะยง
จงสกุวิเคษกเหตุเพราะเพียร ฯ

๑ อโห ทรุณระครุ่นลีลา

อโห กุมารจะอ่านจะเขียน

วิชาจะเทียบจะเปรียบวเชยร

วเชยรกษบสูวชา ฯ

เมื่อเต็มสมผลส่งแลสมผลรบตคตอกันไปทุกบทคองน ก็
แปลกไปอีกชนหนง คคิดว่าพอจะใช่เป็นแบบฉนทชนคหนึ่งได้
จงชานานนามว่า "สยามวเชยรฉนท" เมื่อแต่งแล้วลองอ่าน
ทวนไปทวนมาเกิดความพอใจเป็นอันมาก

แต่ก็ยังอยากจะลองต่อไปอีก เพราะการแต่งฉนทภาษา
ไทยถึงจะวางตำแหน่งครลหประเสวีชูปานโค ถ้าสมผลไม่ถูก
แบบทคนหเรากพงไมลน เหตุเรายังไม่ใคร่ฝึกหัดหให้คนกย
แบบสมผลแบบฉนท ฯ เมื่อคนเขาแล้วกฮาจโคความเพลนจากแบบ
นนเสมอกยแบบเก่า การแต่งของชาพเจ้าคราวนนั้นเป็นการแต่ง
ให้เขา ไม่ใช่การตงแบบใหม่หรือถาตงแบบใหม่ ก็ตงเพอจะ
แต่งให้แก่เขา ถ้าเราตงแบบใหม่อย่างเกยว เราจะตงอย่างไร
ก็ตามใจเรา ใครจะชอบหรือไม่ก็ตามแต่ใจบุคคล ถ้าไม่ชอบ
วนนฮาจชอบพรงนก็โค กรมสมเด็จพระปรมาณุชิตชิโนรส ท่าน
ทรงนำแบบฉนท ในภาษาขาลมาคคแปลงเป็นไทยไว้หลายอย่าง

แต่ที่เราชอบแลเลือกแต่งตามแบบของท่านก็มีไม่กี่อย่างนัก ส่วน
 การให้อะไรแก่ใครนั้น ควรให้แต่สิ่งซึ่งผิไหนกว่าผุรบจะชอบ
 ถ้าเรานกว่าเขาจะชอบ แต่เขาไม่ชอบ ก็เป็นอันจใจ เราได้
 เพียรเต็มทีแล้ว ความผิดควรจะเป็นของเขาที่ไม่ไปชอบคนอัน
 เมอพระวงจะให้ถูกใจผุขอฉะน จึงคิดแบบเต็มสัผัสสังอก แล้ว
 ลองแต่งคใหม่ ไกฉนทอกชนคหนง ซงเคยตงชอชอย่างอน
 แต่ขคนจะชนานนามใหม่ ว่า "สยามมณฉนท" ติงน

สยามมณฉนท ๘

- ๑ ชโยสยามฉยามจะรุน สยามครุฉจะเร็วเจริญ
 - ฉ คราวจะเรียนกเพียรจะเพฉน ฤใครจะเกินสยามครุฉ ๗
 - ๑ กุมาระไทยไฉนจะหลง จะฉิมพระองคะทรงสกล
 - สยามะวิรุชชิตเพียรจะขญ พระเคฉพระคณพระราชะวงศ๗
 - ๑ ครุฉสยามฉครามฉุสาศ หทยจะหาวิชาประสค
 - ประเทศจะงานสยามจะยง จะมนจะคกเกศวิชา ๗
 - ๑ ชโยสยามอร่ามอไซ ครุฉจะโตจะเตยสชา
 - สยามจะอยุมุชรา กระจเคองวิชาวิชชโย ๗
- ฉนทสยามฉตามตัวอย่างขางบนน วิสัผัสสกลฉน
 แปคเรานเอง แต่เป็นกลฉนแปคซงขงคยครุฉทุ เครงครคจ

ทองเรียกว่าฉันท เป็นฉันทอย่างยากเพราะบังคับสัมผัสมากกว่า
ฉันทชนิดอื่น ๆ หรือถ้าจะว่าเป็นกลอนก็เป็นกลอนอย่างยาก
เพราะบังคับครบทุก แต่ถาลองแต่งจริงจัง ๆ ก็ไม่ยากเหมือนที่
เห็น เชิญท่านลองแต่งดูเถิด เมื่อเร็ว ๆ นี้ผมแต่งฉันทเขย
ลงในหนังสือพิมพ์รายเดือนฉบับหนึ่ง แต่ผู้แต่งไม่ได้วางครุ
ตามตำแหน่งที่บังคับไว้ จึงไฟเพราะน้อยไปเพราะไม่เต็ม ขอให้
ลองดูใหม่ เมื่อแต่งแล้วถ้าสงสัยตรงไหนจะส่งมาหาขอเจ้าของ
แบบก็ได้ ถ้าพูดตามใจเจ้าของแบบก็ออกจะชอบสยามวิเชียร
มากกว่าสยามมณี เพราะอาจแต่งให้ไพเราะได้โดยไม่ต้อง
บังคับสัมผัสมากนัก

กำเนิดของฉันทแบบใหม่ซึ่งคิดแปลงมาจากแบบอังกฤษ
มดงทกลาวมาน การทนามาแล้วในทนกออกจะผิดที่ แต่ททา
เช่นนนักเพื่อจะฝากฉันทแบบใหม่ ๓ ชนิดไว้ในสมุดคนไปพดาง
มีฉนวนจะทงหายเสีย ในภายหน้าอาจมีชนิดใหม่ ๆ มากอีก เมื่อ
มีมากพอก็อาจรวมเป็นสมุดเล่มหนึ่งได้

นอกจากฉันท เราอาจได้เอาอย่างวิธีแต่งมาจากภาษาอื่น
อีก เช่นคนวากาพยยาน “พระเสด็จโดยแดนชล” ก็เนื่อง
มาจากอินทรวชิรฉันท นับว่าสลับสายโลหิตมาแต่อินเดียเหมือน
กัน เรามีฉันทหลายชนิด มีกลอนหลายชนิด มีกาพย์ล้านา

หลายชนิด มีโคลงหลายชนิด มีกาน กานต์ หรือกาถ (เห็น
เขียนสะกดต่างๆ กันไม่ทราบว่าอย่างไรถูกแน่) เหล่านี้เป็นต้น
ยังของผสมเช่นกาพย์ห่อโคลง แลร้อยกับโคลงต่าง ๆ เช่น
พระลอ แลทะเลงพายอกเล่า ข้าพเจ้าไม่รู้ภาษาต่างประเทศ
มากภาษา ไม่ทราบว่าภาษาไหนมีฉันทลักษณ์กลอนกชนก
แต่คิดว่าจะหาภาษาไหน มีฉันทลักษณ์มากเท่าไทย นั้นเห็นจะมีน้อย
ถ้าพูดเฉพาะภาษาอังกฤษมีฉันทลักษณ์น้อยกว่าไทย ไกลกันหลุ
ทเคยว

ทุกกล่าวมาในเบื้องต้นว่าไทยเป็นชาตินักกลอนนั้น อาจ
อ้างพยานได้สองข้อคงแสดงมาแล้ว คือชาวเมืองเราที่เข่นัก
กลอน ถ้าเทียบส่วนร้อยกับจำนวนพลเมือง ส่วนร้อยก็สูง
นั้นขอหนึ่ง อีกขอหนึ่งเรามีฉันทลักษณ์มากชนิด จนเข้าใจว่าไม่
แพ้ภาษาไหน แลทงใช้วิธีผสมอย่างฉกาจที่สุด กวีสำคัญใน
ภาษาอื่นที่ไม่นิยมว่าสัมผัสเป็นของคกมมาก เขาเห็นว่าสัมผัส
ทำให้เสียสง่าแลทำให้ความแจ่มแจ้งหย่อนไป เขาไม่ใช่นัก
กลอน เราเป็นนักกลอน จึงเห็นไปคนละอย่าง

ส่วนขอที่วาวรรณคดีประเภทกาพย์ (คือกลอน) ของ
เรา ถ้าเอาเขาพวกกวีวรรณคดีประเภทเดียวกันในภาษาอื่น ๆ
จะก้เท่าเทียมหรือยังหย่อนกว่าภาษาไหนบ้างนั้น เป็นปัญหาอีก

ขณฺหาหนงซงนอยคนจะหาญตคฺสน กลอนไทยเป็นของไมลู่จะ
 มีใครรจกนอกเมืองเรา แม้ชาวต่างประเทศทมาอยู่เมืองนนาน ๆ
 กมันอยคนทใส่ใจศกษาหนงสือไทยประเภทน แลยงไมเคย
 มีไทยหรือชาวต่างประเทศแตงหนงสือว่าทวย กลอนไทยเป็น
 ภาษาน เพื่อให้ชาวโลกกว้างผฺสนใจจะรวมโอกาสจะรู้ได้ ความ
 เชอของชาวเจามว่า ถามหนงสือเช่นนนอนผแตงสามารถ
 แลคงลักษณะกลอนไทยชนิดต่าง ๆ ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ค ความ
 นยถอกกลอนไทยจะมีในเมืองต่างประเทศไมน้อยเลย

คํ่าวกาพย

คํ่าวกาพย ในหนงสือนไซ้หมายความว่าความต่างกยทไซ้กน
 โดยมาก คอไซ้เป็นคํ่ารวมอยางทภาษาองกฤษไซ้ว่า ไปเอตริ
 หมายความว่าเป็นหนงสือทกวแตง นยหนงหนงสือทมิไซ้รอย
 แกวอนแยกไว้เป็นประเภทกว้างอกประเภทหนงในเบองตนนนแลว
 หนงสือซงกวแตงนนเมอพครวมทงในภาษาไทยแลภาษาอน ๆ
 กมทงชนิดทมส้ผส้แลไมมส้ผส้ แตถาพคเฉพาะภาษาไทย
 กยอมจะมีส้ผส้รยกันเป็นกลอนส้ผส้ เพราะฉะนนหนงสือซง
 กวไทยแตง ถงจะเรยกว่า ฉนท คอลง ร่าย หรืออะไรก็ตาม
 แตละอยางสังเศวาทเขาว่าเป็นกลอนทงนน แลทว่าไทย
 เป็นนกกกลอนกเพราะเหตุน ส่วนหนงสือซงกวในภาษาอน

แตงนูน ข้างทมสมผล ข้างทมไมสมผล เรายังไม่มีการ
 ใช้ว่ากระไรจริงจะเรียกครอบโคหมต จึงควรรหาคำไว้สำหรับรวม
 เรียกหนังสือทุกอย่างต่าง ๆ ไม่ว่าจะเขียนภาษาไทยหรือภาษา
 อื่น แต่ไม่ว่าจะสมผลหรือไม่ คำรวมนั้นจะควรเป็นคำ
 ไหนแน่นอนแล้วแต่จะใช้กันจนลงทท้ายหลัง ในหนังสือใช้ว่า
 ภาพไปก่อน แต่เมื่อใช้เช่นนี้ โคลงก็เป็นภาพชนิดหนึ่ง
 ฉันทออย่างทกวไทยต่างก็ภาพชนิดหนึ่ง ฉันททออย่างทต่างกัน
 ในภาษาอังกฤษก็เป็นภาพทุก ๆ ชนิด กลอนขงคล ซึ่งไม่นิยม
 ครลหแลสมผลเหมือนเพลงปรยไถกภาพชนิดหนึ่ง โคลงจน
 กอกชนิดหนึ่ง คงนเขนตน

อนที่จริงคำว่าภาพน คำเดิม กววย ก็แปลว่า หนังสือ
 ซึ่งกวต่างนเอง แต่ไทยเราใช้คานนเขนชอกลอนชนิดหนึ่ง
 ตัวอย่างคอกภาพเหเรือ “พระเสด็จโดยแคนชล” ซึ่งเรียกว่า
 ภาพยาน แล “สงฆ์โคสวาคาศคา” ซึ่งเรียกว่าภาพขบขง
 เขนตน เหตุคังน ถ้าเราเอาคำว่าภาพไปใช้หมายความว่า
 กววย คอว่าเป็นหนังสือซึ่งกวต่าง ก็เสมอกบวารบเอาชอกลอน
 ชนิดหนึ่งของเราไปเสีย เมื่อจะพคลงกลอนชนิดนงก็จะตอง
 เรียกอย่างไรให้เข้าใจกันได้ ในหนังสือเล่มนจกกำหนดใจไว้
 ว่า ถ้ากล่าวถึงภาพลานา คอกภาพยาน ภาพขบขง ภาพ

สรรพคุณางค์เข็นคัน ก็ระไ้ให้เต็มสร้อยให้เต็ม ถ้าใช้ว่ากาพย์
คำเดียวไม่มีสร้อย ก็หมายความว่าคนง้อชงแควแต่ๆ ตรงกับ
ทภาษาอังกฤษใช้ว่า โปเซ่ตุ๊

กาพย์เก่ากว่าร้อยแก้ว

เราในสมัยนบรคาคทแต่งหนังสือเขียน ทุกคนแต่ร้อยแก้ว
ไ้ก่อนแต่งกาพย์ไ้ เมื่อเขียนเขียนกันกว่า ร้อยแก้วเคยมี
มาในโลกก่อนกาพย์ แต่ตำนานวรรณคดีทั้งโลกมีไ้เป็น
เช่นนั้น กาพย์เป็นของเก่ากว่าร้อยแก้วทุกตัว ร้อยแก้ว
เกิดมาชนเมื่อมนุษย์มีวิเขียนหนังสือแล้ว เมื่อคนเฒ่าเฒ่า
เขียนไ้สละควงแลเขียนไ้มาก ๆ ส่วนกาพย์เขียนมาแต่ก่อนหนังสือ
ตำนานประมาณเวลามีไ้

ถ้าตั้งขัญหาว่าเหตุ ไ้จึงเกิดมหนังสือขึ้นในโลก ก็ตอบ
ว่าเพราะมีวรรณคดีมาก่อน ถ้าตั้งขัญหาว่าเหตุ ไ้จึงวรรณคดี
เกิด ก็ตอบว่าเพราะมนุษย์มีธรรมดาศาสนาแล้ว มีธรรมดาศา
สัคว่อยากรู้อยากเห็น แลเมื่อรู้เห็นแล้วก็ขอยกเอากันก็ไ้ไป
ในสมัยโบราณก็ก้าบรพ ก็อนสมัยที่มีหนังสือ ไ้ใคร
อยากจะเก็บความร้ออะไรไว้ ก็ต้องท่องจำขึ้นใจ ไ้ความ
ทรงจำเหมือนเคยวนเราใช้ท่องสมุค เหตุไ้ดังนั้นในสมัยที่ยัง

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

๑๕๑

ไม่มีหนังสือ ความทรงจำจึงจำเริญทั่วไปในหมู่มนุษย์ แล
จำเริญมากแลน้อยตามคนแห่งความเจริญของประชุมชนนั้น ๆ
กาพย์เป็นอธิบายให้จำได้สะดวก เพราะท่องไต่ได้ง่ายกว่าร้อยแก้ว
แลเมื่อท่องไต่แล้วจำไว้นาน

ที่ว่าวรรณคดีประเภทกาพย์มีมาก่อนร้อยแก้ว เพราะ
ท่องจำไต่ได้ง่ายในสมัยที่ยังไม่มีหนังสือนั้น เขาค้นคว้าให้ถามว่า
ในพุทธกาลก็ได้อ่านจำคำร้อยแก้วกันไต่มา ๆ แล้วพระไตร-
ปิฎกจึงจะเขียนลงเป็นหนังสือภายหลังพุทธกาลหลายร้อยปี แล
ในพระวินัยปิฎกก็มีเรื่องว่าภิกษุเชอพราหมณ์ ๒ รูปเข้าไปทูล
พระพุทธเจ้าว่า มนุษย์เกิดในชาติแลสกุลต่าง ๆ กันจำพุทธ-
วจนะไปผิด ๆ เพราะใช้นิรคต ตามภาษาของตน เพราะฉะนั้นขอ
ประทานผูกพุทธวจนะเป็นฉันทเพื่อจะให้จำไต่ได้ง่าย พระพุทธเจ้า
ไม่ทรงอนุญาต ตรัสสั่งให้จำพุทธวจนะตามนิรคตซึ่งพระองค์
ทรงใช้ ฉะนั้นเห็นได้ว่าพุทธวจนะที่เขาร้อยแกวนั้นก็จากกันไต่
หากคนต่างภาษาจึงจำผิด ๆ ไปข้าง จะว่าวรรณคดีร้อยแก้ว
ไม่มีอย่างไรได้

ขุณฺหาณตอบว่า ที่ว่าวรรณคดีประเภทกาพย์มีมาก่อน
กล่าวตามคำของนักปราชญ์ฝรั่งซึ่งพูดถึง สมัยก่อนพุทธกาลช้านาน
ในพุทธกาลมนุษย์มีความรู้ความเจริญจนแล้ว มีฉันทจะ

มัยานเมืองใหญ่โตแลมีคนมัยญญาอย่างไรไค อนงเรื่องทม
ภักขขอใหพทอว้จนะไคแตงเป็นฉนทนน ก็ทำให้เห็นว้างใน
สมยทคนฉลาคพนความเป็นชาวป่าชาวเถอนมาแลแล้ว ก็ยงอยาก
ระมกาพยแทนรอยแกวเป็นเครื่องช่วยความจำ แลอนทจริงใน
ปริวารคอเล่มสคทายแห่งพระวินัยขุฎก ก็แตงย่อความลงไว้
เป็นกาพยเกอยทงนน ในหนังสือแตงภายหลังมากอก เช่น
ชททสีกขา มุลสีกขา (ย่อพระวินัย) แลอภิธัมมาวตาร
รปารูปวิภาค (ย่อพระอภิธัมม) ก็แตงเป็นกาพยเหมอนกัน

กล่าวต่อสมยทขงไม่มีหนังสือเลยมากนหนง คอในสมย
ทมหนังสือแลแล้วแต่ขงไม่แพร่หลาย คนอ่านออกเขียนไคยงมี
น้อย ความทรงจำก็ยงสำคัญอยู่บนนเอง ไม่พกต้องกล่าวถึง
สมยขโบราณคกค้ำขรรพ แม้ในสมยขปัจจุบัน แลในประเทศ
สยามนเอง ก็มประชมนหลายพวก คอชาแลเกรยงเป็นตน ชง
ไม่รหนังสือ ยงกว่าไม่ร ไซภาษาขงไม่มีหนังสือทเคยว พวก
ไม่มีหนังสือเหลานนมเครื่องคนทรอย่างข่า ๆ จนชั้นขโมกเอา
มาเข้าเป็นเพลง แลมกลอนรอรขกันไค พวกนั้นจำกลอนไว้ไค
เพราะฉนนมวรรณคคคปรเภทกาพย แต่ไม่มีวรรณคคคปรเภท
รอยแกวเป็นแน่ โลกเราในสมยขนมสมคณขไม่ถวน แต่พวก

ไม่มีหนังสือเหล่านั้นยกย่องอาศัยความตรงจำเ็นทเกยความรู
แล้ววรรณคดีย่นนเอง

จะขอยกตัวอย่างภายในความจำของคนรุ่นผู้ใหญ่ในเวลา
นมาแสดงให้เห็นขอทว่าภาพยเป็นของทองงายแลจำไต่ยด กรุง
สาวถพระราชาทรงนามพระไชยสุริยา มมเหสีทรงนามนาง
สุมาล ตอนตนบ้านเมืองยเป็นยเป็นสข เพราะขำราชการม
อชฌาศัยก พอคามาแต่เมืองไกลกไต่ทอาศัย ชาวเมือง
กมแต่ย่นตปรคทำไร่นาหากินโดยสขควก ต่อมาย่านเมือง
ทรคโทรมไป แลเรจำไต่ว่า เหตุทเริ่มให้ยเป็นเช่นนนักค
ขำราชการไม่ยในคิลในธรรม ในชนตนขำราชการเหล่าน
หาหญิงสาวหน้าตาค ๆ มาเล่นมโหรีทบ้าน มวแต่สนุก แลเกิด
โลกเพราะสาดะวณแต่จะหาเงินมายำรุงกาม ชนคาลตลาการ
กนสินย่นตคคิลความไม่เทยงธรรม คนโกงกลบไต่คมีอำนาจ
การข่านเมืองก็แปรปรวนไปหมด ในทสคณขำมาทำให้เกิดน
ทวมพระราชาพาพระมเหสีแลราชบริพารลงสำเภานนา แลน
ไปนทะเล ถูกพายเรือจม แต่สององครอกชนยกไต่

เรื่องพระไชยสุริยานขำพาเจอาณเมอเรียนมลบท กอน
โกนจกปลาขย คเหมือนจะไม่เคยทอง แต่จำไต่เพราะอ่าน
ซาซาก ตงแตนนมาจนยทนกหลายสขยแล้ว ยงจำไต่ไม่แต่
ขอพระมเหสีพระไชยสุริยา แม้เหตุละเอียคททำให้ข่านเมือง

๑๕๔ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
ลุ่มจุมกยงจำไต่ตามลำดับที่กล่าวในเรื่อง ทงนทเพราะเล่า
นิทานเช่นกลอนนั้นเอง ส่วนนิทานซึ่งมีไต่เล่าเป็นกลอนนั้น
ถ้าจำเรื่องใดก็จำเป็นเค้า ๆ จะจำละเอียดก็ไม่ได้ หรือถ้าไต่
ไม่ได้ก็นาน ไม่ต้องพคองไต่กลแม่ในนิทานเวตาล ท้าวสพิจาร
มมเหลส์ชื่อไร หรือไม่มีเลยก็จำไต่ไม่ได้ เธอครองเมืองชออะไร
ก็จำไต่ไม่ได้เหมือนกัน

พตลงความยากง่ายของการท่องกลอนเทียบกับร้อยแก้ว
สมมติว่าท่านจะต้องท่องจำให้ไต่ว่า

ข้าพเจ้าจะเล่าถึงนางฟ้าองค์หนึ่งผมสุขอยู่ในวิมาน วัน
หนึ่งเธอเบิกหน้าต่างเยยมกลางมายังแผ่นดินเห็นสิ่งหคอฟุคออก
ลูกอยู่ในป่า

ฉะนเมอท่านท่องจำไต่หมคตามลำดับคำแล้ว ถ้าทงเสย
สัก ๑๐ วันกลับไต่ลองท่องคูก คำจะหลุคหายหรือผิดลำดับ
ไปเป็นอันมาก แต่ถ่าท่านท่องว่า

จะรำปางนางสวรรค์เสวยสุข
อยู่ปรารงค์มุขพิมานสโมสร
เฉยพระแกลแลคแผ่นคินคอน
เห็นไกรสรคลคลูกในหิมวา

ฉะน ท่านจะจำไต่ได้ง่าย แต่เมอจำไต่แล้วจะไม่ลุ่มไปนาน

เพื่อจะแสดงให้เห็นความออกชั้นหนึ่ง ขอบกตัวอย่างว่า
 เมื่อเสร็จสามขณกรมสารานุสชคิกชบายจะสอนคนอ่อนความรู
 ใหญ่จกวิธีของกันอหิวาตกโรค จึงจัดใหม่ผู้แต่งกลอนง่าย ๆ ว่า
 อหิวาตกกาเรียบ ลางมอถ่อื่นเขียบ ควขน่าประยา
 ผักคียบผักสด งคเสียบคักว่า หากใช้น้ำท่า จงต้มเสียบกอน
 อาหารหวานคาว เมอกันทุกคราว เลอกแต่ร้อน ๆ
 น้ำคลองต้องค่าน อาหารสำล้อน จำไว้ใคร่สอน กินไม่ทีเลย ฯ

เมื่อแต่งแล้วก็พิมพ์แจกทั่วไป หนังสือพิมพ์แจกนั้นเราทั้งหลาย
 เสียนานแล้ว แต่ยังมีจากลอนใต้อยู่ด้วยกันโดยมาก แม้
 ข้าพเจ้าผูกคิดว่าเป็นนักกลอนน้อยน้อย ๆ แลไม่ชมกลอนนั้น
 ว่าเป็นกลอนชั้นสูง ยิ่งเขยน อหิวาตกกาเรียบ ฯลฯ ข้างบน
 จากความจำ มีต้องสอยกยใครเลย ในเวลานั้นเทก ๆ ทียง
 อ่านหนังสือไม่ออกก็จากลอนนี้ไ้ แลมีมากทจำใครทียงไม่
 ไตพอจะเข้าใจ เหมือนพระบวชใหม่ท่อง “พุทธฐวาทนตวรรตา
 ทิคุณาภิยุตโต” (ฉันทวสันตคิลก) ไคคลองโดยทมิไครู้ความ
 ว่าอะไรเลย

ในสมัยโบราณเห็นจะไม่ว่าในทวีปไหน ถ้าทไคมี
 ประชุมชนใหญ่ซงหัวหน้าคุ่มพวกไปทำศึก ถ้ารบชนะกลับมา

กชอบพวงคำสรรเสริญของกวี แลส่วนกวนนเฒ่าเมอแต่งกาพย์
 ขนแลวกชอบท่องให้หัวหน้าแลประชุมชนฟัง ผู้พวงกบผู้แต่งจึง
 เป็นเครื่องขยวงกันแลกันไปในตัว ส่วนความคิดหรือภษิต
 ของกวนนเฒ่ามมมาในกาพย์มาก ๆ ขน กาพย์จึงเป็นของ
 สำคัญชนทุกท เพราะการท่องกาพย์ให้คนฟังในสมัยโน้นก็คล้าย
 กัยการออกหนังสือข่าวในสมัยนี้ อนึ่งการเล่านิทาน ถ้าเล่า
 ด้วยปากเป็นร้อยแก้ว และมีผู้จำไปเล่าแม่เพียงต่อเคียว ถ้อย
 คำก็คงจะตกไปเป็นอันมาก แม้ใจความที่หลุดไปก็ ครั้นเล่า
 กันหลายต่อเล่า นิทานก็จะเหลือสั้นที่สุด แต่ถ้าเล่าเป็นกาพย์
 ไชริ ถ้อยคำของผู้เล่าเดิมจะอยู่หมก เพราะท่องจำกันไว้ได้
 แลนิทานก็อยู่ไปได้นาน เหตุฉะนันนิทานเก่าจริง ๆ ที่เป็นเรื่อง
 ใหญ่ ๆ เหลืออยู่ในเวลานี้ กล้วนแต่แต่งเป็นกาพย์ทงน
 เหตุคงกล่าวมาน ในสมัยที่ยังไม่มีหนังสือ หอมมแลว
 แด่ยังมีน้อย แลวรรณคดีประเภทร้อยแก้วยังไม่ม่น วรรณคดี
 ประเภทกาพย์จึงมีเป็นอันมาก วรรณคดีสมัยโบราณตกตาบรรพ
 อันอยู่ได้ด้วยความจำของคนน คงจะสูญไปเสียนับไม่ถ้วน
 แด่ที่จำกันไว้ได้แลสอนให้ท่องจำกันต่อ ๆ มากมเรื่องใหญ่ ๆ
 ซงเมอเขียนลงเป็นหนังสือก็หลายเล่มสมค ในประเทศกรีซ
 โบราณมีโรงเรียนหรือสมาคมกวีซึ่งท่องจำกาพย์เรื่อง ใหญ่ ๆ

ไวโตเขียนอนมาก กวณเขนครแทงภาพชนใหม่กนำมาทองให้
 ศษยพงแลสอนให้ทองจำไว เป็นตนว่าคนทของโฮเมอร์ คอ
 อเลขทซงเป็นหนังสือยาวถง ๒๔ บรรพ แลโอดซซชชงยาว
 ถง ๒๕ บรรพ กทองจำกนคอ ๆ มาหลายร้อยข จงเขยกลง
 เป็นหนังสือ ส่วนการเขยหนังสือนน ในสมัยโน้นยอมเป็น
 การใหญ่ เพราะใช้หินแลตุวเป็นกระตาศ ทงเมอเขยแล้ว
 ยังมีคนอ่านออกนอทยอกแล้ว โฮเมอร์เองไม่ปรากฏว่าเคยเขย
 ภาพของแกลงบนหินหรือตุวสักบรรทคเคยว อนงมภาพ
 ไบราณเรื่องหนังสือยาวกว่าภาพของโฮเมอร์ทงสองเรื่องรวมกัน
 แต่งเมอตอนทมหนังสือแล้ว แต่แต่งไม่ไคเขียนไว เพราะ
 เขยนก็ไม่ใช่ อ่านก็ไม่ออก แกไม่รหนังสือเลขทเคยว แต่
 ภาระนภาพของแกยงเป็นเรื่องใหญ่ อยเรื่องหนังสือ ในวรรคคค
 ของโลก ขอนแลสดงให้เห่นว ถงแม่หนังสือเป็นเครื่องช่วย
 ให้มีความรักจริง แต่ในสมัยทยงไม่มีหนังสือ คนกมีความริ
 ไคอย่างสูงทเคยว ในเวลานเรามหนังสือแพรหลายไม่ส้ระตอง
 ใช้ความจำมากนก็ เราไม่จำเป็นตองฝึกฝนความจำ เราจึงจำ
 ไม่แกง ในสมัยไบราณเมอคนตองใช้ความจำเป็นทพงนน ตอง
 ฝึกความจำกันชย่เสมอ ความจำของคนสมัยโน้นจึงเป็นทนา
 พิศวงของคนในสมัยน อนงเมอพคถงนักกลอนไม่รหนังสือ

เราขอมารวบรวมไว้ด้วยกันแล้วว่าเราจนารองเราแต่จงกลอนสดเพลง
 เกษรข้ามแลเพลงแขกสนๆ ร้องตั้งแต่หัวค่ำจนคกก็ไม่จบ แด
 ไม่รู้หนังสือแทบทั้งนั้น ถ้าคนไหนอ่านหนังสือออก ก็อ่าน
 ตระกุกตระกุกซ้ำกว่าแต่จงกลอนสดมาดที่เดียว แดว่ากลอนสด
 ออกมาโดยไม่ค่อยนัก แต่เวลาอ่านหนังสือก็ยากๆ คือ
 ครอบงำก่อนนางอ่านออกมา ยามที่คนกว้อชรา

รูปแลหน้าทแห่งกาพย์

กาพย์ขอมมีรูปแลหน้าทเหมือนกลอนสดแต่จะแตกต่าง
 ปลาย ทกล่าวเพียงจนคงจะเข้าใจยาก จึงจะพิเคราะห์โดย
 แต่การอธิบายความสั้นคนให้ชกก็ยากเหมือนกัน
 ทว่ากาพย์ขอมมีรูปน เพราะกาพย์ขอมมีคำต้องแต่งตาม
 ขันฉลุ โดยมากขันฉลุจำนวนคำไม่ระยะหนึ่ง ๆ บางอย่าง
 ขันฉลุไม่เอกโทด้วย บางอย่างขันฉลุคำสั้น คำยาว หรือ
 คำหนักคำเบา บางอย่างขันฉลุใหม่เก่าระยะคำสั้นคำยาว
 ถ้าเราแต่งหนังสือระยะ ๕ คำ คำ ๓ หรือ ๕
 แต่งระยะ ๕ รับกับคำสั้นท้ายระยะ ๕ ก็ระยะ ๓ ไปตรงกัน
 ขนาน ระยะ เรียกว่าเราแต่งหนังสือขันฉลุไปตรงกัน
 ถ้าเราแต่งหนังสือเป็นบท ๆ ระยะ ๕ บาง ไม่ไร้ออก ๗
 ไม่ไร้ออก ๕ ไม่ไร้ออกขันฉลุไว้ มีสามสี่ห้า ถ้ารับ ก็รับมีห้าคำที่ ๗

กรมหมื่นพทยาหลงกรณ ๑๕๕

ในบาทท ๑ กยคำท ๕ ในบาทท ๒ กยบาทท ๓ ส้ารบหนง
ส้มผลศค้ำท ๗ ในบาทท ๒ กยคำท ๕ ในบาทส้คท้ายส้ารบหนง

ฉะนกกคอเราแต่งหนงส้อเป็นรูปโคลงส้ภาพ

ถ้าเราแต่งกาพยอย่างอน ๆ ตามทขญญุตไว้ในตำรา
เราอาจแต่งเป็นรูปฉนท รุปร่ายส้น รูปโคลงส้องเหล่านเป็นตน
ทเรยกว่า "รูป" แห่งกาพยหมายควมเช่นทวาน

ส่วนหน้าทแห่งกาพยนั้น การแต่งกาพยคอกการให้ส้าเนยง
แก่ควมนกกอนละเอยค อนงาม อนส้ง ไซ่ถอยค้ำซงสามารถ
ยว้ให้เกิดควมปลายปลมหรือควมรสกอย่างอนโตโดยล้าพง
ค้ำนน ๆ เอง หรือโดยประการทค้ำเหล่านนท้านกให้เห็น
ค้อไปอิก ควมมุ่งหมายในการแต่งกาพยก็ค้อจะให้ควมเพลน
แก่ผอานแลผ พง อาจให้ควมส้าเนยงแห่งค้ำคอส้มผลศค
แลจงหระหวงค้ำคกได้ อาจให้โดยใจควมทกกล่าวก้ได้ ใน
ประการทให้ควมเพลนโดยส้าเนยง กายนยเข้พวกกย
คนตรในประการทให้ควมเพลนโดยใจควม กายนยเข้
พวกกยรอยแก้ว กล่าวอกนยหนงกายยอยระหวงรอยแก้วกย
คนตร อาจเข้พวกข้างโนนก้ได้ ข้างนก้ได้ กายนยไหนไม่ให้
ควมเพลนโดยส้าเนยงหรือโดยใจควม กายนนก้ไม่ทการ
ตามหน้าท ไม่ควมไรค้อชอว่ากายยทเคยว

กาพย์ทศกัณฑ์ยอมให้ความเพี้ยนโดยสำเนียงด้วย โดย
ใจความด้วย แลผู้แต่งทเป็นกวีจริง ๆ อาจแต่งให้เกิดความ
เพี้ยนได้ทั้งสองทาง จนเมื่อผู้ชานเกิดความข้ลายข้ลมแล้ว
มีอาจแยกได้ว่าสำเนียงหรือใจความเป็นเครื่องให้เกิดความรู้สึก
เช่นนั้น

ความเพี้ยน ๓ ประการ

ความเพี้ยนซึ่งกาพย์ยอมทำให้เกิดแก่ผู้อ่านผู้ฟังนั้น
ท่านว่าอาจแยกได้เป็น ๓ ประการ คือ เพี้ยนคนตรี นัยหนึ่ง
ความไพเราะแห่งสำเนียงคำอันกระทบกันโดยสัมผัส หรือ
โดยความชนลงแห่งเสียงสั้นเสียงยาวหรือเสียงต่ำ เสียงสูง
ประการหนึ่ง เพี้ยนข้ญญา นัยหนึ่งสบายใจในทางความคึก
ความร้ประการหนึ่ง เพี้ยนในวิธทกล่าวความน้อกออกมาด้วย
ถ้อยคำอันค้คค้ประการหนึ่ง

ความเพี้ยนทั้ง ๓ ประการนี้ กลอนค้จริง ๆ อาจให้
พร้อมกันหมด แต่ถ้งจะไม่พร้อมกันก้เป็นเครื่องสำราญอย่าง
ก้ข้ตนเอง จะยกตัวอย่างกลอนสั้นทรก้ท่อนหนึ่ง ซึ่งให้ความ
เพี้ยนแก่ซาพเจาทงแต่คร้งแรกท้โดยน้ผู้ชานท้งให้ฟัง จำได้

กรมหมื่นพทยาลงกรณ์

๒๐๑

ทนต์แลไตจ่าวเเพื่อจะเพลนทกครงทนกถงกลอนทอนนน เมอ
สองสามวอนนชาพเจ้าไคหยบนิวาศภูเขาทองของสุนทรภูมาอ่าน
เพื่อจะสอนความจาสำหรับทจะนามาเขียนหนังสือ ครนอ่าน
แล้วความเพลนของชาพเจ้าเปลยนไป ทังจะนำมาเล่าต่อไป

สันแผนคนสันรสสันธา

วาสนาเรากสันเหมอนกลนสันคนธ

นิวาศภูเขาทองเบนกลอนซงสุนทรภูแต่งเมอไปไหวพระ
วัดภูเขาทองกรุงเกา เวลานนสนรชกาลท ๒ แล้ว ในรัชกาล
ท ๒ สุนทรภูเบนคนไปรด เพราะพระบาทสมเด็จพะพุทธเลิศ
หลานภาลัยทรงพระราชนิพนธ์กลอนเบนอนมาก ทังทรายกัน
ออยแล้ว สุนทรภูเบนนักกลอนอย่างเอก ใให้เฝ้าแหนไกลชิดพระองค
เบนคนว่าเวลาเสด็จพระราชดำเนนทรงทอคกกฐินบละหลาย ๆ
วัน วันละหลาย ๆ ชั่วโมง ประทับในเรือพระที่นั่งคราวละ
นาน ๆ ก็มเวลาทจะทรงกลอนไค้มาก สุนทรภูไค้ลงเรือพระที่นั่ง
กยกวอนทเบนคนไปรดทวยกัน เช่น "เคยหมอบรบกยพระจมน
วย" เบนตน

ในรัชกาลท ๒ นน กล่าวกันวาสุนทรภูทาดวไมเบนท
ชอยพระหฤทัยกรมหมื่นเจษฎาบดินทร เเห็นจะเบนเพราะหยัง

ว่าเขื่อนนกกกลอนก แม่เจานายใหญ่ก็ไม่ยำเกรง ถ้าใครจะ
 “ตกเหลี่ยม” ในทางกลอน แกกก็ไม่ละเว้น เรานกดูในเวลา
 กเห็นว่าสุนทรภู่คงจะเป็นคนน่าหมั่นไส้ของผีที่ไม่เห็นว่ากลอน
 เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในโลก แม่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
 นภาลักษณ์คงจะไปรดสุนทรภู่แต่ในทางกลอนทางเคี้ยว ในทาง
 อนนกไม่เห็นว่าจะทรงพระกรณายกย่องใครอย่างไร

การเขียนเช่นนครนสรชกาลที่ ๒ สุนทรภู่กตกอับ กรม
 หมนแจษาภยคินทรเสด็จชนเสวยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระ
 พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สุนทรภู่คิดว่าเป็นผู้ไม่ถูกพระราช
 อภัยยศ ระวังตัวกลัวราชภัยกหนวช และเป็นธรรมดาของ
 คนทเคยสำราญหย่าเปื่อยกบถวยเหลลา เม้อออกบวชเพ้อจะหลก
 เลียงภย ไม่ใช่โดยศรชธา ก็ไม่มรมมย์ในสมณะเพศ ยง
 เม้อพระเจ้าแผ่นดินพระองค์เก่าผู้ทรงพระกรณาสนไป พระเจ้า
 แผ่นดินองค์ใหม่ไม่ทรงพระกรณา ความน้อยใจอื่นไม่มเหตุ
 ควรเกกกเกก ฝ่น้อยใจโดยประการฉะนี้ มักเห็นว่าพระเจ้า
 แผ่นดินพระองค์เก่าประเสริฐทุกอย่าง พระเจ้าแผ่นดินพระองค์
 ใหม่ใช้ไม่ได้ เหตุฉะนี้เม้อสุนทรภู่ไคเขียนไว้ว่า “สันแผ่นดิน
 สนรสถศคนธา วาสนาเรากสนเหมอนกกลนสถคนธ แลมผทอง
 ใหชาพเจาพง ชาพเจาจงเห่นวาคนก เพราะไคความเพลน

อย่างน้อย ๓ ประการ คือเพลินโดยสำเนียงไพเราะประการหนึ่ง
เพลินเพราะใช้คำสองสามคำ ใต้ความลกซงอย่างหนึ่ง

ข้าพเจ้านกว่าคำว่าแผ่นดินซงสุนทรภู่ใช้ในต้นนมความ

หมายสองอย่าง หมายความว่ารัชกาลอย่างหนึ่ง หมายความว่า

วาพคนอย่างหนึ่ง เมื่อกานนมความหมายใต้สองอย่างเช่นน

กลอนตอนนั้นก้อ่านใต้ความลกซงว่า ในสมัยทพระเจ้าแผ่นดิน

พระองค์เก่ายังทรงปกครองบ้านเมืองบำรุงอาณาประชาราษฎร

อยน่น แผ่นดินชุ่มชื้นมรสหอมหวาน กล่าวนยหนึ่งพคนเป็น

ทเกิดแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหารแลขปลชาติอันตราย เมอ

ไฟรฟ้าซาแผ่นดินอยู่เย็นเป็นสุข ฝนพาทกตองตามฤดูกาล

แม้อรณยนิคในพระมหากษตริยกช่วยส่งเสริมความสมบรูณ์ให้

เกิดขิง ๆ ขน หรือถาจะกล่าวอีกอย่างหนึ่ง เมอราษฎรมความ

รมเย็น พนคนก็ไผลผลมาก ครนเมอพระเจ้าแผ่นดินพระองค์

เก่าสิ้นไป พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ไม่คิ รสแห่งแผ่นดินก็

สิ้นไป ราษฎรไม่มีความสุข แลวาสนาของสุนทรภู่เองโดย

เฉพาะก็สิ้นไป เพราะพระเจ้าแผ่นดินไม่บำรุงความสามารถใน

ตัวคน ถาจะเปรียบต่อดีไปใตงใจก็ค้อว่าแผ่นดินไม่มีดอกไม้

หอม แมลงภู่จะอาศัยอยู่เย็นสุขอย่างไรได้

ถ้าอ่านเข้าใจตามความที่กล่าววน กลอนที่อนันนของ
 สุนทรภักคณิก ถ้าเจ้าของแต่งไว้สั้น ๆ ข้าพเจ้าคนหนึ่งจะเข้าใจ
 ใจเช่นที่วามาแล้ว แลเมื่อกล่าวชทางความเข้าใจเช่นข้างบน
 แล้ว ผู้อ่านบางคนที่ไม่เคยอ่านนิราศภูเขาทองอาจพลอยเห็น
 จริงด้วยก็ได้

แต่เมื่อสองสามวนนเกกกลแตก เพราะข้าพเจ้าไปจับอ่าน
 นิราศภูเขาทองเข้าใจ ในนิราศนั้นกล่าวไว้แจ่มแจ้งว่า ในเวลา
 ที่สุนทรภักคณิกแต่งกลอนรับกษัตริย์ในเรือพระที่นั่งเวลาเสด็จ
 พระราชดำเนินทอดกฐินนั้น ไคอยู่ใกล้พระองค์จนไคกลั่นนำ
 ชยททรงทา ครนสรวรรคตเสียแล้ว ก็ไม่ไคกลั่นนำออก
 วาสนาของสุนทรภักคณิกไป เหมือนกลั่นนำออกตนเอง เมื่อหมาย
 ความเพียงเท่านั้น กลอนที่อนันนเกกคนอยลง ไม่ให้ความเพลิน
 สขมเพราะความที่กล่าววนนเป็นความเปรียบนคเดยว ความเพลิน
 ในวชที่กล่าวความนคออกมา ด้วยถอยคาคอนคคคคคคความ
 ไปไคกว้างขวางลกชงกหมคไปทันที ความเพลินของข้าพเจ้า
 ที่เคยมนนเปรียบเหมือนเด็กเพลินลกขบที่เข้าลมเล่น อยค ๆ มน
 กแตกกลายเป็นชรวางไป ชรวางนคกขงอย จะไซเชอก
 ผูกเข้าเป็นลกขบเล็ก ๆ อคกคค แต่จะทำอย่างไรก็ไม่เหมือน
 ลกใหญ่

ข้าพเจ้านักกลอนท่อนนั้นมากแล้ว ไม่ใช่เพื่อแสดงความ
หลงซงเกศแต่ความคึกเลอยเจอยของเราเอง หมายจะแสดง
ว่าความเพลินคนตรี แลเพลินวิถึกล่าวความนกออกมานั้น ถ้า
กลอนท่อนนั้นไม่เกิดวิบัติเสีย ก็ระโห้ความเพลินชนคทวานน

นักกลอนแลกว

ตามที่เขียนมาแล้วในหนังสือนี้ ได้ใช้คำว่านักกลอนแล
คำว่ากวปน ๆ กัน คำสองคำนั้นใช้ในหนังสือคน กง
ควรอธิบายเสียหน่อย มิฉะนั้นผู้อ่านจะไม่เข้าใจความหมายของ
ผู้แต่ง

คำว่ากวว่างกว่าคำว่านักกลอน กวแต่งฉันทมส์มผลึก
ได้ไม่มีมส์มผลึกได้ ส่วนนักกลอนนั้นแต่งมส์มผลึกเสมอ ถ้าจะยก
ตัวอย่างกวในภาษาอน มิสตัน (อังกฤษ) กาลิทาส (อินเดีย)
จิมซาม (จีนครั้งราชวงศ์ถัง) เหล่านลวนแต่เป็นกวชคเอก แต่
ไม่ใช่่นักกลอนทงนนั้น กวไทยที่เคยแต่งไม่มีมส์มผลึก มีพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์หนึ่ง ได้เคยเห็นทรงแต่ง
โคลงไม่มีมส์มผลึก แลดูเหมือนจะเคยทรงลองแต่งหนังสือชนคท
อังกฤษเรียกว่า แบลงก เวอช คือฉันทไม่มีมส์มผลึกบ้าง แต่
พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์กลอนไว้มาก เพราะฉะนั้นนัก

พระนามเป็นนักกลอนเหมือนกวีไทยอื่น ๆ เหมือนกัน ทั่วไป
 กวีไทยที่ไม่เป็นนักกลอนอาจมีชน แลการไม่นิยมสัมผัสอาจเกิด
 ในภายหน้า เพราะถ้าแต่งบังคับครลหมีจังหวะอักษรกระทบกัน
 ใดค พงส์าเนียงขณลงเตนอย่างทเรียกว่าคคทะราคเหยยขกรวด
 ไซริ ถงฉนทไม่มสัมผัสก็เชื่อว่าะไฟเพราะไต
 เมื่อใช้คำว่่านักกลอนกับคำว่่ากวมความหมายเพยนกัน
 ฉะน กควรมอธิบายอกขอหนงเพอกนความเข้าใจผิดของผู้อ่าน
 ทรูภาษาองกฤษ เพราะในภาษานันมัก ใช้คำว่่านักกลอน
 (ไรเมอร์ หรือ ไรมีสเตอร์) เป็นคำหมิ่นว่าไม่ใช้กวีแท้ ไทย
 เราใช้คำว่่านักกลอนไม่หมายความเป็นคำหมิ่น หนงสอทกว
 ไทยแต่งยอมสัมผัสรบกันทงน กวีไทยทกคนจึงเป็นนักกลอน
 ไปในตัว ส่วนในภาษาองกฤษนอันทจริงกวกไตแต่งฉนทม
 สัมผัสกันมาตังแต่ชอเซอร์ (ตาย ค. ศ. ๑๕๐๐) ซึ่งเรียก
 ว่า "บคาแห่งกาพย์องกฤษ" กาพย์ไม่มสัมผัสพงจะมาม
 ขนนางผหนงชอเซอร์รย (ถกประหารชวต ค. ศ. ๑๕๑๗)
 รแต่งขณราว ๆ เคยวกบทกลอนไทยแต่ง โคลงยวนพ่ายครึ่ง
 กรุงเก่า อนงกวส์าคณู ๆ ขององกฤษคือ ชอเซอร์ ใยย
 ใयरอน เป็นต้น กแต่งฉนทมรบกันเป็นกลอนทงน แต่ไม่
 เคยใยยินใครว่่าท่านเหล่านันไม่ใช้กวีแท้เลย

คุณสมบัติของกวี

กวีจากต้องมีคุณสมบัติบางอย่างซึ่งจำเป็นเพื่อแต่งกาพย์
อย่างใด แต่ถ้าวรรณกรรมกระจายโดยพิสดารจะพบนึก จำ
จะกล่าวแต่พอควร มีทนต์ให้เขียนเขียนเขียน และอ่านเขียนอ่าน
ขอตนกวีต้องมีความรู้ พุคเช่นนเป็นกวีพดกายนตคน
ไม่มีความรู้จะแต่งอย่างไรได้ แต่คำว่าความรู้นเป็นค้ายคใด
รูนคเคยวกรเรียกว่าความรู้ รุมากกเรียกว่าความรู้ แลความ
รียงอย่างอาจไม่เป็นประโยชน์แก่กวีได้ ความรู้ซึ่งกล่าวว่
กวีจะต้องมนน หมายถึงความรู้นี้จะไซ เป็นเครื่องมือได้
ความรู้เป็นเครื่องช่วยให้นักไต่กว้าง เพราะสิ่งที่เราไม่รู้นเรา
ไม่อาจนึกไปถึง ต่างว่าท่านไม่รู้เรื่องรามเกียรติ ท่านจะแต่ง
กลอนว่าด้วยหมอดทนายแม่น ท่านจะไปนึกเอาพิเภกมาเปรียบ
อย่างไรได้ จึ่งคอกกวีบางคนอาจหย่อนความรู้กว่าคนอื่น
แต่แต่งกลอนดีกว่า นนเป็นเพราะคุณสมบัติอย่างอื่นเขามาช่วย
หาใช้ดีกว่าเพราะรู้น้อยกว่าไม่ จะยกตัวอย่างว่านักกลอนไทยใน
สมัยนแทบทุกคน ไ้รับความศึกษาม ความรู้รอบตัวสูง กว่า
สุนทรภู่ แต่มีน้อยคน (ถ้ามี) ที่แต่งกลอนสู้สุนทรภู่ได้
ทงนเป็นควยคุณสมบัติอย่างอื่นของแก

ได้กล่าวมาข้างต้นว่าภาพอย่างคชงทำให้ผู้อ่านเพลิน
 เพลินนั้น ผู้อ่านแยกไม่ออกว่าเพลินเพราะสำเนียงเพียงไหน
 เพราะใจความเพียงไหน คุณกลมเกลียวกันไปหมด ส่วนตัวกว
 เองไซริ สำเนียงอันไพเราะแลใจความอันสุขขมย่อมคลุกเคล้า
 อยู่ในกระแสนัญญาของเขาซึ่งไหลออกมาเป็นภาพ เหมือน
 แข็งกขนามันหอมซึ่งเมื่อผสมเข้ากันแล้ว จะแยกว่าแข็ง
 เพียงไหน นามันเพียงไหน หาได้ไม่ เมื่อเชกสเขียนแต่ง
 ฉันทกออกมาจนหนึ่งแล้วจะพิจารณากระจายออกไปว่าคณะฉันท
 หรือสัมผัสหรือคำหรือความถี่ไม่ถี่ ทงหมคนนเป็นชนเดียวกัน
 แยกไม่ออก เมื่อสุนทรภู่แต่งกลอนตอนทพเลียงนางเกษราเป็น
 ใจกัษพราหมณ์ศรีสุวรรณกล่อมนางเกษรา

๐ ว่าปางหลังยังมีเจ้าพราหมณ์น้อย

โถมแถมชุ่มชุ่มช้อยคังเลขา

ทงผวเหลืองเรองรองคังทองทา

เทยวเสาะนชนางมาทางไกล

เวลาคานาคางลงพรางพรอช

พ่อโถมงามพราหมณ์น้อยจะนอนไหน

สตรงามสามภพไม่สยใจ

จะใคร่ไต่คอกฟ้าลงมาเซย ฯ

ฉะน เมอชาพเจ้าอานกเห็นวาคันก แต่แยกไม่ออกว่า
ก็เพราะอะไรตรงไหน คองวาคทงสน อนทจริงถ้าไปแยกเขาก
นำกลวจะเลยเสีย เพราะสนรทกลไบนกกลอนยงกว่านีกปราชญ์
กิงวลอยอยู่ในสำเนียงคำ ไม่ระมคิระวงทางอนกวดขันนีก

คุณสมบัตอกออย่างหนึ่งของกวด คือความสามารถนรมิต
ภาพชนใดในความนึกของตน สิ่งที่ไม่มีแลไม่ใ้เกิด ก็ทำให้
มีให้เกิดในความนึกใด ที่ใช้คำว่า นรมิตนไม่แน่ว่าถูกตรง
เพราะภาพทเกิดในความนกกน คอนข้างจะเกิดเองยงกว่าเกิด
โดยความตั้งใจให้เกิด แต่จะว่าตั้งใจเพียงไหน ไม่ตั้งใจ
เพียงไหนก็ยาก จึงตกลงใช้ว่า นรมิตเพอความสะกอก ถ้า
ท่านยังไม่เข้าใจเคยวน เชอว่าอกประเคียวท่านจะเข้าใจว่าหมาย
ความอย่างไร

ขอทกลาววากวดสามารถนรมิตภาพชนใด ในความ
นกกน ถ้าผอ่านเลือกจะเข้าใจผิด ก็คงจะว่าถ้าเช่นนกกวกข
ยากอนหนงอนเคียวกน แต่ถ้าเลือกจะเข้าใจถูก ก็คงจะเห็นว่า
คนทนกอะไรไม่ใ้ใดเกินทยนควยหุรควยตานนไม่มคนไหนจะเป็น
กวดใ้เลย

ความสามารถทำให้ภาพเกิดในความนึกเช่นทว่ามาน
เป็นคุณสมบัตินำคัญมาก กวดคนไหนไม่มี คนนั้นยังไม่ใ้ช้กวดใ้

๒๑๐ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
แต่ความสามารถของคนไม่ใช่มีแต่กวี คนอื่น ๆ ยังมีอีกหลาย
พวก แต่คนเหล่านั้นมักจะสงสัยเพราะว่าเขาว่าเป็นกวีตามคติฝรั่ง
เป็นต้นว่า นายช่างผู้ให้แบบก่อสร้างก็อาจเป็นกวีในวิชาของเขา
ในเวลาออกแบบ ท่านแลข้าพเจ้าผู้ไม่ใช่ช่างไปเห็นตึกนั้นเมื่อ
สร้างเสร็จแล้ว อาจเห็นน้อยกว่าที่นายช่างเห็นในใจเมื่อตึกยังไม่
ไม่ใคร่สร้างก็ใคร่ ช่างเขียนจะเขียนรูป บางทีต้องการคนมานั่ง
เขียนหุ่น คนสมัครมารบจ้างนั่งเขียนหุ่นหลายคนด้วยกัน เขาเลือก
เอาคนที่เหมาะ แลเหตุที่เขาทราบว่าคนไหนจะเหมาะก็เพราะ
เขาเห็นรูปที่จะเขียนนั้นในความนึกของเขาเสียแล้ว

เมื่อกล่าวถึงแล้ว ก็เห็นได้ว่าความสามารถนิรมิต
ภาพชนในความนึกนั้น มีใช้คุณสมบัติของกวีโดยเฉพาะ แต่
กวีก็ต้องมี ไม่มีไม่ใคร่ เมื่อมีความสามารถเช่นนั้นแล้ว ถ้า
เป็นกวีก็ยกย่องมคคุณสมบัตินอกอย่างหนึ่ง ซึ่งคนอื่น ๆ น้อย
จำพวกจะมี คือความสามารถจะทอดน้าใจลงไปเป็นจริงเป็นจัง
จนลมอนหมดค จะพูดขอนให้เห็นง่ายต้องเอาไขนละครมาเปรียบ
คือไขนละครตัวตลกเป็นตัวละครไร กลมตนเองจนกลายเป็นตัวนั้น
ไปจริง ๆ เหมือนไขนตอนถวายเป็น ถ้าทศกณฐ์ก็มักจะโกธร
จริงจนคนดูเห็นได้ว่าไม่ได้แก้ง ไขนตัวละคร เคยมีพ่อลูกคู่

หนังสือเป็นอุษ ลูกเป็นทศกณฐ์ เมื่อเล่นตอนถวายสิ่ง ทศกณฐ์
 โกรธจริง ทิ้ง สิ่งหลบ ถูกอุษเข้าจริง ๆ จนเป็นรอยไปทั้งตัว
 พอเข้าโรงถอดหัวโขนออกแล้ว ผู้ทศกณฐ์ออก ลูกตกใจเข้าไป
 กรายไหวขอโทษพ่อ พ่อไม่โกรธ กลับชอบใจว่าลูกเป็นทศกณฐ์
 ดี เล่นอุกขท

โขนตัวที่สวมหัวทศกณฐ์เข้ากลายเป็นทศกณฐ์ไป เพราะ
 ทอดน้ำใจลงไปเป็นจริงเป็นจังตามยถาภูติ กวดย่อมจะทอดน้ำ
 ใจลงไปในกาพย์ที่แต่งฉนั้นน ถ้ากวีรู้สึกจริงจังในเวลาแต่ง
 ผู้อ่านจะเห็นความจริงจังในเวลาอ่าน ถ้าท่านเคยอ่านหนังสือว่า
 กล้วยเชกส์เขี่ย ท่านอาจเคยพบแล้วที่เขาเขียนไว้ว่า เมื่อเชกส์เขี่ย
 เขียนบรรยายถึงตัวแซมเล็กตนายโรงเอกนั้น ตัวเชกส์เขี่ยกลายเป็น
 แซมเล็กไปเอง หาใช่เพียงแต่บรรยายไม่

มันักกลอนไทยคนหนึ่งกล่าวให้คนอื่นฟังว่า เมื่อกำลัง
 แต่งกลอนเรื่องหนึ่งอยู่นั้น ในเวลาที่เขียนว่ากล้วยนางเอก ใต้เกิด
 เล่นหานางนั้นเหมือนรูกษัตริย์มีตัวมัน เมื่อกำลังทอนนาง
 เอกใต้ทุกซกส่งสารจริง ๆ จนเกิดเคระ ภายหลังรู้สึกตัวกลับ
 เห็นขึ้น แต่พอใจกลอนของตนในตอนนั้น ๆ ยังก

ที่เรียกว่าความสามารถทอดใจลงไปเป็นจริงเป็นจังนั้น
 หมายความว่าความตั้งใจอย่างมาน การทอดใจลงไปนั้นเป็นไป

เอง ไม่ได้แก้ง ถ้าจะว่าก็เหมือนผีเข้าสิง แต่ถ้าแต่งเรื่องซึ่ง
ไม่พอใจ ไม่มียศที่ระแ่ง ผีไม่สิง ก็ทอศใจลงไปไม่ได้ เทพ
จึงนงนค้ำฝรั่งกล่าวว่ กวระแต่งภาพยเหมือนผีทำของชาย
ทำสันค้ำซึ่งผู้สังซอนนไม่ไค

ก่อนย้ายไปตั้งหัวขื่อใหม่ ท้องกล่าววข้อสำคัญข้อหนึ่ง
ซึ่งครอบใจความบางข้อทออธิบายมาแลว คือว่ากวต้องเป็นนักแปล
อย่างเล็ก สามารถแปลความนึกของตนเองเป็นถ้อยคำไพเราะ
ไค เหมือนช่างเขียน ใช้สีแปลความนึกลงเป็นรูปภาพ ฉะนั้น
ความสามารถวิมิตภาพซนไคในความนกกนั้นอารมในคนผู้มีใช้
กว คือคนทนกแลวไม่สามารแปลออกเป็นถ้อยคำไค พวกนั้น
ไม่เป็นกว แลค้ำทเขากล่าวกนั้นว่ากวิไค ไม่นั้น เขาหมาย
ความเช่นน

นักกลอน ๒ จำพวก

จำพวกแห่งกวถ้าจะแยกตามทักล่าวไว้ในยาลิ (เจตุนิยาศ
อังกุคตนิทาย) ก็มี ๔ จำพวก เรียกว่ จินตากวิ สุตกวิ อิตถกวิ
และปฏิภาณกวิ อธิบายตามอิตถกถา (มโนรถปุรณ) ว่า ผู้ใด
คิดแลวกระทำภาพย ผู้นซอว่าจินตากวิ ผู้ใดฟังแลวกระทำ ผู้น
ซอสุตกวิ ผู้ใดอาศัยอิตถกระทำ ผู้นซออิตถกวิ ผู้ใดกระทำ

ในทันทีทันใดด้วยปฏิภาณของตน เหมือนพระวงศ์เถระ สนชอบ
ปฏิภาณแก้ว

แต่ถ้าเราไม่ชอบวิชาแนกอย่างข้างบน และไม่ชอบวิชา
ของใคร จะจำแนกตามใจของเราเองในหนังสือของเราก็ออม
จะได้อ ในเบื้องต้นก็กล่าววาทะจริง ย่อมจะให้ความเพลิดเพลิน
โดยสำเนียงด้วย โดยใจความด้วย แต่ในทันทีทันใดพวกตถาคตกลอน
ยิ่งกว่าพวกตถาคตแต่งไม่มีสัมผัส จึงอยากจะทำแนกตามอำเภอ
ใจ ซึ่งในทันทีทันใดเป็นอำเภออิศระว่า นักกลอนมี ๒ จำพวก คือ
นักกลอนซึ่งพระวงมากในเรื่องสัมผัสทั้งนอกแลใน เฟื่องเฮา
สำเนียงไพเราะเป็นใหญ่จำพวกหนึ่ง นักกลอนที่เฟื่องเฮาใจความ
เป็นใหญ่จำพวกหนึ่ง

นักกลอนที่เฟื่องเฮาสำเนียงเป็นใหญ่นั้น มิใช่จะไม่นักถึง
ใจความที่เคี้ยวก็ห้ามไต่ อันที่จริงก็ยอมจะเพียรให้ใจความ
แจ่มแจ้งเหมือนกัน แต่ถึงกระนั้นก็นักเห็นว่าความไพเราะสำคัญ
กว่า มิฉะนั้นจะแต่งกลอนกันทำไม แต่งร้อยแก้วเสียดีกว่า
หรือ อรรถมาคนอ่านกลอนไม่ควรอ่านลวก ๆ หรือร้อยอ่านเพ้อ
จะเอาใจความ ถ้าไม่มีเวลาจะอ่านซ้ำ ๆ เพ้อไต่กลอนรสไพเราะ
ของกลอน ก็ชอบที่จะอ่านร้อยแก้ว หากจะอ่านกลอนไม่ คน
อ่านกลอนก็เพ้อคนตรมในถ้อยคำ เหมือนคนมธุราเมรัยก็ ถ้า

๒๐๔
พระนิพนธ์มาเรื่องและปาฐกถ
จับถักเชือก ๆ ฟ้าใส ก็ได้แต่ความเย็นมาก ทำให้ความ
เย็นในรสแห่งเชือกนั้น ๆ ไม่ เหมือนอย่างกลิ่นในรส
ไฟเรา ก็ที่ทั้งข้างซ้าย ๆ ขอบตรงไหนก็ควรอ่านอีก ครองไหน
ไม่เข้าใจทันทีทั้งข้างซ้าย ๆ ความไม่เข้าใจอันนี้มิใช่บ่อยอยู่แล้ว
นักกลอนจำพวกนี้ เพราะความผิดในเรื่องสัมผัส จึงมัก
ต้องวางตัวกับคำแปลกลอนไว้ก่อนธรรมดา ถ้าใครอ่านไม่เข้าใจ
ทันที หรือใช้ศัพท์ซึ่งมีคนอื่นอธิบาย ถ้าใครอ่านบ่อยมากไม่
เข้าใจความที่ตรงนั้น การที่อ่านนั้น ถ้าพบในทางที่ใกล้เคียง
ไฟเรา ก็สำเร็จตามความหมาย แต่ถ้าพบในทางที่ไม่ใช่
ความแจ่มแจ้งเข้าใจซึ่งมีหลายข้อแล้ว ก็อาจพบได้ว่าคำหนึ่ง จะ
ลงยกตัวอย่างกลอนซึ่งมีแต่จะลงสัมผัสสระและอักษรที่ทั้งก็
แต่ไม่มีคำง่าย ๆ จะใช้ ต้อง "พูด" เข้าคำแปลกล ๆ มาใช้
โดยที่ตนเองก็ไม่เคยเห็นใช้ที่ไหนเลย แต่การยกตัวอย่าง
เช่นนั้น นักหาตัวอย่างยาก ทั้งเขาแก้ความเข้าใจไม่ความเจียน
กล่าวคำหนึ่งเจ้าของกลอน เพราะฉะนั้นการยกตัวอย่างเช่นไม่ควร
ยกเพราะผิดความหมายของสัมผัสนั้นด้วย แต่ไม่เช่นนั้นจะยอมผิด
ความหมายเพื่อยกกันมิใช่เสียแก่ใจว่ากล่าวคำหนึ่งเจ้าของกลอน
ที่รักอย่างกลอนที่เขียนไว้ที่อื่นนั้น เป็นคำที่ถูกต้องกว่าจะยอม
เสียคำที่ประหลาด

๑ อ้าภมร้ออนเขลาเขาราค
 คึกแค้นแค้นสคฺขยา
 พยภณัประหม่าราคะ
 หลกเลียงเอียงอาอย่างงม
 ประลาภไ้รู้วาลาภ
 นาทพภมรวอนวง
 มอฺกฺกรหย่อนในหน้าท
 บปผาอาภพอชฺษา
 เรณูชฺสคนธกฺลนกลว
 มอฺกฺกรจรจากตรากตรา
 สงสารมาลย์ผกาหน้าโคก
 ในยามข้จจข้นอนรอน

แสนยากผกายอัยห้อยหา
 เกศมาเพอภุชฺชม
 ลอยละเรศร้างห่างสม
 อารมณฺลยเหลือเชอจรง
 โศภสภภาพงภุสฺสสง
 ออนององคอนชชชยา
 ไม่มีเหตุทียไ้หา
 วชระนำก้งวลผลกรรม
 ขวนยัวโหิมอปอปลมภ
 ชอกชาอาางวางปางมรณ
 รมโรครกเรอเหลือถอน
 เชนฺญภมรมวเคลลาเสาวคนธ

ในกลอนน คำที่แปลว่าแมลงภุมพอร์ไซไซโคกคาคาเขา
 สัมผัสได้ ก็นำมาใช้ทงนั้น คำว่า ภมร พอร์ไซทว ๆ กัน
 แต่ มอฺป มอฺกฺกร เป็นคำชงถ้าไม่จำเป็นไซเพื่อสัมผัสกคงไม่ไซ
 เช่นแน คำรายทสคคอ ภาวช ชงไม่เคยเห็นไซทไหนใน
 หนังสือไทย ยงไม่ “เขารวมอง” ไทยเลย ยงเป็นชาว
 ต่างประเทศชอเย่แท ๆ แต่เมอผแต่งกลอนเขยนเขยนลงไ้ว่า
 อาภพ แลวกออยากจะเขยนว่า อพิภพ ค่อกันไ้ จะเขยนเช่นนั้น
 ไม่ไ้ เพราะไม่ไ้คความ ท้องเกาทวอยู่นานนิกหนาก็ไม่

สำเร็จ ตกอยู่เช่นนั้นหลายวัน ในที่สุดของเปลี่ยนตัวสะกดเป็น
อักษรแล้วเอา วิชา เข้าช่วยหมายความว่าอักษรความรัก ยากที่
จะเข้าใจได้ นเป็นตัวอย่างนักกลอนที่จะเอาสัมผัสในให้จนได้
จะเสียเวลาเท่าไรก็ไม่ว่า แลเมื่อใดถึงต้องกาแล้ว ความแจ่ม
แจ้งจะมากหาไม่เลย

ขอยกตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง เป็นตัวอย่างรายการมีอยู่ใน
โคลงยวนพ่าย ซึ่งแต่งครึ่งกรุงเก่า ไม่ทราบว่าใครแต่ง

๐ ตรีศรตรีเนตรตาน ตรีศกค กค

ตรีศกานตรีศปานตรีศ

ท่านใด

ตรีศกตรีศกคคตรีศ

ไตรถ้อง

ตรีศกตรีศกคค

เลิกลือ ๗

โคลงนี้ไพเราะดี แลทว่าพเจ้าเขียนข้างบนนักเขียนโดย

ความจำ มีข้อเบียดในสมค การทำใจก็เพราะไพเราะ แต่ถ
พดส่วนความ ขาพเจ้าก็เห็นเสมอกับแต่งเป็นภาษาฮอลันดา ไม่
เข้าใจเลยว่าโคลงยวนพ่ายว่าอะไร เหตุที่ไม่เข้าใจนั้น อาจ
เป็นด้วยเวลาห่างกันนานนัยหลายร้อยปี เราไม่มีความรู้ชอบ
หลังไปถึงสมัยนั้นสักซ่ง พอจะเข้าใจโคลงที่นักยวราชัญแต่งไว้
อีกประการหนึ่งนักกลอนโบราณอาจตั้งใจแต่งโคลงเป็นปัญหา
แกล้งให้เข้าใจยาก เพื่อให้ผู้อ่านต้องไต่ถามเล่าเรียนต่อผู้
รู้

ก็เห็นได้ ข้อที่เราไม่เข้าใจนั้นต้องไม่ว่าเป็นความเลวของผู้
แต่แง่แต่ครั้งกระโน้น ต้องว่าเป็นความโง่ของเราเอง

แต่โคลงข้างบนนั้นผมแปลไว้โดยความตั้งใจ เพื่อให้
เราเข้าใจ เป็นต้นว่าบาทสอง “ตรัสท่านตรัสปานตรัส ท่านใด”
แปลว่า “ตรัสสิ่งใดเสมอพระพุทธรูปภาตรัส” ฉะนั้น เหตุใด
จึงแปลได้ความเช่นนั้นเราก็มารู้เลย ข้าพเจ้าอ่านคำแปลแล้ว
อยากจะพูดเหมือนไปรอนนินทาโคเลตรคชว่า

Explaining Metaphysics to the nation-

I wish he would explain his Explanation.

นักกลอนอีกจำพวกหนึ่งซึ่งจำแนกตามอำเภอใจอิสระถึง
กล่าวมาข้างบนนั้น ก็คือนักกลอนผู้เพ่งเอาใจความเป็นใหญ่
นักกลอนจำพวกนี้จะว่าไม่นิยมความไพเราะก็ไม่ถก เพราะจะ
ต้องตอบปัญหาว่าความไพเราะคืออะไรเสียก่อนจึงจะพูดเช่นนั้น
ได้ คนสองคนอาจเห็นไพเราะคนละอย่าง เหมือนบางคน
ชอบฟังเคยวรรณคดี บางคนชอบชอชอ บางคนก็ชอบแปลกล
ไปอีก เหตุฉนั้นจำเพราะตรงนเมอพดลงความไพเราะของกลอน
ก็ตอ้งหมายเอาความไพเราะชนิดที่นักกลอนผู้แต่งนั้นเองชอบ
มิใช่ความไพเราะซึ่งถูกหูคนอื่น

เมื่อเข้าใจกันฉะฉานแล้ว ก็ยังกล่าวไต่ถามนักกลอนจำพวก
 ทกกลางพดถงฮยูน เมื่อจะตอองเลือกกระหว่างความไพเราะแห่ง
 สำเนียงคำ ก็กับความแจ่มแจ้งแห่งใจความ ก็ยกความแจ่ม
 แจ่มเป็นใหญ่

ถ้าจะแสดงตัวอย่างกลอนซึ่งนักกลอนจำพวกนี้แต่งแลใช้
 ตัวอย่างซึ่งไม่เคยมีที่ไหน เพื่อกันมิให้เกิดความเข้าใจผิดว่า
 กล่าวตำหนิเจ้าของกลอน ก็แสดงไต่ดังนี้

๑ สมเด็จพระพุทธเจ้า	ตรีสิขรรณ
ว่าทกขมประจำ	ทกผู้
ความใคร่นั้นไซรนา	สัททกข
หมคใคร่หมคทกขริ	มรรคแผ้วไพบุลย์ ฯ

โคลงยทนคงจะเห็นกันหลายคนว่าไม่เลว ก็ยกความมา
 บรรจกั เข้าใจง่าย อ่านเกลยงหู ไม่มีพลาดทไหน แต่คงจะมี
 หลายคนทตว่าไม่ไพเราะเลย

นักกลอนจำพวกที่แต่งกลอนเช่นโคลงข้างบนนี้ เห็นว่า
 หนาทของคำพดกคอ เป็นพาหนะสำหรับพาความนึกจากในใจของ
 คน ๆ หนึ่ง ไปสู่ความเข้าใจของคนอกคนหนงหรือหลายคน
 เป็นต้นว่านายม้งนกระให้นางละออทราขว่านายม้งตอองการระไก่อ

เงินของนางละออชั่วคราวเป็นจำนวน ๕ บาท นายมิ่งยกบอกนาง
 ละออว่า " ยมเงิน ๕ บาท " ฉะนั้น คาสถานนเช่นพาหนะพาความ
 นกในใจของนายมิ่งไปให้นางละออทราบได้ ก็เมื่อคำพูดเป็น
 พาหนะเช่นนั้น ถ้าพูดออกมาแล้วคนอื่นไม่เข้าใจทันที ก็เป็น
 เพราะผู้พูดเลือกพาหนะไม่เหมาะเหมือนเลือกควายเป็นพาหนะ
 สำหรับข้ามแม่น้ำ จะสู้เรืออย่างไรได้ ต่างว่าเราต้องการจะ
 ข้ามแม่น้ำจากท่าวัดพระเชตุพนไปวัดอรุณ ถ้าเราลงเรือจ้างไป
 ไม่เร็ว คนแจวก็ เราก้ไปถึงฝั่งโน้นไ้เร็ว ถ้าเราลงเรือจ้างซึ่งคน
 แจวเป็นขยาแจวชนกระแสน้ำไม่ไหว เรือก็อาจลอยไปถึงปาก
 คลองบางกอกใหญ่ ต้องแจวทวนน้ำจนมาออกชานาน จึงถึง
 วัดอรุณ ถ้าเป็นเช่นนั้นเรือจ้างซึ่งชายขยาเป็นคนแจวก้ไม่ใช่
 พาหนะดี แลถึงหากว่าในเวลาที่ต้องแจวทวนน้ำอยู่นั้นเราได้
 เห็นของเพลินตาเพลินใจต่าง ๆ เป็นต้นว่าต้นไม้ตระการด้วย
 ดอกผล บ้านเรือนอันสว่างงดงาม หรือแม่นางสาวสวยทสัสถ์
 หกคนก็ตาม แต่เครื่องเพลินเหล่านั้น ย่นอกความประสงค์
 แท้จริงของเรา คือความต้องการจะข้ามปาก เรือจ้างชายขยา
 เป็นพาหนะไม่ดี เพราะไม่ทำหน้าทพาเราไปถึงวัดอรุณโดยเร็ว
 ความนกในใจของเราที่จะให้รู้ไปถึงคนอื่นนั้น ที่ต้องใช้
 ภิรยาใช่เป็นพาหนะกมขางขางท แต่มนอย เราคงจะใช้คำพูด

เสมอ ๆ ถ้าเราเลือกแต่งคำพูดของเราเป็นกลอน ก็คือเรา
เลือกพาหนะใหม่รูปวงจักรบรรจงชน แต่เมื่อเราเลือกเช่นนั้นแล้ว
ถ้าคนฟังไม่เข้าใจทันที ก็ตกลงเรอจางอายุชยา อาจลอบไป
ไหน ๆ หรืออาจลุ่มตามทางไม่ถึงวัดอรุณก็เป็นได้

ความเห็นของนักกลอน ๒ จำพวกมันยกตงที่แสดงตัว
อย่างมาน เราท่านคงจะเห็นว่าพอฟังไคทั้ง ๒ ทาง แลดูไม่
สู้จำเป็นแลไม่มีประโยชน์ที่ใครจะตัดสินว่าทางไหนถูกทางไหน
ผิด เราชอบบออย่างไหนก็อย่างนั้น ก็แลวกัน

คำทำนาย

การทศตวรรษขอเขียนเรื่องคำทำนายนี้ เมื่อเร็ว ๆ นี้ ฉัน
ได้อ่านหนังสือของกฤษว่าด้วยการที่จะเป็นไปได้ในภายหน้าตามความ
คาดคะเนของนักวิทยาศาสตร์ เป็นหนังสือซึ่งอ่านเพลินมาก เมื่อ
อ่านแล้วทำให้มีใจจะเก็บความมาเขียนเป็นไทย โดยความเชื่อว่า
ผู้อ่านคงจะเพลินเหมือนกัน ท่านย่อมจะทราบอยู่แล้วว่าการ
ภายหน้านั้นไม่มีทศนส์ศ ใครจะนำมาเขียนทำนายได้ก็เพียง
แต่เล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ในทศจะเลือกพูดแต่การบางอย่าง อย่าง
ซึ่งเข้าใจง่าย ๆ หลีกเลี่ยงความยาก ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เขียนได้
ความลำบากในเวลาเขียน ผู้อ่านได้ความลำบากในเวลาอ่าน
คำว่า ทาย และ ทำนาย ก็คำเดียวกัน ทายเป็นคำเดิม
ทำนายเป็นคำแผลง คำซึ่งออกจากกัน ถึงแม้จะต่างรูปก็ไม่
ควรจะต่างความ แต่ถ้านักดูโหรก็คงจะเห็นว่าเราใช้ต่างความ
กันบ้าง ทายก็ตาม ทำนายก็ตาม ถ้าจะแปลอย่างไม่เกรงอก
เกรงใจก็แปลว่า เดา เป็นต้นว่า ฉันกำเม็ลลละมุกไว้ในมือ
ให้ท่านทายว่าเม็ลลอะไร ถ้าท่านทายว่าเม็ลลละมุกก็คอบท่าน
เดาถูก ถ้าท่านทายว่าเม็ลลมะขามหรือเม็ลลค้อน ๆ ก็คอบท่าน

เดาศึก ถ้าเขาเขียนมากองไว้ประมาณ ๑๐๐ เขย ให้ท่านทาย
 ว่าถาแวง ๔ จะเหลือเศษ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หรือไม่เหลือ
 ฉะนั้น การทายนั้นคือแทงถว แลการแทงไป แแทงหวย
 แลการพนนออกหลายอย่างค้อมาแข่งเช่นต้น ก็คือการค้าทางน
 ถ้าท่านฝันแล้วไปเล่าให้โหรหรือหมอดูฟังเพื่อให้เขาบอก
 ว่าการจะเป็นไปประการใด คำที่เขาบอกนั้นเรียกว่า “คำ
 ทำนาย” จะเรียกว่าคำทายก็ได้ แต่ไม่มีใครเรียก เพราะ
 “คำทาย” มักจะใช้เรียกคำถามเช่น “สัตว์อะไรเอ๋ยหกหัว”
 เป็นต้น ต่างที่ท่านเป็นหญิงสาวสวย ท่านฝันว่าบุรุษ ไปเล่า
 ให้หมอดูฟัง หมอดูกงจะใช้หลักฐานอันมีมาแต่โบราณ
 ทำนายว่าท่านจะได้ผัว เขาทำนาย เขาไม่ทาย จะใช้ว่าทาย
 ก็ได้ แต่คานนมนักระเดยจะมีเคาปนอยข้าง ถ้าใช้คำว่าทำนาย
 ก็ฟังดูไม่เป็นการเคา เพราะอ้างหลักฐานอันมีมาเก่าแก่ เช่น
 หนังสือ “คำทำนายฝัน” เป็นต้น ถ้าท่านเป็นสาวสวยมีผัวแล้ว
 แต่หมอดูไม่ทำนายกว่ายังไม่มี แก่ก็คงจะทำนายอย่างข้างบน
 แต่ถ้าแก่ทรายเสียแล้ว แกจะทำนายว่ากระไร ฉันทาย
 คำทำนายของแกไม่ถูก

นี้แหละคำว่าทายกับทำนายสังเกตว่าเราใช้แปลลกกัน
 นึกหน้อยคงนี้ คำว่าทายใช้แทนคำว่าทำนายพอได้บ้าง แต่

คำว่าทำนายใช้แทนคำว่าทายไม่ได้ เป็นต้นว่าตำราทำนายฝัน
จะเรียกว่าตำราทายฝันก็พอฟัง แต่เมื่อเคาะเมล็ดกลมในกำมือ
จะต้องใช้ว่าทายเสมอ ส่วนปัญหาสัตว์อะไรเอ๋ยหูกหัว นั้นเป็น
คำทาย ไม่ใช่คำทำนาย แลเมื่อเราทอขวาก้างควา การตอ
นนักเป็นการทาย ไม่เคยได้ยินใครใช้ว่าทำนายเลย

เมื่อกล่าวมาถึงเพียงนี้ก็จะเป็นอันยุติความเห็นลงไปว่า
คำว่าทายมักใช้แปลว่าเคาะในปัจจุบัน คำว่าทำนายใช้เป็นการ
เคาะความฝันไปในอนาคต โดยมากสังเกตว่าใช้แปลกันเช่นนั้น
แต่ผลกลั่นกันข้าง กังแสงคงมาแล้ว

ตำราทำนายของไทยเรามีเป็นอันมาก เชื่อว่าไม่มีใคร
แต่งใหม่เลย เป็นหนังสือเก่ามีมาแต่โบราณคคโลกกันสืบ ๆ มา
ทงนั้น ถ้าท่านไปขอกุฑหอพระวชิรญาณ ท่านจะได้เห็นสมุด
ไทยทั้ง ๒ ๓ ๔ เป็นตำราเกอบ ๒๐๐ ฉบับ โดยมากชำ
กัน จะแปลกันก็แต่พอเป็นต้นว่าหนังสือชอจกรทปนีในหอ
พระสมุดมีเกอบ ๑๐ ฉบับ เป็นตำราพยากรณ์ดวงชะตาเดิม
ข้างฉบับกสนกว่าฉบับอื่น หรือมีแปลกันทนนทน ควรจะเข้าใจว่า
เป็นหนังสือเทียบกันซึ่งเมื่อคคโลกกันหลาย ๆ ทอ นาน ๆ เข้า

ก็ผลกนไปทะเลเล็กละน้อย แต่ชอหนึ่งสอขงคงอยู่ตามเคิม

ในหอพระสมุคมีผู้มาชอกแลคคตำราพยากรณ์มากรายค้วยกัน
แลกรทป็นเห็นจะมีคนชอกคคมากทสค การทมีชชคคตำรา
พยากรณ์อยเสมอ ๆ นน แสคงให้เห็นว่าการทำนายเป็นของ
ชงยังมีคนนิยมกนอยมาก

คำทำนายหรือเรียกอกอย่างหนึ่งกคือคำพยากรณ์น
สังเกตุว่าจะแยกออกไคเป็น ๔ ประเภท คือคำทำนายอาคัย
คาวประเภท ๑ คำทำนายอาคัยข้นประเภท ๑ คำทำนาย
อาคัยลางประเภท ๑ คำทำนายอาคัยขัญญาประเภท ๑ คำ
ทำนายประเภท ๑ ดังท ๓ มีเทวดาหรือผเป็นเคเรองพะพง
นิยมกนว่าเกยวเนองมาแต่อำนาจภายนอกโลกมนุษย์ หรือว่า
อำนาจภายนอกน ๆ มาขอล่วงหน้าให้รู้เหตุคแลราย แต่ไม่
บอกตรง ๆ บอกแลวตองมีแปลคือคำทำนายอกช้นหนึ่ง ส่วน
คำทำนายประเภทที่ ๔ นั้น อาคัยความคคความรุขของผ
ทำนายเอง ถ้าเป็นคำทำนายสมัยใหม่กมักบอกเหตุให้ทราบค้วย
การแยกคำทำนายเป็น ๔ ประเภท คิงขางขนนเป็นวธิ
ของตนเอง ถ้ามีคก็ไมชคคใคร แต่จะอธิบายความหมายไว้
ค่อไป

คำทำนายนายประภทท์ ๑ คือคำทำนายนายอาศัยดาวนน
 ไต่แก้คำพยากรณ์ทางโหราศาสตร์ หนึ่งทำนายนายโชคคึก
 โชคร้ายตามชะตาโดยหลักคำนวณตำแหน่งที่อยู่แห่งดาว
 พระเคราะห์ ๘ ดวงอันเกินหมนเวียนไปตามจักรราศี ทำรา
 ชนคนมหนึ่งสี่เป็นหลักฐานว่ามีมาในโลกแต่สมัยเบบิโลเนีย
 นัยถอยหลังแต่เดิยวน ๕,๐๐๐ ปีขึ้นไป แต่ในสมัยถอยหลัง
 ไป ๕,๐๐๐ ปีนั้น วิชาพยากรณ์ทางโหราศาสตร์เป็นความรู
 พิเศษของพวกพระแลใช้ทำนายนายจำเพาะการบ้านเมืองเท่านั้น
 การทำนายนายไปถึงตัวบุคคลยังไม่มี มีแต่จำเพาะพระองค์พระราช
 เพราะพระราชากบการบ้านเมืองนก่อนหนงอนเดยวกัน

ประเทศกรีกในยุโรปวิชาโหราศาสตร์สืบเนื่องมาจาก
 เบบิโลเนียประมาณ ๕๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช วิชา
 แผล่ชานไปในยุโรปแลในอียิปต์ด้วย ส่วนอินเดียนั้นฝรั่งกล่าว
 ว่าวิชาโหราศาสตร์มาจากกรีก อินเดียจะว่ากระไรนั้นไม่ได้
 กัน แต่ควรจะเอาเป็นแน่ไต่ว่าไทยเรารับมาจากอินเดียอีก
 ต่อหนึ่ง

วิชาพยากรณ์ทางโหราศาสตร์ทุกสิ้น ๆ ก็คือว่า ในเวลา
 ที่คนเกิดตกฟากนั้นดาวพระเคราะห์ดวงไหนอยู่ราศีไหน ก็นิยม

กันว่าให้ผลประจำตัวคนไปตลอดอายุ แต่ในการทักท้วง
พระเคราะห์ที่เดินตามจักรวาลอยู่เสมอนั้น ดาวที่เป็นมิตรหรือเป็น
อริอาจเดินเวียนมาเปลี่ยนแปลงโชคของคนไปบ้าง บางทีเปลี่ยน
ไปในทางดี บางทีเปลี่ยนไปในทางร้าย เรียกว่าเคราะห์ดีเคราะห์
ร้ายแต่คำว่าเคราะห์(ครห)ก็คอคาวนนเองใน สมัยคนมีความรู้
ทางวิทยาศาสตร์บางคนเห็นว่า โลกคอคาวดวงหนึ่งซึ่งเป็นส่วน
ของเราน ถ้าเทียบกับความกว้างใหญ่ของพิภพ ก็เสมือนกับเม็ด
ข้าวเมล็ดหนึ่งในลานนา มนุษย์คนหนึ่งเล็กยิ่งกว่าปรมาณู
ตำแหน่งที่อยู่แห่งดาว (พระเคราะห์) ดวงหนึ่ง ๆ ห่างกับโลก
จนต้องประมาณทางไกลด้วย "แสงสว่าง" ซึ่งเหลือทนนำใจคน
จะนึกได้ว่าไกลเท่าใด ดาวซึ่งอยู่ไกลเช่นนั้นจะเชื่อว่ามีเกยพันทา

คำว่า "ปีแสงสว่าง" ซึ่งแปลจากคำอังกฤษว่า ไลท์เยียร์ นั้น
เป็นมาตรวัดหรือคะเนทางไกลซึ่งไกลจนไม่รู้จะตั้งมาตรอันอย่างไรได้
แสงสว่างเดินทางเร็วที่สุดที่เรารู้ เขาประมาณว่าวินาทีละ ๑๘๖,๐๐๐
ไมล์ ถ้าเดินไปตลอดปีประมาณว่าจะเป็นทางไกลเท่าไร นั่นแหละ
เรียกว่า "ปีแสงสว่าง" ถัดไปเปิดออกซฟอดติกชันนารีที่ว่า นัก
ปราชญ์เขาประมาณไว้ว่าปีแสงสว่างปีหนึ่งจะเทียบความไกลกับอะไร
ได้บ้าง ได้พบเขาเทียบไว้ว่าปีแสงสว่างปีหนึ่งประมาณ ๖๓,๐๐๐
เท่าแห่งทางตั้งแต่โลกเราไปถึงพระอาทิตย์ หนุมานเคยเหาะไปยึดรถ
พระอาทิตย์ เมื่อเสร็จธุระแล้วเหาะกลับมาเฝ้าพระราม หนุมานต้อง
ทำดั่งนั้น ๓๖,๕๐๐ เทียว จึงจะเหาะไกลเท่ากับปีแสงสว่างปีหนึ่ง

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

ให้โชคคือโชคร้ายเกิดแก่ประมาณเมล็ดหนึ่งคือคนนั้นยากที่จะ
 วางใจเชื่อลงไปได้ ความวิทย์ศาสตร์แลความเห็นทำนอง
 ทกล้วน ทำให้คนผู้เชื่อมั่นในคำทำนายโหราศาสตร์น้อยลงไป
 แต่เชื่อว่าในปัจจุบันจะไม่มีคนใช้โหราศาสตร์ ฉะนั้นเวลา
 ทำบุญวันเกิด หรือชนเรือนใหม่หรือมีงานอะไรที่เป็นมงคล
 ก็ให้โหราจารย์ แลการหาฤกษ์นั้นก็ใช้อัน คือคำนวณ
 ตำแหน่งที่อยู่แห่งดาวซึ่งอยู่ใกล้จนวิทย์ศาสตร์ต้องพูดกันเป็น
 จำนวน “บั้งสว่าง” นั่นเอง

ในข้อที่คนเชื่อโหราศาสตร์เป็นอันมากนั้น มีเรื่องที่น่า
 นำมาเล่าว่า ในประเทศอังกฤษมีสมาคมหนึ่งเรียกว่า
 “สมาคมดวงชะตา” (ซอโรสโคปีโซไซเอตี้) ไต่ยีนว่ามีสมาชิก
 มาก เมื่อก่อนวิทย์ศาสตร์เรียกวรรคต กิ่งเอ็ดควาตชนเสวยราชสมบัติ
 แทน พระราชมารดาได้กำหนดราชาภิเษกเป็นการใหญ่ตามราช
 ประเพณีอังกฤษ ในพิธีราชาภิเษกนั้นมีแห่เสด็จพระราชดำเนิน
 ไปไหว้พระ ทำนองเดียวกับเสด็จเสวยพระนครในเมืองเรา
 แลตามทางที่กำหนดว่าจะเดินกระบวนแห่นั้น มีการขายและชอ
 หนงคู่ตามหน้าทางตก ๒ ข้างทาง หนงทหนง ๆ ราคาหลาย ๆ
 ปอนดัม ภาพนชนต่ากแพง ถาชนสูงชนไปก็ถูก ฉนั้นเคยคู่

แท้ชนิดนั้นในลอนดอน ชอตนงคูนชน ๒ ของตกริมถนน
 (ซึ่งเมืองเราเรียกว่าชน ๓) คุลงไปบนหัวกระบวนแท้ แต่
 กระทบยงตองเสียดาทนงถง ๒ ปอนคเคษ ในการเตรียม
 แท้ราชาภิเศกกิ่งเอ็ดควาคครงนน ก็ไคมการชอแลชขายทง
 คุกนตามเคษ แลชอลวงหนากนไวทงนน ครนอก ๒-๓ วัน
 จะถงวันแท้ สماعيلดวงชะตาประกาศให้คนทราบคำทำนายว่า
 จะแท้ในวันกำหนด เพราะพระชะตากิ่งเอ็ดควาคบ่งว่าจะประชวร
 หนัก จะเสด็จออกแท้ไม่ได้ ครนถงวันกำหนดแท้ก็มีประกาศ
 ทางราชการบอกเลิกเพราะประชวรจริง ๆ การชอชขายทง
 คุแท้ครงนนเป็นเงินมาก จนถงมคคคพอชเรียกเงินคนกน
 ในศาล ผู้ชอพอชว่าชอทงนงคุแท้แล้วไม่มีแท้ ผู้ชขายไคว่า
 ไคชขายทงเพราะกำหนดทางราชการว่าจะมีแท้ การทงคแท้ัน
 ไม่ใช่ความผิดของผู้ขายเป็นชองชอนอกอ้านาจคคิน เข้าใจ
 ว่าศาลคคสินให้คนเงิน แต่จำไม่ไคแน่ การประชวรชอง
 กิ่งเอ็ดควาคครงนนเป็นการประชวรใหญ่ถงพระอาการรือแร่
 คนเป็นอนมากนกว่าจะสวรรคต จนถงร้านคคเสชผู้หญิง
 สงเครองไวทงขเพิ่มเต็มมาไวชขายเป็นราคามาก ๆ แต่สماعيل
 ดวงชะตาประกาศออกมาอีกว่าอย่าตกใจไป พระชะตายังไม่ถง
 ฆาตคชก ชกเมอนน เมอนน จะหายประชวรมิงงานราชาภิเศกไค

คำทำนายนกถึงเพียงนี้ ย่อมส่อให้เห็นว่า ในยุโรปมีคนนิยม
วิชาโหราศาสตร์มากทีเดียว แลในขัณฑ์หนึ่ง ๆ แม้ในภาษา
อังกฤษ ภาษาเขี้ยวก็มีหนังสือโหราศาสตร์ออกใหม่เป็นอันมาก

ตามวิธีจำแนกประเภทของฉนั้น คำทำนายนทางโหรา-
ศาสตร์ทั้งทกล่าวมานั้น เป็นคำทำนายนประเภทที่ ๑

คำทำนายนประเภทที่ ๒ คือคำทำนายนฉน ซึ่งรู้จักกันอยู่
แล้วโดยมาก หลวงวิจิตรวาทการอสตาทิศคนแลตรกตรองนาเรอง
มาเขียนไว้เป็นอันมากในสมัค ๒ เล่มซึ่งให้ชื่อว่า "ความฉน"
แลใต้อางค่างของฉนขณญาหลายคนทชแจ่งว่าอะไรเป็นเหตุให้
เรานั้น ทงกล่าวถึงความนิยมอนันมีมาเก่าแก่กว่า อานา
ภายนอกโลกมนุษย์มาเขาฉนขอกเหตุอนจะเกิคคนนทวย ผู้อ่าน
จะเห็นใตในหนังสืออนันว่า การทำนายนฉนมีทวไปแทบทุกประเทศ
หรือจะว่าทุกประเทศทเคียวก็เห็นจะว่าใต

คำทำนายนฉนในทนแยกว่าเป็นประเภทที่ ๓ นั้น เป็น
ตำราทำนายนสงอนเผอญเป็น เช่นว่าถ้าหมาเขยมหน้าต่าง
หรือแรงแเกาะหลังคา จะเกิคเหตุแก่เจ้าของเรอนอย่างไร
เป็นทน สงอนเผอญเป็นนนเรียกว่าลาง แลเมื่อเร็ว ๆ นฉนใต
เขตกูตำราทำนายนลางเล่มหนึ่ง เป็นหนังสือขบหลวงฉน

อภิลักษณ์เขียน คำทำนายในสมุทเล่มนั้นเป็นต้นว่า สัตว์ตก
กลางคน ถ้าสัตว์นั้นตาย จะเกิดความตายในครอบครัว
ถ้าตกในหมู่คนมาก จะเกิดพลัดพรากกัน แต่ถ้าตกต่อหน้า
คน ๆ เดียวจะไต่ลาภ ถ้าตกข้างซ้ายเป็นกลางร้าย ตกข้างขวา
เป็นกลางดี ถ้าตกแล้วคลานชนถึงหัวใคร ผู้นั้นจะได้ยศใหญ่
ถ้าคลานไปทิศบูรพาจะถูกขโมย ถ้าคลานไปทิศหรดีจะไต่ลาภ
คิงนเป็นตน

ในพวกตำราทำนายลาภนั้น ทนบถอกันว่าเป็นหนังสือ
สำคัญกคอคัมภรอธิไทยโพธิยาทว ซึ่งมักเรียกกันว่า โพธิไทย
ธิยาทว คัมภรอธิไทยโพธิยาทวน แต่งเป็นฉันทฉนิคไม่มี
ครุหลุ ใ้ปากไม่เลว แต่เพราะเหตุเป็นตำรา ซึ่งผู้แต่งพระวง
จะให้เข้าใจง่าย จะเรียกว่าโพธิราชที่เคียวก็ไม่ได้ คำว่าอธิไทย
โพธิยาทวนั้นแปลว่ากระไรฉันไม่รู้ แลตัวสะกดทฉนเขียนน
เขียนตามทีอภิลักษณ์เขียนไว้ในสมุทไทย ตูมันไม่ได้ความ
ว่ากระไร แต่นาเนอของหนังสือคเหมอนจะเป็นตำราเนอง
มาจากอินเดีย จึงลองหารอพราหมณะศาสตร์คิดว่า จะมีตำรา
สักฤคตมชอคล้ายอย่างน อาจเปลี่ยนหรือแปร่งมาเป็นไทยได้
บ้างหรือไม่ พราหมณะศาสตร์บอกว่ตามตำราแพทยที่เรียกว่า
ศุศรุต แบ่งอธิบายเป็น จำพวก ตามที่มาเรียก ว่าอาธิยาตมก

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ

๒๓๑

(อุบายที่เกิ๑กภายในเช่นโร๑คเป็น๑ต้น) จำ๑พวกหนึ่ง อธิ๑เภท๑ก
 (อุบาย๑ที่เกิ๑กเพราะ๑ภ๑ตุ) จำ๑พวกหนึ่ง อธิ๑ไท๑วิก (อุบาย๑ที่เกิ๑ก
 เพราะ๑เท๑ว๑คา) จำ๑พวกหนึ่ง ศ๑ัพ๑ท๑ง ๓ น ข๑างค๑มภ๑ร๑เช๑ย๑น
 เป็น๑อธิ๑ยา๑ค๑ม๑ก อธิ๑เภท๑ก อธิ๑ไท๑วิก และ๑ถ้า๑เท๑ย๑บ ๒ ศ๑ัพ๑ท
 หลัง๑ก๑ย๑ช๑อ๑ไทย “อธิ๑ไทย๑โพ๑ธิ๑ยา๑ท๑ว” ก๑น๑าจะ๑เห็น๑ว๑า๑ช๑อ๑ไทย๑น๑น
 หมาย๑เอา๑อุ๑บาย๑ที่ ๑น๑มา๑จาก๑เท๑ว๑คาและ๑ภ๑ตุ ถ้า๑เช่น๑น๑น๑เช๑ย๑น
 “อธิ๑ไท๑ว๑โ๑ก๑ธิ๑ยา๑ท๑ว” ก๑พอ๑จะ๑ไ๑ด๑ความ๑ แต่๑ไม่๑ใช่๑ส๑ส๑ก๑ฤ๑ค๑ที่๑แท้
 ใน๑ท๑น๑ฉ๑น๑เช๑ย๑น๑ท๑ว๑ส๑ระ๑ก๑ค๑ตาม๑ท๑ค๑ค๑มา๑จาก๑ส๑ม๑ค๑ไทย และ๑ขอ๑เก๑ย
 ความ๑ใน๑ค๑ม๑ภ๑ร๑อธิ๑ไทย๑โพ๑ธิ๑ยา๑ท๑ว๑มา๑ย๑อ๑ให้๑ค๑ุ๑หน๑อ๑ย๑หน๑ง๑ค๑ง๑น

ถ้า๑พา๑ผ้า๑แ๑น๑ค๑ิน ๑ผ้า๑ประ๑ต๑เม๑อง ๑ผ้า๑ม๑น๑เท๑ย๑ร๑ป๑รา๑สา๑ท
 ๑ผ้า๑ค๑น๑ไม้๑ใหญ่ ๑โรง๑ม๑้า ๑โรง๑ซ๑่าง ถ้า๑ก๑ล๑าง๑ค๑น๑เห็น๑อิน๑ท๑ร๑ณ๑
 เป็น๑ร๑ศ๑มี๑ส๑ว๑าง ๑อยู่๑ใน๑ผ้า ถ้า๑พระ๑เจ๑า๑แ๑น๑ค๑ิน๑พล๑าค๑ล๑ม๑หรือ๑ต๑ก
 ๑ราช๑อา๑ส๑น ๑ราช๑ยา๑น หรือ๑ซ๑่าง๑ค๑น๑มา๑ค๑น หรือ๑ละ๑ท๑ง๑พระ๑ราช๑วง
 ๑ไป๑ท๑ร๑ง๑ส๑น๑ก๑อยู่๑ใน๑ข๑้า๑เป็น๑เว๑ล๑า๑น๑าน ถ้า๑ม๑ข๑ม๑น๑ค๑ร๑หรือ๑น๑ก๑ป๑รา๑ช๑ณ๑
 ๑เกิ๑ค๑ว๑า๑ท๑ก๑น๑โดย๑เห๑ต๑๑น๑มี๑ความ๑วิ๑ว๑าท ถ้า๑ส๑ท๑ว๑ข๑้า๑เข้า๑เม๑อง
 ๑ถ๑าง๑ว๑ท๑ว๑เม๑ย๑ชน๑ท๑ย๑ง๑ว๑ท๑ว๑ ถ้า๑จ๑ว๑ก๑ห๑ก๑ใน๑ม๑อ๑ค๑น ถ้า๑ไฟ๑ร๑่๑หล๑ง
 ๑เร๑อน๑ม๑น๑เอง ๑เหล๑าน๑เป็น๑อุ๑บาย๑ที่ ๑ซ๑ง๑พระ๑อิน๑ท๑ร๑แ๑ส๑ค๑ง๑ทำ๑น๑า๑ย๑ว๑า
 ๑จะ๑ม๑ก๑ย๑แ๑ก๑ป๑ระ๑ช๑ม๑ชน ๑ให้๑เร๑ง๑ส๑ง๑เว๑ย๑พระ๑อิน๑ท๑ร๑ค๑ว๑ย๑แ๑ก๑ว๑แห๑วน

เงินทอง อุปถัมภ์คอกไม้ ข้าวปลาอาหาร แลให้สวดมนต์กึ่งวัน

๑ โอม พรวิทิสอินทเทวตา สหคณปริวาราย อากัจฉันตุ
ปริภัญชันตุ สวาहाฯ

๑ โอม สัพพอุปาท สัพพโรค อุปทวินาสาเย สัพพสัทธ
ปมฺจาทิฯ

๑ โอม อินทเทวตา สทารักษันตุ สวาหสวาहा
สวาहाฯ

เมื่อใดสังเวชแลสวดมนต์กึ่งวันแล้ว อุบาทว์พระอินทร์
จะวายไป

นอกจากอุบาทว์พระอินทร์ ยังมีอุบาทว์พระเพลิง อุบาทว์
พระยม อุบาทว์พระนารายณ์ อุบาทว์พระวรุณ อุบาทว์พระพาย
อุบาทว์พระโลสม แลอุบาทว์พระไพโรสพ รวม ๘ ค้วยกกัน
เทวตา ๘ องค์ นั่นคือโลกบาล ๘ ทิศ ตามตำราไทย

นอกจากคำทำนายน ๓ ประเภทที่กล่าวมานี้ ยังมีคำ
ทำนายนอกประเภทหนึ่ง นับเป็นประเภทที่ ๔ คำทำนายนประเภทนี้
มิใช่อาศัยคาวกึ่งประเภทที่ ๑ หรืออาศัยคึ่งประเภทที่ ๒
หรืออาศัยคาวกึ่งประเภทที่ ๓ จะต้งว่าอาศัยธรรมคา
เป็นหลัก มีตัวอย่างเช่น สมมุทกระเป็นผง สซึ่งจะเป็นท่าเรือจอก”

เป็นต้น จะสันนิษฐานตามถ้อยคำในตัวอย่างคำทำนายที่กล่าว
 จะต้องเข้าใจว่าผู้ทำนายได้กล่าวทำนายไว้แต่เมื่อสมมุติ
 ไม้ไผ่เป็นผิง สีซึ่งยังไม่ไผ่เป็นท่าเรือจอด คือในสมัยที่กล่าว
 นั้นสมมุติเป็นเกาะอยู่ไกลผิง สีซึ่งยังไม่เหมาะที่จะใช้เป็นที่
 เรือจอดได้ คำทำนายค้านควรว่าเป็นคำทำนายอันมิอธิบายเหตุ
 เช่นกล่าวอ้างธรรมตาซึ่งทะเลบางแห่งตนชน จนเมื่อนานเข้า
 ก็เกิดเป็นทคินงอกกินแดนทะเลเข้าไปเป็นต้น สิ่งบกพร่อง
 ในคำทำนายชนิดนี้ก็คือว่า เหตุที่ทำให้เกิดคำทำนายนั้น
 หาได้ขบถกลับกันมาพร้อมกันคำทำนายไม่

บัดนี้จะกล่าวถึงคำทำนายสมัยใหม่ อันสังเคราะห์เชื่อว่า
 เป็นคำทำนายประเภทที่ ๔ แลจะย่อนไปอ้างหนังสือฝรั่งซึ่งพบ
 ถึงแล้วในเบื้องต้น หนังสือเหล่านั้นเป็นหนังสือซึ่ง เอ. บี. เอส.
 ซอลเตน เป็นผู้แต่ง ท่านผู้นั้นเป็นอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัย
 แห่งเคมบริดจ์ เป็นนักวิทยาศาสตร์ชอเลียง เป็นผู้ศึกษา
 อยู่เสมอ แลเป็นผู้ซึ่งนำเอาวิชามาเขียนเป็นหนังสือ ไม่สัก
 จนแม่ผู้ไม่รู้อ่านน ๆ ก็อ่านพอเข้าใจได้ ฉะนั้นหนังสือของ
 นายซอลเตนหลายเล่ม

ในสมัยนี้ การสืบสวนหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ข้อม
 ทำเนินไปอย่างรวดเร็ว (คำว่าวิทยาศาสตร์นี้ วมรวมแต่ใช้กัน

จนชินแล้ว) คนบางพวกแสดงความคิดเห็นว่า วิทยาศาสตร์จะเป็นเครื่องทำลายมนุษย์ มนุษย์จำเวียนรวกเร็วเพราะวิทยาศาสตร์ แต่ในที่สุดจะสลายไปเพราะวิทยาศาสตร์เหมือนกัน ในมหาสงครามที่เล็กไปกว่า ๑๐ ปีแล้วนั้น ทั้งสองฝ่ายได้นำเอาความรู้ในทางวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือการรบเป็นอันมาก จึงมีคนหนุ่ม ๆ ตายลงไปถึง ๑๐ ล้านคน บาดเจ็บอีก ๑๕ ล้านคน รวมทั้งเจ็บแผลตาย ๒๕ ล้านคน ถ้าจะกล่าวถึงคนในประทศสยามทั้งหมด ตั้งแต่เข้ามาไปจนเกิดในกระดิ่ง ก็เห็นจะได้จำนวนคนไม่เกินครึ่งจำนวนคนหนุ่มที่เจ็บแผลตายในระหว่างสงคราม ๔ ปี ในสมัยนั้นเรามี "สันนิบาตชาติ" ซึ่งเพียรจะไม่ให้มหาสงครามในภายหน้า แต่จะห้ามให้ขาดไป โดยวิธีใดก็ยังไม่มีการคิดเห็น แลถ้าเกิดสงครามใหญ่ขึ้นอีกสักครึ่งหนึ่งไซ้ จำนวนคนเจ็บแผลตายจะไม่เพียง ๒๐-๓๐ ล้านคน แลจะไม่ใช้แต่คนหนุ่ม จะรวมตั้งแต่เข้ามาไปจนเกิดในเปล เพราะจะไม่มีหน้าทัพหลังทัพอย่างแต่ก่อน เมืองสำคัญ ๆ ทั้ง ๒ ฝ่ายจะถูก "ตี" จากอากาศพร้อมกันในวันแรกที่เกิดสงคราม แลเมืองเหล่านั้นจะเป็นป่าช้าไปโดยเร็ว พระรามแลอินทรีชิตอำนาจในการแสดงศรให้เป็นนาคเป็นครุฑเป็นไฟเป็นน้ำเป็นตน แต่นักนิพนธ์โบราณผู้แต่งเรื่องพระราม

แลอินทรีชิต นกไม่ออกที่จะให้พระรามแผลงศรลงมาระเบิด
เมืองทั้ง ๗ เมือง หรือให้อินทรีชิตแผลงศรเป็นแก๊สซึ่งแผ่เต็ม
ไปจนไม่มีที่จะหนี แลเมื่อหายใจเข้าไปในปอดแล้ววกตายอย่าง
ทเรศที่สัด หนุมานเหาะก็โคคาคินก็โคค แต่เมื่อไปถึงตัวก็ถู
กตของเอาครแท่งทีละคน ๗ ไม่ใช่เอาขอมบ่งให้ละเอียดไปที่ละ
มาก ๗ อนึ่งการที่ทำลายชีวิตคนลงไปโดยจำนวนอันไม่อาจ
ประมาณได้นั้นก็ส่วนหนึ่ง ยังการทำลายถิ่นฐานบ้านเมืองแล
ทำลายหากินของพวกคนตายอีกเล่า สงครามใหญ่ในอนาคตจะ
เป็นไปเช่นนั้น แลเครื่องมอกจะทำให้เป็นไปโตกคอกวิทยาศาสตร์
คนมีความเห็นเช่นตกลงมาแล้ว จึงทำนายว่า เมอวิทยาศาสตร์
ศาสตร์ทำให้มนุษย์จาเวณูชนแล้ว ในที่สุดมนุษย์ก็จะสลายไป
เพราะวิทยาศาสตร์นั่นเอง

แต่สงครามไม่ใช่สิ่งเดียวที่เขาถกกันว่าจะเป็นเครื่อง
มอกของวิทยาศาสตร์ในการทำลายมนุษย์ ทางอื่น ๗ ยังมีแต่
ยคยวานัก จะชอกกล่าวตัวอย่างแต่เพียงเท่านั้น ขอทมิฬเห็นแน่ชัด
ว่าวิทยาศาสตร์จะนำความสลายมาสู่มนุษย์นั้น ทำให้เคยมีผม
บัญญัติบางคนเสนอความเห็นแก่โลกทั่วไปว่าควรเลิกสืบค้นความ
รู้ทางวิทยาศาสตร์ ก็นเสียด แต่ความเห็นเช่นนั้นถึงหากจะมี
เห็นด้วยบ้าง ก็คงจะไม่มีใครทำตาม เพราะมนุษย์มีสภาพเป็น

สัตว์อยากรู้ แลเมื่อรู้แล้วมักจะใช้ความรู้ในทางตนกว่าเป็นคุณ
แต่ความคิดตนกว่าเป็นคุณนั้นถ้าคิดให้ยืดยาวไปอาจเป็นโทษ
ก็ได้ เช่นตนว่าปัญหาคนไม่มั่งงานทำ (อันเต็มปดอยเม้นต์)
ซึ่งเป็นโรคระชาคอยู่ในทวีปตะวันตกนั้น บ้างก็ชี้ครุฑู ขาดว่า
จักการ ปกครองไม่ดี บ้างก็ว่าเป็นเพราะสงคราม บ้างก็ว่า
เป็นเพราะ โบลชีวิค บ้างก็ว่าเป็นเพราะเหตุอื่น แต่อันที่จริง
อาจเป็นเพราะมนุษย์มีความรู้เพียงเท่านี้ให้รอดแลมีชีวิตยืนยาว
ไปก็เป็นได้ ถ้ามนุษย์เพียงลูกไม่เป็นแลบำรุงชีวิตไม่ดี บ้างที่ใน
เวลานี้จะไม่มมมนุษย์มากจนหางานทำให้ทวนหน้ากันไม่ได้

เมื่อพูดถึงคำทำนายนายสมัยใหม่ ผู้อ่านหนังสืออังกฤษจะ
ต้องนึกถึง เฮช.ย. เวลส์ ซึ่งเคยเขียนคำทำนายนไว้มาก แล
ให้เหตุช้แจง คำทำนายนเสมอ ๆ นักนิพนธ์ผู้นั้นมักทำนายน
น้อยไปเพราะระมคิระวัง แต่ถึงกระนั้นยังถูกหัวเราะเยาะว่า
ทำนายนของที่เป็นไปไม่ได้ ทว่าทำนายนน้อยไปนั้น มีเช่นตนว่า
ใน ค.ศ. ๑๙๐๒ นายเวลส์ได้ทำนายนไว้ว่าภายใน ค.ศ.
๑๙๕๐ จะมีเรือบินชนิดหนักกว่าอากาศใช้เป็นเครื่องมอรรยได้
จริงจริงในคราวสงคราม อีกเพียง ๑๒ ปี ตั้งแต่วันทำนายน
เมื่อเกิดสงครามขึ้นจริง ๆ เรือบินหนักกว่าอากาศก็ใช้ได้จริง ๆ

คงททรายกันอยู่แล้ว คำทำนายสมัยใหม่ของนายชอลเคนทคน
 เกษมกล่าวไว้ในหนังสือ นายชอลเคนกล่าวว่า เป็นคำทำนาย
 อย่างไม่ข่มขามพลาดไวทางสิ้น คำทำนายของนายชอลเคนนั้น
 ถึงจะกล่าวไต่ว่าคนไม่มีความรเฉพารักอ่านเข้าใจได้ ในภาษา
 อังกฤษก็จริง แต่ก็ยังยากที่จะนำมาเขียนให้อ่านเข้าใจง่ายใน
 ภาษาไทย เพราะฉะนั้นขอความทคนเกษมาเขียนในหนังสือ
 แก่ของง่าย ๆ ซึ่งบางทีเป็นข้อความเล็กน้อยอื่นเขากล่าวประกอข
 ขอความใหญ่ ๆ เท่านั้น

คำทำนายขอหนังสือซึ่งเข้าใจง่ายก็ค้อว่า ในเวลานเรายัง
 ว่างความกระจายแห่งความรอนน้อยนัก เมื่อรวมกันความ
 รอนน้อยนักก็เลยจะไชประโยชน์ไต่มาก เป็นต้นว่าแสงสว่าง
 ที่เราไชอยู่เคยวนเกิดจากความรอน แลความรอนนั้นเราเห็น
 ไต่ด้วยตาเพียง ๕ ส่วนใน ๑๐๐ เท่านั้น ส่วนที่เราไม่เห็น
 ค้องเสียไปเปล่า ๆ ถึง ๙๕ ส่วนใน ๑๐๐ เพราะฉะนั้น
 เมื่อจุดตะเกียงเพื่อจะเอาแสงสว่าง ก็เปรียบเสมือนกับเอาไฟเผา
 เรือนเพื่อจะย่างหมกน เราไต่หมย่างแทนหมกนก็จริงอยู่ แต่
 นาเสียตายเรือนยงนัก ความรู่ของคนในเรืองความรอนนั้นจะ
 เจริญชนทุกที แลความเปลืองไปเปล่า ๙๕ เปอร์เซ็นต์นั้นจะ
 ลคน้อยลง ๆ ไป จึงควรทำนายไต่ว่าใน ๕๐ ปี ราคาทำ

ให้มีแสงสว่างจะลดลงไปเหลือเพียง ๑ ใน ๕๐ แห่งส่วนที่
 เราต้องเสียบอยู่เคยวน คอ ๕๐ สติงค จะเหลือสติงคเคยว
 ในสมัยนั้นกรุงใหญ่ ๆ ในโลกจะไม่มั่งกลางคน ความสลับเปลี่ยน
 แห่งความมั่งคั่งกลางคนเป็นความสว่างกลางวัน แลความสว่าง
 กลางวันเป็นความมั่งคั่งกลางคนนั้นจะเล็ก แลเวลาหลังเวลาต้น
 ของคนก็จะเปลี่ยนไปเหมือนกัน ส่วนความเร็วแห่งคมนาคน
 คอการไปมาถึงกันนั้นจะยงชน ๆ แลไม่มีอะไรจะชกคนนอก
 จากความเร็ว แห่งความเคินของแสงสว่าง ความเพียรของคนที่
 ว่าจะไปมาให้เร็วนั้น จำเป็นจะต้องหยุดกักต่อเมื่อคน ๒ คนไม่
 ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลกอาจไปอยู่เฉพาะหน้ากันได้ ใน $\frac{1}{25}$ แห่ง
 วินาที ประมาณความเร็วเหมือนหนุมาณเหาะลัดมือเคยวถึง
 ทว่า $\frac{1}{25}$ แห่งวินาทีนั้นเป็นเขตสุคแห่งความเร็ว เขาไม่ได้ทำนาย
 ว่าคนเราจะเร็วได้ถึงเท่านั้นในสมัยไหน เขาว่าเพียงว่าไม่
 มีชกคนว่าจะไกลเข้าไปได้เพียงใด การทมนุขมมีความคึดต่อ
 ถึงกันเร็วเข้าทุกทีละน มีไต่แต่จะให้ความสะดวกอย่างเคยว
 ข้อมให้ผลในทางอันค้วย แลทำให้คนสามารถประกอบการ
 เป็นคุณแลเป็นโทษยิ่ง ๆ ขนร่าไป
 การที่จะเกิดความสามารถยิ่ง ๆ ขนคังว่าน คอมีสติง
 ล้าคัญ ๒ อย่างไม่มีเวลาบกรพรอง คอคอมีแรงคนอย่างหนึ่ง

แรงเครื่องจักรอย่างหนึ่ง ในเรื่องแรงคนนั้น โรงงานทำสินค้า
 ชนิดต่าง ๆ ในภายหน้าคงจะเกี่ยวเนื่องกันมากขึ้นทุกที เช่นใน
 เวลานี้ โรงงานทำรถยนต์ย่อมจะติดต่อกับโรงงานทำยาง โรง
 งานถลุงแร่ (คือเหล็กและทองแดง เป็นต้น) ถ้าโรงภาพยนตร์
 หยุดงาน ก็ย่อมจะมีผลไปถึงโรงงานทำยาง โรงงานถลุงแร่
 แล โรงงานอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เพราะฉะนั้นอุตสาหกรรม
 (นัยหนึ่งการทำสินค้า) ในภายหน้าคงจะจัดไปในทางที่ให้งาน
 เสมอ ๆ แทนที่จะช่วยชายทำ ๆ หยุด ๆ ถ้าใครทำเสมอ ถึงถ้าไร
 จะน้อยก็ยิ่งดีกว่า ส่วนแรงเครื่องจักรนั้นย่อมจะรทวงกันอยู่แล้ว
 ในเวลานี้ว่าอีกไม่กี่ร้อยปีข้างหน้าแล้วคนจะหมด เมื่อหมด
 แล้วถ้าไม่ใคร่แรงอื่นมาแทน อุตสาหกรรมก็จะต้องหยุด แรงที่
 จะมาแทนนั้นคืออะไร

แรงนั้นไม่มีไปทุกแห่ง แลยังมีเป็นฤกษ์อีกเล่า ในภาย
 หน้าถ้าอุตสาหกรรมในโลกจะต้องพึ่งแรงน้ำอย่างเคยก็จะต้อง
 ย้ายไปหาภูมิภาคที่ไกลเข้าไปใหญ่ ๆ เช่นเขาคีมาลย์ เป็นต้น แต่ภูมิภาค
 ปรเทศที่มีน้ำตกมาก ๆ เช่นนั้นไม่มีพอกับอุตสาหกรรมของโลก
 คำทำนายจึงว่า ในที่สุดจะต้องพึ่งแรงลมแลแสงตะวัน ปัญหาก
 คือจะต้องใช้ลมแลแสงตะวันทำงาน แลแล้วเก็บแรงไว้เหมือนเก็บ
 ถ่านแลน้ำมันอยู่เคยวัน ถ้าเราตงกิงหนชนในยานซึ่งทำให้เกิด

๒๔๐ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
แรงไค้เท่ากบตเกิดจากเซอไฟทเราไซวันหน่ง ๆ ในเวลานไซร
บ่อถ่านแล่น้ำมันก็จะตอ้งบ่คหมค เพราะหม้ออ๊ตไฟฟ้าชนิกที่ไซ
ง่าย ๆ ราคาถูก ๆ แลอาจไซ้แทนแรงทเกิดจากเซอไฟไค้น
เขาว่าคงจะมีผลคทำสำเร็จในเร็ว ๆ นึ้เป็นแน่ ในเวลานปัญหา
อนันนยังคคกนไม่สำเร็จ โดยเหตุทยังไม่ต้อง กระทบร
เพราะยังมีถ่านแล่น้ำมัน (แลฟัน) ไซ้อยู่

เขาทำนายนว่าในเมืองอังกฤษอีก ๔๐๐ ปี จะมกั้งหัน
เป็นแถวทว ๆ ไปในประเทศ กั้งหันเหล่านี้จะหมนเครื่อง
ไฟฟ้าไซ้แลเก็บแรงไว้ หน้าลมเมอทำแรงไฟฟ้าไค้มากเหลือเก็บ
ก็จะไซ้แยกน้ำเป็นออกซิเจนแลในโตรเจน ซึ่งทำให้เหลวแล้ว
เก็บไว้ในถังใหญ่ ๆ เมอสน หน้าลมก็กลบไซ้กาซเหล่านี้หมน
เครื่องไฟฟ้ากันต่อไปอีก โดยประการฉะนี้แรงลมจะไซ้ใน
อุตสาหกรรมไค้ตลอดค้ เมอลงทุนครั้งแรกเสียแล้วไค้หัย
รายทางจะถูกลงกว่าเคยวนมาก แลอุตสาหกรรมจะกระจายทวกัน
ไปในประเทศ ไม่อยู่เป็นหม่ ๆ กันคงเคยวน

เราลองนคกว่าถ่าแรงซงไซ้ในอุตสาหกรรมเมืองอังกฤษ
๔๐๐ ขางหน้าเป็นเช่นทเขาทำนายน แรงในอุตสาหกรรม
เมืองไทยเราจะไซ้อะไร เมืองเราจะมลมพัดพอหรือไม่ หรือจะมี
ขัคของอะไรบ้าง ฉนก็ไมทราบ ท่านก็ไมทราบ แต่ขออย่าให้

ท่านหลงตอบว่าเมืองเราจะใช้ฟัน ท่านตอบเช่นนั้นไม่ได้ เพราะ
 ฟันจะหมดข้ายาเสียนานแล้ว หรือถ้าจะมีเหลืออยู่บ้าง ก็อยู่ไกล
 จนแพงที่สุด ท่านคงจะทราบแล้วว่าฟันนั้นจะเอาความร้อนให้
 แแรงอย่างถ่านแค้นน้ำมันก็ไม่ได้ อนึ่งท่านอย่าหลงว่าเมืองเรา
 ต่อไปในอนาคตหน้าโน้นจะไม่มีอุตสาหกรรมเต็มเมือง เพราะ
 นึกว่าจะเป็นเมืองซึ่งหากินด้วยการเพาะปลูกแทบจะอย่างเดียวอยู่
 ดังเคยวน ท่านอย่าหลงคิดว่าคนในโลกจะกินข้าวหลายร้อยล้าน
 คนอยู่ชวกลป่าวสาน หรือหลงคิดว่าถ้าไม่กินข้าวจะหันไปกิน
 อะไรกัน เราก็คงปลุกสิ่งนั้นขายให้ถูกเวลาต่อไป ทว่าอย่าหลง
 นั้นเพราะต่อไปข้างหน้าฟัน ๑๐๐ ปีไป เมืองไทยจะเลิกเมือง
 เพาะปลูกโดยปริมาตรทำอยู่เคยวน จะต้องหันไปหาอุตสาหกรรม
 เป็นงานส่วนมาก ในของคนการหากิน ถ้าชนเป็นเมือง
 เพาะปลูกล้วนอยู่อย่างเวลานี้ ก็จะต้องทรุดโทรมไปจนอยู่ไม่ได้
 ที่คนพูดเช่นนั้นก็ดูเป็นท่านายขุ่มข่าม เป็นการพูดลอย ๆ ฉะนั้น
 คอยชี้ให้ท่านดูว่าถูกก็ไม่ได้ ท่านจะคอยชี้ให้ฉันดูว่าผิดก็ไม่ได้
 เพราะฉันก็จะตายเสียก่อน ท่านก็จะตายเสียก่อน

เหตุที่ว่าประเทศเพาะปลูกจะเปลี่ยนทางหากินไปทาง
 อุตสาหกรรมนั้น ก็เกี่ยวขับเรื่องกินนั่นเอง เราอย่ามจะทราบกัน
 อยู่แล้วว่าอาหารที่เรากินเข้าไปนั้นมาจากรุกขชาติทั้งออกจากดิน

เกอบจะทงนเน พคอกทางหนง คอเราอาศัยกินเป็นเครื่องเลี้ยง
 ชวต เรากินข้าวกินผักแลลวกไม้ก็ลวนแต่เป็นสังขงงออกจากกิน
 เมื่อเรากินเนื้อสัตว์ สัตวก็กินอาหารจากกินเหมือนกิน ต้นไม้
 ทงออกจากกินนั้นมนน้ำตาลในน้ำมัน แต่โดยมากมันไม่เปลียน
 น้ำตาลเป็นแข็ง ซงเมอมนุษย์กินเข้าไปแล้วก็ย่อยได้ มันมัก
 เปลียนน้ำตาลของมันเป็นเซลล์โลซ ซงถ้ามนุษย์กินเข้าไปก็
 ย่อยไม่ได้ สัตวเครื่องนชนคมากขเมอกินหญ้าหรือรกชชาติ
 ชนคเลว ๆ เข้าไปเกิดเป็นเซลล์โลซ ในท้องมันก็ไม่เป็นไร
 เพราะมันมีเครื่องมอทำให้เซลล์โลซไปเลี้ยง เลือดเนอมันได้
 เครื่องมอนนคอเซอสำหรับแบคเทอเรียอันมีมากมายในน้ำมัน
 เมอมันกินหญ้าเข้าไปเป็นเซลล์โลซ เซอล่าในท้องมันก็กิน
 เซลล์โลซทำให้เป็นแข็งไปอีกชั้นหนึ่ง ในตัวมนุษย์ไม่มีเซอล่า
 ชนคินน ถ้ามนุษย์จะทำให้เซลล์โลซเป็นอาหารก็จะต้องทำ
 อย่างทสตัวมันทำ แต่เรากไม่มีเครื่องมออยู่ในท้อง จึงต้องทำ
 ข้างนอกโดยวิธีเคมีสตรี แลในสมัยนี้ก็ทำได้แล้ว คอมีผเอา
 น้ำตาลจากเซลล์โลซไปถึง ๘๕ เปอรเซ็นต์ เหลือเขอทที่ไม่
 เป็นน้ำตาลตองทงเสียเพียง ๕ เปอรเซ็นต์เท่านั้น เมื่อเราเอา
 น้ำตาลจากหญ้าแลรอกชชาติชนคทคนกินไม้ก็ถึง ๘๕ เปอรเซ็นต์
 แห่งเซลล์โลซเช่นนั้น น้ำตาลแลแข็งก็จะราคาถูกลงมอชเลอย

แต่เขาทำนายว่าจะเป็นเช่นนั้นภายใน ๑๐๐ ปีข้างหน้า ในเวลานี้เรารแล้วว่าทำได้ แต่ค่าทำยังแพงกว่าค่าน้ำตาล แลแข็งที่ทำได้ ปัญหาอยู่เพียงจะหาวิธีที่ไม่ต้องเปลืองได้หุ้ยมากเท่านั้น วิธีเช่นว่านเขาว่าจะหาได้แน่นอนในไม่ช้า ส่วนอาหารชนิดอื่น ๆ นั้น เขาว่าต่อไปข้างหน้าคงจะทำให้เกิดโรคภัยจากของที่ทำได้มาก ๆ คือในไตรเขนในอากาศเป็นต้น นักวิทยาศาสตร์คนท้อออกชอมาแล้วกล่าวว่าจะขอประมาณว่า ในราว ๆ ๑๒๐ ปี คงจะมีอาหารได้จากอากาศแลรูกชาติเลว ๆ เช่นที่วานั้น เป็นที่พอเพียงความต้องการของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป

ในสมัยที่มอาหารทิพย์ ได้จากพระอาทิตย์แลพระพาย เช่นที่วานั้น คนกินอาหารมอหนงก็คือเขาเมล็ดคอาหารขนาดเท่าเมล็ดถั่วมากลนเข้าไปสองสามเมล็ด แล้วจะรู้สึกอมหน้าสำราญ มเคืองเลียงเลอกเนอเท่ากบกินอาหารชนิดที่เรากินกันอยู่เดยวัน ไม่ต้องเสียเวลานั่งกิน ไม่ต้องมีครัว ไม่ต้องจ่ายตลาด ไม่เปลืองเงินมาก ในสมัยเช่นนั้น มีขื่อน่าสงสัยอยู่ข้อหนึ่ง คือว่า คนเรามักว่างในท้องไว้สำหรับกินมาก ๆ ถ้ากินอาหารมีละเมล็ดสองเมล็ด ที่ว่างนั้นก็จะไม่มีที่ใส่ แต่จะอย่างไรก็ตาม คนใน ๑๕๐ ปีข้างหน้า ผักปรนตวให้นิยมอาหารชนิดนั้นแล้ว อ่านหนังสือใดก็ตามว่าเราสมัยนั้นเสียเวลานั่งกินข้าววันละมาก ๆ

ชกคงจะเห็นงุ่มง่ามเต็มทน แต่เราในสมัยนี้เห็นจะสมัยงุ่มง่ามมากกว่า เราเสียกายรสน้ำพริกแด่แกงเผ็ดแด่หนวกเต่า ขากระต่ายของเราเพราะไต่ความสำราญในเวลาเคี้ยว แด่กลิ่นของเหล่านั่น ถ้าจะต้องเลือกเสียหมดแล้วกลิ่นเมล็ดอาหารแทน ก็คงจะไม่มีใครสมัคร แต่ประเพณีแด่ความขบขันแห่งเศรษฐกิจ ในอนาคตอาจทำให้นิยมกันไปก็เห็นได้

เมื่อถึงเวลาที่เป็นเช่นนั้น การเพาะปลูกก็จะเป็นของทำเล่นสนุก ๆ ไม่ใช่เป็นของจำเป็นเลย แด่เพราะราคาอาหารจะถูกลงอย่างที่สุด ประเทศที่อาศัยการเพาะปลูกอย่างเคี้ยวก็อยู่ไม่ได้ ต้องหันไปหางานอย่างอื่นค่ออุตสาหกรรมเป็นต้น ในประเทศต่าง ๆ คนจะรวมกันเข้าไปอยู่ในกรุง เพราะไม่มีเหตุที่จะกระจายกันอยู่ตามไร่นาอีกแล้ว ส่วนกรุงนั้นก็ใหญ่ออกไปตามจำนวนคนที่เพิ่มขึ้น

ส่วนจำนวนและคุณสมบัติของมนุษย์ในโลกนั้น อาศัยความรูซงมีอย่างแล้วแต่จะมีต่อไป ในวิทยาศาสตร์ประเภทซึ่งในรูปาลงกรรมมหาวิทยาลัยเรียกว่าชีววิทยา (อังกฤษเรียกไบโอลอจี) มนุษย์อาจเปลี่ยนวิธีกิด แด่การอบรมให้คิดอาจเปลี่ยนเป็นขั้นคาลให้คิด ซึ่งเขาว่าจะได้แน่นกว่ากันมาก การเปลี่ยนคาลให้กิดมาเป็นคนค้แทนอบรม เมื่อเกิดมาแล้วนั้น ใน

สมัยนั้นมีความเห็นคนข้างจำพวกว่า ในภายหน้าอาจทำได้โดย
 วิชาเรียกว่ายูนิคส์ ฟังทำนองดูเหมือนจะให้หมีสภาแพทย์เป็นผู้
 เลือกลงมือกับชายให้แต่งงานกัน ก็เฉพาะที่จะเป็นแม่คนแต่พอ
 โดยกำลังกายแลกำลังปัญญา เมื่อผลออกมาจะเฉลยฉลาด
 เป็นพระศรีมโหสถไปหมด แลล้วนเต็มแรง ๗ ซ้ำงสารด้วยกัน
 ๒๒ การที่จะให้คนแต่งงานกันโดยความคัดเลือกของแพทย์
 นั้น เจ้าข้าเจ้าสาวจะต้องว่าง่ายเต็มที แลถ้าคน ๒ คนใดกัน
 ตามความเห็นแพทย์ไซ้ จะแน่ใจว่าคนรักกันแลมีนิสัยใจคอ
 อยู่เป็นเป็นสุขด้วยกันก็เห็นจะยาก เพราะฉะนั้นเขาคำทำนาย
 ชนิดที่ไซ้หลักผสมคนอย่างยูนิคส์นั้น เห็นจะไม่เป็นไปจริงใน
 ภายหน้า แต่ในที่สุด ถ้ามนุษย์จะเป็นพระศรีมโหสถ แลมีกำลัง
 ๗ ซ้ำงสารใดก็เพราะวิชายูนิคส์นั่นเอง แต่หาใช่ผสมคนไม่
 ง่ายจะอธิบายภายหลัง

เมื่อพูดถึงคนที่ใส่ใจศึกษาแลยังการให้ขึ้นไปทีละเล็ก
 ละเอียดในทางเลือก "พนธก" มาผสมคนเหมือนที่เราผสมสัตว์
 ฉะนั้นจะขอตั้งศัพท์สำหรับเรียกพวกนั้นว่านักยูนิคส์ เพราะ
 ยูนิคส์เป็นชื่อวิชาชนิดที่วาน นักยูนิคส์ในเวลานั้นมาก
 แลในประเทศบางประเทศได้ร่ำร้องจนกฎหมายบังคับไปทาง
 นี้ไม่น้อยเลย ความพากเพียรของคนพวกนั้น เขาว่าให้ผลดี

ข้างแล้ว เป็นต้นว่า เกิดโรคภัยไข้เจ็บหรือโรคภัย
 จริตจากพ่อแม่ นั้น ข้างประเทศมันน้อยเข้า แต่ในการปฏิบัติตาม
 ความเห็นของตน ด้วยความตั้งใจคนนั้น นักยเยนิคส์ ได้คิด
 ทุกชั้นคน เพราะพวกที่ไม่เป็น "พินิจ" จะถูกเกณฑ์ไม่ให้
 มดลูกก็มักไม่ชอบถูกเกณฑ์เช่นนั้น จึงเกิดเป็นอริชน แต่ถ
 กระทบต้องนิยว่านักยเยนิคส์ได้ทำคุณไว้ไม่น้อย เพราะการ
 ผสมพันธุ์คนนั้น ปรากฏว่าให้ผลดีจริง ๆ แล้วนี้ หมูเขาจะห้าม
 เขาคนเข้าไปสอด" ซึ่งนักยเยนิคส์นำไปใช้ในการครอบครอง
 ของคนอนันัน ทำให้คนรู้สึกของรูปการที่เขาทำนายว่าจะมีมา
 ในภายหน้าคงจะกล่าวต่อไป

ที่จะกล่าวถึงคนน้อยถึงวิชาเยนิคส์ คือความรู้ในเรื่อง
 สืบพันธุ์ ฉันไม่รู้พอจะกล่าวอะไรยิ่งกว่าความรู้ปากคอกของนัก
 ยเยนิคส์ เพราะฉะนั้นจะแจ้งอะไรให้แจ่มแจ้งจริง ๆ ก็คง
 ไม่ได้ แต่จะขอเล่าว่าราว ๆ ๗๐ ปีมาแล้ว มีพระฝรั่งรูปหนึ่ง
 ขอเงินเกิดทดลองผสมพันธุ์ออกไม่ได้ ความรู้สำคัญซึ่งนัก
 เมื่อประกาศให้คนทราบแล้ว คงจะตกหนักใหญ่ เพราะเป็นความ
 รชงนกว่าต่อไปจะได้ประโยชน์คนใด ๆ อนึ่งจริงความรู้
 นนคนมันเกิดประกาศ ออกไปในหนังสือพิมพ์ ก็ไม่มีใครคิด
 เลย พวกนั้นกว่าจะบ้านนอกแก่งม่งามไปพบอะไรโง่ง ๆ ก็เอามา
 ลงพิมพ์ให้เสียกระดาษ ต่อมาอีกราว ๆ ๓๕ ปี เมื่อเงินเกิดตาย

ไปแล้ว มันทักทายศาสตร์วันหลัง ๓ คนซึ่งอยู่คนละบ้านละเมือง
 ต่างคนต่างทดลองสืบทักความรู้อย่างเดียวกัน เผอิญไปพบ
 หนังสือของเมินเคิลเซาพรอม ๆ กัน ต่างคนยกย่องว่าเป็นความ
 วิชาของนัก ยิ่งทดลองต่อ ๆ มากยิ่งได้จริงหนัก ๆ จน จน
 ความรู้ของเมินเคิลเซาแสงแว่นนโตะชื่อว่า "กฎของเมินเคิล"
 ซึ่งการสืบพันธุ์แห่งสิ่งมีชีวิตทั้งหลายไม่มีจะแยกเพี้ยนไปได้

จะยกตัวอย่างมาอธิบายว่า ถ้าท่านเอาต้นขานเย็นดอกขาว
 กับดอกแดงมาผสมกันจะได้ลูกคือขานเย็นสีชมพู ขานเย็นพ่อแม่
 คือขาวกับแดงนั้นถ้าผสมกันจะให้ลูกชมพูเสมอ แต่ถ้าท่านเอา
 ชมพูต่อชมพู (คือรุ่นลูก) ผสมกัน ลูกที่ได้อาจจะไม่ใช่ชมพูล้วน
 จะเป็นชมพูขาวบ้าง แดงบ้าง คือสืบลายละเอียดคนมาในรุ่น
 หลาน แต่ในรุ่นหลานนั้น ถ้าเอาแดงกับแดงผสมกันขาวกับขาว
 ผสมกัน รุ่นหลานที่เกิดมาจะเป็นขาวแดงแดงตามสัทวคไปหมด

ตนไม่ฉันทโตะ สัตว์ก็ฉันทนนั้น ถ้าเอากระต่ายขาวกับกระต่าย
 สีผสมกันจะได้ผลในชั้นลูกหลานเหมือนขานเย็นนั้นเอง
 ส่วนมนุษย์นั้นเล่าก็ตกอยู่ใน "กฎ" ของเมินเคิลเหมือนกัน
 แต่ไม่เห็นได้ง่ายเหมือนดอกขานเย็น เป็นต้นว่าในสหปาลีรัฐ
 แห่งอเมริกาได้มีผลชื่อ ซ. บี. เทเวนปอต สืบสาวความรู้ใน
 เรื่องที่ฝรั่งกับแขกค้าเป็นผิวเมือ มีลูกด้วยกัน ได้ความว่าสีเนื้อ

ชั้นลูกหลานเหล่านี้เช่นสีคลาออนคลาแก่หลายชน แลทชาวแท
 ความเทกม ทเบตงนนักเพราะเงอนไซทเซาซแจงไวยคยาวเกิน
 ทจะนำมากลาวในทน

ท่านพึงเข้าใจว่าทกล่าวมานกล่าวแต่เพียงส ส่วนลักษณะ
 อื่น ๆ ก็ตกอยู่ใน "กฎ" แลเงอนไซทเกี่ยวกัน เซาซทวอย่าง
 ว่าบางคนเกิดมามชอบวมอนอยกว่าคนธรรมดา มีศัพทเรียก
 ความพิการชนิดนั้นว่า Brachydactyly แปลว่า ความมันวสัน
 ถาพอแม่มันวสันทง ๒คน ลูกเกิดมาจะมันวสันหมค ถาจะเวนกม
 แต่ทตกในเงอนไซทซอหนงซงไม่ค้อยมี แลถาตกในเงอนไซทซอ
 นั้นไซร้ ลูก ๑ ใน ๔คนจะมันวอย่างนวคนธรรมดา

เมื่อเม้นเกิดทคดองผลสมกันไม ได้ความริเช่นทกล่าวมา
 ในเรื่องคอกขานเย็นแลแล้ว ก็สมมติซนว่าในร่าง แห่งกันไม
 (แลสัตว์) มีหน่วยซนิกหนง สมยนเรียกว่า "ยีน" ซงตั้ง
 เป็นมรดกไปถงลูกหลาน ในซอนยกตัวอย่างกันไมจะเข้าใจยาก
 ซอยกตัวอย่างคนชาวผลสมกับคนดำ เช่นทกล่าวเมอตะกยนของ
 คนชาวเปรียบเหมือนเมล็ดสาคู ยีนของ คนดำเปรียบเหมือน
 เมล็ดงา ถาเอาสาคูกัยงาคลยกปนกันใซาม ก็จะได้เป็นสีเทา
 แต่สาคูกัยงาขาว งาก็ยังค้ำอยนนเอง ถาแยกเมล็ดไปเพาะ
 (สมมติว่ายังเพาะได้) สาคูกัยงาก็เกิดเป็นต้นออกผลเป็นสาคูขาว

ง่าก็จะเกิดผลเป็นง่าคำอยู่นั่นเอง ใช่ว่าเมื่อคลุกกันแล้วสาธุจะ
รับความคำไปจากง่า ง่าจะรับความขาวจากสาธุก็หาไม่ไ้

เงื่อนไขสำคัญของความรู้อันมออยู่ว่า ยืนข้างอย่างใน
ข้างคนกำลังอ่อน อาจถูกยืนอย่างอ่อนซ่ม ต้องระวังเหตุพิเศษของ
มันไว้นกว่าจะมีโอกาสแสดงให้เห็น เป็นต้นว่ายืนคนเผลอกมักจะ
อ่อน ถึงจะมีอยู่ในตัวใครก็มักถูกซ่ม พ่อแม่ทรมยคนเผลอกอาจ
ส่งยืนนั้นต่อไปให้ลูก แต่ไปถูกซ่มอีก นาน ๆ จึงจะไปแสดง
ฤทธิ์ชนใดสักครั้งหนึ่ง เขาจึงประมาณว่าคนประมาณหมื่นคน
จึงจะมีเผลอกสักคนหนึ่ง

เมื่อเขียนถึงความสำคัญขงยืนมาเพียงนี้แล้ว ก็ขอขอก
ว่ายืนนั้นมรูปร่างหน้าตามันเป็นอย่างไรก็ไม่มีใครเคยเห็นเลย
มันเล็กเหลือเกินจนไม่มกลองจะส่องให้เห็นได้ นักวิทยาศาสตร์
พูดถึงยืนประหนึ่งว่ารู้จักสนิทสนมกับมันแต่อันที่จริงเป็นแต่รู้ว่า
มเท่านั้น ทราบวมก็เพราะว่าต้องม ถ้าไม่มก็เป็นอย่างนั้นไม่ไ้

ฉันเขียนเรื่องการสยพนธตามทใดอ่านมาอย่างง ๆ ย่า ๆ
จนแทบจะลุมว่าเหทใดจึงเฉไปพูดถึงเรื่องนในเมอดังหน้าจะเขียน
เรื่องคำทานายทานน การทเลยวออกนอกทางไปก็โดยเพียร
จะให้เห็นคำทานายสมีใหม่ ในเรื่องสยพนธคนแจ่มแจ้งจน

ใน ค.ศ. ๑๘๖๒ มีนักวิทยาศาสตร์คนหนึ่งชื่อมอแกน
ทดลองแมลงวันหัวเขี้ยวโตความอย่างที่เขาเห็นแล้วว่า แต่โค
ความค่อออกไปอีกเข็นอันมาก แมลงวันหัวเขี้ยวเป็นสัตว์
ประ โยชน์ แก่นักเขเนติกส์ เหมือนครุฑมี ประ โยชน์ แก่นพระ
นารายณ์ มันหาง่าย เกิดเร็ว สันชียายเร็ว อากทดลองโค
หลาย ๆ ตัวในเวลาไม่ช้า และขันทม ในแมลงวันหัวเขี้ยวมี
กรรมคาเหมือนกบที่มีในสัตว์อนรวมทั้งมนุษย์ด้วย ยันนอยใน
สำนักเรียกว่าโครโมโซม แลโครโมโซมนั้นส่องกล้องเห็นโค
นักเขเนติกส์อาจพาท่านไปส่องกล้องดูข้อความลยลในแมลงวัน
หัวเขี้ยว แลอาจบอกว่า “เห็นไหมละ โครโมโซมที่รูป
เหมือนหลอดคนนั้น ยันใน โครโมโซมนั้นแหละเป็นผืนกาล
ไทม์แมลงวันเข็นตัวหรือตัวเมีย ข้างบนมอกลชันหนึ่งซึ่งจะขงกย
สแมลงวัน แลชันที่งออยู่ก่อนไปนั้นถ้าไม่ถูกข่มเสือกจะทำให้
แมลงวันหมักเล็กจนบินไม่ได้ ชันข้างโคนั้นไปถ้าไม่ถูกข่มก็กระทำ
ให้แมลงวันไม่มีตาเลย” กงนเข็นกัน ความรุของนักเขเนติกส์
ในเรื่องแมลงวันน จำเรญถึงอาชยนกาลไทม์แมลงวันตัวหรือ
ตัวเมียเกิดมากชนหรือชน้อยลงก็ได้

ใน ค.ศ. ๑๘๖๑ มีนักวิทยาศาสตร์อีกคนหนึ่งชื่อ
ดุกุระค้าชในท้องแม่ไปใส่ในท้องกระค้าชตัวอน อย่างทฤษยา
เขาองศคจากท้องนางมดโคไปใส่ท้องแม่พร อีก ๑๓ ปี มีผู้มาเอา

ลูกกระท่ายในท้องแม่ออกมาเลี้ยงไว้ข้างนอกได้สองสามวัน ใน
 ๑๘๒๕ ซอลเตนเองเอาลูกหนีในท้องแม่ออกมาเลี้ยงไว้ได้ ๑๐
 วัน แต่จะให้รอดไปจนโตยังไม่ได้ เพราะขาดน้ำยาที่จะเลี้ยง
 ยังกินไม่ตก แต่ความสำเร็จแห่งการหาน้ำยาชนิดนั้นใกล้เข้ามา
 แล้ว จึงมีคำทำนายว่าต่อไปข้างหน้าไม่เกิน ๒๐—๓๐ ปี อาจ
 เกิดความวุ่นให้คนมีกำเนิดนอกท้องแม่ได้ ความเกิดเช่นนั้นอาจ
 ทำได้ โดยวิธีผ่าเอารังไข่จากหญิงมาเช่นน้ำยาเลี้ยงไว้ ในช่วง
 หรือภาชนะอื่น น้ำยานั้นช่วยให้รังไข่มีชีวิตอยู่ได้ราว ๒๐ ปี
 แลเกิดไข่เกือบครั้ง ไข่ในนั้นเมื่อใครบัพชชายซึ่งนำไปให้ตาม
 กำหนด ก็จะได้เกิดเป็นทารกเหมือนเกิดในท้องแม่ ทารกนั้นเลี้ยง
 ไว้ในน้ำยา ๘ เดือนจึงให้ "คลอด" จากขวดหรือภาชนะอื่น
 ที่ใส่เลี้ยงไว้เหมือนคลอดจากท้องแม่ ตอนนั้นก็เลี้ยงอย่างเด็ก
 คน ๆ การยังให้คนใดกำเนิดโดยวิธีเรียกว่า เอ็คโตเพเนซิส
 ซึ่งที่ยังชดของอยู่ในเวลานี้ก็ขอว่าน้ำยาที่จะเลี้ยงรังไข่แลเลี้ยง
 ทารกไว้ก่อน "คลอด" นั้นยังไม่สำเร็จ แต่เขาว่าจะทำได้
 ในภายหน้า แลใน ๑๕๐ ปีทำนายว่า เด็กที่เกิดในเมืองอังกฤษ
 จะเกิดโดยวิธีนี้ถึง ๗๐ เปอร์เซนต์ จะคลอดจากท้องแม่เพียง
 ๓๐ เปอร์เซนต์เท่านั้น ส่วนประเทศอื่น ๆ ก็อย่างเดียวกัน
 แต่เขาทำนายว่า ฝรั่งเศสจะเป็นประเทศแรกที่รัฐบาลจัดให้เกิด
 เด็กโดยวิธีนี้

ในสมัยที่เป็นเช่นนั้น น่าจะมีปัญหาว่าการในครอบครัว
 จะเป็นอย่างไรบ้าง หญิงกับชายโดยมากอยู่ด้วยกันจะไม่มีลูก
 ไม่มีพระรองว่าจะต้องเลี้ยงเด็ก จะต้องให้การศึกษา และจะต้อง
 สะสมทรัพย์ไว้ให้เป็นมรดกในภายหน้า เมื่อเช่นเช่นนั้นการกิน
 อยู่การสมาคมแลแม่ความปฏิสัมพันธ์ระหว่างผัวเมีย ก็จะมีเปลี่ยนแปลง
 ไปเป็นอันมาก สิ่งใดที่เปลี่ยนไปในทางที่เป็นคุณก็จะก็เป็น
 สวรรคตเปลี่ยนไปในทางที่เป็นโทษก็จะช่วยอย่างใดจนนรก ถ้าพูด
 ตามธรรมชาติ การเป็นผัวเป็นเมียกันนั้นนรกเพื่อสืบพันธุ์มนุษย์แล
 ความเพลึกเพदनอันเกิดโดยภริยาที่เป็นผัวเมียกันนั้น ก็เป็นอชย
 อันธรรมชาติขึ้นกาลไว้เพื่อจะสืบพันธุ์เท่านั้น ความเพลึกเพदन
 อันนั้น ถ้าเกิดโดยมีต้องรับผลชอขเรื่องลูกไซ้ ความเปลี่ยนนั้น
 อาจเกิดเป็นคุณก็ได้เป็นโทษก็ได้ สมัยนี้คนรุ่นแก่มูลกหลานเป็น
 เกรงติคต่อกับคนรุ่นใหม่ในทางสมาคม แลเป็นเพื่อนเมื่อเพื่อน
 รุ่นเดียวกันหมดไป ถ้าเลิกการมีลูกหลานเสีย ก็น่ากลัวจะ
 ว่าหญิงนัก ส่วนคนเกิดใหม่นั้นเล่าถ้าเกิดจากชวด ไม่มีพ่อแม่
 แม่ หรือไม่รู้ว่าเป็นใครเป็นพ่อแม่ ก็จะขาดความรักชนิตกตบทร่มทอ
 ยิคามารคา น่ากลัวจะชักโหมณาใจเหียมเกรียมโศกเคียว ก็เป็น
 สิ่งไม่พึงปรารถนา

แต่ถ้าพูดถึงทางทศ ถ้าคนที่เกิดใหม่ ๆ โดยมากคลอด
 จากชวค เป็นคนปราศจากโรค มีบุญญา และมีสันดานอันดี
 มาเองโดยไม่ต้องอบรม ฉะนั้นก็จะคนกหนา เมื่อถึงเวลาเช่นนั้น
 ถ้าบ้านเมืองไหนมีคนชนิก ไคน้อย ไปก็จักให้เกิดคนชนิกนั้นให้
 มากขึ้นในคนรุ่นหน้า เป็นต้นว่าถ้าผหญิงน้อยไม่พอส่วนกษัตริย์ชาย
 กจักให้ผหญิงเกิดมากชน หรือถ้าการคนตรททรคโทรมไป กจักให้
 คนมี หว เป็นคนตรแลคนเสียงคเกิดมาก ๆ คงนเป็นต้น
 ส่วนคนที่ใครบเลอกให้เป็นพ่อแลแม่ นยหนงให้พิชเพื่อ
 เกิดเด็กชงคตลอดจากชวคนั้น ย่อมจะเป็นคนไม่มีโรคเป็นของ
 ตน แลจะต้องมีบุญญา มีธรรมค หรือมีคุณสมบัตชนคทตองการ
 ในคนรุ่นหน้า ในส่วนผชายทเลอกเป็นพ่อคงจะไม่เคอครอื่นอะไร
 แต่ผหญิงชงคถูกเลอกเป็นแม่นั้นจะถูกผ่าทอง ถึงหากจะไม่ม
 อันตรายอะไร ก็มีไซ่สังชงน่าแสวง แต่การที่จะได้เป็นแม่
 ลัย ๆ ของคนประเสริฐชง ๒๕๐ คน ในประมาณ ๒๐ ขนน
 กน่าปลมใจ อยู่ใน สมัยที่ส่วนมาก แห่งพลเมือง ได้กำเนิดโดย
 ประการที่เขาทำนายฉะน กิจการบ้านเมืองจะเป็นประการใดก็
 อาจทำนายได้ชอกมาก แต่ฝรั่งเขาไม่ได้เขียนทำนายไว้ เห็นจะ
 เป็นเพราะไม่ต้อง การจะทำนายรูปการชงคนที่ไม่ขัญญาทขเทม
 ทนอาจทำนายได้ โดยมากฉนั้นก็จะไม่เขียนลงไปในทน เพราะ
 ถ้าเขียนก็จะเข็นคำทำนายของฉนั้นเอง

ยังมีชาวตอกอย่างหนึ่ง คือความร่าเริงน้ำใจแลความ
 คึกคัก ภาษาอังกฤษเรียกว่าไซคอลลอย เวลาอันยังไม่เป็นวิทยา-
 ศาสตร์แท้ เพราะยังเถียงกันอยู่มาก แต่เราได้เห็นกันอยู่แล้ว
 ว่าการสะกิดให้หลยกิด การสอดครความคึกในใจคนอันกิดการ
 หนึ่งบังคยใจกนกิด เหล่านมอานาจมาก ท่อไปอาจเป็นเครื่องมือ
 ให้มนุษย์ใช้เ็นทางเป็นคุณแลเป็นโทษได้ โทษจะประมาณมิได้
 เรืองเหล่านี้ หลวงสารานประพันธ์ ได้ใส่คำคนมาชแรงแล
 ยกตัวอย่างไว้ในหนังสือเรียกว่า "ผี" ซึ่งพิมพ์โฆษณาเมื่อ
 เร็ว ๆ น

ส่วนความรูเรื่องฉนนจะเป็นวิชาหรือยังก็ยังไม่แน่ ยังมี
 ความเห็นแตกต่างกันมาก ฉนั้นได้เคยพบกัยอปนายกคนหนึ่ง
 ของสสมาคม เอส. บี. คาร์. ทักกล่าวถึงในหนังสือของหลวง
 สารานประพันธ์ เขามาอยู่กรุงเทพฯ หลายวัน ได้มากินข้าว
 ที่บ้านฉน แลมาคยกันเวลาอน ๒-๓ ครั้ง คน ๆ นั้นชอบกล
 นั่งกันอยู่บนสนามในลานบ้านกว้างใหญ่พอเขาผิวปากเข้า หมา
 ุ่กยนักวิ่งมาหาหมก ได้ยินว่าเวลาเดินเล่นตามไร่นา วิ่งตาม
 กิ่งฝุ่งก็ได้ ท่านฉนนบอกอะไรแก่ฉนอย่างหนึ่ง ซึ่งฉนจะนำมา
 บอกให้ทราบกันไว้มาก ๆ คือการสะกิดใจให้หลยนั้น ไม่ควรใคร
 จะลองทำในเวลาที่ไม่มครูกักย ทุกคนควรต้อง "ชุนครู"

เสียก่อนจึงทำโดยลำพังตน อธิบายว่าการสะกดให้หลับนั้น ถ้า
 ทำยังไม่เป็นก็ไม่ค่อยสำเร็จ แต่ถงคราวจะสำเร็จก็สำเร็จเอา
 ง่าย ๆ คนที่ถูกสะกดนั้นบางคนปลุกไม่ตื่น หรือคนแต่ไม่มีสติ ถ้า
 แก่ไม่เป็นเลยเป็นยากได้ ตัวท่านนั้นเองฉันบอกให้ลองสะกดให้ดู
 เขาว่าไม่กล้าทำเพราะเขายังไม่หายสนิท ไม่เชื่อกำลังใจของเขา
 เอง ในเวลาที่กำลังกายยังมีน้อย เกรงว่าถ้าเกิดเหตุขึ้นจะ
 แก่ไม่ตก

พูดถึงเรื่องต่อไป เราคงจะเห็นเหมือนกันหมดว่า ถ้าผ
 ้จริงแลคนอาจติดต่อสัจความรูจากผีได้ ก็คงจะเบียดทางวิชา
 ออกไปกว้างขวางเหลือที่จะประมาณได้ คนเราที่อยากไปสวรรค์
 มีมากด้วยกัน เห็นจะมีน้อยคนที่จะอยากไปนรก (ถ้าไม่เรียก
 สวรรค์นรกจะเรียกสุคติทุกคติหรืออะไรก็ตาม) ถ้ารู้ได้แน่จากผี
 ว่าคนตายแล้วคนไหนไปสวรรค์คนไหนไปนรก คนที่ยังไม่ตายก็
 คงจะเอาอย่างความประพฤติของคนตายที่อยู่ในสวรรค์ ไม่ประพฤติ
 ตามอย่างคนที่ไปนรก ความประพฤติของคนก็จะลงเป็นแบบ
 เหมือนเด็กไปโรงเรียน ถ้าเรียนตามขนบที่เขาสอนแล้วก็คงได้
 ใ้เมื่อถึงเวลาเช่นนั้น ศาสนาบางศาสนาในโลกนี้ก็คงจะร่วงโรย
 ไป ในสมัยนี้วิทยาศาสตร์เป็นปรัชญาของศาสนาที่ถือลทธิว่ามี

พระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งทางหลวง ท่อไปภายในหน้ามหาวิทยาลัยศรี
ความวิเศษต่างๆ เช่น ศาลาต่างๆ อาจได้เห็นเขาทิวเขา
ศาสตร์หรือมนะนนกเสียม

ฉันเขียนมาเพียงหนึ่งเวลาควรส่งกันเข้าไปโรงพิมพ์ไว้
มีเวลาจะเขียนไทยยาวไปอีก ทนเสียดเขียนไว้น บอหากว่า
จะให้ความวิเศษหรือความแปลกแก่ใครบ้างหรือไม่ค่อยได้ แกมข้อ
ที่หาให้หนักว่า คนเราไม่รู้ว่าสิ่งที่ไทยมีนั้นมากที่ ค.เพยงว
กล้าเพียงสอง จะไปไหนหรือทำอะไร ก็ไม่สำเร็จเพราะ
สิ่งที่เห็นได้ในเวลานี้ของมนุษย์นั้น แลสิ่งที่จะทำก็ภายในสอง
เศษอีกเช่นกัน ถ้าเราช่วยกันคิดใช้มือออกไป ช่วยกันยกของ
หากความวิเศษความชำนาญในของตัวของเราไป ธรรมดาที่ไม่ทำอะไร
เพราะกลัวจะเสียเปรียบบ้าง โดยเสียจนกว่าจะขายศาสตร์ ซึ่งของ
ทั่วไป ธรรมดาจะกันมาตาม ธรรมดาแล้วแต่คำทำนายมาเขียนไว้
เมื่อเริ่มเขียนนี้ไม่ได้มีอะไรที่ยิ่งกว่าที่เราจะมีความแปลก ๆ
มาเขียนแล้วอย่างนี้ แต่ทำไมไม่เขียนมาแต่ก่อนแล้วความแปลก
การดำรงชีพซึ่งมีใช้คนใช้กันมาแต่โบราณมา นี้คนจะว่าไปไกล
กว่านี้หรือไม่ ถ้าคนจะเขียนนี้ก็ได้เขียนมาแต่ก่อนได้ คนนั้นว่า ค.เพยง
แก้มสอง ค.เพยงสองได้เขียนมาแต่ก่อนแล้วแต่คนได้เพราะคน
เขียนหนังสือ

ราชาธิราชประเทศเม็กซิโก

ประเทศเม็กซิโกอยู่ในทวีปอเมริกา เป็นประเทศที่การ

ปกครองเคยยุ่งยาก ในระหว่าง ค.ศ. ๑๘๒๑ ถึง ๑๘๔๘
มีขบถถึง ๒๖๐ ครั้ง วิธีปกครองในเวลานั้นเป็นรัชชูปถัมภ์ แต่
ได้เคยมีพระเจ้าแผ่นดินครั้งหนึ่งทชนานายค้เป็นถึงเอมเปอเรอ
คงเรื่องที่จะได้นำมาเล่าต่อไป

เจ้าในราชวงศ์ฮอสเตเรียนกับราชวงศ์ฝรั่งเศสเคยมีเรื่อง
กันมาในพงศาวดารแล้วหลายครั้ง ที่ ๑ คือเจ้าหญิงฮอสเตเรียน
ทรงนามว่ามารีอนทวนเนตตเป็นพระมเหสีพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖
พระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส ครั้นเกิดการจลาจลชนในประเทศ
ฝรั่งเศส เมื่อยุบปลายแล้วมานั้น ราษฎรจับพระเจ้าแผ่นดิน
สำเร็จโทษเสีย อีกไม่ช้าก็สำเร็จโทษพระมเหสีเสียด้วย เป็น
อันนับว่าเจ้าฮอสเตเรียนสิ้นพระชนม์ไปด้วยมือชาวฝรั่งเศส
องค์หนึ่ง

ต่อมาเมื่อครั้งพระเจ้านโปเลียนที่ ๑ เจ้าหญิงฮอสเตเรียน
อีกองค์หนึ่งได้เป็นพระมเหสี ทรงนามว่ามารีลูยซา ครั้น

พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

๒๕๗

ลงขันไปเล่นไท่ทักซ์พระมหาดสูดเค้นนเสด็จหนีตามผู้ชาย
ไปเสีย เป็นเรื่องที่ ๒ ในระหว่างราชวงศ์ ๒ ประเทศนั้น
จะโงะตมเมื่อสิ้นบุญพระราชบิดาแล้ว ก็เสด็จไปอยู่ออสเตรีย
จนอายุ ๒๐ เศษก็สิ้นพระชนม์ บางคนกล่าวว่าพิธีในราชสำนัก
จะโงะตมจนทวักขันนิก เจ้าฝรั่งเศสองค์นั้นเขามีโรคในองค์
จึงทำให้ตายสิ้น จึงว่ากันว่าเป็นเรื่องที่ ๓

ในครั้งทศกมุเจ้าในราชวงศ์ ออสเตรียองค์หนึ่ง ทรง
ทราบว่ามาซิมเลียนเสี่ยพระชนม์ในประเทศเม็กซิโก ก็ช่วย
ความไม่ซ้งขิ้นของพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส เจ้าแมกซิมิเลียน
องค์นั้นพระอนุชาของพระเจ้าฟรานซิสโยเซฟ คือพระเจ้า
แผ่นดินประเทศออสเตรียในเวลานี้ (๑)

คือเมื่อไปเล่นที่ ๓ ใ้ราชสุมขัติประเทศฝรั่งเศสแล้ว
ไปตั้งราชการของพระองค์ยกการทเกยวกับประเทศอื่นเป็นใหญ่
การสงครามเป็นเครื่องจำเป็นในโปลิซันน การในย่านเมืองถ้ำมี
หรือข้งก็ระงับด้วยการภายนอก คือเมื่อราษฎรกำลังทนความ
ชนะในการรบอยู่แล้ว ก็ไม่มีเวลาที่จะคิดกำเรบ แลพระเจ้า
แผ่นดินทชนะศกนนี้ คือพระเจ้าแผ่นดินทมหารแข็งแรง เป็น
ผู้มีอานภาพ ราษฎรระกล้าคอสู้บารมีไ้หรือ

(๑) หนังสือนี้แต่งใน พ. ศ. ๒๔๕๐

ครั้งหนึ่ง ได้ช่วยอิตาลี (ซึ่งในเวลานั้นเป็นประเทศน้อย) เอาใจออกหากจากออสเตรียอย่างหนึ่ง ในตอนนั้นต้องประสงค์หาทางที่จะแผ่อำนาจในทางอื่นต่อไป (ค.ศ. ๑๘๖๑)

มีชาวเมืองเม็กซิโกคนหนึ่งชื่อเอ็นเนอราลมีรานอน ไปถึงปารีสในขณะนั้นเป็นศตวรรษที่ถึงราชสำนัก และเป็นศตวรรษที่ปกครองอย่างเก่า ต่อสู้กับพวกที่ถือวิสกักรองอย่างใหม่อยู่ได้ถึง ๗ ปีเศษ ด้วยเมืองเม็กซิโกเมื่อได้เอาใจออกหากจากประเทศสเปนที่เขื่อนนายอยู่เดิมได้แล้ว ราษฎรก็ไม่มีความสุขของชนกว่าเมือสเปนเขื่อนนายนั้นเลย พวกทมิอำนาจคือนักบวชและคหบดีในทางศาสนาเป็นคหบดีเงินถึง ๓ ส่วนใน ๔ ของทรัพย์สินมคคทงบ้านเมือง อำนาจก็อยู่ในมือพวกนั้น จึงใช้อำนาจในการรักษาทรัพย์สินตามเคย

อยู่มาไม่ช้าราษฎรไม่เป็นที่พอใจ จึงเกิดมีหัวหน้าชกชวณกันต่อสู้ผู้มีอำนาจเลยเกิดเป็นสงครามภายในกันชนพวกราษฎรมานายทหารคนหนึ่งชื่ออิวเรซเป็นหัวหน้า รบชนะหลายครั้งจนราษฎรเลือกเป็นประชิเคนคคของประเทศเม็กซิโกชนในปี ค.ศ. ๑๘๕๘ แต่การทคทงรบชกชวณเช่นนี้ ใช้ว่าการสงครามจะส่งชกคคห้ามได้ ด้วยพวกที่ถือการปกครองอย่าง

ส่วนในผู้มิตุน จึงได้ทุนขึ้นกำลัง มีเงินเนอราดมีรานอนเป็น
แต่ตั้งค่อสู่วกกรียบยัดกแพย้างชนรย้างหลายครั้ง

ครั้นปลายปี ค.ศ. ๑๘๑๐ มีรานอนกับพวกกรียบยัดก
จนพจันรกันเป็นเค็ดชชาติ มีรานอนเขียนลเพ็ดทหนีไปปารีส ฝ่าย
อนรัชทวักนารบยัดก เมื่อไม่มีใครเคยเวือปกรองเงินแล้ว
ก็จัดการบ้านเมืองตามวิธีใหม่ อันเป็นวิธีทรงกันขำมกบวชเภา
ทรัพย์สินสมบัติของวัดทั้งปวงก็ริบเป็นของรัฐบาลเสียดหมด พวก
นักบวชนิกายต่าง ๆ ก็ให้เลิกเสีย แลส่วนการเงินทองนั้น
รัฐบาลไม่มีทุนพอกับการที่จักใหม่ เปรี๊ยเทศศยวเรชางยงไม่
มีระ ไรเงินหนทรรัฐบาลเกายมมาจากต่างประเทศเป็นอันมากน
ฝ่ายเขียนเนอราดมีรานอนเมื่อไปถึงปารีสก็หาทางเข้าเฝ้า
พระมหลัพระเจ้าันไปเลียนที่ ๓ เสิญวเรคิงให้ช่วยพระมหลั
ลีนผู้เคร่งครัดในทางศาสนา นบถอนิกายคาโอลิกอย่างมั่นคง
ลีนลมาเสิญวให้ไปช่วยจัดการที่ศาสนาคาโอลิก ซึ่งมีคนหล
ทนเภาล้ง ทำดาบยอยู่ ในเวลานั้น เพื่อโคคองเจ้าแผ่นดินทล
ศาสนาคาโอลิกชนในประเทศเม็กซีโก เป็นการบ้อกันลวง
ฉวทนักประเทศยในเค็ดสะเรคตล่อฟอเมริกาไม่ให้แม่ศาสนา
ไปเรเค็ดสแทนต์เข้าไปได้ แลเพื่อ ให้เจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสโค
อุททุนศาสนาสมช้อทเป็นใหญ่ทั้งน พระมหลัก็ทรงเห็นชอบ

ตามทมิรานอนกราบทูล ทรงรับเป็นอุระโดยแข็งแรง จำเพาะสย
เวลาที่พระเจ้าันไปเลียนที่ ๓ กำลังจะหาช่องทำการต่างประเทศ
อยู่แล้ว ความคึกของมิรานอนจึงลงรูปได้โดยง่าย

การที่จะข้ามทะเลไปทำการในประเทศห่างไกลเช่นนี้ ข้อ
สำคัญจะต้องไม่มีใครทมิกำลังเป็นผู้เข้ามาขวาง แลเวลาน
ก็เป็นเวลาที่เหมาะสม กวี่ยประเทศอยู่ในเด็คสเทศส์แห่งอเมริกา
จึงหากว่าจะสมาทานมันโรคอคคริน(๑) เป็นศีลอยู่เสมอก็จริง
แต่กำลังรบกันเองในบ้านเมือง ไม่มีเวลาจะเข้าขวางพระเจ้า
ันไปเลียนที่ ๓ ในประเทศเม็กซิโกได้ เพราะฉะนั้นสังท
นไปเลียนต้อง การก็มีอยู่อย่างเคียวแต่ที่จะหาเหตุเป็นข้อวิวาท
เท่านั้น แลเหตุก็มีอยู่พร้อมแล้ว คือประกาศของเปเรซีเคนต์
ยวเรชทวาระยังไม่รบไซเงินทชาวต่างประเทศเป็นเจ้าหน้อยน
พอจะไซเป็นข้อวิวาทได้

คอมนายแบงกชาวสวิสอยู่นายหงซอเยกแกร์ เป็นผู้
ได้จัดการให้รัฐบาลชุกเกาของประเทศเม็กซิโกยืมเงิน ไป
๗๕ ล้านแฟรงก์ เงินรายนถาตามประกาศของเปเรซีเคนต์ยวเรช

(๑) นี้คือคคิดว่า อเมริกาไม่เกี่ยวกับการบ้านเมืองในยุโรป แต่ไม่ยอม
ให้ยุโรปเข้าเกี่ยวกับการบ้านเมืองในอเมริกา

พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา

๒๑๒

ถ้าพระเจ้าแผ่นดินที่ ๓ จะเข้าช่วยเย็กแกร์
ซึ่งครั้งนั้นก็พอจะได้ ชัดช้อยแต่เย็กแกร์ไม่ใช่ฝรั่งเศษ ถ้า
พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสจะเข้าช่วยผู้ที่ไม่ใช่ฝรั่งเศษก็ควรระไวอยู่

แต่ก็ไม่ยากลำบากอันใด เย็กแกร์ทำพิธีเปลี่ยนชาติเสีย
ประเดี๋ยวก็กลายเป็นฝรั่งเศษไปได้ ภายในปี ๑ ทหาร
ฝรั่งเศสก็ยกเข้าไปเหยียบเม็กซิโก ต้องการความยุติธรรมต่อ
ชาวฝรั่งเศส คือเย็กแกร์ นายแบงก์ ที่เปลี่ยนชาติ

ฝ่ายประเทศอังกฤษก็ขยับเขยื้อน ในชั้นต้นเมื่อเม็กซิโก
จะยังไม่ใช้หนทางนั้นนักเช่นผู้เขาวัววาทอยู่ด้วย แต่ขยับเขยื้อนไม่เห็น
ชอบกับฝรั่งเศส จึงถอนตัวออกจากเม็กซิโกทั้ง ๒ ชาติ
ฝรั่งเศสทำการแผ่เคียวในชั้นต้นไม่มีใครสำเร็จ ครั้นตอนฤดูร้อน
ปี ๑๘๖๓ จึงตั้งอำนาจชนไตพวกกริบบลิกถึงจะยังสู้ต่อกันไม่ได้
เสียแล้ว

เมื่อครั้งนั้นกษัตริย์แล้วทรงตั้งรัฐบาลชนใหม่ ตามทาง
ที่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินที่ ๓ ทรงเห็นชอบ พระเจ้า
แผ่นดินไตทรงเจรจาแล้วกับพระเจ้าออสเตเรียน องค์หนึ่ง
ทรงพระนามว่าเฟอดีนันด์แมกซ์ พระอนุชาพระเจ้าฟรานซิส
โยเซฟ พระเจ้าแผ่นดินออสเตรีย ความประสงค์ของนโปเลียน

ก็จะให้เจ้าออสเตรียนองคนนั้น เป็นเจ้าแผ่นดินราชาธิราช
ประเทศเม็กซิโก

เจ้าเฟอคินานด์แมกซ์คิดว่าทางว่าจะมีพระทัยยินดีด้วยข้อ
ที่จะไต่เนงราชอาสน์เม็กซิโกเช่นนั้น ถูกตามความหวังที่จะได้
เป็นใหญ่ แลถึงว่านโปเลียนจะได้ทำให้ตำแหน่งอุปราช
ครองเมืองวินเตียหลุดไปจากเธอคราวหนึ่งแล้วก็จริง แต่เจ้า
เฟอคินานด์แมกซ์ยังนิยมนบถอพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสองคน
น้อยเสมอ เธอมีประสงค์จะหาตำแหน่งแลบ้านเมืองที่จะทดลอง
ความสามารถของเธอแล ใน ออสเตรียคณาษฎรนิยมชมชอบ
รักใคร่เธอคืออยู่ แต่พระเชษฐาคือพระเจ้าแผ่นดินหาสบูไปรักไม่
ราชการ ออสเตรียนแผนกหนึ่งเธอได้ทำสำเร็จมาแล้ว คือ
จัดทัพเรือขึ้นให้เป็นรูป มีความสามารถพอจรบชนะทัพเรือ
อิตาลีณกองหนึ่งกลซซาในตอนหลัง

มาภายหลังราชการงานเมืองอันใดก็หลุดไปหมด เธอจึง
พาพระชายาของเธอ คือ เจ้าหญิงซาลอตพระกนิษฐาของ
พระเจ้าลิโอโปลด์ประเทศเบลเยียมเคียวนไปอยู่นอกกรุง ใช้
เวลาในทางหนังสือแลการช่างต่าง ๆ

อนึ่งเจ้าออสเตรียนองคนใดเคยเที่ยวต่างประเทศมากมาย
เป็นเจ้าองค์แรกในราชวงศ์แซปส์เบ็คที่ไต่ไปทวีปอเมริกา แล

ประเทศเม็กซิโกนั้นแม่ทัพนายกองของพระเจ้าเฟอิกินานคัลแล
 พระเจ้าซาลส์ท ๕ ผู้เป็นบรรพบุรุษของเขอดีไต่แต่โบราณ เขา
 จึงเห็นงามทศกัณฑ์ขอผู้เป็นเทือกเถาของพระเจ้าซาลส์ท ๕ จะได้
 เป็นเจ้าแผ่นดินเม็กซิโกในบัดนี้

อีกประการหนึ่งเจ้าองคณนั้นเขาเป็นผู้อศาศนาคาโกลิก
 อย่างเคร่งครัด ถือว่าศาสนาเป็นรากเงาของความเจริญรุ่งเรือง
 ทั้งหลาย บัดนี้ประเทศเม็กซิโกได้ความเคียดกรอน ผู้เป็นใหญ่
 ข้างศาสนาโกลิกในประเทศนั้นขอเชิญเขาให้เป็นผู้ชำระ
 ศาสนา ถ้ารบกันเป็นการทำบุญไปด้วยในตัว

คิงนเจ้าเฟอิกินานคัลแลจึงตกลงในพระทัยว่า จะรับ
 ตำแหน่งราชาธิราชประเทศเม็กซิโก แต่ต้องการความสำคัญ
 ๒ ข้อ ๑ หนึ่งว่าให้ประชาชนเป็นผู้เชิญเขาไปเป็นเจ้า อีกข้อ ๑
 ว่าการจลาจลในเมืองจะต้องสงบเสียก่อน

พระเจ้านโปเลียนที่ ๓ เป็นผู้ชำนาญในวิธจัดการชนคน
 เพราะฉะนั้นขอที่ว่าให้ราษฎรเป็นผู้เชิญนั้นไม่เป็นของยาก
 เย็นเนอราลพ่อเรแม่ทัพฝรั่งเศสที่ทำการอยู่ในเม็กซิโก จึงได้รับ
 คำสั่งให้เรียกราษฎรมาประชุม เลือกจำเพาะแต่พวกที่ว่าง่าย
 ให้ปรึกษากันว่าจะมีรัฐบาลชนิดใด ที่ประชุมคนสองง่าย

ก็ตกลงกันโดยเร็วว่าต้องมิกษัตริย์ แลควรวชิญเสด็จแมก-
ชิมเลียน (คือเจ้าเฟอติแนนต์แมกซ์) ขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดิน

ส่วนข้อที่ ๒ ซึ่งแมกชิมเลียนต้องการให้ระงับความ
จลาจลในบ้านเมืองเสียก่อนนั้นก็ไม่ว่า พระเจ้านโปเลียนที่ ๓
โปรดให้จอมพลฝรั่งเศสผู้หนึ่งคุมทัพเพิ่มเติมไปปราบพวกขบถ
ไม่ช้าองฝรั่งเศสก็ปลิวทิวประเทศเม็กซิโก เว้นแต่ในถิ่นใต้
ซึ่งเย็นเนอราลโคอาซคุมพวกกริบยลิกตั้งแข็งอยู่ เย็นเนอราล
โคอาซคุม คือเปเรซีเตนต์แห่งกริบยลิกประเทศเม็กซิโกในเวลานั้น
เมื่อทหารฝรั่งเศสต่อรบพวกขบถพ่ายแพ้ลงไปโดยมาก
แล้วเช่นนั้น ก็สมควรเวลาที่จะรับเสด็จพระเจ้าแผ่นดินได้

ก่อนที่ออกจากประเทศออสเตรียนั้น เจ้าแมกชิมเลียน
เกิดเป็นทชคพระทัยชกกับพระเจ้าแผ่นดินอีกครั้งหนึ่ง ด้วย
พระเจ้าฟรานซิสโยเสฟต้องประสงค์ให้พระอนุชาถอนพระนาม
จากจำนวนเจ้าในราชวงศ์ ซึ่งอาจจะได้รับราชสมบัติคือออสเตรีย
ในเวลาที่ไม่มียุติกับพระเจ้าแผ่นดินมากกว่า แต่การที่จะให้
ถอนพระองค์เช่นนั้น เจ้าแมกชิมเลียนไม่ยอมจึงเป็นเหตุชกเคือง
กันขึ้น ในประเทศออสเตรียในเวลานั้น มีคำกล่าวว่ามีคน
หนุ่มหนึ่งซึ่งอยากจะให้พระเจ้าฟรานซิสโยเสฟลาออกจาก

ราชสมบัติเสีย แลขอทเจ้าแมกซิมเลียนไม่ยอมถอนองค์จาก
ความเป็นผู้ทอาจไทรยราชสมบัตินั้น จะเป็นควยเรองนิกได้

เมื่อเกิดเหตุชดเคองชกกับพระเชษฐาเช่นนั้นแล้ว เจ้า
แมกซิมเลียนก็เสด็จไปกรุงโรมพร้อมกับพระชายาของเธอ ไท
รียพรจากไปย แล้วก็ลงเรือไปถึงท่าเมืองเมกซีโก เมื่อวันท
๒๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๖๔ เสด็จชกจากเรืออย่างคน
โดยสารธรรมดาไม่มีใครมารับเสด็จ ผู้คนในแถบนั้นก็ไม่แสดง
ความเกรียวกราว เมื่อคิดทว่าพระเจ้าแผ่นดินกับพระมเหสีจะ
เสด็จไปเสวยราชสมบัติ แต่เวลาเดินทางต้องไปเรือเมลอย่าง
คนโดยสารธรรมดา ครนถึงบ้านเมืองที่จะไปครอบครองก็ไม่มี
ใครมาเออเพอรับรองเช่นน ก็ดูเป็นทน่าเหียวใจ แต่ถ้าจะคิด
ออกทางหนงตนกยปลายกัสมกนแล้ว

ทจริงจอมพลฝรั่งเศสทคมทพอยู่ในเมืองเมกซีโกนั้น ก็
ไทจกกระบวนแห่มารับเสด็จ มีทงการตกแต่งแลธงเทียวเซียว
เหลืองพริคม แต่พวกทจะไปรับเสด็จนไปไม่ทันกำหนด ครน
ไปถึงก็ไทเห็นาทตามเสด็จแลบกธงตงชมตามเรือ ทชากอยู่
ก็แต่ความชนบานในหมู่ราษฎรเท่านั้น

เมื่อพระเจ้าแมกซิมเลียนขึ้นเสวยราชย์แล้ว ภายใ

สองสามเดือนนั้นการขานเมืองก็เข้าไปโดยปกติ การค้าขาย

ก็เดินเงินในขานเมืองก็มาก เงินภาษีอากรรายได้ของรัฐบาล

ก็มากกว่าแต่ก่อน คุกที่เหมือนพระเจ้าแผ่นดินแลรัฐบาล

อย่างใหม่ของประเทศเม็กซิโกจะเรียบร้อยลงท่อยแล้ว อนึ่ง

พระเจ้าแมกซิมเลียนมัทหารฝรั่งเศสหล่นหลังอยู่ที่กองทัพ

จึงเป็นทิวาทพระทัยว่าคงจะไม่มภัยมาสู่พระองค์

พระเจ้าแมกซิมเลียนเองคน เป็นเจ้าทเคยหวังอยู่เสมอ

ว่าจะได้เป็นใหญ่ คุกตามหนังสือทรงแต่งไว้เห็นได้ว่าเตรียม

พระองค์สำหรับตำแหน่งสูง ๆ มีศีลสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน

เป็นต้น แต่ศีลเหล่านั้น เมื่อถึงเวลาจะใช้เขาจริงก็ใช้ไม่ถูกที่แล

ไม่ถูกเวลาทงนน

ด้วยตามทางราชการที่ทรงกระทำ เห็นได้ว่าเขาไม่เป็น

ผู้สามารถพอกับตำแหน่ง มีศีลที่ทรงแต่งไว้ขอหนึ่งว่า “ผู้

เป็นเจ้าจะต้องไม่เกียะภยชาติ” เพราะชาติทั้งหลายในบ้าน

เมืองที่เรียบร้อยจะต้องอยู่ใต้บังคับเจ้า แลเจ้าที่เข้าพวกใน

ชาตินั้น ถ้า... คุกกับชาติในเวลาที่เขาต้องไม่แปลกใจ

๑. ชาติ ในที่นี้หมายความว่าหมู่คนที่มีความเห็นร่วมกันในทางราชการ

ความชอบเมื่อพระเจ้าแมกซิมเลียนไต่ราชสมบัติกษัตริย์
 ประพฤติตาม คือเลิกออกหนุนพวกศาสนา ซึ่งเป็นคนพวกก
 ษัตริย์พระเจ้าแมกซิมเลียนไปครอบครองเมือง เพราะพวกน
 อกจากการให้เมืองมกษัตริย์ปกครองตามวิถีเก่า ททรวงทากน
 เพราะจะแสดงตามคติของพระองค์เองว่า เขาแผ่นดินจะทอง
 ไม่อยู่ในป่าใดไหน แต่ทจริงผิดที่สุด เพราะป่าศาสนาคือป่า
 เก้านนเป็นมิตร ป่าที่รบขลิกลคือป่าที่ใหม่เป็นศัตรู จะทง
 มิตรเสียในขณะที่อยู่ในหมู่ศัตรูกระไรได้ ครนเมื่อแยก
 พระองค์ออกจากป่าศาสนาแล้ว ก็ทรงพยายามจะเอาใ
 พวกป่าที่ใหม่ แต่พวกป่าที่ใหม่ก็หวเหาะเหาะ ถึงนพวกป่าที่เก่า
 ก็หมาง พวกป่าที่ใหม่ก็เหยย อำนาจพระเจ้าแผ่นดินทในชั้น
 คนมอยบางนนักเสื่อมลงไป

คำอภคาหนดทพระเจ้าแมกซิมเลียนทรงกล่าวอยู่บ่อย ๆ
 นั้น เป็นใจความว่า "ใครทำใ้ทีในเวลาที่ไม่ควร ผู้นั้นเป็น
 ฝอ้อนแอ ผู้ใดอ้อนแอผู้นนทารายตนเอง" ถึงน คำพูดทความ
 ทำไม่ตรงกัน ทวยเมื่อจับเยนเนอราลโคอาชไ้ไ้ นั้น ทรงจกการ
 ใ้หลอวปลออยเสีย (เยนเนอราลโคอาชคือเปร์ซีเคนตเคยวน)
 แลพวกรบขลิกลคนอื่น ๆ ทจับใ้ก็ปลออยเสียหลายคน น
 แม่ทพฝรังเศสซึ่งเป็นฝูขไ้คนนโกรธ กล่าววว่าเขอแลวทจะเอา

ชาวทหารฝรั่งเศสไปทงเสีย เพอจับนักโทษมาให้เจ้าออสเตรีย
องคนปลอเล่น สำหรับให้คนชมว่าใจดี

ครนปลายปี ค.ศ. ๑๘๖๕ เปรชเคนต์ยวเรชหัวหน้า
พวกรบขลิกรบแพททหารฝรั่งเศสหนักเขา ักหนออกจากประเทศ
เม็กซิโกไป พระเจ้าแมกซิมเลียนเขาพระทัยว่าพวกรบขลิกร
เห็นจะสงบรายคายแนแล้ว จึงออกกฎหมายทมตงชอว่า
ยานโค เนโคร คือขัญญิตส์คำ เป็นใจความว่าต่อไป
พวกรบขลิกรทงปวง รัฐบาลจะถือว่าเป็นพวกโจร ถ้าจับได้ว่าใคร
เป็นพวกรบขลิกรให้ศาลลงโทษอย่างโจร หรือถ้าจับได้ใน
สนามรบให้ประหารชีวิตภายใน ๒๔ ชั่วโมง

อีกประมาณ ๗ วัน ทหารฝรั่งเศสจับเนอราล
พวกรบขลิกรได้ ๒ นาย จึงรบสังโหียงเสียใน ๒๔ ชั่วโมง
ตามกฎหมายใหม่ ราษฎรทพอจะสงบลงไปข้างแล้วเมื่อทราบ
ความเรื่องนักพากันโกรธเกรี้ยวกราวไป พวกรบขลิกรก็กลบม
อาการคชน

ในตอนนั้นประเทศอเมริกาเห็นอกขอเมริกาโตทำสงคราม
กันสงบลง รัฐบาลอเมริกาทนทกรงวอชิงตันไม่ได้รบเห็น
เรื่องตงกษทรียประเทศเม็กซิโกมาแต่แรกแล้ว แต่หากยงตค
สงครามภายในอยู่จงจากองนง บคนเมอว่างมอลงแล้วก็หนีไป

ทำตาเขยวทางเมืองเม็กซิโก พอประจวบเวลาที่พระเจ้า
 นโปเลียนที่ ๓ ออกเขยออยู่แล้ว ทรงเห็นว่าทงจะคงกษัตริย์
 คาโวลิกชนในอเมริกาเห็นจะไม่ไหว พระองค์เป็นผู้ที่เรียก
 ตามภาษานักเลงว่าไม่ "ยวะ" จึงรบถอนพระองค์เสีย

คือพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ ทลไปยงพระเจ้าแมกซิมเลียน
 มอเดอนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๖๖ ว่าอกบครงจะถอนทหาร
 ฝรั่งเศสจากเม็กซิโก แต่ฝรั่งเศสไค้ออกเงินไปมาก เพราะฉะนั้น
 ให้ประเทศเม็กซิโกแบ่งเงินภาษชงเก็บอยู่ที่เมืองแตามบึโค
 กยเมืองเวราครชให้ฝรั่งเศสครงหนงกว่าจะหมดหน

ทจริงนโปเลียนไค้สัญญาไว้ว่าจะให้ทหารฝรั่งเศสอยู่
 ช่วยแมกซิมเลียนปราบพวกชยถจนปลายปี ๑๘๖๘ แลการ
 ทจะกลบรบถอนเสียเช่นนกคเหมอนจะกลบแกลึงให้ลิม แลเงิน
 รายไค้ของรัฐบาลเม็กซิโกที่กำลังจะพอเผยชนนน ก็ระลก
 แบ่งครงเสียอกเล่า ไซ้แต่เท่านั้น ในขณะที่พวกรบชยถกลบม
 กำลังทเอาเมืองแตามบึโคไปไค้ในเร็ว ๆ นั้น เงินภาษทเคยไค้
 ก็ขาดไปหมค ไม่ช่าเงินในคลังประเทศเม็กซิโกก็ร่อยหรือ
 ลงไป จนไม่ช่ากเก็บจะไม่มเหลือ พระเจ้าแผ่นดินก็ทำให้
 คนเป็นค้ทรูไปรอบข้าง ทหารฝรั่งเศสที่เป็นกำลังอยู่ก็ระไป

การช่างซัดไปทุกทำนพระเจ้าแมกซิมเลียนไม่ทราบจะทำ
 อย่างไม่ กิจจะลาออกรากราชสมบัติ แต่พระมเหสีไม่ยอม
 จะขอเสด็จไปยุโรปอันวอนหาผู้คหณ พระราชสามทกลง
 ยอมตาม จึงเก็บเล็กผสมน้อยไต่เงินพดทพระมเหสีจะข้ามไป
 ยุโรป เสด็จไปถึงปารีสในต้นปี ๑๘๖๗ เข้าเฝ้าพระเจ้า
 นโปเลียนที่ ๓ จะทูลอะไรก็ไม่สำเร็จ กลับเป็นผลตรงกันข้าม
 ไปหมด กัวยพระมเหสีเป็นเจ้าโมโหร้าย เธอใช้ถ้อยคำ
 ขาคการระต่อพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ พระเจ้านโปเลียนที่ ๓
 ทรงพระพิโรธมิรับสั่งไปให้ถอนทหารฝรั่งเศสออกจากเม็กซิโก
 โดยทันที ทั้งทรงกล่าวโทษท่านแม่ทัพ ในข้อที่ให้พระเจ้าแมก-
 ซิมเลียนยอมเงินใช้ในการปกครองนั้นด้วย พระเจ้านโปเลียน
 รัชกาลที่ ๓ ในที่สุดว่าเรื่องนี้เป็นอนกลางพระหัตถ์ ไม่เกี่ยวของออกต่อไป
 ฝ่ายพระมเหสีพระเจ้าแมกซิมเลียนนั้น เมอการเบียดงน
 พระจริตเธอพักการอยู่แล้วก็เลยคลั่ง ไม่ใคร่เสด็จกลับไปเมือง
 เม็กซิโก ยิ่งเสด็จอยู่ในโรงพยาบาลเสียจริตจนเวลาน
 ฝ่ายพระเจ้าแมกซิมเลียน เมอสนทาเช่นนั้นแล้วก็กลับ
 ไปเสด็จมาณะสมควรรกยทเป็นเจ้า ชาวออสเตรียขางจำพวก
 รัชญาเสด็จกลับออสเตรียก็ไม่กลับ การทดลองมอทาแล้ว เมอลง
 เวลาอชคนก็ไม่ยอมทง เมอแรกไต่ข่าวประชวรพระมเหสีนั้น

เสียดพระทัยทำให้ไม่สบายหลายวัน แต่ในที่สุดก็มีมานะแข็ง
พระทัยกลั่นความโศกเสียได้

ในตอนนั้น พระเจ้าแมกซิมเลียนหันกลับไปหาพวก
ศาสนา ที่เป็นผอคนพระองค์ในตอนแรก แต่การที่ทรงทง
พวกนเสย ครองหนงแล้วกลับหันหาในบคนนั้น ไม่มีประโยชน์
เสียแล้ว พวกศาสนาตกลงแนะนำว่าให้ทรงคุมพลออกไปต่อสู้
ข้าศึก จึงรับสั่งให้จัดทหารไว้ ๒,๐๐๐ ทรงคุมออกไป
ทรงรบพวกรบขลิกที่ตำบลชอแควริตาโร ข้าศึกยกมาตั้งล้อมไว้
ต่อสู้กันนานกันอยู่ประมาณ ๒ เดือน นายทหารของพระเจ้า
แผ่นดินหนีไปหาข้าศึกคราวละคนสองคนจนเกือบไม่มีเหลือ
ผู้รับสั่งให้ไปจัดทหารยกมาแทนนั้นก็เลยหายไปหมด ครั้น
เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม จึงตกลงกันว่าจะทรงนำทหาร
หักออกจากที่ล้อม เงินทองที่ยังเหลืออยู่บ้างก็รับสั่งให้แบ่งกัน
ในหมู่ นายทหารที่ไว้พระทัยสองสามนาย เพื่อที่จะได้ซ่อนพา
ไปในตัว แล้วผู้ไว้พระทัยเช่นนั้นคนหนึ่ง ซอนายพันเอกโดเปซ
เป็นผู้ที่ได้ประธานตราเป็นความชอบในการกล้าหาญเมื่อเร็ว
นั้น ครั้นรุ่งขึ้นวันที่ ๑๕ พฤษภาคม โดเปซกลับพาข้าศึกเข้า
ไปล้อมที่ประทับ นายทหารรบขลิกที่คุมพลไปล้อมนั้นมีความ

ส่งสารพระเจ้าแผ่นดิน ปรากฏว่าเข้คทางจะให้เส้คทั้งหน้ แต่
พระเจ้าแมกชิมิเลียนไม่ยอมหน้ รัชสังให้ทหารทขิงอยู่
สองสามคนให้ช่วยกันต่อสู้ ไม่ซำก้ตองยอมให้ซำคกจับ
พระองค์ไป

ในชั้นต้นพระเจ้าแมกชิมิเลียนเข้าพระทขิงว่า ซำคก
จะเกรงขำมที่พระองค์เป็นเจ้าอยู่ในราชวงศ์ประเทศอื่น พวก
รัชปลักคองจะปล่อยให้เส้คจกล้วยโรปโดยค้ แต่เปร์ซิเตนค้
ยัวร์ชไม่ยอม พาพระองค์ไปซำระแล้วตคสิินให้สำเร็จโทษ
ประเทศออสเตรีย อยู่ในเค้คสเคตช อังกฤษ แลประเทศอื่น ๆ
ช่วยกันขอโทษให้ไว้ชีวิต แต่เปร์ซิเตนค้ยัวร์ชไม่ยอม
ทำเคียว ในทลคสำเร็จโทษเส้คจนค้ ในเวลาที่ขิงนั้น เธอ
ประทานทองให้แก่ทหารทขิงคนละชน รัชสังกำชขให้ขิงแม่ม ๓
แล้วรัชสังแก่ชทอยในทนนเป็นสขชว

“ชาวแมกชกนทงหลาย ขอให้เลอคของเราเป็นหยค
สคทายทตกเพอคความเจริญของประเทศนเถค ถ้าเมื่อใดจำเป็น
ทเลอคของชาวประเทศนจะตองตกอยู่อก ก็ขอให้ตกเพอคความค
ไม่ใช้ตกค้วยเป็นขขถค้อขำนเมือง ขอให้ความเป็นเอกราชอยู่
ยนนานไปเถค ขอให้ประเทศแมกชโกอยู่ยนนานไปเถค”

ครั้นถึงกำหนดเวลาทวารกึ่ง เสด็จรับสั่งออกพระนาม
พระมเหสี ออกมาคำเดียวว่า "ลอคค" แล้วกล่มลงสิ้นพระชนม์
ในเวลาทศวรรษชาวทางปารีสนั้น พระเจ้านโปเลียน
ที่ ๓ กำลังแจกรางวัลการแสดงพิพจน์อยู่ การแจก
รางวัลนั้นเป็นการครึกครื้น เมื่อทรงทราบข่าวจะได้ทรงคิดข้าง
หรือเปล่านั้นเหตุใดเจ้าแมกซิมเลียนอยู่ก็ ๗ จึงได้ไปเป็นพระเจ้า
แผ่นดินเมืองเม็กซิโก เหตุใดภายหลังจึงเสียชีวิต

พระเจ้าแมกซิมเลียน เสด็จรับสั่งเป็นภาษิตในหนังสือว่า
"ผู้ใดเสียสัจจะสัญญา ผู้นั้นจะเสียตัว" คุประหนึ่งเป็นคำทำนาย
ซึ่งไม่ซำกเห็นใดว่าจริงที่เมืองเซตาน คือสนามรบในการ
สงครามฝรั่งเศสกับเยอรมัน.

ความระลึกของนักเรียน

สวนกุหลาบเดิม

นักเรียนสวนกุหลาบเดิมนั้นเก่าอย่างข้าพเจ้า ไต่เป็ร้อยช
นักเรียนสวนกุหลาบเคยวนหลายประการ คงจะนำมาเล่าในท
ข้างตามทนงไต่ในเวลาซึ่งไม่มีจะนึกมากนัก

ที่เรียกว่าโรงเรียนสวนกุหลาบเดิมนั้น ถ้าจะเรียกให้
เต็มชอกตองเรียกว่า "โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ" ซึ่ง
เมื่อข้าพเจ้าอยู่ไม่มีตนกหลายเช่นชนเป็นอันอะไรเลย มีมาก
แต่ตนแก้วตคเป็น พมรอบสนาม กยรวองกายสูงสักศอกหนึ่ง
ทว ๆ ไป มีเปลี่ยนหน้าเป็นรวสแหยกข้าง

ข้าพเจ้าทราบว่ากรมพระกำรงราชานุภาพจะทรงแต่งเรื่อง
โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบประทานแก่หนึ่ง ชื่อ "สวน
กุหลาบวิทยา" เป็นอันทราบไต่ว่าจะไต่อ่านตำนานโรงเรียนน
คทสัททไคจะแต่งไต่ในเวลาอัน เพราะท่านเป็นผู้ทรงจักโรงเรียน
สวนกุหลาบเดิม และทรงดูแลอยู่ตลอดเวลาที่เสด็จอยู่ใน
ตำแหน่งอธิบดีกรมศึกษาธิการ (สมัยนั้นยังไม่มีกระทรวง)
เคยเสด็จไปตรวจทุกวันเช้าข้างบ่ายข้างหรือทงเช้าทงบ่าย ท

สนามของโรงเรียนมีโคจรเกตุซึ่งเสด็จไปเล่นเสมอ เป็นโคจรเกตุ
หลวม ๆ เพราะในสมัยนั้นไม่ว่าในเมืองไทยหรือเมืองฝรั่ง
โคจรเกตุยงหาเป็นเครื่องเล่นอย่างประณีตซึ่งต้องรักษาสนามราว
กับพนโตะบอลเลย์คและมีระเบียบจริงจังอย่างสมัยนี้ไม่

แต่ถึงว่ากรมพระตำรง ฯ จะทรงแต่งเรื่อง โรงเรียน
สวนกุหลาบเดิมใดดีกว่าใคร ๆ หมด ก็คงจะทรงแต่งไปคนละ
อย่างก็ขมแต่งซึ่งเป็นนักเรียนอยู่ในเวลานั้น เพราะทอกพระ
เนตรจากแงผองคชขณูชายอมจะผดกขเงของนักเรียนอยู่นั้นเอง
เหตุคณนเรื่องทเขียนนคองจะไม่ซำกขพระนิพนธ หรือถำจะซำ
ควำมกนขำงกคองจะกลำวกันไปคนละทำง

ทขำพเจำกกลำวเมอก วำนนักเรียนรุ่นโนนใดเป็รียบ
นักเรียนเคยวนนน จะกลำวขอตนให้เหนใดทนนท คอเวำใดเงิน
เคอนเทนเสยคำเลำเรียนและใดเลือผำขำงอขำงควย ซำพเจำ
เองเมอแวกเขำโรงเรียนเขันเค็กรุ่นเล็ก ใดเงินเคอน เคอน
ละ ๔ ขำทควำมน้อยใจเขันอันมำกทไม่ใดเคอนละ ๘ ขำท
อขำงนักเรียนรุ่นใหญ่ กārใดเงินเคอนนน ซำพเจำไม่ทรำย
(และไม่ใดสย) วำใดแต่ขำงคนหรือใดทว ๆ ไป จำใดแต่ควำม
ผใดควยกันหลำยคน ล้วนแต่ใดเคอนละ ๘ ขำท น่ำอจควำ
ทงนน

การใช้จ่ายของนักเรียน ในโรงเรียนไม่เห็นมีอะไรที่หนัก
 ไปได้ การกินอยู่ก็ไม่ขาดแคลน พวกที่เข้มนายกนโตะอย่าง
 นายทหารมหาดเล็ก พร้อมเจ้ากรมปลัดของโรงเรียน แต่ถึง
 กระนั้นข้าพเจ้าผู้เป็นเด็กนอนโรงเรียนกลับบ้านวันพระ ยังต้อง
 ขอเงินจากจอมมารคางอาทตยละครบาท มีเงินใช้จ่ายรวมกับ
 เงินเดือนเป็นเงินลงอาทตยละคร ๒ บาท ก็เป็นการพุ่มเพอຍมาก
 แต่จำไม่ได้ว่าใช้อย่างไร บางทีจะขนม คอขนมสดต่างหากจาก
 ขนมแห้งซึ่งจอมมารคางคางชวคโหลไปไว้ให้ ๕, ๖ ชวค ตั้ง
 เป็นแถวอยู่ข้างปลายเตียง ทมขนมประจำอยู่ มากเช่นนั้น
 นักเรียนสมัยนั้นอยากว่าใครจะแย่งกินได้ นักเรียนที่เข้มนายกนโตะ
 ไปได้ห้องอยู่ และเจ้าทยงเขาวโตะอนุญาตให้มพลยงผู้ชายไป
 อยู่ด้วย ใครแย่งขนมหรือรังแกอย่างอนยาก ถ้าคิดว่าเวลาวัน
 หนึ่ง ๒๔ ชั่วโมง หักเวลานอน เวลาเรียน เวลากินข้าว
 ๓ มอ และเวลาวิ่งเล่นออกเสียแล้ว เวลาที่ยังเหลือนอนอย
 เต็มที่ เหตุไฉนจึงต้องการขนมมากถึงเพียงนั้น กินก็ไม่ออก
 ในเวลานั้น

แต่ต้องเข้าใจว่านักเรียนไม่ได้กินขนมมากทุกคน บาง
 คนไม่มีขนมจะกินมาก บางคนเป็นรุ่นใหญ่มีทางใช้เงินอย่าง
 หนักหน่วงเรารุ่นเล็กเห็นว่าสู้ขนมไม่ได้ เป็นต้นว่าละครเจ้าพระยา

มัทนทร ซึ่งเล่นเกยเงินนอยทโรงเรียนข้างท่าเตียนนั้น ก็คงจะ
เป็นทางให้นักเรียนรุ่นใหญ่ใช้เงินแทนชอขนมไค้อย่างหนึ่ง

นักเรียนส่วนกุหลายสมัยนั้นจะไม่มีใครไว้ใจ ถ้าไว้ใจ
จะเสียเปรียบเรามาก เพราะเรามีพนักงานคอยเกลือกทวง
ยายนินแถมการเกลือกเป็นอาชวะ หรือถ้าไม่ใช่อาชวะแท้
จวนจะเข็นเพราะแก่ไม่มีทางไค้อย่างอื่นเป็นแน่ ทุก ๆ วันพอ
เวลาสายหนอยแก่ก็ออกมาจากในวัง มีหีบเครื่องใช้คอหว
และขมวงนามนเป็นต้นมาพร้อม แก่ถือหีบเดินเร็วไปในโรงเรียน
เวลาหยุดเรียน พบเด็กคนไหนจุกยุ่งแก่ก็จับตัวเกล้าให้ เด็ก
บางคนถือหวไม่ให้ใครจับไม่ยอมให้แก่เกล้า ต้องยอมจุกยุ่ง
ไปจนวันพระ ข้าพเจ้าเองเคยไค้ทักชควยเหตุนนครงหนึ่งเพราะ
จุกลยลงมาเมือกกำลังสอปลได้ มิวเป็นห่วงจุกจนเขียนหนังสือ
ผิดไปเป็นกอง

ของชอขใจของเราอย่างวิเศษมีอย่างหนึ่ง คือไค้แต่งตัว
เป็นทหาร ถ้าแต่งเฉย ๆ จะดีมาก มีขอเสียอยู่ทว่าแต่งตัวเป็น
ทหารแล้วถูกจับหัดทหารควย เวลานั้น กรมพระคำรังษทรง
บังคับการทหารมหาดเล็ก พวกเราไค้แต่งตัวเหมือนทหารมหาด
เล็ก เพราะสมบัตเป็นนักเรียนทหารกองนน เลือทหารตัวหนึ่ง
ของข้าพเจ้าเป็นผาเสีรทสนลแก่ มยนต์เหมือนนายทหาร ตกก

ทางแรมเซ สวยและพอกกบตัวเค็กอายุ ๑๐ ขวบ แต่คัมเล็ก ๆ
ไม่มี คัมขอมอกไซทขอมอ คัมอกจกตองไซคัมใหญ่อย่างท
ทหรรมหาดเล็กยงไซอยู่จนเคียวน เมอตกคัมใหญ่ ๕ ลูกเข้ากบ
เสอเล็ก แลคแต่ไกลเห็นคัมก่อนเห็นอะไรหมค

พวกทเขนนักเรยนทหรรคเหมือนจะมแต่พวกทเขนรุ่นแรก
และเข้าใจว่าไม้โตเป็นทวักกันทกคน การเลอกเพนทวักคคลจะ
มวธอยางไรเข้าเพเจ้าไม่นกอยากทรายในเวลาอนั้นจึงไม้โตโตถาม
มาขคนกไม้โตสขเพราะทเขนนักประสงคจะเขยนตามความท
นกโตเทานันเอง ไม้ไซ่ตงใจจะแสดงความรูชงความสอยสวณ
ให้แม่นยำเสียก่อน

การเรยนหนังสือไทยในเวลาอนั้นมทมุ่งหมาย คอการ
สอยไล่ประโยค ๑ และประโยค ๒ เมอสอยไล่โตทง ๒ ประโยค
แลวกเขนอนหมคชงในเวลาอนเราเรียกวา "หลักสูตร" นักเรยน
มักจะออกปรีราชการ (สมียนนผู้เรยนเคมทออกปรีจาก
โรงเรยนหาคำแห่งรืราชการไต่จ่ายกวาสมียต่อ ๆ มา) หรือ
มิฉะนันเรยนภาษาองกฤษต่อไป

การเรยนสำหรับสอยไล่ประโยค ๑ นั้น ไซ่หนังสือ
มุลยทขรพกจไปจนถึงพิศาลการันตรวม ๖ เล่ม การสอน
หนังสือ ๖ เล่มนแบ่งออกเขน ๔ หองเรยน หองท ๑ ครูขม

(พระยาอนุภววิธาน) สอนมูลบท หอขงท ๒ ครูสังข์โท
 (เป็นหลวงอะไรจำชื่อไม่ได้) สอนวาทนต หอขงท ๓ สอนอักษร
 ประโยค ใครเป็นครูกลม ภายหลังกเหมือนครูสังข์โทย้ายมา
 สอนหอขงท หอขงท ๔ ครูทวน สอนสังข์โยคไวพจน์และพิศาล
 การนตรวมอยหอขงทเดยวกัน ครูทวนมี ๒ คน คนละรุ่น คนท
 สอนหอขงท ๔ นเรียกกันภายหลังกว่าครูทวนใหญ่ (ต่อมาคง
 จะเป็นขนนางแต่ไม่ทราบชื่อ)

นักเรียนประโยค ๑ เรียกชื่อจำแนกชั้นตามชื่อหนังสือ
 ทเรียน คือนักเรียนมูลบท นักเรียนวาทนต นักเรียนอักษร
 ประโยค นักเรียนสังข์โยค นักเรียนไวพจน์ นักเรียนการนต
 กขมพวกนักเรียน จบการนต ออกพวกหนึ่ง พวกหลังนเรียน
 คนมเกยรตชงเรารนเลกนยถอยาเกรงเป็นอนมาก

นอกจากข้างบนนยงมนนักเรียนพิเศษ คือเจ้านายอกพวก
 หนึ่ง ชงเรียนนอยางเดยวกยนักเรียนอน แต่ถูกกักไปอยู่หอ
 หนึ่งต่างหาก และนงโตะเรียนนอยางนักเรียนประโยค ๒ ชง
 สัมมความหนังสือและเครื่องเขียนประจำตัวมาก จึงมคตลกนถนแ
 ใดคคอกยกยโตะทกทว การจคคให้ส่วยทวยรูปภาพและเครื่อง
 แทงอน ๆ เป็นของเพลคเพลนชองนักเรียนบางคน เป็นเครื่อง
 แข่งและชวคกันในเวลาหยคเรียน คชชองชาพเจ้าแตงสละส่วย

ด้วยตรามาเป็นต้น จนเป็นสังฆนิกเรียนคนหนึ่งปรารธนาถึง
 นาทาทก ในทสคแต่งให้คนมาทาทตามขอเปลี่ยนโต๊ะ ข้าพเจ้า
 ในเวลานั้นเห็นสนุกในการทรมานคน ไม่ยอมให้เปลี่ยนอยู่
 หลายวัน ในทสคเสียฮอนวอนไม่ใ้ใดก็ยอมให้เปลี่ยน แต่จะเปลี่ยน
 กันในเวลาเรียนก็ยอมไม่ใ้ใดอยู่เอง จึงต้องนิตเปลี่ยนกันในวัน
 รุ่งชน ข้าพเจ้าเป็นเด็กนอนโรงเรียน ในเย็นวันนั้นจึงจัดการ
 เปลี่ยนโต๊ะไว้เสร็จ วันรุ่งชนเด็กคนโน้นมาจากบ้านด้วยความ
 รนแรงใจที่จะไ้ตนงโต๊ะซงแตงตสวย พอเชานงเรยบรอยแล้ว
 ข้าพเจ้ากส่งกญแจให้ เด็กคนนั้นรบไซ้ที่จะชมความงามข้างใน
 แต่ความงามไม่มีเสียแล้วเพราะย้ายมาอยู่ตใหม่ของข้าพเจ้าแต่
 เย็นวาน เด็กคนนั้นร้องไห้ไม่เป็นอนเรียนในวันนั้น ทเลาน
 เป็นการขวชกนเองของนกรเรียนเด็ก ๆ ครงนนข้าพเจ้าเป็น
 อัยชฌาย์ให้อุปสมบท คราวอน ๆ ข้าพเจ้าถูกขวชกบอย ถูกชกก็
 เคยแต่ไม่ให้ชกตอย ไม่ใช่เพราะใจเป็นพระเป็นเจ้า เป็นเพราะ
 เด็กคนโน้นอายุ ๑๔ ในข้ทเราอายุเพียง ๑๐ ปี

การเรียนประโยค ๑ จนสอบไล่ไ้ตนน ย่อมจะชำเร็ว
 ความอายุ และความฉลาดของเด็ก นกรเรียนคนหนึ่งทเขา
 โรงเรียนพร้อมกบข้าพเจ้าอยู่บเคษ ๆ กบ "การนค" เขาสอบไล่
 ไ้ เขาเรียนเร็วกว่าเพราะอายุเขา ๑๖ ปี เมื่อเขาโรงเรียน

เขาฉลาดกว่า และเขาไม่ได้อ่านภาษาอังกฤษไปพร้อมกัน ทั้ง
 หนาเรียนหนังสือไทยอย่างเคียวจึงสำเร็จไ้เร็ว ส่วนข้าพเจ้า
 นั้นได้เข้าโรงเรียนเมื่ออายุ ๑๐ ปี เรียนอยู่เกือบโกนจุก (อายุ
 ๑๓ ปี จึงได้ประโยค ๑ ได้ ทักษะตัวเองจนกล่าววน เพราะ
 เข้าใจว่าเป็นปานกลางของเด็กอายุเท่านั้น ซึ่งไม่ฉลาดรุ่งโรจน์
 และไม่ได้อ่านแต่หนังสือไทยอย่างเคียว เรียนภาษาอังกฤษ
 ไปพร้อมกันด้วย

บางท่านจะเห็นประหลาดว่านักเรียนทกล่าวเมอตะกว่า
 เข้าโรงเรียนเมื่ออายุ ๑๖ นั้น เหตุไฉนจึงเขาเรียนมูลยทเมอ
 จวนหนวดจะชน จึงขอขอกว่าในสมัยนั้นโรงเรียนเป็นของใหม่
 เด็กโต ๆ จึงพาไปเขาเรียนกันเป็นอันมาก อันที่จริงนักเรียนท
 เป็นผู้ใหญ่จริง ๆ กม เป็นคนว่า หม่อมเจ้าองค์หนึ่งเป็นนักเรียน
 รุ่นใหญ่ หม่อมราชวงศ์คนหนึ่งบุตรของหม่อมเจ้าองค์นั้น
 เป็นนักเรียนรุ่นเล็ก อยู่โรงเรียนด้วยกันพร้อมทั้งบิดาและบุตร
 หม่อมราชวงศ์องค์นั้นจึงมีทั้ง อาจารย์ และ บุรพจารย์ อยู่ใน
 โรงเรียนพร้อมเสร็จ ถ้าท่านทายว่าบิดากับบุตร ใครจะได้
 ประโยค ๒ ได้ก่อนกัน ท่านจะทายผิด (เว้นแต่จะทายว่าได้
 ไม่ได้ด้วยกันจนแล้วจนรอดทั้งสองคน)

เมื่อไล่ประโยค ๑ ไปได้แล้ว นักเรียนบางคนก็ออก บางคนก็เรียนประโยค ๒ ต่อไป บางคนก็เรียนภาษาอังกฤษ บางคนก็เรียนประโยค ๒ ไม่สำเร็จ ก่อนเลิกประโยค ๒ บางคนเรียนภาษาอังกฤษยังไม่เป็นผลจนบ้านนี้ เคารวะที่ภาษา
อังกฤษเป็นของที่จะไม่เลิกกันในโลกนี้ มิฉะนั้นก็จะไม่สำเร็จ
ก่อนเลิกภาษาอังกฤษ ทว่านเห็นการว่าเล่น แท้จริงนักเรียนที่ไล่
ประโยค ๑ แล้ว เรียนประโยค ๒ ไล่ไปออกชั้นหนึ่งเป็นอันมาก
และมีไม่น้อยที่เรียนอังกฤษเป็นประโยคสำหรับเป็นชั้นให้ก้าวชน
ไปสู่การศึกษาระดับชั้นสูงขึ้นไป

ประโยค ๒ นั้นเรียนวิชาทำงาน ออฟฟิศ มีเรื่องความ
ย่อความ แต่งจดหมาย เขียนตามคำบอก และเลขเป็นต้น ก็มีการ
การหักแต่งโคลงกลอนกันบ้าง ข้าพเจ้าก็หักแต่งโคลงสุภาพ
บทหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่บอกก็เห็นจะไม่มีใครรู้ว่าโคลง

การเรียนประโยค ๒ นั้น ถ้านักเรียนมีอายุพอควรและไม่
โง่ก็ักงานก็พอจะไล่ไปได้ในชั้นหนึ่ง ข้าพเจ้าเองไล่ไม่ได้ในชั้นเดียว
แก้ตัวว่าไม่ใช่เพราะโง่เหลือทนคอก เป็นเพราะไปบวชเณรเสีย
หลายเดือน พอสึกออกมาได้หน่อยก็เข้าสอบไล่ เราคล่องทำ
วัตร เข้า เรียน อนุบาลี โข มาติกา ฯลฯ แต่เขาไม่สอบไล่อย่าง
นั้น ยกเอาชนมาสอบไล่แต่ขอที่เรายังไม่ค่อยได้เรียนทั้งนั้น

ครูอังกฤษคนแรกที่ข้าพเจ้าเห็นที่สวนกุหลาบชื่อ มิสเตอร์
ทอมสัน แก่จะกะหรือไม่ว่าไม่ทราบ แต่เมื่อไม่ทราบก็ตองนึกว่า
ไว้ก่อน เราไม่เข้าไปใกล้แก ถ้าแกมาใกล้เรา เราก็ตวงชัก
หาง (เวลานั้นข้าพเจ้ายังไม่ได้จบเรียนภาษาอังกฤษ)

ครูอังกฤษคนที่ ๒ ชื่อ มิสเตอร์กรีน เป็น เอ็ม. เอ. มาจาก
ออกซฟอร์ด เวลามาโรงเรียนแกแต่งตัวใช้แก่ปและเก้าน้อย
เอ็ม. เอ. ได้มือ จึงเอาเหงื่อมาออกเสียในเมืองไทยนมาก อนึ่ง
แกเป็นเรเวอเรนคคอประของอังกฤษเราเรียกแกว่า สมิเชียว เพราะ
แกฉนั้นสราทงนอกเพลในเพล ในที่สคแกตองออกจากครกกลับไป
เมืองนอกเพราะสราขานนเอง ข้าพเจ้าได้เรียน เอ. บี. กับ สมิ
เชียว แต่เรียนยังไม่ทันจบตัวอักษร แกก็กลับไปฉนั้นสราทเมือง
อังกฤษ

ครูอังกฤษคนที่ตอสมิเชียวนน เป็นผู้สอน เอ. บี. ให้ข้าพเจ้า
จนจบ ใช้แต่เพียง เอ. บี. เท่านั้น ที่จริงแกได้สอนให้รพอควรแก
เวลาทเรียน แก่ไม่ไคเป็นเอ็ม. เอ. มาจากออกซฟอร์ดหรือจากไหน
และไม่เป็นนักปราชญ์เสียเลยทเคียว สอนให้เราอ่าน ปกติมีว่า
ปรไคคมะ ศิษย์ของแกบางคนอาจยังไม่ทราบว่าฉิกจนบ้านนี้ แต่
บางคนก็ไปทราบทเมืองนอก ครูคนนั้นสอนให้นักเรียนพูดและ
อ่านอังกฤษพอใช้ไคหลายคน คำอังกฤษฉรรวมคากแกคงจะสอน

ถูกทั้งนั้น (แกเป็นคณอังกฤษ) ต่อเมื่อพบค่านอกคอกอย่างปรกติ
เขาแกจึงพลาตปลงไป ข้าพเจ้าเองเข้าใจว่า ไคเรียนภาษา
อังกฤษกับครุคนน ไคเนอหน่งกว่าคนอื่นๆในกรุงเทพ ฯ

การสอนในโรงเรียนสวนกุหลาบครั้งนั้นยังมีอีกสองอย่าง
ซึ่งตกในประเภทเดียวกัน คือ พระเทศน์ อย่างหนึ่ง ครูเล็กเชอร
อย่างหนึ่ง

พระเทศน์นั้นท่านเทศน์ว่ากระไรไม่ทราบ จำได้แต่ที่ท่าน
เทศน์นั้น ๆ เรายังไม่ทันหกลบท่านก็จบเสียแล้ว

เล็กเชอรรักท่านเองเหมือนกัน พระยาศรีสุนทร (น้อย)
เล็กเชอรบาง พระยาโอวาทวรภิกข (แก่น) ผู้เป็นครูใหญ่ประจำ
โรงเรียน เล็กเชอรบาง ครูอื่นๆ ผลักกันบ้าง เล็กเชอรเหล่านั้น
โดยมากกล่าวคุณพระไตรรัตน ถงเรานงนก่อนๆ ไม่ได้ฟังเลย
ในที่สุดก็จำได้ว่าพระไตรรัตนนั้นคืออะไร

การสวด " คำนมัสการคุณาคุณ " เข้าใจว่าบางโรงเรียน
ยังใช้อยู่บ้างจนเวลานี้ ในสมัยนั้นพอเข้าโรงเรียนตอนเช้า
ครูให้สัญญาให้สวด " องค์ไคพระสัมพุทธ " เราก็สวดด้วยความ
เต็มใจ แต่เมื่ออายุ ๔ โมงถึงเวลาเลิกโรงเรียน ครูให้สัญญา
ให้สวด " หน่งข้าชอลววยขงคัม " นั้น เราก็เต็มใจสวดขงกว่าอน
หมค เสียงสวดก็ดังลนและสวดเร็วกว่าตอนอื่นทั้งนั้น

ข้าพเจ้าได้ประ โยค ๒ แล้ว ได้เรียนภาษาอังกฤษอยู่จน
 สอนกุหลายสนฤทธิ จะสอนสูงขึ้นไปอีกไม่ได้ จึงต้องย้ายไปอยู่
 โรงเรียนนอกพุกหน่ง เมื่้อออกจากโรงเรียนสุดท้ายแล้ว เข้ารับ
 ราชการอยู่ในกระทรวงธรรมการ มีหน้าที่ไปโรงเรียนสอน
 กุหลายในตำแหน่ง “ชาหลวง” คือผู้สอนได้ กลายเป็นคนที่
 นักเรียนต้องการวะ รสชาติไปคนละอย่างกับแต่ก่อน ไม่สู้
 นานนัก ข้าพเจ้าย้ายไปรับราชการในกระทรวงอื่น แล้วไป
 เมืองนอก เลยจำไม่ได้ว่าโรงเรียนได้ ย้ายไปจากพระตำหนัก
 สอนกุหลายเมื่อไร.

ชนลาหลัง

เราได้สัมคมมาเล่มหนึ่งซึ่งเซอร์แฮร์ยอนส์ตัน แต่งเล่มผู้
พิมพ์จำหน่ายในลอนดอนเมื่อเร็ว ๆ นี้ สัมคมนั้นรวมอยู่ในชุด
สัมคมซึ่งตั้งชื่อว่า “โลกในวินัน” ผู้รวบรวมตั้งใจให้เป็นเครื่อง
นำความคิดในปัญหาต่าง ๆ แลความเป็นไปในปัจจุบัน สัมค
เล่มนั้นเรียกชื่อซึ่งควรแปลว่า “ชนลาหลัง แลความเกี่ยวเนื่อง
ระหว่างเรากับชนเหล่านั้น” เป็นสัมคมเล่มเล็กก็จริง แต่กิน
ความกว้างขวางนัก จึงจะเห็นได้จากชื่อสัมคมนั้นแล้ว

เซอร์แฮร์ยอนส์ตัน เริ่มควยอธิบายแห่งศัพท์ “ชนลา-
หลัง” นั้นผูกกับ “ชนก้าวหน้า” ควยตีกายเป็นข้อใหญ่ คือ
ชนลาหลังเป็นพวกตีกายคลา มีเวณอยู่ประมาณเพียง ๒๐ ล้าน
คนเท่านั้น ส่วนชนก้าวหน้านั้นเป็นคนพวกตีกายขาวหรือเกือบ
จะขาวทั้งหมด ความชีวิตไสซ์ของประชุมชนมีหลัก (ตามความ
เห็นของเซอร์แฮร์ยอนส์ตัน) คือ ศาสตร์นา ความคึกษา ความ
อยูกิน สาธารณสุข การรักษาสีวิตทหารก กาลังกาย ลักษณะ
ปกครอง ความประพฤติอยู่ในขทกกฎหมาย การเพาะปลูกแล
การทำสินค้ำขายของประชุมชนนั้น ๆ ประชุมชนโคเจริญในสิ่ง

๒๘๘ พระนิพนธ์บางเรื่องและปรุฎกา
เหล่านี้ ประชมนนยอมไคชอว่า ชิวไลซ์ แดเมอเอาชาติ
ทั้งหลายมาเทียบกัน เอาความเจริญในสิ่งทกล่าวแล้วนั้นเป็น
หลัก ก็อาจจะแบ่งชาติต่าง ๆ ได้เป็นชั้นดังต่อไปนี้ (ตามความ
เห็นของเซอร์แฮร์ยอนส์ตัน)

๑. เกรตบริเตนแลไออร์แลนด์ แคนาดาแลนิวฟันด์-
แลนด์ ออสเตรเลียขาว นิวซีแลนด์ อาฟริกาใต้ขาว (ภาค
ใต้แห่งแม่น้ำซัมเบซี) มัลตาแลมอริเตียส อยู่ในเค็คสเคตส์
ฝรั่งเศส คอสกา ภาคใหญ่แห่งอิตเเลีย แลคูนีส เบ็ลเยียม
แลสกแซมเบริก, ฮอลันดา เยอรมัน ออสเตรีย เซโกสโลวาเกีย
อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ ฮังการี นอร์เว สวีเดน เคนมาร์ค
แลไอซ์แลนด์ ฟินแลนด์ เอสโตเนีย สเปนญ ซิล อาย์นดินา
ญูยน์..... ๑๐๐เปอร์เซ็นต์

๒. โปแลนด์แลลิทัวเนีย เซอร์เบียแลโครเตีย บุลกา-
เรีย รุมาเนีย โปรตเกต กริช ไชปรัส บราซิล เปรู โคลัมเบีย
บริติชเกียนา เวสต์อินดีส์ของบริเตนแลของฝรั่งเศส คิวบาแล
ปอโตริโก ฮาวาย อรุเก,.....๘๘ เปอร์เซ็นต์

๓. รัสเซีย ไชบเรียของรัสเซีย อาเซียภาคกลางของ
รัสเซีย คอคาซัส ไคบูต อินเดียของบริเตน อินโดจีนของ
ฝรั่งเศส สยาม เมืองมลายูของบริเตน เม็กซิโก อเมริกาภาค

กลาง ไวลีเวย์ เวเนซุลา เอกัวดอร์ ปารากูเอ ซวา ฮาร์-
เมเนย.....๘๗ เพอร์เซนต์

๔. อิลยาเนย ฮาเซียไมนอร์ มอรรอคโค อิลเยเรีย
ภาคใต้ ตริปอลี ปาเลสไตน์ ซเรีย เพอร์เซีย จีน อียิปต์
อาฟกานิสถาน ซันชียา.....๘๕ เพอร์เซนต์

๕. มาดากัสกา อาฟริกาใต้กา อาฟริกาตะวันตกของ
ฝรั่งเศส อาฟริกาตะวันตกของบริเตน อุกันดา อาฟริกากลาง
แลตะวันออกของบริเตน สมาตรา บอร์เนียว ฟิลิปปิน ชูตาน
ของบริเตนกับของไอกุปรต์ อังโกลา ซันโตโดมิงโก.....
๘๐ เพอร์เซนต์

๖. อาบิซซเนีย ฮาเวเบีย อาฟริกาตะวันออกของโปร-
ตุเกศ คองโกของเบ็ลเยียม คองโกของโปรตุเกศ ไลเยเรีย
ไซตี เซเลบัส ดีโมร์ นิวเคลโตเนีย ปาข้าวของบริเตน....
๘๐ เพอร์เซนต์

๗. นิวกินี ของฮอลันดา แลนิวเซบริตซ์ กีนีของโปรตุเกศ
อาฟริกากลางของฝรั่งเศส ๗๕ เพอร์เซนต์

ผู้แต่งชี้แจงว่าการลำดับชั้นอย่างข้างบนนี้ จะใ้หมาย
ความว่า ชาติหรือประชากรมเขาเป็นชนเกือบกนนั้นมคณสมบัติ
เสมอกันทุกประการก็หาไม่ได้ ขางชาติย่อมเจริญมากในความ

คียงอย่าง ขางชาติก็ไปอีกทางหนึ่ง แต่มีความไม่คิมาลขลัง
ความก็ลงไปเสียข้าง เมื่อก็คทางไคแลทางเสียถวักนเข้าแล้ว
ถ้าคำนวณไคผลไกล ๆ กัน ก็เอาเข้าลาคับชั้นไวในชั้นเกียวกน

ชาติเล็ก ๆ ในยุโรปโคยมาก คือ เคนมารค สวีเคน
นอร์เว ฟินแลนค ลกแซมเบริคแลเบลเยียมเหล่าน เมอจะกล่าว
ถึงคุณความคองเชคชุกเกียวกนก็อาจจะกล่าวไคว่าเสมอกบิเกรท
บริเตน ยูไนเตคสเตคตส์ ฝรั่งเศสแลเยอรมน อินเขินชาติซงออก
หน้าชาติทงปวงในโลกในเวลา นัผู้แต่งอยากจะนับสเปญ โปรทเกต
แลอิตาลีเข้าในชาติชนทหนงควย แต่กล่าววว่าสเปญกขอชาติ
นั้นในไม้สู้ชา เมอชนชาวเมืองไครับความคึกษาเขินทพอเพียง
แลเมอความยุ่งยากในทางการเมอองอินเป็นเหตุไคความเจริญ
ซงก้อยูนนสนไปแล้ว ก็อาจจะนับเขาชนกับชาติชนทหนงไค
ผู้อ่านอาจสังเกทไคว่าในการลาคับชน ซงแลคกงมาแล้ว
นัไคเว้นช่องว่างไวระหว่างชน ๓ กับ ๔ แลระหว่างชน ๕
กับ ๖ เพื่อจะแลคกงำแนกอกคองหนง ชาติหรือประชก
กำหนดไว้ ๙๕ เพอร์เซนต์แล ๙๐ เพอร์เซนต์นั นันิยมวว่าเป็น
หมู่ชนทไมเจริญหรือถอยหลัง ในเวลา นัยังไม่อาจปกคอง
ตัวเองไคยวิทจะนำความเจริญมาสู่ไค ส่วนประชกพวกทกำหนด

ไว้ ๘๐ เพอร์เซ็นต์แล ๗๕ เพอร์เซ็นต์นั้น ถ้าจะปล่อยให้
ไปเองโดยที่ไม่มีใครเข้าช่วยเหลือก็คง จะกลับไปเป็นมิลกชาติ
อย่างเก่า

ศาสนาคริสต์เตียน เป็นหลักสำคัญอันหนึ่งซึ่งยังความ
เจริญให้เกิดขึ้นในโลก ชนเหล่าหลังทั้งหลายไม่มีที่นับ คริสต์เตียน
(เว้นอยู่สองสามพวก) แลในหมู่ชาติที่ไม่ได้เป็นคริสต์เตียนนั้น
มีผู้นับชาติเคียวที่มีอยู่ในความครอบงำหรือ ความแนะนำของ
ชนสีขาว

เมื่อกล่าวถึงเมืองต่าง ๆ ในอินโดมาเลเชีย เซอร์แฮร์-
ยอนสตัน กล่าวว่่า เมืองไทยมีแก่นแห่งความร่วมมือชาติแข็งแรง
กว่าเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง แลมีขัญญาพอที่จะแสวงหาความ
ศึกษาอย่างยุโรป แลฟังความแนะนำจากชาวยุโรปโดยที่มีต้อง
สละเสรีภาพของตน

ส่วนเมืองอื่น ๆ ในทวีปเอเชียซึ่งยังรักษาเสรีภาพไว้ได้
นั้นสังเกตว่่า “ชนกาวหน้า” ย่อมครอบงำเมืองจีน แลฉิบเขต
ไปในทางที่จะช่วยให้กลับไปสู่เสรีภาพเต็มที แลสู่ความชั่วไลซ์
อันเจริญขนตามลำดับ ชาวยุโรปแลอเมริกายอมเห็นกันว่า ทางที่
ที่สก็กคอสงสอนให้ความรู้แก่ชาติทั้งสองนั้น แลปล่อยให้จักคน
เองเพื่อแก้ตัวให้หลุดพ้นจากฐานะที่เป็นอยู่ในเวลานี้

ส่วนอื่นเขย็มนั้นมีขบวนการที่ยากกว่าจีนแลธิเบต เพราะความแตกต่างในชาติเกิด คำนวณแลควมรอรู ในเหล่าคนถึง ๓๕๐ ล้านคน ซึ่งมีอย่างต่ำตั้งแต่พวกมีลักษณะอยู่ในป่าไปจนถึงสูงถึงพวกที่รอรูวิชาการเทียบได้กับคน ในตอนใต้แลตอนตะวันตกแห่งยุโรป

เมื่อใดอธิบายแล้วว่า “ชนลาหลง” นั้นคือใครผู้แต่งกตงขบวนการว่าเหตุใดจึงลา แล้วให้คำอธิบายขบวนการนั้น

ในเบื้องตนผู้แต่งขบวนการว่า ชาติหรือประชาชนบางพวกไม่เคยเจริญขึ้นมาเลย แม้ในเวลาอันยังมีคนในโลกนี้หลายสิบล้านคนซึ่งหยกชงักอยู่ข้างหลัง ชนจำพวกนั้นมีเขย็มนมากซึ่งยังเปลือยกายหรือจนจะเปลือยกายแลเป็นพรานอยู่อย่างเดียวกับคนในชนที่เรียกว่า “ยุคศลา” คือสมัยโบราณซึ่งมนุษย์ยังใช้หินเป็นอาวุธ ชนลาหลงนั้นเสมือกยตกอยู่ในหล่มอนมีอยู่ในวิถีแห่งความเจริญ แลคนชาวไทรบรุกรันไปข้างหน้าในระหว่าง ๑,๐๐๐ ปี ที่แล้วมานั้นชนบางพวกไม่แต่หยกชงักยก็ ยังชลาถอยหลังกลับไปอีกแล้ว ผู้แต่งนำเอาความชั่วไสซของชนโบราณบางพวกในทวีปเอเชีย ซึ่งไคสูญสิ้นไปแล้วนั้นมาแสดงเป็นพยานชอความทกล่าวน

โรคอันมีตัวเชื้อพยาธิได้เป็นเหตุให้มนุษย์ข้างจำพวก
 หย่อนความแข็งแรงในร่างกายนลงไปก็มาก แต่ผู้ทำลายความ
 ชีวิตอันใหญ่ยิ่งนั้นคือแขกตรโก ๑ ทะเลทราย ๑ แขกตรโก
 นั้นในสมัยโบราณเขียนพวกที่ใดทำอันตรายแก่ประเทศต่าง ๆ
 หลายประเทศ แลความถอยหลังแห่งเมืองจีนนั้นกล่าวว่าเป็น
 เพราะคนจำพวกตรโก — ตาก — มงโก ผู้เป็นศัตรูเข้าไปย้าย
 เมืองจีนตั้งแต่ร้อยยี่ ๖ ถึงร้อยยี่ ๑๗ แห่งคริสตศักราช
 แลได้ตั้งวงศ์ของตนขึ้นเป็นเจ้าแห่งเมืองจีนต่อมา ชาวมงโก
 เหนอนนเป็นผลโทษมากเพราะเป็นผู้ทำลายความชีวิต แล
 ขัดขวางความเจริญของมนุษย์ คนพวกอันซ่งตกรุงโรมัน พวก
 ตากซึ่งย้ายรสเชื้อ พวกตรโก ซึ่งทำร้ายกรุงกรีซแห่งไซแซน-
 เซียม ทำลายตำแหน่งกาลีฟอาหรับ แลประเทศเบอร์เบอร์ใน
 อาฟริกาเหนือแลมงโกหรือมคิลซึ่งตอนเคยเป็นตน

พวกตรโกนั้นเป็นผู้รบผิดชอบการแตกแยกกันระหว่างชน
 ชาวตะวันตกแลชาวตะวันออก แลการทชนชาวอาฟกันนิสตัน
 เปอร์เซีย อินเดีย อาฟริกาเหนือ ไอคิปต์ แลเอเชียไมเนอร์
 พากันเกลียดชังความชีวิตแห่งประเทศที่ถือพุทธศาสนาแล
 คริสต์ศาสนานักเป็นเพราะพวกตรโกนั่นเอง

ภูมิประเทศที่เคยมีฝนตกมาก แล้วต่อ ๆ มาช้านาน กลายเป็นที่ฝนแล้งจนเกิดเป็นทะเลทรายนั้น ความแล้งทำให้ ภูมิชีวไลซ์สูญสิ้นไป และในทวีปอาเซียเคยมีเขื่อนหลายแห่ง ในอาฟริกาทะเลทรายซอสซารา และทะเลทรายอื่นในภาคเหนือ แห่งทวีปไคเคยมีทางเดินไปมาได้ในอดีตกาลนับหลายพันปีล่วง มาแล้ว แต่ในประเทศไคคปต์ซึ่งเวลานั้นเป็นทลวนแล้วด้วยทราย แลเห็นนั้น เคยเป็นภูมิพืชพรรณงอกงามอย่างค มีป่าไม้และ พืชหญ้าสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์ไค

คนชาวไคคคจกการขงนำไว้ไซบริ โภค และ ทงทำทางนำ เป็นชลประทานสำหรับการเพาะปลูก แต่ในหมู่ชนล้าหลังนั้น ไม่ใคร่มีความเพียร ต่อสู้ความเปลี่ยนแปลง เป็นไปโดยธรรมชาติ ด้วยเหตุที่ไม่มีความรู้ จึงยอมให้เกิดความแล้ง โดย ทมิ ไคคคค ตรีเตรียมตัว และมีไคพยายามจะข้งกันความร้ายแรงแห่งคิน พ้าอากาศด้วยวิธีปลูกต้นไม้ ขคคลอง ทำทงานขกนแม่น้ำ ขคคทราย ทเชิน ระเบิดหินหรือเจาะบ่อน้ำเป็นคิน

โรคทมิเชอนนทำให้คนคล้าหย่อนความสามารถลง ไป ตามลำดับขวคน เพราะในเมืองร้อนอื่นเป็นภูมิประเทศของคน กล้านนเป็นทมากไปด้วยเชอโรค แต่เมื่อนาน ๆ มาคนชาวเมือง ร้อนค้อยคูนเข้ากับเชอโรค อนันมี ในภูมิประเทศก็ เป็นอันทราย

น้อยเข้า แต่การที่ร่างกาย ต้องต่อสู้โรคนี้เป็นเหตุให้หย่อน
 ความเจริญในกำลังกายและปัญญาว่าชาวประเทศหนาทไม่มีใคร
 มีเชื้อโรค เหตุนี้ทำให้ชาวเมืองรอนเกิดความเกียจคร้านและ
 พอใจในการหาเช่ากินค่า เพราะในเมืองรอนมีอาหารบริบูรณ์
 และต้องการเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มน้อย เมื่อไม่มกยใกล้เข้ามา
 ถึงจะเอาชวต ชาวเมืองรอนก็ยอมทำตาม และยอมให้สัตว์ร้าย
 ครอบงวน ยอมให้คนไม่ทเป็นเครื่องกักขวางขงออกงามได้ และ
 ไม่คิดกำจัดแมลงมีพิษเป็นต้น

ผู้แต่งกล่าวว่า ชนดำหลังจะยอมว่าเป็นความจริงหรือไม่
 ก็ตาม แต่การที่คนชาวเข้าไปอยู่ในหมู่คนคลานนั้น โดยมาก
 เป็นทาง ปลดปล่อยจากขุมทุกข์ใน ๒๐,๐๐๐ ปี ที่ล่วงมาน
 คนในภาคเหนือแห่งโลก โดยมากเป็นคนชาวคุ่มกันลงมาทาง
 ไทมีจำนวนเป็นอันมาก บางพวกข้ามทะเลทรายมาเป็นหมู่ใหญ่
 บางพวกยกเป็นทัพเดินผ่านมาตามช่องเขา บางพวกลงกายขึ้น
 มาทางทะเล และมาเฉพาะเอกชนก็มี ชนชาวเหนือเหล่านี้เข้ามา
 อยู่ปะปนกับคนที่อยู่มาเดิมในภูมิประเทศข้างใต้ แจกจ่ายความ
 รุขของคนชาวให้แก่ชาวพนทและ บางทีก็นำเอา โรคและความชั่ว
 ของคนชาวมาปลุกปล้ำไว้ด้วย คนชาวเหนือเหล่านี้เขาเกยวของ
 กบฏกการของคนพนเมืองเป็นเหตุให้จำนวนชนชาวพนเมืองมาก

ชนกว่าแต่ก่อน เพราะเหตุว่าคนขาวมาทำให้การรบราฆ่าฟันใน
 หมมคนพนเมืองลดลงหรือหยุดเลิกไปก็เกี่ยวมาจัดการขังกันโรค
 ให้เบาบางลง จักให้อาหารมากขึ้น และเขาก็ฝึกฝนการปฏิบัติ
 รุนแรงตามทางศาสนาของคนพนเมือง เช่นการฆ่าคนบูชาเทวดา
 เป็นต้น สิ่งเหล่านี้กล่าวว่าเป็นผลแห่งการที่คนขาวเข้ามาอยู่ใน
 ภูมิภาคประเทศของคนคลา และผ้แต่งนำตัวเลขในร้อยยี่สิบดวงมาน
 มาแสดงเป็นพยานว่า คำที่กล่าวนั้นได้เป็นไปจริงในบ้านเมืองที่
 คนขาวปกครอง คือในเมืองชวาซงชาติซอลันดาปกครองนั้น
 เมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๐ มีพลเมืองเพียง ๗ ล้าน ใน ค.ศ. ๑๘๒๐
 มีคนถึง ๓๕ ล้าน ในอินเดียและเมืองใกล้เคียงที่อยู่ในความ
 ครอบงำของอังกฤษเมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๐ มีพลเมือง ๒๒๐ ล้าน
 ครั้นออกร้อยยี่สิบถึง ๓๕๐ ล้านในโอกาสที่พลเมืองก็เพิ่มจำนวนขึ้น
 เป็นอันมาก และคนชาติมัวร์ในอินเดียและกุนีส ซึ่งอยู่ใน
 ปกครองของฝรั่งเศสก็เพิ่มจำนวนขึ้นมากเหมือนกัน ในอาฟริกา
 ภาคตะวันตกและไนเธิเรีย คนนิโกรมีมากขึ้นเพราะหยุดการค้าขาย
 ทาสและสงครามรบในพวกนิโกรด้วยกัน ส่วนในอาฟริกาภาคอื่น ๆ
 ซึ่งคนขาวปกครองนั้นจำนวนคนก็เพิ่มขึ้นมาก มีเว้นแต่ใน
 อาฟริกาภาคตะวันตกเฉียงใต้เท่านั้น ในอาฟริกาภาคนี้ เมื่อ

ค.ศ. ๑๘๗๐ มีคน ๕๐๐,๐๐๐ คน ครั้นในค.ศ. ๑๘๒๐
 มเพียง ๑ แสนคนเท่านั้น แต่ทุกคราวเป็นตัวอย่างซึ่งไม่มมาก
 ันที่จริงในโลกเก่า (คือ ยุโรป เอเชียและแอฟริกา)
 ันลาหลังไคมีจำนวนเพิ่มขึ้นเร็วกว่าจำนวนคนขาว ซึ่งเพิ่มขึ้น
 ในเวลาเท่ากัน คนขาวช่วยให้ชันลาหลังต่อสู้กับอันเกิดแต่ธรรมชาติ
 คือ บัองกันโรค จักให้เกิดเสบียงอาหารบริบูรณ์ และช่วยให้มี
 ความสุขในชีวิตยิ่งช่นกว่าแต่ก่อน ทั้งไคสอนให้พิจารณาเห็น
 โลกตามที่เป็นจริง หรือควรเป็นจริง แต่คนขาวไคกระทำตัวเป็น
 เหตุให้ชันลาหลังไครับความอับอายอยู่ย่อย ๆ ทั้งทำให้รู้สึกความ
 ยุกตนะ่มทานของคนขาวว่าพวกตนเป็นคนวิเศษ และชันลาหลัง
 เป็นคนต่ำช่าอับเส่มอ ๆ ันที่จริงคนขาวนั้นนอกจากพวกที่มีใจ
 เป็นพระและเป็นคนกล้ายมพวกที่เป็นคนมักไค คนคร่ำย แล
 คนชอบยกคช้อยควย

ส่วนความแตกต่างกันในศาสนานัน ไคกล่าวแล้วว่า
 ศาสนาคริสต์เตียนมีส่วนมากในการทำให้มีความชีวิตชีวกเกิดใน
 โลก ชันลาหลังนั้นไคมากเป็นคณคล้า และหาไคอยู่ในศาสนา
 คริสต์เตียนไม่ ผู้แต่งกล่าวไว้ในเวลานพวกถอศาสนามะหะหมัก
 ชักจูงชันลาหลังและชนจำพวกถอยหลังให้ต่อสู้ความเจริญใน
 วิชาต่าง ๆ รวมทั้งการสาธารณสุข และความเป็นไทใน
 ความคคควย ส่วนศาสนาฮันนุนมีวิธแย่งวรรณะ คือ คาสต์

๒๕๘ พระนิพนธ์บางเรื่องและปาฐกถา
แห่งคน จึงทำให้ชาวอินเดียมีจำนวนถึง ๒๐๐ ล้าน อยู่ในที่
เดียวเปรียบ ไม่อาจจะดำเนินการแข่งขันกับพวกมะหะหมัด
คริสเตียนแลป่าซ ซึ่งเข็นชาวเมืองเคียวกันไต่ อนึ่งคนพวกนั้น
ย่อมมีปัญญาอ่อนกว่าชาวยุโรปอยู่เอง

ส่วนพหุศาสตร์นั้น ผู้แต่งเห็นว่าไม่จำเป็นจะเป็นเครื่อง
โต้แย้งกับปัญญาแลวิชากรอย่างยุโรป แลถ้าจะกล่าวทั่วๆ ไป
ผู้แต่งก็ไม่เห็นมีข้อขัดคนในการที่ชาวญูปุ่น ไทย จีน อินเดีย
มิงไก อินโดจีนแลลังกา จะมีไม่ตรึงกับชาวยุโรปแลอเมริกา
ไต่คือ ความชอบนั้นว่าเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย เพราะเหตุว่า
ประเทศใน เอเชียทออกซอมาเนียน มณฑลเมืองรวมกันถึง ๖๕๐
ล้านคน แลเซอร์แอสเรียนส์กัน กล่าวต่อไปว่าจะมีเหตุยุ่งยาก
เกิดขึ้นไต่ก็แต่เมื่อชาว ประเทศทิศตะวันออก เหล่านทาความ
พากเพียรจริงจึงที่จะยกกันเป็นจำนวนมาก ๆ เข้าไปในอเมริกา
หรือออสเตรเลียหรือไซบีเรียภาคตะวันตก เพื่อจะขับชาวยุโรป
ออกจากประเทศนั้น ๆ

ในตอนทกล่าวด้วย “ความเกี่ยวเนื่องระหว่างเรากับชน
เหล่านั้น” ผู้แต่งไต่ให้ความแนะนำเป็นอันมากแก่ “ชนก้าว
หน้า” แลชนลาหลัง ชาตทวิไลซ์ไต่ทำประโยชน์แก่ชน
ลาหลังมาแล้วเป็นอันมาก แลพวกมิชชันนารีเป็นผู้นำในการ
ยกสถิติ (ฐานะ) แห่งชาติทมิใช่คริสเตียนให้สูงขึ้น ประเทศญูปุ่น

นนพวกมิชชันนารี เป็นผู้ปลุกยั้งกว่าคอมโมคอปเปอริ
 แลแอดมิราลคิวเปอริเขื่อนอนมาก ผู้แต่งไคเนาเอาชอพวกมิชชัน
 นารีชงไคไชเวลาในชีวิตของตนในการช่วยเหลือเกื้อหนุน
 คนคล่าในอาเซย์และอาฟริกา และมีคนพวกอนชงไชเครื่องมอ
 แข็งแรงล้ำนยงกว่าเครื่องมอของพวกมิชชันนารีในการต่อสู้
 ความลาของชนพวกนและมชยอนค ผู้แต่งกลาวนามราชาขร
 ผู้ปราบโจรสลัดในแถบฝั่งขอรเนยว เปอรรพทาใหญ่ขนเล็กจาก
 ความอยุ่เคียวโคค เซอร์ เอ. คิวเปอริ ผู้เสด็จใหญ่ขนรัสแห่ง
 การรบทางเรือ ไคลฟ์แลนไคลชัน ผู้ปราบอานาจโมล์เดมใน
 อนเคยจนถงแอดเลนบีแลมอด ผู้ชยแซกครไกออกจาก
 ปาเลสไตน์แลแบคคัค ในมหาสงครามทแลวมาน

เมื่อ "ชาติขาว" ทำบุญชแลศกความเกยวเนองกบชน
 ล่าหลังเมอโคขณชนนจะมงานคของพวกชาติขาว คอ พวก
 มิชชันนารี ผรอขรวิชาวทยาศาสตร์ ผู้ปกครองค นายทหาร
 ขกและทหารเรือเหล่าน เป็นรายการลงในฟากเศรคิตแห่ง
 บัญชี แต่ในฟากเคบิตนนก็มีรายการข้าง

รายการเคบิตนน ผู้แต่งชเอาความปราศจากกรณา
 ของชาวสเปญชงกระทำต่อชาวเวสต์อินคิส อเมริกาภาคกลาง

แลเปรู ความคร่าขายของชาติซอลันดา ในการค้าขายทาสใน
 อาฟริกาภาคตะวันตก การทำลายชนพวกหนึ่งในนิวเฟานด์แลนด์
 จนสิ้นเชื้อ แลการทำลายคนพื้นเดิมแห่งเกาะตัสมาเนีย
 เป็นต้น ข้าราชการของพระราชลีโอโปลด์แห่งชาวเบลเยียม
 เมอครนรขระม่งมควยการเก็บขารขัยเขอรูป่าขาย ในคองโกนั้น
 ก็คร่าขายมาก และในอาฟริกาภาคตะวันออกของอังกฤษนั้น ผู้
 ปกครองก็ได้ทำแก่คนพื้นเมืองอย่างเห็นหน้าสังเวช ยิ่งชาว
 ซอลันดาได้ทำแก่พวกบชเมนแลชอตเตนตอต แลฝรั่งเคส
 ได้ทำแก่พวกเขอรเขอรแลอาหารขัย เมอครนรขในอลเบเรียอกเลา
 ชาวออสเตรเลียได้เคยลักพาคนไปจากเกาะแปซิฟิกด้วยอาการ
 ทรร้าย แลผู้แต่งขอมเซอว่ากองทัพรัสเซียเมอคอาเซีย
 ภาคกลางระหว่าง ค.ศ. ๑๘๗๓ แลสังครามขอกเซอรนน
 ไซวิชชงนำคนเตียนเป็นที่สุด

ฝ่ายพวกที่ถูกข่มขืนนั้น เมื่อมีโอกาศก็ตอบแทนบ้าง
 มแต่ก็ทำได้แต่ด้วยฆ่ามิชชันนารแลผู้ปกครอง หรือบางทีก็
 ทำลายเรือนโรงอันเขาทำไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ บางคราว
 ผู้ลักพาคนถูกล่อไปจับฆ่ากันเสียก็มีบาง

ผู้แต่งกล่าวต่อไปว่า คนชาวหรือเกอชชานนั้น ร่วมใจกัน
 ในวิธการเนินการโดยกว้าง ๆ ไม่มีแตกต่างกันในทางศาสนา

แลมีจำนวนรวมด้วยกัน ๓๓๘ ล้านคนถึง ๔๒๐ ล้านคน
 คนชาวนนยงเป็นมนุษย์จำพวกที่มีการศึกษามากกว่า แลมี
 สติปัญญามากกว่าชนพวกอื่นก็จริง แต่ชนล้าหลังในเวลาน
 หาเกินถอยหลังแลปราศจากปัญญาอย่างแต่ก่อนไม่ การเป็น
 เช่นนั้นก็ผลในทางมีชนล้าหลังไม่ยอมรับความข่มขู่ ความ
 แส่คงเยื่อหยิ่ง ความไม่ยุติธรรม การแย่งที่คน แลทางดำเนิน
 การอื่นอาจเป็นเหตุตักทอนความสุขในชีวิต แต่ชนล้าหลัง
 โดยมากยังไม่มียุปัญญาสามารถจะปกครองตัวเองและรักษา
 ฐานะแห่งชาติที่มั่งคั่งร่ำรวยได้ คนชาวแลคนเหลืองมักจะเห็น
 ไปว่าการที่ชาวขาวเถื่อนเที่ยวถอนตอนฝงสัตว์ไปมาอยู่ในที่คน
 เขา แลข่า ชงมทรพย แลไม่ทำให้ทรพยทมคอยชยแลวนน
 เกิดเป็นประโยชน์ค้าขายไปในตลาดแห่งโลกนั้น ไม่เป็นความ
 เป็นไปอันงตงามเลย ชาวโลกโดยมากกำลังจะหมดชนิด แล
 จวนจะไม่ยอมให้ “คนกินขี้” ดำรงไปได้ ต้องการให้ส่ง
 พันธเมลิคลงกำปั่นข้ามทะเลไปแลกลั่นค้าชงประกอยชน
 ในเมืองอน

ผู้แต่งกล่าวต่อไปว่า ชนล้าหลังควรจะยอมรับความ
 แนะนำจากชาติขาวและยอมให้ชทางต่อไปอีกสักหน้อยก่อน

• “คนกินขี้” ในภาษาอังกฤษหมายความว่าคนมีความคิดฝิ่น ๆ
 ไม่เป็นเรื่องเป็นราวอะไร.

แต่ขอทตองการใหม่แนะนำมกิริยาสภาพแลมความสัจรัตน
ก็สมควรแล้ว ในที่สุดแห่งสมคนนมคานแนะนำอนคให้แกชน
ลาหลัง แลแนะ "ชนก้าวหน้า" ให้เลิกกิริยาเย่อหยิ่งในความ
ประพฤติกตอคนคลา ซึ่งเป็นชาวโลกด้วยกัน

เราได้นำเอาความในสมุคมากล่าวอย่างยักยาวมคจาก
รวรรรรมค เพราะสมคเล่มนยงไม่เคยแปลเป็นภาษาไทย
ผู้อ่านของเราคงจะมนอยคนทีใดเคยอ่าน เซอรแฮร์ยอนส์ตัน
กล่าวความในสมคนตามความเห็นของ "ชนก้าวหน้า" แลไทย
เราควรจะพิจารณาข้อความโดยตงคนไว้ในฐานะตรงกันข้าม
แลเอาประโยชน์จากคคทีเขากล่าวข้อ ๆ แลแลตงตรง ๆ

การล้ากษชนชาติต่าง ๆ ในโลกนั้น ผู้อ่านคงจะสังเกค
ทันทว่าเมืองเรานนเขาเอาเข้าชนกขรุสเซีย ไอคูปต์ อินเกีย
ของอังกฤษ ฯลฯ แลให้คะแนน ๘๗ เปอรเซ็นต์คคอยู่ใน
ประเภทคคทีชคแยกไว้ เราเกาะอยู่ไคในชนประเทศชงเรา
เข้าใจว่าเขาค้าริว่าเป็นชาติปกครองตัวเองไค โดยวิธีคคคานน
ไปในทางเจริญ การทเขาเอาเราเข้าชนไวเช่นน ก็ควรแล้ว
ทเราจะยอมรับรองว่าพองาม แลประกอบด้วยเหตุผลอนค
แต่เราไม่ควรยอมอยู่ในชนนนั้นไปนาน ควรพากเพยรบนชนไป

ให้ส่งชนอกภายในเวลาอันไม่ช้า เซอร์แฮร์ริสตัน ชาว
 ในบรรดาชาติที่มิใช่เป็นคริสเตียนนั้น ญุ่นเป็นประเทศเดียว
 ซึ่งไม่อยู่ในความครอบงำของคนขาว หรือต่ออาศัยความ
 แนะนำของคนขาว เราเข้าใจว่าเมืองไทยอยู่ลุดญุ่นมาในชั้นนี้
 คือเป็นเมือง "คลา" แต่ไม่ใช่คริสเตียนเมืองเดียว ซึ่งไม่
 อยู่ในความครอบงำของคนขาว หากยังต้อนรับความแนะนำ
 ของคนขาวอย่าง ความแนะนำของคนขาวนั้น แมญุ่นเอง
 ก็ต้องรับมาใช้อยู่เมื่อไม่ช้านัก เราออกกล่าวรับรองออกมา
 จากในใจว่าเราได้รับประโยชน์มากจากการศึกษาอย่างยุโรป
 ซึ่งเราได้เล่าเรียนมา แต่จากการแนะนำของชาวยุโรปซึ่งเรา
 รับมาใช้ แล้วเราจะต้องไม่หลอกลวงตัวเองสักขณะเดียว
 ว่า ในเวลานี้เราสนใจความต้องการความศึกษาอย่างยุโรป
 แลคำแนะนำของชาวยุโรปเสียแล้ว เราจะยอมรับความชักจูง
 ของชาติขาวไม่ใช่ "อีกสักหน่อย" แต่ยังคงรับไปอีกนานทีเดียว
 แลเราควรยุติความเห็นใดจากสำเนียง ซึ่งเขากล่าวถึงเรานั้น
 ใกว่า เมืองไทยไม่ต้องทำอย่างอื่น นอกจากเดินต่อไปในทาง
 ที่เดินมาแล้วเพื่อจะไต่เป็น "ชนกาวหนา" แท้จริงในเวลาอันควร
 การก้าวถอยหลังนั้นเราต้องระวังไม่ก้าวเป็นอนินชาติ เมืองไทย
 เป็นเมืองอยู่ในภาคแห่งโลกซึ่งรอน แลมีขจรยเคราะห์ให้เกก

ความซมเซาพอใจในความเย็นไปอันไม่สัดต้องกระดิกกระเขย
เราเกรงว่าถึงเราเป็นชาติซึ่งก้าวหน้าอย่างแล้วจริง แต่ยง
มีความซมเซานในนิสัยของเราอยู่ข้าง ในสมัยที่โลกกำลัง
ดำเนินเผยแผ่ความเจริญไปเช่นในเวลานี้ ชาติใดจะมีความ
ซมเซาอยู่ในนิสัยของตนนั้นไม่ได้เสียแล้ว เหตุนี้เราต้อง
เพียรที่จะปลดเปลื้องความซมเซาให้พ้นแต่คชาติไปจากนิสัย
ของเราโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

เซอร์แฮร์ยอนสตันกล่าวว่า ชาวโลกโดยมากกำลัง
จะหมดชนชาติ "คนกินขี้" เพราะต้องการจะให้สิ่งพันธุ์เมล็ด
ข้ามทะเลไปแลกเปลี่ยนค่าซึ่งประภอยชน ถ้าเราเปลี่ยนศัพท์
"พันธุ์เมล็ด" ซึ่งเป็นอุปมาและใช้ศัพท์ว่า ทรพีย ซึ่งยัง
ซ่อนเร้นอยู่ยังมีได้แยกออกมาไซริ คาทเขากล่าวนั้น ก็ใช้กล่าว
ในเรื่องเมืองไทยได้ เรารู้สึกว่าการแยกทรพียของเราซึ่งซ่อนเร้น
อยู่ออกมาให้เป็นประโยชน์แก่กว้างไปนั้น จำเป็นจะต้องมีทุน
มากจึงจะทำได้ แลเราเกรงว่าทุนของเราไม่มีพอที่จะค่า "พันธุ์
เมล็ด" ของเราให้เต็มที แต่เราต้องตั้งหน้าจริงจึงที่จะดำเนิน
การเผยแผ่ผลประโยชน์ของบ้านเมืองให้เต็มกำลังทุนที่เรามี
จะทำ แลเมื่อทุนของเราไม่พอ เราก็ยอมรับทุนต่างประเทศ
มาใช้ช่วยความยาก แต่ต้องมีขอชดเชยคนของกันอนตราขายอนอาหาร

จะเกิดแก่ผลประโยชน์ของเราได้ อดบายชนนิกทเวียกสนุข
 ในร่างหญ้านั้น ประเทศกัมทรพยอนยงมโคเฉยแผ่ออกไป จะใช้
 ในสมัยนี้ไม่ไต่เสียแล้ว เพราะอดบายชนนิกนอกจากจะทำให้
 ยานเมืองชนแค้นแฉเลวทราม ยังเป็นอดบายซึ่งโลกไม่ยอมให้
 คำนเนนเสียด้วย

คำแนะนำของเซอร์แฮร์ยอนสตัน ซึ่งกล่าวในตอนท้าย
 แห่งสมุคณัน เห็นได้ว่าผู้แต่งตั้งใจสำหรับคนคลาซึ่งอยู่
 ไต่ยังคยคนขาว แลสำหรับคนขาวซึ่งมีคนคลาอยู่ไต่ในความ
 ปกครอง เราเห็นว่าไม่เกยวกยเมืองไทยนัก จึงไม่นำมากกล่าว
 สำหรับเมืองเรา เราน่าจะถือคติว่าต้องมั่นคงในวิถี
 ความเจริญของชาติทั้งในทางโลกและทางธรรม แลดำเนิน
 อดบายปราศจากใจแคบในกิจการทั้งปวง ซึ่งผลประโยชน์ของเรา
 คำนเนนติดต่อกับผลประโยชน์ของชนอื่น ๆ.

เหตุไกรภพนั้นจึงเป็นของชั่ว

ถ้าถามว่าการพนันเป็นของชั่วหรือไม่ ทุกคนคงจะตอบ
ว่าเป็น แม้นักเลงการพนันก็คงจะตอบเช่นกัน ฉะนั้นเกี่ยวกับ
นักเลงเหล่านี้ ถ้าถามว่าการกินเหล้ามีโทษหรือไม่ แม้ตัวเอง
จะเมาทุกวัน ถ้าตอบโดยจริงใจ คงจะตอบว่ามีอยู่นั่นเอง
ผู้อ่านมขณูญาพึงสังเกตว่าขณูญาว่าการกินเหล้ามีโทษหรือไม่
นั้นเป็นขณูญาไม่มีเงื่อนไข ถ้าตอบว่ากินแต่พอควรก็ไม่โทษ
ฉะนั้น "กินแต่พอควร" นั้นเป็นเงื่อนไข คำตอบของเรามีได้
กล่าวถึงพอควร หรือไม่พอควร ต้องเว้นทางสั้น

ความดีของคนอันยกย่องกันโดยปฏิเสธความชั่วนั้น
เรานิยมกันมาแต่โบราณสามอย่าง คือ ไม่สุบั่น ไม่กินเหล้า
ไม่เล่นเขย การขอลูกสาวแต่ก่อน เมื่อฝ่ายชายแต่งใหม่
เป็นสอไปขอแล้ว ถ้ายังไม่รู้จักกันเคยกัน ฝ่ายหญิงก็ต้อง
ขอกลับ และเมื่อไปถามใครที่รู้จัก ถ้าชายเป็นคนที่ไม่มี
ความชั่ว ผู้ถามก็คงจะตอบว่า ดีดอก ไม่สุบั่น ไม่
กินเหล้า ไม่เล่นเขย เป็นคำตอบซึ่งคเป็นทีพอใจในสมัยก่อน
ในสมัยนั้นขณูญาคำฝ่ายหญิงต้องการทราบยิ่งกว่านั้น

คทาไซเป็นคางาหน้าของเราณ ถอเอาแล้วว่าการพนัน
เป็นของชั่ว ไม่ถามว่าชั่วหรือไม่ ถามว่าชั่วเพราะเหตุไร

ปัญหาณถ้าตอบโดยมิไคตรกตรองก็มักจะตอบกันว่า
การพนันเป็นของชั่วเพราะทำให้ฉิบหาย คือทำให้เสียทรัพย์
และเมือเสียไปแล้วผู้เสียก็อาจประกอบกรเป็นโทษต่าง ๆ ใน
ที่สุดถึงทำผิดกฎหมายถูกจำคุกก็ไค การตอบเช่นนี้เป็นการตอบ
ง่าย ๆ ซึ่งทุกคนยอมจะคิดไคเอง ถ้าใครตอบลกชนไปกว่านั้น
ก็มักจะตอบตามททานว่าไว้ในบาลี กล่าวนัยหนึ่ง ข้อตอบตาม
คาพระเทศน์ ซึ่งชแวงคชนไปอกชนหนึ่ง คาอธิบายในบาลีว่า
เหตุไคการพนันจึงเป็นของช้วนัน มีในสังคาโลวาทสูตร
กำหนดเอาการพนันเป็นทางหนึ่งแห่งอบายมขทง ๖ และเหตุ
ทยกชนกล่าววาช้วนันคอโทษ ๖ สถาน วายอ ๆ ก็คอ

- ๑ การพนันยอมก่อเวรระหว่างผู้ชนะกับผู้แพ้
- ๒ ผู้แพ้ยอมเสียกายทรัพย์ทเสียไป
- ๓ ทรัพย์ของฉพนันมักฉิบหาย
- ๔ ไม่มีใครเชอถอนกเลงพนัน
- ๕ นักเลงพนันยอมเป็นทคหมันของคน
- ๖ ไม่มีใครยอมแต่งงานค้วย

โทษทั้ง ๖ สถานนี้ คุ้มเข้าใจไม่สัยะก ไม่ น่าจะต้อง
อธิบายต่อไปอีก ถ้าจะพูดถึงความสำคัญ ว่าสถานไหนสำคัญ
มาก สถานไหนสำคัญน้อยกว่ากัน ก็พูดได้แต่ตามความเห็น
บุคคลในประชุมชนของเราเวลานี้ ในสมัยพระพุทธเจ้าเราพูด
ไม่ถูก เพราะผิดเวลากันถึง ๒๕๐๐ ปี บ้านเมือง ขนบ-
ธรรมเนียม และใจคน ย่อมจะผิดกับเราทั้งนั้น แต่ว่าโทษ
๖ สถาน ทชให้เห็นในสังคาโลวาทสูตรนั้น เป็นโทษทชเฉพาะ
ตัวบุคคล ไม่ใช่โทษแห่งการพนันโดยน่านะของมันเป็นเอง
ถ้าจะคนค้ำตอบชอน เห็นจะต้องตอบจากทอนในบาลี อาจต้อง
ยอนไปลงปฐมเทศนาก็เป็นได้ ผู้เขียนในที่นี้ไม่ใช่ผู้ทรง
พระไตรปิฎก จำต้องพูดภายในความรูและปัญญาของตน

การที่จะตอบว่าเหตุใดการพนันจึงเป็นของชวโดยน่านะ
ของมันเป็นเองนเป็นของยากจริง ๆ เราขอสรุปทุกคนว่าการพนันเป็น
ของชว แต่คนโดยมากมีความเห็นคเห็นชว โดยเหตุเลือน ๆ
ถ้าขอให้อธิบายเหตุก็อธิบายเลือน ๆ เมื่ออธิบายแล้วกลับสงสัย
ชนก็เป็นได้ ถ้าฝ่ายหนึ่งยกตัวอย่างมาอ้างว่าคนนคนน
นียหายสนนเออประกาศไว้ เพราะการพนัน ก็อาจได้รับตอบว่า
แน่แล้ว การพนันเป็นของชว แต่ถ้าจะชงนำหนักกับตัวอย่าง

ทยกนณ กิมทวอย่างอน ๆ เป็นอนมากชงนภพนนไม่สนเนอ
ประกาศวเพราะการน ทกลบมงมกพอชทวไค

ผู้เขียนเรื่องนี้ไม่เชื่อว่าใครอาจทำอะไรให้การพนันหมด
ไปจากโลกหรือจากบ้านเมืองใดได้ แต่เชื่อว่าถ้ามั่นใจลงจะค
กว่ามีมากชน ความเห็นที่ว่าควรมีการพนันน้อยลงนั้น เป็นความ
เห็นในทางธรรมไม่น้อยกว่าในทางโลก คือว่าโทษโดยน้านอ
ของมันจะอยู่ในเรื่องใดเงินเสียเงินเท่านั้นห้ามมิได้ ผู้เขียนเคย
อ่านความเห็นของสมเด็จพระญาณว่า การกอบกรรมอันใดจะเป็นโทษ
ก็ด้วยเหตุ ๓ ประการ คือ

- ประการที่ ๑ กรรมนั้นมผลชว
- ประการที่ ๒ กรรมนั้นเกิดจากใจเป็นบาป
- ประการที่ ๓ กรรมนั้นแสดงออกมาซึ่งหลักการอันร้าย

ผู้กล่าวเหตุ ๓ ประการนี้ ไม่ได้พูดถึงการพนัน พูด
ทั่วไปถึงการกอบกรรมอันมีโทษ ถ้าการพนันเป็นโทษ ก็ควร
จะลงใน ๓ ประการนั้น และเราเชื่อว่าลงกันได้ คือประการ
ที่ ๑ การพนันมผลชวแน่ เห็นได้ในข้อทนบเป็นอธิบายมุข
ในพุทธศาสนา ประการที่ ๒ การพนันย่อมเกิดจากใจอันอยาก
ไคทรพยของผูอน ประการที่ ๓ หลักแห่งการพนันคือความไค
เสียโดยมิไคมิคอบแทนกันเลย

ถ้าจะพิจารณาอีกทางหนึ่งซึ่งเห็นได้ง่ายกว่า ก็อาจกล่าวได้ว่า เหตุที่นายเขี้ยวควรรู้เงิน ๑ บาทจากนายแดงนั้นมีเพียง ๓ อย่าง ถ้าฟัน ๓ อย่างนี้ไป นายเขี้ยวก็รู้เงินจากนายแดงโดยประการไม่ผิด เหตุ ๓ อย่างนั้น คือ

อย่างที่ ๑ นายเขี้ยวได้ทำงานให้นายแดงเป็นราคา ๑ บาท (หลักการรับจ้าง)

อย่างที่ ๒ นายเขี้ยวได้ให้ของแก่นายแดงเป็นราคา ๑ บาท (หลักการแลกเปลี่ยน)

อย่างที่ ๓ นายแดงรักษานายเขี้ยวจึงให้โดยกรุณา (หลักเส่นหา)

ผู้เล่นพนันได้ทรัพย์จากกันไม่ใช่โดยเหตุ ๓ อย่างนี้เลย จึงควรเห็นว่าได้เสียกันเพราะเหตุอันเป็นโทษ

เมื่อเราได้อรรถาธิบายมาแล้ว ก็อาจมีคำถามว่า ผู้เล่นเล่นไพ่กันของละต่างคน ไม่ได้สำคัญที่การได้เสีย เล่นเพื่อจะเพลินต่างหาก คำค้านเช่นนี้เป็นการเอาของ ๒ อย่างไปรวมกัน คือความเพลินอย่างหนึ่ง การพนันอย่างหนึ่งของ ๒ อย่างนั้นอาจรวมในทีเดียวและเวลาเดียวกันได้ แต่ไม่ใช่อันหนึ่งอันเดียวกัน

เราไต่กล่าวมาแต่แรกแล้วว่าขณฺหฺชาชนคนคอบยาก ถึง
 จะคอบเกลยงเกลลาทศคทขณฺญาจะพาให้คอบไต่ ก็ศควิสยทระ
 ทำให้แ่งมแ่งจนเห็นสว่างไต่ทกคน เราไม่หาญกล่าวว่เรา
 ไต่คอบเกลยงเกลลาแล้ว แต่การเบกขณฺหฺชาชนเช่นน ย่อมเป็น
 การชวนให้คิดและเป็นเครื่องผลขณฺญา

(หนังสือขางขนน แต่งเมษวณท ๘ พฤษจิกายน

พ.ศ. ๒๔๗๗).

1801.....

ประชุมพงศาวดาร (ภาค ๑—๗๘)

ในบรรดาหนังสือที่เป็นประโยชน์สำหรับคนคว่ำทางประวัติศาสตร์
และโบราณคดีของไทยแล้ว หนังสือชุดพงศาวดารเป็นหนังสือที่ให้
ประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะได้รวบรวมเรื่องเก่า ๆ ที่มีสาระและคำ
อธิบายของผู้มีความรู้ในวิชาดังกล่าวไว้โดยละเอียด นอกจากเรื่อง
พงศาวดารแล้ว ยังมีตำนานและลัทธิธรรมเนียมที่ควรรู้และน่าสนใจ
รวมอยู่ด้วยเป็นอันมาก หนังสือชุดนี้เริ่มพิมพ์เป็นภาคแรก เรียกว่า
ภาคที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ และได้พิมพ์ต่อมาจนถึงภาคที่ ๗๓ ใน
พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นระยะเวลาถึง ๓๐ ปีเศษ และในขณะนี้ ก็ยังมีพิมพ์
ภาคอื่น ๆ ต่อมาอีกหลายภาค เนื่องด้วยหนังสือชุดประชุมพงศาวดาร
นี้เป็นหนังสือดี และพิมพ์มาแล้วเป็นเวลาช้านาน ทำให้กระดาษ
กระจาย หาอ่านได้ยากในยามต้องการ ทั้งหาผู้ที่จะลงทุนพิมพ์รวม
เป็นชุดได้ยาก ราคาของหนังสือชุดนี้ ในท้องตลาดจึงสูงขึ้นจนทุกวันนี้
ชุดหนึ่งถึง ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือของ
คุรุสภา มีความประสงค์จะรวบรวมพิมพ์หนังสือดี ราคาพอสมควร
สำหรับให้นักศึกษา นักคนคว่ำ และผู้สนใจในวิชาการได้หาซื้ออ่าน
ได้สะดวก จึงได้จัดพิมพ์ขึ้น หนังสือชุดนี้ ได้พิมพ์ออกมา ๓ ภาคแล้ว
และกำลังจัดพิมพ์ภาคต่อ ๆ ไปตามลำดับ ผู้สนใจโปรดอย่าลืมหาไว้
เป็นสมบัติและประดับห้องสมุดของท่าน.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา นายกำธร สติรกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๖ มกราคม ๒๕๐๗